

**UCHWAŁA NR XIII/75/2025
RADY MIEJSKIEJ W ULANOWIE**

z dnia 18 września 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla zrównoważonego rozwoju na rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030

Na podstawie art. 10g ust. 1, ust. 2 pkt 2, ust. 3, ust. 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) **Rada Miejska w Ulanowie uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla zrównoważonego rozwoju na rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego,” na lata 2024 – 2030, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Ulanów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia przez ostatnią Radę Gminy, Radę Miejską, Radę Powiatu Strategii Ponadlokalnej.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Ulanowie

Mariusz Solan

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego "Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego" na lata 2024-2030

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030

EUROKONCEPT Daniel Smuczek

przy współpracy:

**Urzędu Gminy i Miasta Ulanów,
Urzędu Gminy Harasiuki,
Urzędu Gminy Jarocin.**

Marzec 2025

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Wymiar terytorialny i podstawa prawna opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego ...	5
3. Synteza i wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	8
3.1. Synteza diagnozy	8
3.2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	9
3.3. Analiza SWOT	25
4. Spójność Strategii Ponadlokalnej z dokumentami i celami na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym	30
5. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego oraz kierunki interwencji rozwoju OF .	41
6. Kluczowe działania - projekty strategiczne	71
6.1 Projekty strategiczne.....	73
6.2 Projekty realizowane w ramach instrumentu IIT	82
6.3 Projekty uzupełniające	89
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	92
8. Obszary strategicznej interwencji	107
9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 122	
9.1. Struktura organizacyjna zarządzania Strategią	123
9.2. Uzgodnienia projektu Strategii.....	125
9.3. Aktualizacja Strategii	126
9.4. Zmiana składu porozumienia	126
9.5. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	127
9.6. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii i oceny efektów Strategii	128
9.7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	130
10. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii	131
10.1 Monitorowanie procesu wdrażania Strategii.....	132
10.2 Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych.....	132
11. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii	134
 Spis tabel.....	 139
Spis Map.....	140

WPROWADZENIE

Samorządy lokalne mierzą się z wieloma wyzwaniami związanymi z procesami depopulacji, zmianami technologicznymi oraz zjawiskami natury globalnej, jak zmiany klimatyczne. W szczególnej sytuacji są obszary wiejskie, gdzie problemy te ujawniają się w większym nasileniu - powodując realne zagrożenie marginalizacją społeczno-gospodarczą. Jednocześnie obszary te dysponują wieloma zasobami, które odpowiednio wykorzystane mogą złagodzić występujące

problemy, a w niektórych przypadkach mogą być przekute na atuty służące przyspieszeniu procesów rozwojowych.

Wyzwania przed jakimi stoją samorządy gmin: Harasiuki, Jarocin oraz Ulanów, skłoniły ich włodarzy do poszukiwania nowych rozwiązań pozwalających na zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych wysokiej jakości oraz wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki. Jednym z takich rozwiązań jest usystematyzowana współpraca, pozwalająca na racjonalizację wydatków budżetowych oraz prowadzenie działań służących rozwiązaniu problemów jak największej liczby mieszkańców porozumienia, niezależnie od gminy, którą zamieszkują. Samorządy te przyjęły również nazwę dla swojego **porozumienia Porozumienie Terytorialne „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego”**

W związku z tym trzy gminy leżących na terenie powiatu nizańskiego, postanowiły podjąć ściślejszą współpracę i wprowadzić nowatorskie rozwiązania, służące większej efektywności prowadzonych inwestycji, lepszej realizacji bieżących usług publicznych, zwiększaniu swoich szans na uzyskanie dodatkowych środków zewnętrznych, a także mobilizacji i zwiększeniu aktywności mieszkańców w dbaniu o rozwój tego obszaru. W tym celu w dniu 16 maja 2024 roku w Urzędzie Gminy i Miasta Ulanów, gminy podpisały porozumienie określające zasady współpracy przy opracowaniu i wdrażaniu **Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030.**

Niniejsza Strategia stanowi wyraz wspólnej polityki partnerskich gmin do roku 2030, nie odbierając żadnej z gmin prawa do przygotowania strategii rozwoju lokalnego.

Jest to pierwszy tego typu dokument, opracowany we współpracy tych gmin z innymi samorządami, choć należy zwrócić uwagę na doświadczenia we współpracy zdobyte m.in. dzięki współpracy w ramach Lokalnych Grup Działania czy związków gmin, w których uczestniczą samorządy. Przyjęty tryb ekspercko-partycypacyjny pozwolił na włączenie w jego przygotowanie wielu środowisk.

Strategia składa się z dwóch części tj. diagnostycznej oraz strategicznej (wdrożeńiowej i opisującej zaangażowanie społeczeństwa). W części diagnostycznej sformułowano najistotniejsze wnioski na podstawie „[Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej](#)”, określając potencjały i bariery oraz szanse rozwojowe w poszczególnych elementach składających się na funkcje obszaru. W części strategicznej wyznaczono wizję obszaru oraz misję partnerskich samorządów określając jednocześnie cele strategiczne i związane z nimi kierunki działań oraz spójność z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym i regionalnym. Część wdrożeniowa strategii zawiera zestaw projektów realizujących przyjęte cele, systemy wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji oraz potencjalne źródła finansowania działań ze środków zewnętrznych. opisano rolę społeczności lokalnej w przygotowaniu dokumentu oraz sposoby jej włączenia na etapie wdrażania *Strategii*.

WYMIAR TERYTORIALNY I PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizajskiego” na lata 2024 – 2030, opracowana została na podstawie art. 10g ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 poz. 559 z późn. zm), oraz ustawy o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz.

107, 1907), które umożliwia gminom sąsiadującym i powiązanym ze sobą funkcjonalnie, oraz powiatom, na opracowanie wspólnej strategii rozwoju w zakresie ich terytorium.

Strategia rozwoju ponadlokalnego daje gminom możliwość wspólnego planowania działań rozwojowych, co ma kluczowe znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do realizacji inwestycji oraz stanowi również podstawę do podejmowania decyzji przez poszczególne gminy o sposobie i zakresie dostarczania społecznościom lokalnym wybranych usług publicznych. Strategia przygotowywana przez kilka gmin może więc przynieść wymierne korzyści wszystkim interesariuszom - w szczególności poprzez dostosowanie planów inwestycyjnych poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego strategią, jak również przez realizację wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Zakres strategii rozwoju ponadlokalnego, podobnie jak w przypadku strategii rozwoju gminy, określony jest w art. 10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym, jednak podmiot przygotowujący dokument może zamieścić w nim dodatkowe elementy, jeśli jest to zasadne ze względu na zakres tematyczny podejmowany w danej strategii.

Podstawę prawną opracowania niniejszej strategii stanowi również ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.), która określa zasady prowadzenia polityki rozwoju, podmioty prowadzące tę politykę oraz tryb współpracy między nimi, a także ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, która wprowadza szczególne instrumenty realizacji programów, między innymi w postaci Innych instrumentów terytorialnych (IIT), które umożliwiają wspólną realizację projektów w ramach rozwoju terytorialnego.

Mapa 1 Lokalizacja gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 w województwie podkarpackim

Źródło: <http://podkarpackie.gov.pl>

SYNTEZA I WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

3.1. Synteza diagnozy

Podstawowym źródłem dla formułowania wniosków była analiza potencjałów i barier rozwojowych wynikających z uwarunkowań wewnętrznych obszaru. Wykorzystano analizę poszczególnych czynników w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej, a także przestrzennej (w tym określenie podstawowych cech struktury przestrzennej obszaru oraz zróżnicowań wewnętrznych terytorium oraz analizę powiązań funkcjonalnych).

Drugim elementem było uwzględnienie uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wspierać wykorzystanie atutów obszaru i przyspieszać pozytywne zmiany, ale mogą też stanowić zagrożenie dla rozwoju gmin tworzących Obszar Funkcjonalny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030.

Do najistotniejszych tego typu uwarunkowań należą:

- procesy globalne (zmiany klimatyczne oraz powiązane z tym zagadnieniem stan powietrza oraz kurczące się zasoby wody; zmiany technologiczne w tym rewolucja cyfrowa, wpływające nie tylko na procesy gospodarcze, ale również funkcjonowanie społeczeństwa; rosnące nierówności społeczne; zjawiska kryzysowe w tym związane z pandemią SARS-COV-2 i jej skutkami oraz agresją Rosji na Ukrainę);
- polityki Unii Europejskiej, w tym Nowy Zielony Ład oraz istotne z punktu widzenia partnerstwa polityki wspierające rozwój jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna;
- kierunki polityki rozwojowej kraju oraz Województwa Podkarpackiego;
- W formułowaniu wniosków zastosowano podejście funkcjonalne. Podejmując dany wątek tematyczny nie odniesiono się wyłącznie do uwarunkowań wewnętrznych obszaru porozumienia, ale i do szans, i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego;
- Pogłębiony materiał analityczny, będący podstawą dla sformułowania wniosków diagnostycznych, jest zawarty w dokumencie „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, stanowiącym załącznik do niniejszej Strategii.

3.2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi strategii rozwoju ponadlokalnego, opracowanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, poprzedzone zostało przygotowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, która stanowi kluczowy etap w kompleksowej ocenie ponadlokalnych zasobów oraz w wypracowaniu strategicznych rozwiązań.

Wnioski z diagnozy stanowiły podstawę opracowania części kierunkowej Strategii, która zawiera wizję, cele strategiczne, kierunki działań, kluczowe projekty do realizacji oraz model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z rekomendacjami w zakresie polityki przestrzennej i wskazaniem obszarów strategicznej interwencji.

Poniżej zostały przedstawione najważniejsze wnioski z diagnozy, wynikające z poszczególnych obszarów tematycznych, wchodzących w skład struktury diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 .

Ogólna charakterystyka gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 .

- Strategia obejmuje tereny 3 gmin powiatu niżańskiego: Harasiuki, Jarocin oraz Ulanów,
- Obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, powstały na mocy zawartego porozumienia międzygminnego, zajmuje łączną powierzchnię 379 km², co stanowi 2,1 % powierzchni województwa podkarpackiego.
- Największą gminą wchodzącą w skład gmin objętych SRP jest gmina Harasiuki, zajmująca powierzchnię 169 km², przez co stanowi 44,6 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Drugą pod względem wielkości jest gmina miejsko-wiejska Ulanów o powierzchni 119 km², stanowiąc 31,4 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Najmniejsza powierzchniowo jest gmina Jarocin o powierzchni 91 km² zajmująca 24,0 % powierzchni ogólnej.
- Sieć osadniczą Obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na tworzą 1 miasto i 45 sołectwa, z których 2 to gminne ośrodki wiejskie, będące siedzibą władz gminnych.

Uwarunkowania demograficzne

- Badany obszar, obejmujący swym zasięgiem 3 gminy z województwa podkarpackiego, zamieszkuje 18 650 osób, co stanowi 29,2 % ogólnej liczby ludności powiatu niżańskiego oraz niespełna 1,1 % ludności województwa podkarpackiego.
- Na przestrzeni lat 2014-2023 liczba ludności spadła o 1 551 osób, a trend ten utrzymywał się stale na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia.
- gminą z największą liczbą mieszkańców spośród objętych diagnozą jest gmina Ulanów z 7 864 mieszkańcami, co stanowi 42,2 % liczby ogólnej ludności w obszarze objętym Strategią. Jest to też gminą z największą gęstością zaludnienia wynoszącą 65,9 osoby na km². Najmniej mieszkańców w obszarze objętym Strategią ma gmina Jarocin – 5 059 mieszkańców, co stanowi 27,1 % liczby ludności obszaru objętego Strategią, natomiast najmniejszą gęstość zaludnienia spośród tychże gmin posiada gmina Harasiuki – 34,1 osób na km². Gęstość zaludnienia łączna gmin terenu objętego Strategią wynosi 49,2 osób/km².
- Na przestrzeni lat 2014-2023, we wszystkich gminach nastąpił spadek liczby mieszkańców – największy w gminie Ulanów – 667.
- W analizowanym okresie, największa liczba dzieci urodziło się w gminie Ulanów – 309, natomiast najmniej urodzeń wystąpiło w gminie Jarocin – 193. Jeśli chodzi o liczbę zgonów, najwięcej odnotowano w gminie Ulanów – 853, a najmniej w gminie Jarocin – 308.
- Największa liczba osób w latach 2014-2023 zameldowała się, a także wymeldowała w gminie Ulanów – odpowiednio 311 i 425, z kolei najmniejsza liczba zameldowań wystąpiła w gminie Jarocin – 218. Łączne saldo migracji dla wszystkich gmin z terenu objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego wyniosło -230.
- Głównym typem migracji z terenu objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego są migracje edukacyjne, spowodowane wyjazdem absolwentów szkół średnich na studia do większych ośrodków akademickich – przede wszystkim Rzeszów, Lublin, Kraków i pozostawaniem w tych miastach, rozpoczynając karierę zawodową. Obok migracji edukacyjnej, zasadnicze znaczenie dla uwarunkowań demograficznych mają migracje

ekonomiczne, które skutkują wyjazdem do miejsc, dających większe perspektywy zawodowe, również w kierunku zagranicznym. Analiza kierunków migracji zgodnie z danymi GUS ukazała jednak, że głównym kierunkiem odpływu mieszkańców są ośrodki miejskie.

- W strukturze mieszkańców przeważa grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym, jednak na przestrzeni lat 2014-2023 można zauważyć wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (we wszystkich gminach), oraz wzrost liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Struktura mieszkańców przedstawia się podobnie jak dla całego województwa podkarpackiego – występuje tu większy udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem. Dane te wskazują na negatywny trend starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Pomoc społeczna

- Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego występuje zróżnicowanie pod względem zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2023 największy udział korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem występował w gminie Harasiuki – aż 7,4 %, natomiast najmniejszy w gminie Ulanów – 2,9 %. Średnia udziału beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem dla gmin objętych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego wynosiła 4,6 %.
- W omawianym obszarze, wskaźnik dotyczący udziału osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (4,6 %) wyniósł nieco powyżej średniej dla województwa podkarpackiego (4,3 %) oraz średniej dla całego kraju (3,4 %), co może świadczyć o zbliżonych problemach w tej kwestii oraz występowaniem nieco większej liczby ludności, które wymagają pomocy ośrodków pomocy społecznej niż w innych częściach województwa oraz kraju, czego przyczyną może być większy zasięg ubóstwa czy też wykluczenia społecznego.
- Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego funkcjonuje Centrum opiekuńczo-mieszkalne w Ulanowie, dostosowane na potrzeby pobytu osób dorosłych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.
- Opiekę senioralną zapewnia tylko jeden Dzienny Dom Senior+ w Ulanowie.

Edukacja i wychowanie

- Na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego liczba dzieci do lat 3 w 2023 r. wyniosła 375. Mimo tego na ich terenie nie funkcjonowała żadna placówka typu Żłobek czy też Klub Dziecięcy. Działanie typu placówek przełożyłoby się na powrót rodziców na rynek pracy. Znaczna część mieszkańców gmin zapewnia opiekę nad dziećmi do lat 3 w domach, kosztem własnej pracy zawodowej. Stwarzając miejsca opieki, gminy zwiększyłyby ich dostępność i przyczyniłyby się do poprawy sytuacji na rynku pracy.
- W 2023 r. na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat wynosiła 624. W 2023 roku, funkcjonowały łącznie 2 przedszkola i 11 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 487 dzieci, co stanowiło 78,0 % ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym. Największy odsetek dzieci objętym wychowaniem przedszkolnym wystąpiła w gminie Harasiuki – 161, co stanowiło 79,4 % ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat w tejże gminie, natomiast gorsze wyniki odnotowano w obu gminach sąsiednich- 69,4 % w gminie Jarocin oraz 71,1 % w gminie Ulanów, co stanowi niekorzystną dla ich mieszkańców sytuację braku dostępności do tego rodzaju usług społecznych oraz braki edukacyjne dla dzieci.
- W zakresie szkolnictwa podstawowego, Na terenie omawianego obszaru, według danych z 2023 roku funkcjonowało łącznie 13 szkół podstawowych, do których uczęszczało łącznie 1 120 uczniów. Na jeden oddział w szkole przypadało średnio 11 uczniów, natomiast zatrudnionych nauczycieli (pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych) w przeliczeniu na etaty było 43,14. Największa liczba uczniów występowała w gminie Ulanów – 411, gdzie występuje zarazem największa liczba mieszkańców. Najmniej uczniów uczęszcza natomiast do szkół w gminie Harasiuki.
- Wskaźnik skolaryzacji brutto wyniósł 77,49 %, malejąc w stosunku do roku 2019 (89,34 %) o 11,88 pp. Wartość wskaźnika w roku 2023 była poniżej średniej w województwie podkarpackim, gdzie wartość ta wynosiła 89,20 %.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, w 2023 roku generalnie wyszły na poziomie średnim z języka polskiego, średni wynik egzaminu wyniósł 68 % (najwyższa średnia wyników wystąpiła na terenie gmin Ulanów i Harasiuki 70%). Wyniki z matematyki były dużo niższe niż z języka polskiego i średni wynik egzaminu na terenie analizowanego obszaru wyniósł 52 %. Najwyższa średnia wyników wystąpiła w gminie Jarocin - 55 %. Średni wynik z języka angielskiego wyniósł 62 %, a gminą gdzie ta średnia była najwyższa była gmina Harasiuki – 69 %. Najniższa średnia wystąpiła w gminie Jarocin – 51 %.

Kultura i sport

- Ważną rolę w upowszechnianiu kultury na terenie objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 pełnią prowadzące działalność kulturalną ośrodki, centra oraz świetlice wiejskie. Jako samorządowe instytucje kultury funkcjonują tu Gminne Centrum Kultury w Harasiukach, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie oraz Gminne Centrum Kultury w Ulanowie, w ramach których funkcjonują

również biblioteki publiczne wraz z filiami oraz świetlice wiejskie, natomiast w przypadku gmin Harasiuki i Ulanów, w strukturach tych instytucji funkcjonują również „Zagroda Kowalska” w Krzeszowie Górnym, Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie, Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego oraz zespół dworsko-parkowy w Bielinach, pełniące zarazem bardzo ważną funkcję edukacyjną i turystyczną.

- Biblioteki znajdują się w każdej z gmin wchodzących w skład obszaru objętego Strategią oraz służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa, uczestnicząc również w upowszechnianiu wiedzy i kultury, poprzez organizacje różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych. Z roku na rok można jednak zauważyć spadek liczby czytelników oraz wypożyczeń. Wynika to przede wszystkim ze zmniejszającej się atrakcyjności czytelnictwa jako formy rozrywki, a także oferty bibliotek, wskutek powszechnego dostępu do Internetu, stanowiącego nowy sposób uczestnictwa w kulturze. Duży wpływ na atrakcyjność oferty bibliotek ma głównie stan i wielkość księgozbioru, liczba nowości czytelniczych, liczba i rodzaj wydarzeń promocyjnych, a także stan infrastruktury bibliotek.
- Działalność kulturalną na terenie gmin objętych Strategią prowadzą również koła gospodyń wiejskich, będące samorządowymi społecznymi organizacjami mieszkańców wsi a także stowarzyszenia, których jednym z celów statutowym działalności jest upowszechnianie kultury i lokalnego dziedzictwa kulturowego. Szczególnego rodzaju stowarzyszeniami działającymi w zakresie kultury są zespoły obrzędowe z Sierakowa i Łazor, Zespół kołędniczy „Herody” z Łazor i Kapela Ludowe, działające w gminie Harasiuki, a także Chór Ulanowski i Kapela Flisacka,, działające w gminie Ulanów. Formacje te promują daną gminę na szczeblu lokalnym, regionalnym oraz w niektórych przypadkach również krajowym.
- Zmniejszeniu uległa ilość organizowanych imprez kulturalnych i sportowych oraz ilość uczestniczących osób. Zmniejszeniu uległa ilość członków klubów sportowych oraz osób ćwiczących, zwłaszcza kobiet.
- W kwestii świadczonych na analizowanym terenie usług w dziedzinie kultury można zauważyć istotne braki i deficyty, utrudniające lub uniemożliwiające spełnienie wymaganych w tym zakresie standardów. Dotyczy to w przede wszystkim istniejącej infrastruktury kulturalnej, obejmującej budynki centrów i ośrodków kultury oraz świetlic wiejskich, które wymagają przede wszystkim stosownego wyposażenia, co w szczególności dotyczy budynku Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach, w zakresie wyposażenia sali widowiskowej i pomieszczeń biblioteki głównej i fili w Hucie Krzeszowskiej, budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie, w zakresie wyposażenia pomieszczeń biblioteki, budynku Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie, w zakresie wyposażenia biblioteki oraz fili biblioteki w Bielinach, również w zakresie wyposażenia biblioteki. Oprócz wyżej wskazanych, wyposażenia wymaga „Zagroda Kowalska” w Krzeszowie Górnym, w szczególności w sprzęt i narzędzie do prowadzenia zajęć rzemieślniczych, gdzie istnieje również potrzeba konserwacji zgromadzonym tam eksponatów, a w ramach promocji obiektu wskazane jest także stworzenie multimedialnej prezentacji przedstawiającą pracę kowala w kuźni.
- W zakresie robót budowlanych, potrzeba przeprowadzenia prac remontowych występuje przede wszystkim w budynku Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie, gdzie trwa obecnie I etap remontu, ale należy również przeprowadzić kolejny, końcowy już etap prac.

Remontu wymaga głównie sala widowiskowa, gdzie planowana jest wymiana miejsc siedzących na trybuny teleskopowe, składające się z wysuwanych rzędów, wyposażonych w system składanych foteli, ale także pomieszczeń, które przeznaczone będą na prowadzenie zajęć, warsztatów kulturalnych oraz zaplecze kuchenne-sanitarne. Oprócz tego budynku, w gminie Ulanów znajduje się pozostający w złym stanie technicznym budynek byłego przedszkola w Bielinach, którego remont i zagospodarowanie pozwoliłoby na zwiększenie oferty kulturalnej, dokonując przy tym również zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia, gdzie zostałaby wybudowana altana ogniskowa oraz zaplecze gospodarczo-magazynowe na potrzeby przechowywania wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej oraz utrzymania czystości i porządku. Dla wspomnienia kulturalnej Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie, w tym też promocji dziedzictwa kulturowego, jakim jest na tym terenie flisactwo, istnieje potrzeba budowy nowego obiektu nieopodal portu flisackiego w mieście Ulanów lub też rozbudowa istniejącego budynku przy stadionie sportowym w Ulanowie.

- W związku z istotnymi brakami w infrastrukturze kulturalnej w gminie Jarocin, co ma związek z brakiem świetlicy wiejskiej w sołectwie Mostki oraz złymi warunkami w przypadku świetlicy w sołectwie Szyperki, należy podjąć działania w celu utworzenia świetlic wiejskich zgodnie z obowiązującymi standardami, co umożliwi posiadanie przez gminę Jarocin w tych sołectwach dwóch budynków po zlikwidowanych już szkołach podstawowych, które mogłyby zostać poddane stosownym remontom oraz adaptacji. Ponadto, w celach kulturalnych wykorzystywana jest scena plenerowa nad Zalewem w Jarocinie, gdzie odbywają się lokalne wydarzenia i imprezy kulturalne, która również wymaga przeprowadzenia prac remontowych wraz z budową widowni oraz zagospodarowaniem bezpośredniego otoczenia, co pozytywnie wpłynie na jakość oferty kulturalnej.

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej

- Inwentaryzacja ogólnodostępnych przestrzeni publicznej na analizowanym obszarze wykazuje, że obecny stan tych przestrzeni nie jest na zadowalającym poziomie, co dotyczy przede wszystkim miasta Ulanów oraz miejscowości Huta Krzeszowska, gdzie występująca przestrzeń publiczna wymaga fizycznej odnowy i odpowiedniego zagospodarowania, aby mogły służyć jako strefy wypoczynku, relaksu i rekreacji dla mieszkańców. W przypadku miasta Ulanów, kwestia odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni publicznej dotyczy przede wszystkim takich miejsc jak rynek tego miasta wraz z otoczeniem, tereny położone nad rzeką Tanew, teren Ośrodka rekreacyjno-sportowego Błękitny San oraz tereny zlokalizowane w niedalekiej odległości od portu flisackiego. W szczególności w miejscach tych należy dokonać stosownego ich zagospodarowania, obejmującego rozwój zielonej infrastruktury, budowę obiektów małej architektury, miejsc do wypoczynku oraz do aktywnego spędzania wolnego czasu oraz miejsc sprzyjających integracji mieszkańców. Jeśli chodzi o przestrzeń publiczną w Harasiukach, obejmuje ona nabrzeże rzeki Tanew, zlokalizowane w tej miejscowości. Miejsce to posiada istotny potencjał turystyczny oraz rekreacyjny, a w chwili obecnej pozostaje bez odpowiedniego zagospodarowania, w tym też dojazdu i dojścia. W związku z tym konieczne jest podjęcie działań w celu fizycznej odnowy i zagospodarowania tego terenu, poprzez budowę obiektów małej architektury oraz urządzeń umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu. Powstanie nowoczesnej ogólnodostępnej przestrzeni publicznej stymulowałoby lokalne inicjatywy

społeczne, rozwój przedsiębiorczości, w zakresie usług gastronomicznych, wypożyczaniu rowerów, a także organizowanie wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Rynek pracy i bezrobocie

- Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na lata 2024-2030, w 2023 r. zamieszkiwało 11 491 osób, w wieku produkcyjnym, w tym 6 864 osoby w wieku produkcyjnym mobilnym. W stosunku do roku 2014 nastąpiła tendencja spadkowa, jeśli chodzi o liczbę osób w tej grupie wiekowej. Powodem takiego stanu rzeczy jest, jak już wspomniano przy analizie uwarunkowań demograficznych, proces starzenia się społeczeństwa i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Spadek dotyczył również liczby osób w wieku mobilnym, a więc ludzi zdolnych i gotowych do ewentualnego przekwalifikowania się oraz zmiany stanowiska lub pracy. Kwestie związane z liczbą osób w wieku produkcyjnym, w tym w wieku mobilnym, mają zasadniczy wpływ na rynek pracy.
- Rynek pracy na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, z uwagi na jego charakterystykę, opiera się głównie na rolnictwie, w szczególności przetwórstwie rolno-spożywczym. Walory turystyczne oraz dogodnie położenie komunikacyjne wpływają również na rozwój działalności usługowej, m. in. w zakresie hotelarstwa, gastronomii, czy też turystyki.
- Liczba osób pracujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na koniec 2021 roku (brak danych za lata 2022-2023 w BDL) wynosiła 1 347 osoby, stanowiąc przy tym zaledwie około 11,7 % liczby osób w wieku produkcyjnym na tym obszarze. Duża część mieszkańców obszaru gmin objętych Strategią pracuje w pobliskich ośrodkach miejskich, głównie w miastach Nisko i Stalowa Wola, co znacząco wpływa na liczbę osób pracujących na jego terenie.
- Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby osób pracujących na 1000 ludności, obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego wypada niekorzystnie na tle województwa podkarpackiego, a jego wartość wynosi w roku 2021 zaledwie 68 przy 224 dla województwa. Zauważyć można, że wartość wskaźnika żadnej z analizowanych gmin nie zbliża się do średniej województwa, a najwyższa wartość wystąpiła w gminie miejsko-wiejskiej Ulanowie – 95. Na wysoką wartość wskaźnika liczby osób pracujących na 1000 ludności w województwie podkarpackim wpływa przede wszystkim bardziej rozwinięty rynek pracy na terenie ośrodków miejskich niż na obszarach wiejskich.
- Tendencja zmian dotycząca liczby osób bezrobotnych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019-2023, wpisywała się w tendencję krajową oraz regionalną, występującą w całym województwie podkarpackim. Od 2019 do 2023 roku generalnie, następował systematyczny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych (z przejściowym załamaniem rynku wskutek wybuchu pandemii wirusa COVID-19 w latach 2019-2020). W 2023 roku, udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gmin objętych Strategią wyniósł 8,1 %. Jest to wynik większy od średniej dla województwa podkarpackiego, wynoszące 5,5 %. Wskaźnik ten określa skalę bezrobocia w obszarze objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego oraz w poszczególnych gminach. Mimo spadku tej wartości w stosunku do roku 2019, nadal niekorzystnie świadczy o sytuacji na rynku pracy.

Przedsiębiorczość i rolnictwo

- Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 wyniosła 1 256 i w stosunku do roku 2019 wzrosła o 15,5 % (1 087 podmioty gospodarczych w 2019 roku). Wzrost tej liczby na przestrzeni lat 2019-2023 wystąpił w każdej z gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, jest to jednak zjawisko powszechne w skali całego kraju. Największy wzrost nastąpił w gminie wiejskiej Harasiuki. Przeważającą część podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 roku stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – 81,2 % ogółu zarejestrowanych podmiotów. Na przestrzeni lat 2019-2023 w tej grupie podmiotów nastąpił również największy wzrost ich liczby. W tym okresie wzrosła także liczba spółek handlowych i spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego oraz liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych.
- W strukturze zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 roku największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które stanowiły prawie 97,3 % ogółu podmiotów (1 222 podmioty). Na przestrzeni lat 2019-2023 zwiększyła się też ich liczba – o 169. Wzrosła też liczba podmiotów, zatrudniających od 10-49 pracowników (z 31 do 33), oraz podmiotów od 50-249 (o 1) i podmiotów ponad 250 pracowników (o 1).
- Kondycję gospodarki na danym obszarze badają wskaźniki przedsiębiorczości, za które w diagnozie przyjęto m. in. podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności, podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, czy też jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności. Analiza tych wskaźników ukazuje, że zarówno w roku 2019, jak i 2023 wskaźniki dla obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego kształtowały się poniżej średniej dla województwa podkarpackiego. Świadczy to o mniejszej aktywności gospodarczej na terenie obszaru gmin objętych Strategią w stosunku do całego województwa, w którym największa tego typu aktywność występuje na terenie głównych ośrodków miejskich a także w południowo-wschodniej części województwa. Pozostałe wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej analizowane w diagnozie ukazują między innymi, że w 2023 roku na terenie gmin występowała mniejsza liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców niż średnio w województwie podkarpackim, oraz mniejszy udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki ogółem.
- Obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w głównej mierze składa się z terenów o charakterze rolniczym. Zgodnie z przeprowadzonym w 2020 roku Powszechnym Spisem Rolnym 2020, na jego terenie znajdowały się 1 734 gospodarstwa rolne o łącznej powierzchni 11 944,98 ha, a największą ich część stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha (ok. 66,2 % ogółu gospodarstw). Najwięcej gospodarstw rolnych (ok. 36,1 % ogółu gospodarstw) oraz użytków rolnych znajdowało się w gminie wiejskiej Harasiuki. Najwięcej powierzchni zajmują małe gospodarstwa rolne w grupie obszarowej „5-10 ha”, co świadczy o nieco mniejszym rozdrobnieniu gospodarstw w skali całego województwa (największą powierzchnię zajmowały w województwie podkarpackim

gospodarstwa w grupie obszarowej „1-5 ha”). Gospodarstwa o takim areale dominują w pozostałych gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.

- Powierzchnia zasiewów ogółem wyniosła 2 486,6 ha i stanowiła 29,2 % powierzchni użytków rolnych, wchodzących w skład gospodarstw rolnych. Rozwój działalności rolniczej i przemysłowej ogranicza położenie wszystkich gminy w obrębie obszarów chronionych, przede wszystkim, Natura 2000 oraz rezerwatów przyrody.
- Spośród znajdujących się na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego” na lata 2024-2030, dochód z działalności osiągało 1 301 gospodarstw domowych (75,0 %), z tego 940 (54,2 %) gospodarstw, końcową produkcję rolną przeznaczają na samozaopatrzenie, a 361 gospodarstwa (27,7 %) końcową produkcję przeznaczają na sprzedaż. Wynika z tego, iż część gospodarstw rolnych jest więc niedochodowych lub mało dochodowych.
- Biorąc natomiast pod uwagę liczbę osób pracujących w gospodarstwach rolnych, w roku 2020 łącznie pracowało tam 3 391 osoby, co stanowiło 18,2 % ogółu mieszkańców obszaru gmin objętych Strategią i 1,4 % ogółu mieszkańców województwa podkarpackiego, na którym obszarze liczba osób pracujących w gospodarstwach rolnych wyniosła 240 873. Ukazuje to, że większy odsetek mieszkańców obszaru gmin objętych Strategią zajmuje się pracą w gospodarstwach rolnych, niż w przypadku większości obszarów województwa podkarpackiego.

Gospodarka finansowa

- Na przestrzeni lat 2019-2023 o przeszło 34,8 % zwiększyła się wysokość dochodów budżetowych gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na lata 2024-2030, z 100 636 280,72 zł do 135 685 778,70 zł. Ogółem w województwie podkarpackim w tym okresie dochody wzrosły o 80,7 %, co ukazuje, że dynamika wzrostu dochodów w gminach objętych Strategią była niższa niż dla całego województwa. Wraz z dochodami, wzrosła również wysokość wydatków budżetowych, ponoszonych przez poszczególne gminy. Wydatki budżetu w 2023 wyniosły 133 262 827,90 zł i w stosunku do roku 2019 zwiększyły się o ponad 37,1 %. W każdej z analizowanych gmin nastąpił wzrost dochodów oraz wydatków, co może świadczyć o poprawie sytuacji finansowej tych gmin, co jest zjawiskiem powszechnym zarówno w województwie podkarpackim, jak i skali całego kraju.
- O poprawie sytuacji finansowej gmin wchodzących w skład obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego świadczą również wskaźniki dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca. Na przestrzeni lat 2019-2023 wartości obu wskaźników znacznie wzrosły, co dotyczyło każdej z gmin obszaru. Analiza porównawcza dochodów na 1 mieszkańca osiągniętych w roku 2023, wykazuje różnicę rzędu – 3,5 % pomiędzy wielkością dochodów gmin objętych SRP w stosunku do województwa podkarpackiego (gminy wchodzące w skład obszaru objętego SRP – 7 275,37 zł/os, województwo podkarpackie 7 025,85 zł/os).
- Biorąc pod uwagę wartość wskaźnika wydatków na 1 mieszkańca, w 2023 w obszarze objętym strategią była niższa niż dla województwa podkarpackiego (7 145,45 zł/os na obszarze objętym SRP wobec 7 463,34 zł/os dla województwa podkarpackiego co daje różnicę rzędu – 4,4 %). Wzrost wskaźników dochodów i wydatków na 1 mieszkańca, oprócz polepszającej się sytuacji finansowej gmin, wynika również ze zmniejszającej się liczby ich mieszkańców.
- Analizując strukturę dochodów budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w roku 2019 i 2023 można zauważyć, że nie zmieniła się ona znacząco w tym okresie. Zarówno w 2019 jak i 2023, największą część budżetu stanowiły dotacje, natomiast najmniejszą dochody z funduszy europejskich oraz dochody własne. W roku 2023 obserwuje się wzrost wartości wszystkich składników budżetowych poza dochodami z funduszy europejskich. Nadal najwyższą pozycją w budżetach gmin są dotacje. Przyczynę takiej struktury dochodów w 2023 roku upatrywać można w zbyt małych sumach pozyskiwanych ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz środkach pochodzących z funduszy europejskich oraz małym udziałem dochodów własnych.
- W zakresie możliwości inwestycyjnych gmin, cennym wskaźnikiem jest wartość wyniku bieżącego, stanowiącego różnicę między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego. W 2023 roku wystąpił deficyt operacyjny. Co istotne deficyt ten wystąpił w każdej z analizowanych gmin, na co składały się prowadzone inwestycje oraz spłata wcześniej zaciągniętych zobowiązań na cele inwestycyjne.
- W zakresie finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w perspektywie finansowej 2014-2023, w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego pozyskano łącznie 63 832 356,02zł. Najwięcej środków pozyskała w tym okresie gmina Ulanów– 24 584 580,32 zł. Realizowane były w szczególności projekty

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020 oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020.

Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

- Obszar gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego znajduje się pod wpływem 2 regionów klimatycznych: Kotliny Sandomierskiej i Rostocza. Region Kotliny Sandomierskiej charakteryzuje się upalnymi latami, niższymi sumami opadów, krótszym czasem zalegania pokrywy śnieżnej i większą częstotliwością okresów odwilżowych. Ze względu na małe różnice wysokości występuje w gminie mniejsza różnorodność mikroklimatów lokalnych.
- Głównym ciekim powierzchniowym przepływającym przez obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 jest rzeka San, stanowiąca prawie połowę granicy zachodniej gminy Ulanów oraz jej dopływy, rzeka Tanew strumieniami oraz rzeka Bukowa wraz z licznymi dopływającymi do nich dopływami -potokami i strumieniami.
- Terytorium gminy Ulanów leży w obszarze oddziaływania głównego zbiornika wód podziemnych nr 425 Dębica – Stalowa – Wola – Rzeszów, jednak zbiornik ten nie obejmuje swym obszarem gminy Harasiuki oraz Jarocin. W obu tych gminach, zasoby wód podziemnych znajdują się na poziomie utworów czwartorzędowych, co niekorzystnie odbija się na ich walorach smakowych. Na terenie gmin działa sieć wodociągowa, lecz niektórzy mieszkańcy czerpią wodę z przydomowych studzienek, niemniej jednak jej jakość jest dość niska.
- Budowę geologiczną terenu gmin porozumienia tworzą układy zróżnicowane skał osadowych złożone z czwartorzędowych złóż piasku.
- Na terenie analizowanego Obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 występują następujące formy ochrony przyrody:
 - obszary chronionego krajobrazu,
 - obszary Natura 2000 – ptasie i siedliskowe,
 - rezerваты przyrody,
 - użytki ekologiczne,
 - pomniki przyrody.
- Lasy zajmują 45,1 % powierzchni terenu gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii i stanowią bogactwo tego regionu.
- Obszar gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii, w przeważającej części zagrożony jest występowaniem umiarkowanej suszy hydrologicznej.

Dziedzictwo kulturowe

- Teren gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego cechuje się bogatym dziedzictwem kulturowym, wynikającym przede wszystkim z wielokulturowej historii oraz wielowyznaniowości. Historia osadnictwa na tym terenie sięga czasów wczesnego średniowiecza oraz w niektórych przypadkach czasów prehistorycznych, natomiast pierwsze wzmianki w źródłach pisanych dotyczących poszczególnych miejscowości pojawiają się już w XIV i XV wieku.
- Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego występuje bogactwo zasobów architektury drewnianej i murowanej, zarówno cerkwi jak i kościołów rzymskokatolickich, gdzie można wyróżnić przede wszystkim:

Gmina Harasiuki:

- dwie Kapliczki z 1861 w Harasiukach. Drewniane, na czterech słupach, daszek w jednej dwuspadowy, w drugiej czterospadowy, kryte dranicami; z trzech stron oszalowane. Wewnątrz jednej z nich rzeźba św. Jana Nepomucena na słupie o tradycjach rokokowych z w. XIX.
- Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Hucie krzeszowskiej. Wzniesiony 1766 z fundacji Teresy z Michowskich Zamoyskiej wojewodziny lubelskiej. Parafia erygowana 1776. Restaurowany i powiększony 1882, z tegoż czasu obecna polichromia.
- Dzwonnica w Hucie krzeszowskiej.
- Spichlerz w Hucie krzeszowskiej. Wzniesiony w XVIII/XIX w.
- Kapliczki w Hucie krzeszowskiej z XIX i XX w. Wewnątrz pierwszej rokokowa rzeźba św. Józefa z XVIII/XIX, wewnątrz drugiej rokokowa rzeźba św. Tekli z XVIII/XIX oraz rzeźba Chrystusa Frasobliwego z XIX.
- Kapliczka w Hucie Nowej, drążona w pniu drzewa z daszkiem, wewnątrz rzeźba Chrystusa Frasobliwego ludowa.
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w miejscowości Banachy,
- stara część cmentarza parafialnego,
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w Hucie Krzeszowskiej,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Pęku,
- cmentarz wojenny z I i II wojny światowej w Harasiukach,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Hucisku,
- zespół kościoła parafialnego w Hucie Krzeszowskiej.

Gmina Jarocin:

- Kościół pw. Matki Bolesnej w Jarocinie;
- Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Domostawie z 1909 r.;
- Pomnik w Jarocinie poświęcony bohaterskiej postawie mieszkańców wsi w czasie II wojny światowej;
- kaplica p.w. Najświętszej Marii Panny wybudowana w 1873 r. w Hucie Długowskiej,
- Pomnik upamiętniający ofiary Rzezi Wołyńskiej w Domostawie,

Gmina Ulanów:

- Kościół Parafialny Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie, wzniesiony w 1643 r. Fundatorem był chorąży halicki, Jan Hilary Uliński,

- Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku, ufundowany przez wojewodę smoleńskiego Jędrzeja Zamojskiego,
- Dawny cmentarz żydowski w Ulanowie. Na cmentarzu znajduje się 150 macew, w większości z XIX wieku.
- Historyczny układ urbanistyczny i krajobrazowy miasta Ulanów,
- Budynek Urzędu Gminy i Miasta w Ulanowie w stylu secesyjnym z XIX wieku – dawna Szkoła Ludowa,
- Kapliczka św. Jana Nepomucena i św. Floriana w Ulanowie zbudowana po roku 1886,
- Kapliczka Św. Rozalii w Ulanowie, wybudowana prawdopodobnie w 1835 roku jako wotum za powstrzymanie epidemii cholery, szalejącej po powstaniu listopadowym,
- Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie, mieszczące się w replice domu w którym urodził się artysta,
- Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie, mieszczące się w drewnianym budynku z 1865 roku – niegdyś domu jednego z ulanowskich retmanów. W muzeum gromadzone są zbiory związane z flisacką przeszłością Ulanowa,
- Kościół Parafialny św. Wojciecha w Bielinach z 1730r.,
- Historyczny dwór z przyległym parkiem w Bielinach zbudowany w XVII wieku przez ród Mniszchów,
- Klasztor sióstr Dominikanek w Bielinach wybudowany w 1876r.,
- Kościół parafialny św. Onufrego w Dąbrówce, zbudowany w stylu cerkiewno-podkarpackim ok. r. 1764.,
- Kościół parafialny św. Marii Magdaleny w Kurzynie Średniej, zbudowany w latach 1816-1818,
- Kapliczka w Wólce Tanewskiej, wzniesiona około 1859 roku z fundacji mieszkańców miejscowości,
- Kaplica w Hucie Deręgowskiej, zbudowana w 1903r.,
- Kapliczka w Gliniance z 1933r.,
- Rekonstrukcja przejść granicznych między zaborami – rosyjskim i austriackim w Kurzynie Wielkiej i Bukowinie,
- Wiele obiektów historycznych, w szczególności obejmujących mogiły wojenne i Powstańców Styczniowych, cmentarze wojenne oraz miejsca pamięci, zlokalizowane w gminie Harasiuki, wymaga podjęcia działań w zakresie remontu i renowacji, oraz atrakcyjnego zagospodarowania przestrzeni, w której są położone. Wskazane są również działania promocyjne i informacyjne skierowane dla turystów potencjalnie chcących odwiedzić obiekty zabytkowe, m. in. w postaci informacji turystycznej wzmiankującej o tychże obiektach w internecie, na mapach, mediach lokalnych i regionalnych oraz krajowych.
- W dziedzinie dziedzictwa kulturowego, niezbędne są inwestycje stawiające na kultywację i rozwój imprez i wydarzeń związanym z regionem, zwłaszcza dawnymi zawodami mieszkańców, mogące stać się marką rozpoznawczą Partnerstwa. Duży potencjał stanowią unikatowe na skalę europejską spławy flisackie i związane z nimi zespoły i organizacje kulturalne, oraz ich działania rozwijające i propagujące miejscową kulturę i zwyczaje. Ciekawym pomysłem jest także wytyczenie szlaków rowerowych i pieszych, wzbogaconych o infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną (wiaty, miejsca biwakowe, parkingi) śladami miejsc

pamięci po I wojnie światowej, w tym cmentarzy wojennych licznie występujących na obszarze objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.

Potencjał turystyczny

- Obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego posiada liczne i atrakcyjne zasoby przyrodnicze i kulturowe, które znacznie wpływają na potencjał turystyczny tego regionu. Na walory przyrodnicze wpływają przede wszystkim wysoki stopień lesistości, występujące tu kompleksy leśne, czyste środowisko naturalne oraz cieki, starorzecza i mokrzyska. Walory kulturowe dotyczą głównie występujących tu obiektów sakralnej architektury drewnianej i murowanej, zespołów dworsko-parkowych oraz cmentarzy wojennych z okresu I wojny światowej i miejsca pamięci z okresu II wojny światowej.
- Istnieją obszary deficytowe w infrastrukturze turystycznej, która wymaga rozbudowy i wzbogacenia o nowe obiekty i produkty takie jak ścieżki rowerowe, będące uzupełnieniem dla tras już istniejących, szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne, miejsca zróżnicowanej rekreacji, jak i miejsca parkingowe pola kempingowe czy też wiaty turystyczne czy zintegrowany system informacji turystycznej, obejmujący zasięgiem obszar gmin. Na zagospodarowanie czekają też tereny przyległe do atrakcji turystycznych i miejsc w których organizuje się imprezy masowe takie jak parki po dworskie, nabrzeża rzeczne czy też obiekty kulturalne.
- Duże znaczenie dla ruchu turystycznego ma rozwój infrastruktury turystycznej w zakresie bazy noclegowej i gastronomicznej. Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego znajdują się gospodarstwa agroturystyczne, zajazdy oraz hotele. Najwięcej miejsc noclegowych dostępnych jest w mieście i gminie Ulanów, wraz z bogatą infrastrukturą rekreacyjno-sportową oraz hotelowo-gastronomiczną. Odnotowuje się jednak braki w dwóch sąsiednich gminach Partnerstwa.
- Przez obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego przebiega kilka atrakcyjnych turystycznie szlaków rowerowych, które wpływają na rozwój turystyki rowerowej na tym obszarze oraz promują występujące na tym terenie atrakcje turystyczne i dziedzictwo kulturowe. Do tych szlaków można zaliczyć przede wszystkim Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, szlak rowerowy „Od stolicy flisaków po stolicę grzybiarzy”, szlak rowerowy „Żołnierskim szlakiem płk Zieleniewskiego”, „Historyczny szlak rowerowy w gminie Jarocin”, Zielony Szlak ATR oraz „Szlak Angielskich Lotników – Rita”. Szlaki te wymagają jednak odpowiedniej infrastruktury, która podniesie ich atrakcyjność turystyczną, poprawiając komfort jazdy i bezpieczeństwo turystów. W tym celu Powiat Nizański przystąpił do realizacji koncepcji utworzenia produktu turystycznego „Nizańskie Trasy Rowerowe”, tj. nowoczesnej, bezpiecznej i komfortowej infrastruktury sprzyjającej turystyce rowerowej i wpływającej na promocję powiatu, budując dotychczas kilka ścieżek rowerowych na terenie powiatu z planami ich stopniowego rozwoju. W uzupełnieniu do istniejących już ścieżek, aktualnie w planach znajduje się budowa oznakowanej ścieżki rowerowej łączącej Majdan Golczański i Maziarnię, tj. miejscowości położonych na terenie dwóch gmin: Harasiuki i Jarocin, która stanowi kolejny etap po zrealizowanej w 2025 r. budowie ścieżki rowerowej Jarocin – Majdan Golczański. Oprócz tego, planowana jest budowa oznakowanych ścieżek rowerowych na odcinkach Borki – Dąbrówka oraz Kurzyna – Dąbrowica wraz z miejscami obsługi rowerzystów, znajdującymi się na terenie gminy

Ulanów i stanowiącymi również uzupełnienie do wybudowanej wcześniej ścieżki rowerowej Zdziary – Banachy, umożliwiając turystom dostęp do obiektów dziedzictwa kulturowego, które zlokalizowane są w miejscowościach Dąbrówka i Kurzyny.

- Istotny potencjał, jeśli chodzi o turystykę wodną ma Zalew w Jarocinie, dysponujący zróżnicowaną infrastrukturą, dedykowaną zarówno dla osób aktywnych, dzięki wypożyczalni sprzętu wodnego, siłowni plenerowej i boisku do siatkówki, jak i dla tych co szukają odpoczynku, dzięki plaży i gastronomii. W celu pełnego wykorzystania przestrzeni dostępnej przy Zalewie, a także aby zwiększyć liczbę odwiedzających, należy podjąć działania w celu rozwoju infrastruktury turystycznej, poprzez inwestycję w tą infrastrukturę oraz odpowiednie działania promocyjne. W tej kwestii, kluczowe działania dotyczyłyby budowy oświetlonych alejek i ścieżek spacerowych wokół zbiornika, rozszerzenia zaplecza gastronomicznego, usługowego i magazynowego, budowy obiektów małej architektury, przebudowy mola, konserwacji zbiornika, a także zagospodarowania zieleni. Przy istniejącej scenie plenerowej, na której organizowane są wydarzenia i imprezy lokalne, wpływające na promocję tego miejsca, wskazane jest utwardzenie placu, co umożliwi organizację wydarzeń i imprez przez cały rok oraz będzie korzyścią dla uczestników tych wydarzeń oraz imprez. Aby umożliwić noclegi przy Zalewie, czego w chwili obecnej brak oraz w celu pełnego zagospodarowania dostępnej przestrzeni, należy podjąć działania w zakresie budowy pola biwakowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą, co z pewnością wpłynie na liczbę przybywających tu turystów i wydłuży sezon turystyczny. Wobec coraz popularniejszej zimowej aktywności, jaką jest morsowanie oraz możliwości jej wpływu na promocję Zalewu, w planach gminy znajduje się utworzenie kompleksu rekreacyjnego dla morsów, obejmującego sauny, oświetlenie, obiekty małej architektury, zagospodarowanie zieleni oraz montaż systemu monitoringu wizyjnego.
- Oczekiwanymi rezultatami działań w rozwój infrastruktury turystycznej i wykorzystanie istniejącego potencjału turystycznego będą wzrost atrakcyjności turystycznej i rozwój gospodarczy, wzrost dochodów mieszkańców i samorządów, promocja walorów dziedzictwa kulturowego i naturalnego, a także podniesienie poziomu organizacji i bezpieczeństwa ruchu turystycznego;

Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami

- Gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego posiadają dobrą dostępność komunikacyjną, poprzez rozwiniętą sieć drogową oraz kolejową. Przez jego teren przebiega droga krajowa S 19 „Via Carpatia”, ze zjazdem z Zdziarach, dwie drogi wojewódzkie, a ich uzupełnieniem jest sieć dróg powiatowych i gminnych. Duży wpływ na stan dróg powiatowych i gminnych mają pozyskiwane środki na ich modernizację, między innymi z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg (wcześniej Fundusz Dróg Samorządowych), Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, Rządowego Funduszu Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych oraz ze środków europejskich.
- Przez teren gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego przebiegają dwie równoległe linie kolejowe, korzystające ze wspólnego torowiska: szerokotorowa linia kolejowa nr 65, tzw. Linia Hutnicza Szerokotorowa, relacji Hrubieszów – Sławków k. Katowic (dla linii tej Huta Deręgowska pełni funkcję mijanki), normalnotorowa linia

kolejowa nr 66 relacji Zwierzyniec – Stalowa Wola (dla linii tej Huta Deręgowska pełniła funkcję przystanku osobowego).

- Wszystkie gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, posiadają zbiorcze sieci wodociągowe. Łącznie w 2023 r. do sieci podłączonych było 95,6 % budynków mieszkalnych z terenu gmin objętych Strategią, z kolei średni wskaźnik zwodociągowania, liczony jako liczba mieszkańców obszaru korzystających ze zbiorczej sieci wodociągowej wynosił 97,6 %. W zakresie zwodociągowania, gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego wypadają korzystnie na tle województwa podkarpackiego, dla którego przedstawione powyżej wartości kształtowały się na poziomie znacznie wyższym i wynosił 81,9 %.
- Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, z sieci kanalizacyjnej w 2023 korzystało z niej 87,2 % ludności z tego obszaru i współczynnik ten był wyższy od wartości dla województwa podkarpackiego który wynosił 73,5 %. Nadal jednak odprowadzanie zanieczyszczeń odbywa się także za pomocą zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Potrzeba rozbudowy sieci kanalizacyjnej tego obszaru jest konieczna, bowiem taki sposób odprowadzania ścieków bardzo niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne. Często nieczystości tego typu nie są neutralizowane w oczyszczalni ścieków, lecz wylewana na pola i do okolicznych rowów. Takie rozwiązanie ma katastrofalny wpływ na stan wód gruntowych oraz cieków wodnych.
- Pod względem instalacji sieci gazowej, obszar gmin objętych SRP z wynikiem 28,2 %, niezbyt korzystnie odznaczał się na tle województwa podkarpackiego, dla którego wartość w roku 2023 wynosiła 78,5 %. Najwyższy wskaźnik występuje na terenie gminy Ulanów (57,6 %), natomiast gmina Jarocin nie posiada instalacji gazowych dostępnych dla mieszkańców.
- Na obszarze objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, odpady zebrane w 2023 roku selektywnie stanowiły 39,2 % ogółu odpadów zebranych. Jest to wynik nieco niższy od wyniku dla województwa podkarpackiego wynoszącego 40,0 %, i w dalszym ciągu jest to wartość niezadowalająca, wymagająca dalszego rozwoju świadomości mieszkańców w zakresie ekologii. Ważną rolę w systemie gospodarki odpadami komunalnymi w zakresie prawidłowej segregacji pełnią również punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Na terenie obszaru objętego Strategią znajdują się 3 takie punkty.
- Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na terenie gmin objętych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 r. wyniosła 136 kg i była niższa niż wartość dla województwa podkarpackiego ogółem – 244 kg. W poszczególnych gminach, wchodzących w skład obszaru objętego Strategią występują dość duże dysproporcje, jeśli chodzi o ww. wskaźnik, który kształtował się w przedziale od 163 kg (gmina Ulanów) do 112 kg (gmina Jarocin).

Mieszkalnictwo i planowanie przestrzenne

- Zasoby mieszkaniowe gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, w 2023 roku obejmowały 6 008 mieszkań o łącznej powierzchni 586 640 m². Na terenie gmin objętych

Strategią, z uwagi na to, że jest to głównie obszar wiejski, występują przede wszystkim budynki mieszkalne jednorodzinne, wskutek czego przeciętna powierzchnia użytkową 1 mieszkania znacznie przewyższa średnią dla województwa podkarpackiego.

- Na przestrzeni lat 2019-2023 na terenie objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego zwiększyła się wartość wskaźnika, określającego powierzchnię użytkową mieszkań przypadająca na 1 osobę z 28,23 m² w 2019 r. do 31,27 m² w 2023 r. Z kolei wielkość zasobów mieszkaniowych oraz stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie tych zasobów, określany jest poprzez wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, na terenie objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 roku kształtował się na poziomie niższym niż średnia dla województwa podkarpackiego i całego kraju. Świadczy to o mniejszym stopniu zaspokojenia potrzeb mieszkańców tych gmin w zakresie mieszkalnictwa.
- Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, w okresie od 2019 do 2023 roku oddano łącznie 204 budynki mieszkalne o łącznej powierzchni 33 027 m². Biorąc jednak pod uwagę wskaźnik mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności, można zauważyć, że kształtuje się on na poziomie niższym niż dla województwa podkarpackiego (który przybierał w 2023 roku wartość 2,8 podczas gdy dla gmin objętych strategią wynosił 2,0). Przyczyną takiego stanu rzeczy jest charakterystyka gmin objętych Strategią, gdzie dominują tereny wiejskie, a budownictwo mieszkaniowe nie rozwija się tu w takim stopniu, jak w przypadku dużych ośrodków miejskich, gdzie pojawia się spora liczba nowych osiedli budynków mieszkalnych wielorodzinnych.
- W kwestii wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne, na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego najwięcej mieszkań w 2023 roku wyposażonych było w wodociąg, natomiast najmniej w gaz sieciowy.
- W 2023 roku na terenie gminy objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, obowiązywało łącznie 92 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, o łącznej powierzchni zaledwie 469,0 ha (1,2 % powierzchni gmin objętych Strategią ogółem), 47 z nich, zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Pozostałe obowiązujące plany, zostały opracowane na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym, która została uchylona przez ww. ustawę. Optymalnym rozwiązaniem w kształtowaniu polityki przestrzennej gmin byłoby uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich terenów zurbanizowanych. Jednak w obecnej sytuacji ekonomicznej samorządów oraz obowiązujących przepisów prawnych dot. ochrony przyrody, jest to rozwiązanie trudne i czasochłonne w realizacji.
- W okresie od 2019-2023 roku na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, wydano łącznie 1 282 decyzje o warunkach zabudowy oraz 255 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wydane decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły w przeważającej części zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 877, tj. 68,4 % ogółu wydanych decyzji.

3.3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana przez jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej, opartej na wewnętrznych i zewnętrznych

uwarunkowaniach mających wpływ na rozwój danego obszaru. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie.

Analizy dokonano w oparciu o dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gmin oraz ze źródeł zewnętrznych oraz wniosków z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

MOCNE STRONY

- Nieprzeciętne zalesienie, wyższe niż średnia dla powiatu, województwa i kraju;
- Dostęp do bibliotek publicznych w każdej z gmin objętych Strategią;
- Aktywna działalność samorządowych instytucji kulturalnych na terenie wszystkich gmin;
- Walory turystyczne takie jak kultywowanie unikatowych tradycji związanych wykonywanym przez dawnych mieszkańców regionu zawodów – flisactwem oraz kowalstwem, dogodne położenie komunikacyjne wpływające na rozwój działalności usługowej, m. in. w zakresie hotelarstwa, gastronomii, czy też turystyki, unikatowy mikroklimat obszaru (jod zawarty w powietrzu) oraz naturalne krajobrazy związane z rzekami, głównie rzekami Tanew oraz San i żywicznymi kompleksami leśnymi;
- Rozbudowana, obejmująca bogatą bazę noclegową, infrastruktura turystyczna na terenie miejscowości Ulanów;
- Produkt turystyczny jakim jest flisactwo, wpisane na Listę Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO oraz związane z tym kultywowanie tradycji flisackiej;
- Położenie na rzekach San i Tanew, co stwarza dogodne warunki do rozwoju turystyki, w tym flisactwa, spływów galarami i kajakowych oraz wędkarstwa;

- Istniejące trasy rowerowe, biegnące przez lasy, parki, pola uprawne i łączące obiekty turystyczne, stanowiące podstawę do dalszego rozwoju w tym zakresie oraz tworzenia ponadlokalnych produktów turystycznych;
- Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych we wszystkich gminach objętych SRP;
- Rosnąca liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego,
- Wzrost wysokości dochodów budżetowych we wszystkich gminach, będący przejawem poprawy ich sytuacji finansowej;
- Wzrost wydatków gmin obszaru Strategii na jednego mieszkańca;
- Nieprzeciętne zalesienie, wyższe niż średnia dla powiatu, województwa i kraju;
- Różnorodność terenu i walory krajobrazowe w połączeniu z bogactwem chronionej prawnie fauny i flory oraz występowanie na całym terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego;
- Znaczny potencjał turystyczny w postaci bogatego dziedzictwa kulturowego, wynikającego z wielokulturowej historii oraz wielowyznaniowości, przejawiające się występowaniem wielu obiektów architektonicznych, w tym zabytków architektury sakralnej, a także cmentarzy wojennych oraz mogił wojennych i z okresu Powstania Styczniowego, atrakcyjnych dla rozwoju branży turystycznej.

SŁABE STRONY

- Utrzymujący się ciągły trend spadku liczby mieszkańców na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego;
- Niska gęstość zaludnienia, poniżej średniej dla województwa podkarpackiego;
- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym;
- Brak placówek zapewniających opiekę dla dzieci do lat 3 oraz od 3 do 6 lat;
- Zbyt mała liczba przedszkoli,
- Pogarszająca się jakość nauczania w szkołach podstawowych,
- Ubogie zasoby mieszkań socjalnych i komunalnych będących do dyspozycji gmin;
- Braki w infrastrukturze technicznej – sieci gazowej w gminie Jarocin;
- Dominacja mikroprzedsiębiorstw oraz mała liczba średnich i dużych zakładów pracy;
- Słabo rozwinięty rynek pracy skutkujący niskim wskaźnikiem liczby osób pracujących na 1000 mieszkańców;
- Wysoki stopień bezrobocia, w gminie Jarocin połączony z jego wzrostem;
- Mały stopień pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego we wszystkich gminach objętych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030,
- Niska dostępność terenów inwestycyjnych spowodowana istnieniem rozległych obszarów chronionych przyrody;
- Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych, które produkują głównie na użytek własny i są mało dochodowe;
- Ograniczenie rozwoju działalności rolniczej przez obszary chronione przyrody;
- Niski udział dochodów własnych w strukturze dochodów budżetowych przy wysokim poziomie dotacji i subwencji, co wpływa na zwiększenie uzależnienia samorządów od państwa;
- Niska kwota pozyskiwana przez samorządy w ramach funduszy europejskich;

- Niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny wynikający z występujących braków w infrastrukturze turystycznej oraz braku promocji, co dotyczy każdej z gmin;
- Niezadowalający poziom zagospodarowania ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, sprzyjających integracji mieszkańców lub zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności, co dotyczy w szczególności przestrzeni w mieście Ulanów oraz w miejscowości Huta Krzeszowska.

SZANSE

- Ograniczenie odpływu mieszkańców oraz napływ nowych poprzez prowadzenie atrakcyjnej polityki mieszkaniowej i zabezpieczenia infrastruktury zaspokajającej potrzeby mieszkańców;
- Rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych;
- Pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego, wzrost integracji międzypokoleniowej;
- Budowa żłobków i przedszkoli celem zapewnienia opieki dla dzieci osób aktywnych zawodowo;
- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w branży turystycznej oraz w zakresie zakwaterowania i gastronomii;
- Podjęcie działań w celu pozyskiwania i uzbrojenia terenów pod tereny mieszkalne oraz inwestycje;
- Rozwój rolnictwa ekologicznego, na lokalny i rynek zewnętrzny, oraz przetwórstwa rolno-spożywczego bezpośrednio u produkujących żywność rolników jako szansa na polepszenie budżetu i rentowności małych gospodarstw rolnych;
- Zmiana struktury dochodów budżetowych poprzez wzrost wysokości dochodów własnych;
- Skuteczne pozyskiwanie środków w ramach funduszy europejskich na działania inwestycyjne ukierunkowane na rozwój;
- Skuteczne wykorzystanie potencjału turystycznego regionu i jego walorów turystycznych wynikających z jego walorów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego poprzez tworzenie infrastruktury turystycznej;
- Powstanie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, pozytywnie wpływających na integrację mieszkańców oraz zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności;
- Skuteczna promocja gmin SRP poprzez masowe wydarzenia kulturalne i sportowe w oparciu o istniejącą bazę obiektów historycznych i obiekty rekreacyjne;
- Wprowadzenie rozwiązań legislacyjnych prowadzących do wzrost aktywności i integracji mieszkańców, dzieci i osób starszych, poprzez zwiększanie liczby organizacji pozarządowych.

ZAGROŻENIA

- Pogłębiający się problem ujemnego salda migracji;
- Utrzymywanie się negatywnych trendów demograficznych, a w szczególności starzenia się społeczeństwa przy małym przyroście naturalnym;
- Bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej;
- Wzrost liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- Rosnące koszty opieki społecznej oraz opieki medycznej wskutek starzenia się społeczeństwa;

- Brak zainteresowania inwestorów potencjałem obszaru gmin;
- Występowanie barier i ograniczeń w rozwoju związanych z ochroną przyrody i środowiska;
- Brak środków na rozwój gospodarczy i turystyczny;
- Rosnące koszty utrzymania i modernizacji infrastruktury technicznej oraz drogowej, brak zainteresowania inwestorów;
- Rosnące koszty utrzymania placówek oświatowych rzutujący niekorzystnie na budżet gminy;
- Wzrost cen surowców energetycznych – gazu, węgla i drewna opałowego;
- Pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie związana z suszą, obniżaniem się poziomu wód gruntowych – ubożenie wsi wskutek rozdrobnienia gospodarstw, wzrostu kosztów produkcji żywności, inflacji i braku perspektywy rozwoju;
- Pogorszenie się sytuacji na rynku pracy wskutek likwidacji przedsiębiorstw wyniku rosnących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, co będzie prowadzić do wzrostu bezrobocia na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego;
- Brak działań w kierunku rozwoju turystyki;
- Pobliskie większe ośrodki miejskie, kradnące młodą, wykształconą i wyspecjalizowaną kadrę;
- Niewykorzystanie potencjału rozwojowego gminy, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych;
- Wzrost wydatków bieżących, skutkujący wystąpieniem deficytu operacyjnego;
- Zanieczyszczenie środowiska naturalnego, szczególnie poprzez wprowadzenie zanieczyszczeń do cieków wodnych oraz obszarów przyrody chronionej, mogąca skutkować pogorszeniem walorów i atrakcyjności obszaru gmin należących do obszaru SRP, pod względem turystycznym;
- Brak działań gmin w zakresie zachowania dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego oraz tożsamości lokalnej;
- Rosnące koszty realizacji inwestycji;
- Wrażliwość sektora turystycznego na zmiany gospodarcze;
- Postępująca degradacja obszarów zielonych, powietrza, gleby i zasobów wodnych na skutek braków w infrastrukturze komunalnej – kanalizacji oraz sieci gazowej;
- Pogłębiające się dysproporcje rozwoju terenu gmin objętych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, a innymi rozwijającymi się regionami;

SPÓJNOŚĆ STRATEGII PONADLOKALNEJ Z DOKUMENTAMI I CELAMI NA POZIOMIE EUROPEJSKIM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

Przygotowanie wspólnej strategii ponadlokalnej jest odpowiedzią na potrzebę planowania działań rozwojowych wykraczających i oddziałujących poza granice administracyjne jednostek terytorialnych. Opracowanie dokumentu dotyczącego kilku samorządów pozwoli również na aplikowanie o środki unijne, a także umożliwi realizację zintegrowanych projektów partnerskich.

W niniejszym rozdziale wskazano zbiór podstawowych dokumentów wyższego rzędu, z którymi Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 wykazuje spójność. Opisane dokumenty strategiczne i wykonawcze stanowią

warunki brzegowe dla niniejszej Strategii, która przygotowana została w pełnej zgodności z tymi dokumentami. Jednocześnie, mając na uwadze rozpoczynającą się nową perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2021 – 2027 dołożono wszelkich starań, aby działania określone w dokumencie odpowiadały równocześnie na wyzwania na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym zidentyfikowane w poszczególnych obszarach wsparcia współfinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w kolejnych latach. Należy zaznaczyć, że Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 wykazuje spójność zarówno z dokumentami o charakterze strategicznym, jak i wykonawczym.

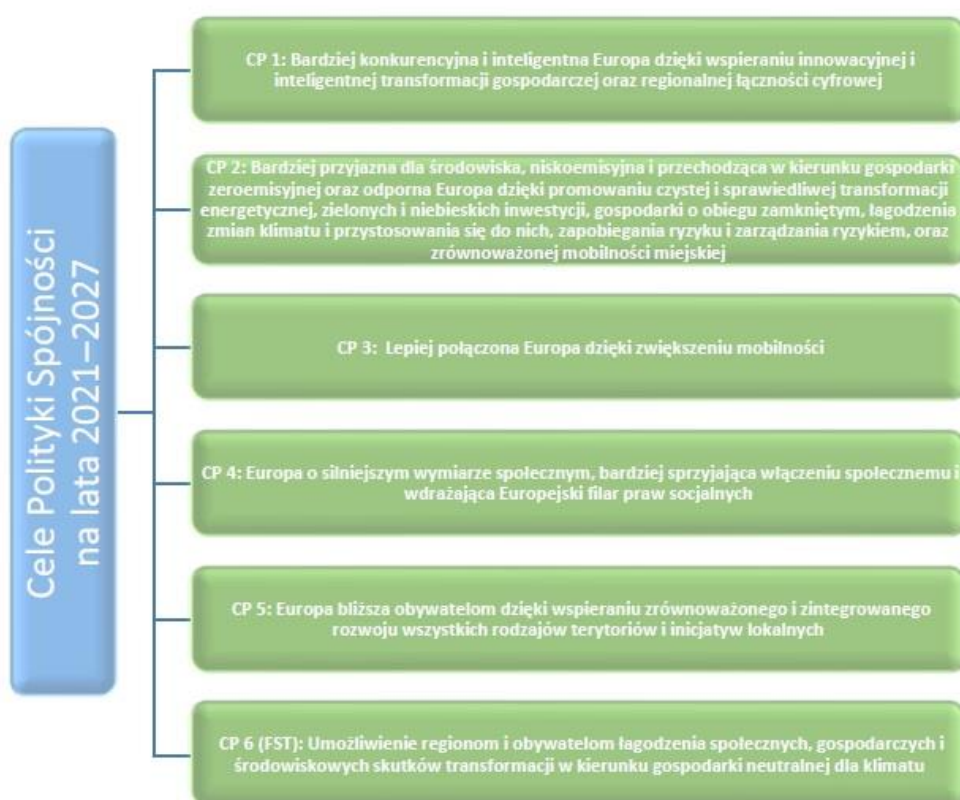
Poziom europejski

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

Komisja Europejska w Rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady przedstawiła Cele Polityki Spójności na lata 2021-2027. Pakiet rozporządzeń obejmuje przede wszystkim: rozporządzenie ramowe, rozporządzenie ws. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS), rozporządzenie ws. Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), rozporządzenie ws. Interreg, rozporządzenie ws. Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Jednym z elementów ww. dokumentów jest przedstawienie podstawowych założeń i Celów Tematycznych dla Polityki Spójności oraz proponowanych przez Komisję Europejską zasad funkcjonowania programów operacyjnych w perspektywie 2021–2027.

W latach 2021-2027 Polska będzie realizować działania w ramach wszystkich pięciu celów polityki spójności oraz celu dodatkowego umożliwiającego obywatelom i regionom łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Tabela 1 Cele Polityki Spójności na lata 2021-2027

Dla Obszaru Funkcjonalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, jednym z ważniejszych jest Cel Tematyczny nr 5 – Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych, który jest podstawą ustanowienia Instrumentów Terytorialnych (w tym ZIT) i będzie głównym źródłem finansowania projektów w ramach obszarów funkcjonalnych w perspektywie 2021 – 2027. Zaplanowano jednak, że w ramach ZIT możliwa będzie realizacja projektów również we wszystkich pozostałych celach polityki. Zarówno współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jak i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład jest strategią na rzecz rozwoju, mającą na celu przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w konkurencyjnej, zasobooszczędnej i nowoczesnej gospodarce. Jej celem jest również: ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami oraz negatywnymi skutkami związanymi z klimatem i naturalnym środowiskiem.

Dokument zawiera plan działań umożliwiających bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń. Do obszarów Europejskiego Zielonego Ładu, wchodzi m.in.:

- Ochrona naszego wrażliwego ekosystemu i bioróżnorodności biologicznej;
- Sposoby na bardziej zrównoważony łańcuch żywnościowy;
- Czysta i bezpieczna energia;
- Zrównoważony przemysł i sposoby na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku cykle produkcyjne;
- Bardziej ekologiczny sektor budowlany i renowacyjny;
- Zrównoważona mobilność i promowanie bardziej zrównoważonych środków transportu;
- Środki mające na celu szybkie i skuteczne ograniczenie oraz eliminację zanieczyszczeń;
- Osiągnięcie neutralności klimatycznej.

Zakłada się, że zapisy Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 będą zgodne z Europejskim Zielonym Ładem, którego postanowienia będą wpływać na zmiany w poszczególnych sektorach Państw UE. Wdrożenie Europejskiego Zielonego Ładu wymagać będzie od członków KE przemyslenia strategii politycznych w zakresie m.in. dostaw czystej energii w gospodarce, w sektorze przemysłu, produkcji i konsumpcji, infrastruktury, transportu, budownictwa, żywności i rolnictwa.

Poziom krajowy

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako jeden z ważniejszych dokumentów krajowych wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia.

W określonym w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju modelu zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju, do miast podchodzi się jako do obszarów przestrzennej koncentracji wyzwań rozwojowych. Wiele ośrodków miejskich, ze względu na skupienie czynników społeczno-gospodarczych negatywnie wpływających na dynamikę rozwoju, nie w pełni wykorzystuje swoje możliwości rozwojowe. Działania w ramach miejskiego wymiaru SOR koncentrują się na wspieraniu rozwoju wszystkich miast bez względu na ich wielkość, położenie czy pełnione funkcje społeczne, gospodarcze i administracyjne.

Działania podejmowane dla realizacji celów polityki miejskiej integrują się z szeregiem działań sektorowych podejmowanych w ramach innych obszarów SOR, np. z zakresu spójności społecznej, skutecznego państwa czy infrastruktury. W horyzoncie czasowym po roku 2020 szczególnie nacisk położony będzie na usprawnienie zarządzania i wzmacnianie współpracy pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi, doskonalenie rozwiązań regulacyjnych i organizacyjnych oraz dostosowanie do specyfiki różnego typu ośrodków. Wskazane w SOR działania w zakresie poprawy warunków rozwojowych polskich miast to m.in:

- Wypracowanie i upowszechnianie elastycznych rozwiązań organizacyjnych i prawnych, ułatwiających współpracę pomiędzy miastami oraz wewnątrz miejskich obszarów funkcjonalnych;

- Usprawnienie systemu monitorowania i diagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym dostosowanie metodologii statystyki publicznej, rozbudowa lokalnych, regionalnych i krajowych centrów wiedzy nt. obszarów miejskich;
- Wspieranie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym);
- Realizacja niskoemisyjnych strategii miejskich i związanych z poprawą jakości powietrza oraz przystosowanie do zmian klimatycznych obszarów miejskich, w powiązaniu z działaniami wskazanymi w obszarach SOR dotyczących energetyki i środowiska naturalnego;
- Realizacja strategii zrównoważonej mobilności miejskiej w powiązaniu z działaniami dotyczącymi kompleksowych programów rozbudowy infrastruktury systemów transportu publicznego;
- Poprawa dostępu do różnego typu usług publicznych o charakterze rozwojowym (w tym społecznych związanych m.in. z edukacją, zdrowiem, kulturą oraz gospodarczych – związanych m.in. ze wsparciem przedsiębiorczości, przyciąganiem inwestycji prywatnych);
- Tworzenie krajowej sieci współpracy miast umożliwiającej wymianę wiedzy i najlepszych praktyk nt. zrównoważonego rozwoju miast, usprawnień w zarządzaniu, koordynacji i realizacji innowacyjnych projektów;
- Wzmocnienie koordynacji prowadzonej dotychczas polityki miejskiej w powiązaniu z polityką regionalną na wszystkich szczeblach zarządzania oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie rozwoju obszarów funkcjonalnych.

SOR wskazuje potrzebę dopasowania zakresu interwencji polityki regionalnej do potencjałów i wyzwań rozwojowych różnych typów obszarów funkcjonalnych (w tym wiejskich i miejskich) oraz udoskonalenia i poprawy skuteczności mechanizmów i instrumentów wykorzystywanych w tej polityce (organizacyjnych, prawnych i finansowych). Zakłada się, że na samorządach lokalnych spoczywać będzie większa niż dotychczas odpowiedzialność za rozwój gospodarczy, przełamywanie barier we współpracy z innymi samorządami, jak również poprawę dialogu z przedsiębiorcami i mieszkańcami.

Na rzecz realnego wsparcia i wzmocnienia powiązań funkcjonalnych, planuje się kontynuację tzw. formuły ZIT+, która jest rozwijana po roku 2020. Rozwiązania te dotyczą kreowania rozwoju obszaru funkcjonalnego poprzez poprawę zarządzania, wypracowanie usprawnień organizacyjnych w dostarczaniu usług aglomeracyjnych i prowadzenie analiz rozwojowych w miejskim obszarze funkcjonalnym, jak również poprzez podejmowanie działań wykraczających poza zadania dotyczące wdrażania funduszy unijnych (w szczególności integrujących działania finansowane z różnych źródeł).

Przygotowanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 ma na celu wyjście naprzeciw oczekiwaniom polityki wskazanej w SOR w ramach wykorzystania potencjału największych polskich aglomeracji. Identyfikacja obszarów

współpracy Partnerów Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, pozwoli skonkretyzować prace nad dokumentem oraz rozpocząć przygotowania do planowania i realizacji partnerskich przedsięwzięć w kolejnych latach. Obszary współpracy i proponowane działania, będą wpisywały się w zagadnienia wskazane w SOR, a ich realizacja prowadzić będzie do wzmocnienia koordynacji prowadzonej dotychczas polityki rozwoju w ramach obszaru funkcjonalnego i zwiększenia koncentracji polityki regionalnej na potencjałach terytorialnych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, realizować będzie postanowienia KSRR 2030 dotyczące zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju w wymiarze gospodarczym, środowiskowym, społecznym i przestrzennym.

Zgodnie z zapisami KSRR dla rozwoju regionalnego istotne jest zwiększenie współpracy pomiędzy różnymi kategoriami miast oraz wzmacnianie powiązań w obszarach funkcjonalnych. Ścisła współpraca samorządów obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz Gmin z Pogórza Strzyżowsko-Dynowskiego na lata 2024-2032 oraz ich zaangażowanie będą niezbędne w procesie tworzenia strategii ponadlokalnej. Wspólne planowanie i realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój oraz podniesienie konkurencyjności obszaru funkcjonalnego, również wymagać będą współdziałania pomiędzy partnerskimi JST. Obszar Funkcjonalny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 będzie mógł realizować zintegrowane przedsięwzięcia, przy pomocy mechanizmu wdrażania ZIT, co sprzyjać będzie możliwości zwiększenia oddziaływania projektów.

Ponadto, Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 będzie wpisywała się w realizację wyzwań wskazanych dla polityki regionalnej w KSRR 2030, tj.:

- Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska;
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;
- Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;
- Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Projekt Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027

Projekt Umowy Partnerstwa pokazuje szerszy kontekst i ramy dla perspektywy finansowej UE 2021-2027, jednocześnie nakreślając strategie wykorzystania środków polityki spójności i koordynacji w zakresie określania obszarów wsparcia. Umowa Partnerstwa łączy ze sobą oczekiwania Komisji Europejskiej z wyzwaniami wynikającymi z krajowych dokumentów, takich jak Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju i inne strategie sektorowe.

UP realizować będą krajowe i regionalne programy operacyjne (KPO i RPO), które wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych, stanowiący podstawę do realizacji perspektywy 2021-2027 w Polsce. Projekt UP zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych oraz regionalnych. Nowym narzędziem jest planowany program finansowany ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Jednym z opisanych w dokumencie narzędzi przeznaczonych dla obszarów funkcjonalnych w perspektywie 2021-2027 jest instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Jego istotą jest realizacja partnerskich projektów przyczyniających się do rozwiązywania problemów i wspólnego oraz skoordynowanego zaspakajania potrzeb całego obszaru. Instrument ten ma służyć wzmocnieniu współpracy i partnerstw samorządów, które realizują wspólne działania rozwojowe na podstawie strategii terytorialnych.

Kluczowe zasady w procesie przygotowania i wprowadzania instrumentów terytorialnych:

- partnerstwo i współpraca,
- zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów łączących sąsiadujące jednostki samorządu terytorialnego,
- zaangażowanie lokalnych instytucji i organizacji w przygotowanie i realizację działań wynikających ze strategii terytorialnych.

Realizacja tych zasad ma mieć wpływ na oddolny charakter wypracowanych strategii, które jednocześnie muszą wykazać spójność z ramami strategicznymi na poziomie regionalnym - strategią rozwoju województwa.

Tabela 2 Układ programów w perspektywie finansowej UE 2021-2027

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, będzie spełniać przedstawione w UP wymagania oraz przewidywać wykorzystanie instrumentu ZIT, jako jednego ze źródeł finansowania realizacji działań zaplanowanych w tym dokumencie.

Poziom regionalny

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

W Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 przyjęto model rozwoju stymulowany strategicznymi wyborami jako: zrównoważony, integrujący zasoby i potencjały, ukierunkowany na wysoką jakość życia. Aby realizować kierunki założone w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji.

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 zakłada m.in.: następujące kierunki interwencji:

- rozwój nauki i szkolnictwa wyższego,
- zwiększenie roli badań w stymulowaniu rozwoju gospodarki regionu,
- wzmocnienie i rozwój inteligentnych specjalizacji gospodarczych regionu,
- prowadzenie procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO) oraz identyfikowanie nowych, rozwojowych branż gospodarki,
- budowa „kultury innowacyjności” w gospodarce regionalnej,
- wspieranie innowacyjności w gospodarce,
- transformacja przemysłowa (przemysł 4.0),

- umiędzynarodowienie gospodarki regionu,
- podnoszenie konkurencyjności rolnictwa w regionie,
- podnoszenie konkurencyjności gospodarki regionalnej w sektorze turystyki,
- gospodarka cyrkularna jako kierunek dalszego, zrównoważonego rozwoju gospodarki regionu,
- promowanie gospodarki cyrkularnej jako formy przeciwdziałania negatywnym aspektom antropogenizacji,
- poprawa jakości edukacji usług edukacyjnych,
- rozwój oferty edukacyjnej, jakości kształcenia i wspierania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z uwzględnieniem potrzeb regionalnego rynku pracy,
- rozwój nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej,
- kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz rozwój placówek kształcenia ustawicznego,
- rozwój edukacji nieformalnej,
- profesjonalizacja i optymalizacja liczby wykwalifikowanego personelu medycznego,
- specjalistyczna baza lecznicza,
- promocja zachowań prozdrowotnych,
- tworzenie warunków dla upowszechniania kultury, rozwijania form działalności kulturalnej i interpretacji dziedzictwa wraz ze zwiększeniem kompetencji kulturowych mieszkańców,
- wzmacnianie współpracy i partnerstwa na rzecz wykorzystania regionalnych zasobów dziedzictwa i kultury współczesnej jako potencjału rozwojowego,
- infrastruktura kultury i zwiększenie atrakcyjności dziedzictwa kulturowego,
- aktywizacja zawodowa i utrzymanie zatrudnienia,
- miejsca pracy dobrej jakości,
- poprawa zaangażowania społecznego i współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi, prywatnymi, sektorem nauki i społeczeństwem obywatelskim poprzez skuteczne wykorzystanie różnych form partnerstwa i współpracy,
- wzmacnianie kapitału społecznego poprzez rozwijanie zaufania pomiędzy instytucjami publicznymi a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego,
- działania zmierzające do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego w województwie,
- aktywizacja społeczna,
- rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej jako element polityki społecznej województwa,
- zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw społecznych w regionie,
- wspieranie rodzin i system pieczy zastępczej,
- regionalna Polityka Imigracyjna,
- zapewnienie korzystnych warunków rozwoju sportu,
- promocja aktywnego stylu życia,
- rozwój infrastruktury energetycznej,
- racjonalne wykorzystanie energii,
- wsparcie energetyki opartej na OZE,
- rozwój infrastruktury transportowej w celu zwiększenia dostępności zewnętrznej regionu,
- rozwój portu lotniczego Rzeszów-Jasionka oraz wyspecjalizowanych lotnisk lokalnych,

- rozwój systemu transportowego województwa w celu zwiększenia dostępności wewnętrznej regionu,
- rozwój transportu publicznego,
- rozbudowa infrastruktury sieci informacyjno-komunikacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem obszarów o trudnej dostępności,
- zapewnienie dostępu do sieci informacyjno-komunikacyjnej,
- rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej,
- rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu turystyki,
- przeciwdziałanie, minimalizowanie i usuwanie skutków powodzi,
- przeciwdziałanie, minimalizowanie i usuwanie skutków osuwisk,
- przeciwdziałanie, minimalizowanie i usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych – huragany, susze, grad, ulewne deszcze oraz pożary,
- zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie czystości powietrza i hałasu,
- zapewnienie właściwej gospodarki wodno-ściekowej,
- zapewnienie właściwej gospodarki odpadami,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego województwa,
- poprawa świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- rozwój digitalizacji i zwiększenie dostępności zasobów publicznych on-line,
- zwiększenie zastosowania i wykorzystania technologii cyfrowych,
- poprawa ładu przestrzennego i jakości zarządzania przestrzenią,
- aktywizacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- lokalne działania aktywizujące społeczność regionu,
- wsparcie dla podmiotów zapewniających bezpieczeństwo,
- integracja systemów zarządzania i wymiany informacji,
- współpraca na rzecz rozwoju województwa,
- implementacja rozwiązań organizacyjnych sprzyjających partycypacji społecznej w partnerstwach dla rozwoju,
- wzmacnianie współpracy ponadregionalnej,
- wzmacnianie pozycji międzynarodowej regionu poprzez rozwój współpracy.

Plan Strategiczny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030.

Planowanie strategiczne opiera się na zrealizowanych działaniach diagnostycznych. Pozostaje w ścisłym związku z funkcją decyzyjną procesu zarządzania. Proces realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 został podzielony na cztery poziomy. Wszystkie zostały sformułowane na podstawie przeprowadzonego procesu diagnostycznego, którego wyniki zidentyfikowały najważniejsze potrzeby i problemy **Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030** oraz jej potencjały i szanse rozwojowe. W pierwszym

kroku, na podstawie syntezy diagnozy oraz analizy SWOT sformułowano wizję rozwoju, która jest jednocześnie celem głównym. Przedstawia ona obraz **Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030**, w wyniku realizacji postanowień niniejszego dokumentu. Wizja ma również przełożenie na kolejny poziom wdrożeniowy, czyli Cele Strategiczne, określone w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Cele Strategiczne mają charakter długofalowy i wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej Wizji Rozwoju. Natomiast uszczegóławiające je Priorytety Rozwojowe będą realizowane w średnim okresie i stanowią narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Ostatnim elementem programu strategicznego są kierunki działań, które służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii.

PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI ROZWOJU

Plan operacyjny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Obszaru Funkcjonalnego.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą gmin wchodzących w porozumienie. Przyjęto architekturę celów i kierunków działań opartą na metodologii wykorzystanej w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące najpilniejsze kierunki rozwoju.

Misja rozwoju stanowi nadrzędny cel rozwoju obszaru, któremu podporządkowane są priorytetowe obszary jej rozwoju. Ukazuje ogólny kierunek, w którym powinna rozwijać się społeczność lokalna, określa ona rolę władz samorządowych, oraz wskazuje na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Ponadto, władze samorządowe są realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju zarówno całego obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego jak i gmin tworzących to porozumienie, upowszechniania jego walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gmin partnerskich.

Z kolei wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierzają gminy oraz wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań. Jest to obraz obszaru objętego strategią, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje obszar gmin należących do obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w perspektywie strategicznej – do 2030 roku, zmieniony poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorządy celów.

Uwzględniając przyjęte założenia misja Porozumienia „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” brzmi:

Porozumienie „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, to wspólnota opierająca się na współpracy wszystkich lokalnych i ponad lokalnych partnerów społecznych, gospodarczych i instytucjonalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru Porozumienia, zapewniająca wysoki poziom życia swoim mieszkańcom oraz oferująca bogatą ofertę kulturalną i turystyczną oraz wysoką jakość ogólnodostępnej przestrzeni publicznej przy wykorzystaniu swojego potencjału.

Z kolei wizja rozwoju Porozumienia „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 to:

Obszar Porozumienia „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, to miejsce przyjazne i atrakcyjne do życia o zróżnicowanej ofercie kulturalnej turystycznej i wysokiej jakości ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, przyciągającej turystów i przyjazny mieszkańcom, a także obszar o zrównoważonym rozwoju gospodarczym, sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości oraz posiadający dobry poziom infrastruktury technicznej i społecznej.

Najważniejszą wartością dla rozwoju Obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, są mieszkańcy i związany z nimi rozwój. Cel ten będzie osiągnięty poprzez zapewnienie im godnych warunków bytowych, rozwój społeczeństwa oraz poczucie stabilizacji w przyszłości. Obszar Porozumienia będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym dla wszystkich grup społecznych. Ważnym elementem rozwoju jest również środowisko przyrodnicze. Z tego względu współpraca między gminami będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać działania wspierające rozwój gospodarczy oparty na wewnętrznym potencjale.

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu gmin tworzących obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, jego sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu opisanego w wizji rozwoju określono 4 cele strategiczne, którymi są:

Tabela 3 Cele Strategiczne

Cel strategiczny 1	Nowoczesna gospodarka i edukacja.
Cel strategiczny 2	Efektywne zarządzanie rozwojem gminy.
Cel strategiczny 3	Wysoka jakość życia mieszkańców.
Cel strategiczny 4	Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 4 Cele Operacyjne

CELE STRATEGICZNE			
CEL STRATEGICZNY 1 Nowoczesna gospodarka i edukacja	CEL STRATEGICZNY 2 Efektywne zarządzanie rozwojem gminy	CEL STRATEGICZNY 3 Wysoka jakość życia mieszkańców	CEL STRATEGICZNY 4 Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka
CELE OPERACYJNE			
Cel operacyjny 1.1 Rozwój potencjału edukacyjnego dzieci, młodzieży i osób dorosłych z gmin z obszaru Gmin objętych Porozumieniem	Cel operacyjny 2.1 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	Cel operacyjny 3.1 Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz wykorzystanie zielonej energii	Cel operacyjny 4.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego
Cel operacyjny 1.2 Rozwój potencjału gospodarczego gmin z	Cel operacyjny 2.2 Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji	Cel operacyjny 3.2 Zwiększenie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej	Cel operacyjny 4.2 Rozwój turystyki

obszaru Gmin objętych Porozumieniem	rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego		
	Cel operacyjny 2.3 Ochrona przyrody oraz wykorzystanie środowiska naturalnego dla rozwoju obszaru Gmin objętych Porozumieniem	Cel operacyjny 3.3 Rozwój i poprawa jakości infrastruktury przestrzeni publicznej szeroko dostępnej dla mieszkańców oraz turystów	Cel operacyjny 4.3 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej
		Cel operacyjny 3.4 Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i bezpieczeństwu zdrowotnemu mieszkańców.	Cel operacyjny 4.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację
OSI I	OSI II	OSI III	OSI IV

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, odwzorowują obszary rozwojowe w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i turystycznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią, ochrona ładu przestrzennego oraz rozwój rolnictwa ekologicznego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

CEL STRATEGICZNY 1

Nowoczesna gospodarka i edukacja

Cel operacyjny 1.1. Rozwój potencjału edukacyjnego dzieci, młodzieży i osób dorosłych z gmin z obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.

Cel operacyjny 1.2. Rozwój potencjału gospodarczego gmin z obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego szczególnie nacisk kładzie na rozwój edukacji, rozumianej jako oferta publiczna dla wszystkich mieszkańców obszaru – bez względu na wiek, status społeczny, zawodowy itp.

Głównym wyzwaniem w tej sferze jest zapewnienie wysokiej jakości i nowoczesnej, odpowiadającej na zmiany zachodzące w otoczeniu, oferty edukacyjnej. Jakość edukacji uzależniona jest w głównej mierze od zdolności i kreacji wykształconej i wyspecjalizowanej kadry nauczycielskiej, którą pobliskie większe ośrodki miejskie, „podbierają”.

Osiągnięcie wysokiego poziomu edukacji uzależnione jest od uwzględnienia w systemie edukacji na poziomie gminy, szerszego kontekstu tj. kolejnych szczebli (etapów) kształcenia (przedszkole – szkoła podstawowa – szkoła ponadpodstawowa) oraz powiązania systemu edukacji z innymi systemami życia publicznego, w tym szczególnie ze sferą gospodarki. Stąd ważne jest podejmowanie działań zmierzających do stwarzania równych szans w dostępie do systemu edukacji, kształtowania postaw aktywnych, pozwalających rozumieć współczesny świat, rozwijania kompetencji oraz zacieśniania współpracy ze sferą biznesu.

Podejmowane działania mają równolegle rozwijać i unowocześniać bazę lokalową i narzędziową oraz rozwijać działalność merytoryczną sfery edukacji, by przyczynić się do efektywnego przejścia z systemu edukacji do zatrudnienia.

Diagnoza sfery gospodarczej gmin z obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizkańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030 wykazała, że na terenie tych jednostek samorządu dominują mikro i małe przedsiębiorstwa, świadczące usługi w zakresie budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle, przetwórstwa przemysłowego, transportu i gospodarki magazynowej, pozostałej działalności usługowej oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby. Nie ma natomiast dużych przedsiębiorstw. Dlatego zasadne jest skoncentrowanie działań samorządów do grupy MMSP tak, aby mogły rozwijać się mikro i małe przedsiębiorstwa, które z czasem będą mogły również rozwinąć się w średnie przedsiębiorstwa. Z racji charakteru gmin wiejskich duże znaczenie mogą mieć gospodarstwa rolne. Przyjęto, zatem, że należy wspierać działalność innowacyjnych średnich i dużych gospodarstw rolnych, które wykazują się najlepszymi wynikami ekonomicznymi, które dysponują dużym potencjałem rozwojowym, jak również tworzą miejsca pracy dla lokalnej społeczności.

Nie na wszystkie czynniki rozwoju przedsiębiorstw władze gmin mają bezpośredni wpływ. Jednakże odpowiednio prowadzona polityka gospodarcza, uwzględniająca system zachęt i ulg, skorelowana z zacieśnianiem współpracy z różnymi podmiotami specjalizującymi się w rozwoju gospodarczym, przyczynia się do intensyfikacji czynników rozwoju i wzrostu konkurencyjności gmin. W ramach niniejszego działania konieczne jest skoncentrowanie wysiłków na rozwoju takich instrumentów, które w większym stopniu oddziaływać będą na wykorzystanie lokalnych zasobów, tj. lokalnej przedsiębiorczości. W tym zakresie mowa jest też o wykorzystaniu lokalnych potencjałów, związanych z położeniem i ze specyfiką gmin, w tym również potencjałów geograficznych i turystycznych, które wyróżniają gminy z obszaru objętego Strategią Rozwoju i mogą stać się atrakcyjnym obszarem dla potencjalnych odbiorców.

Przyjazna i profesjonalnie przygotowana dla przedsiębiorców i inwestorów lokalnych i zewnętrznych administracja Urzędów Gmin, wsparta przemyślaną i dobrze przeprowadzoną wspólną promocją gospodarczą gmin z innymi samorządami, powinna wpłynąć na tworzenie

znakomitych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030.

Tabela 5 Cel Strategiczny nr 1

CEL STRATEGICZNY 1 Nowoczesna gospodarka i edukacja						
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa	Źródło danych	Oczekiwany trend
Cel operacyjny 1.1. Rozwój potencjału edukacyjnego dzieci, młodzieży i osób dorosłych z gmin z obszaru Porozumienia	- Modernizacja gminnej bazy oświatowej. - Modernizacja boisk przyszkolnych i sal gimnastycznych - Upowszechnienie stosowania pracy metodą eksperymentów poprzez doposażenie sal lekcyjnych i laboratoriów w pomoce naukowe i dydaktyczne - Cyfryzacja procesów edukacji poprzez większe wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych - Rozszerzenie oferty edukacyjnej uwzględniającej kształcenie kompetencji kluczowych, rozwój kreatywności i umiejętności pracy zespołowej - Kształcenie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży – współpraca szkół z terenu gminy z lokalnym biznesem, jak również rozwój szkolnych ośrodków kariery - Kształtowanie promocja postaw związanych z uczeniem się przez	- poprawa jakości kształcenia w gminnych placówkach edukacyjnych, - ograniczenie problemów w nauce dotyczących uczniów gminnych placówek edukacyjnych, - poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej na obszarze Pogórza, - wzrost liczby uczniów w gminnych placówkach edukacyjnych, - stworzenie możliwości przekwalifikowania się dla osób mających trudności ze znalezieniem zatrudnienia, - wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców,	Liczba projektów edukacyjnych na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba inwestycji w zakresie modernizacji i rozwoju bazy oświatowej (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba środków trwałych związanych z doposażeniem obiektów edukacyjnych (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba projektów w zakresie realizacji idei Long life learning (uczenie się przez całe życie (szt.)	0	Źródła własne	

	całe życie, korzystaniem z kształcenia ustawicznego, podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych.					
Cel operacyjny 1.2. Rozwój potencjału gospodarczego gmin z obszaru Porozumienia	- Organizacja systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów gospodarczych oraz dla rolników - zachęcenie inwestorów do tworzenia zakładów pracy na terenie gmin - Pozyskiwanie oraz przygotowywanie terenów pod inwestycje, w tym ich uzbrojenie. - Promocja potencjału gospodarczego Gmin wchodzących w skład Porozumienia „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” wobec firm świadczących usługi turystyczne - Wprowadzenie ulg i zachęt dla przedsiębiorców i osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą oraz stworzenie systemu informacyjno – doradczego	- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy - wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie gmin, - rozwój infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działalności gospodarczej, - spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gmin, - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, - zwiększenie konkurencyjności gospodarki w regionie, - aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców - zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, - pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości,	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (szt.)	1 256	GUS/BDL	
			Liczba przedsiębiorców korzystających z oferowanych form wsparcia (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba rolników korzystających z oferowanych form wsparcia (szt.)	0	Źródła własne	
			Powierzchnia terenów przygotowanych przez inwestycje (w ha)	0	Źródła własne	

	Likwidacja barier w obsłudze przedsiębiorców poprzez cyfryzację obsługi klienta w Urzędach gmin objętych Strategią	ograniczenie poziomu bezrobocia,				
--	--	--	--	--	--	--

- tendencja rosnąca

- tendencja malejąca

- bez zmian

CEL STRATEGICZNY 2

Efektywne zarządzanie rozwojem gminy

Cel operacyjny 2.1. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą.

Cel operacyjny 2.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego.

Cel operacyjny 2.3 Ochrona przyrody oraz wykorzystanie środowiska naturalnego dla rozwoju obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.

Administracja samorządowa w Polsce jest postrzegana przez lokalną społeczność w Polsce jako nieefektywna, zacofana i oferująca niski standard usług (długie oczekiwania na wydanie decyzji, konieczność przedstawiania zaświadczeń, brak możliwości załatwiania spraw on-line).

Zadania i przedsięwzięcia w ramach celu operacyjnego 2.1 Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą stanowią odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów względem organów administracji publicznej. W swojej treści nawiązują w szczególności do zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) – przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku oraz dokumentem pn. „System zarządzania rozwojem Polski”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 29 października 2018 roku, jak również zintegrowanej Strategii „Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 roku” (SNP), która ma doprowadzić do zwiększenia skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami.

Przewidywane instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2021-2027 warunkują konieczność zacieśnienia współpracy, skoordynowania działań podejmowanych przez samorządy, oraz podmioty prywatne i organizacje pozarządowe, w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców, co pozwoli na podniesienie spójności i konkurencyjności regionów. Dotyczy to również gmin z obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.

Zgodnie z powyższym, w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 zaplanowano kierunki związane z poprawą funkcjonowania administracji w zakresie podniesienia sprawności działania Urzędów, doskonalenia kwalifikacji pracowników, e-administracji oraz budowy i promocji marki gminy.

Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich polega na dywersyfikacji gospodarki wiejskiej, czyli zmianie pojmowania i traktowania terenów wiejskich, jako obszarów monofunkcyjnych, na których dominuje rolnictwo i produkcja rolnicza. Terenom tym nadawane są nowe funkcje, celem redukcji panującego tam bezrobocia oraz podniesienia estetyki i atrakcyjności społeczno-ekonomicznej, – jako miejsca do życia i pracy. Priorytetem jest poprawa sytuacji bytowej mieszkańców, dzięki rozwijaniu wielofunkcyjnych form aktywności społecznej, kulturalnej i gospodarczej (w szczególności pozarolniczej). Zgodnie z założeniami wielofunkcyjności, gospodarka obszarów wiejskich winna w znacznym stopniu opierać się na inicjatywie przedsiębiorcy wiejskiego. Wielofunkcyjny rozwój wsi uwarunkowany jest również rozwojem

odpowiedniej infrastruktury, odpowiadającej na zdiagnozowane zapotrzebowanie i uwzględniającej potrzeby lokalne, jak również wykreowaniem szerokiej oferty wspierająco-doradczej dla mieszkańców (w zakresie profesjonalizacji produkcji rolniczej oraz aktywności okołoi-pozarolniczej). Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich stanowi jedno z najważniejszych założeń Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030. Uwzględniając wytyczne, płynące z dokumentów nadrzędnych, a także wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej i przeprowadzonej analizy strategicznej SWOT, wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich uznano za priorytet rozwojowy w perspektywie 2030 roku.

Idea zrównoważonego rozwoju oznaczającego rozwój społeczno-gospodarczy w harmonii, zgodzie i przy poszanowaniu uwarunkowań środowiskowych, pozwalającego zachować zasoby przyświecała autorom i uczestnikom procesu tworzenia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030.

W ramach niniejszego celu zaplanowano również racjonalizację zużycia energii, surowców i minerałów oraz wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Ochrona przyrody realizowana będzie także poprzez wyznaczenie i wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego wytycznych z map zagrożeń i ryzyk przyrodniczych, oraz określenie zasad właściwego gospodarowania terenami zagrożonymi przez zjawiska wynikające ze zmian klimatycznych, np. powodzią czy suszą hydrologiczną. Podstawę polityki ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa przyrodniczego obszaru, stanowić będzie jednak nade wszystko aktywna edukacja obywatelska w zakresie ekologii, jak również w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Działania kierowane do dzieci i młodzieży odbywać się będą zarówno w ramach normalnego procesu edukacji od szkoły podstawowej, jak również w ramach zajęć poza normalnymi godzinami nauki. Działania takie będą się odbywać również dla osób dorosłych.

Promocja postaw proekologicznych, uwzględniających potrzebę łagodzenia redukcji emisji CO₂ i innych szkodliwych substancji, oraz zmiana dotychczasowych przyzwyczajeń osób dorosłych realizowana będzie poprzez szeroki wachlarz działań, jak np. akcje marketingowe w mediach, konkursy i kampanie społeczne i szereg innych oraz poprzez działania inwestycyjne.

Tabela 6 Cel Strategiczny nr 2

CEL STRATEGICZNY 2 Efektywne zarządzanie rozwojem gminy						
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa	Źródło danych	Oczekiwany trend
Cel operacyjny 2.1. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą	- Wdrożenie idei e-government w administracji samorządowej Gmin obszary Porozumienia Gmin (cyfryzacja obsługi klienta), - Wysoka sprawność administracyjna, m.in. poprzez system szkoleń pracowników i wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego, a także rozwój usług elektronicznych - Wdrożenie nowoczesnych metod zarządzania administracją (np. metoda CAF – Wspólna Metoda Samooceny albo inny system zarządzania, jakością. - Wdrożenie systemu zarządzania satysfakcją klienta zewnętrznego i wewnętrznego – zmiana podejścia w obsłudze klienta - Promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu (w załatwianiu	- Wzrost kompetencji pracowników gminnych - Podniesienie jakości usług publicznych, - Rozwój kompetencji planistycznych, - Podniesienie jakości usług publicznych, - Poprawa dostępności do danych przestrzennych,	Liczba projektów z zakresu e-administracji (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba uruchomionych e-usług (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba szkoleń (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba wdrożonych systemów zarządzania, jakością pracy administracji samorządowej (szt.)	0	Źródła własne	
			Odsetek klientów zadowolonych z usług Urzędów Gminy i Urzędu Miasta (w %)	0	Źródła własne	

	spraw i w dostępie do informacji publicznej).					
Cel operacyjny 2.2. Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego	- Rozwój systemu doradztwa i wsparcia pośredniego dla przedsiębiorczości opartej na rolnictwie i turystyce wiejskiej i przyrodniczej - Wsparcie marketingu wysokiej, jakości produktów żywności regionalnej - Wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej na terenach wiejskich	- zwiększenie efektywności i dochodowości rolnictwa, - zniwelowanie barier ograniczających rozwój rolnictwa, - unowocześnienie gospodarstw rolnych, - rozwój rolnictwa ekologicznego, - aktywizacja producentów rolnych, - rozwój współpracy podmiotów związanych z rolnictwem.	Liczba rolników, którzy skorzystali z oferty szkoleniowo-doradczej w zakresie kształcenia nowych kwalifikacji w zawodach nierolniczych (os.)	0	Źródła własne	
			Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych (szt.)	0	Źródła własne	
Cel operacyjny 2.3 Ochrona przyrody oraz wykorzystanie środowiska naturalnego dla rozwoju obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i	- Tworzenie warunków do racjonalnego wykorzystania surowców energetycznych i realizacja inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii np. farmy fotowoltaiczne, instalacje prosumenckie, geotermia - Termomodernizacja budynków mieszkalnych, w tym również	- ograniczenie występowania negatywnych skutków dla środowiska naturalnego, - efektywniejsze zarządzanie energią.	Liczba kampanii społecznych dot. kształtowania i promocji postaw proekologicznych oraz konieczności realizacji działań adaptacyjnych i łagodzących zmiany klimatyczne oraz im przeciwdziałania, redukcji emisji CO2 i innych szkodliwych substancji (szt.)	0	Źródła własne	

Miasta Gminy Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030	zastosowanie odnawialnych źródeł energii. • Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryw dachowych i innych odpadów zawierających azbest • Wzrost ekologicznej świadomości mieszkańców poprzez kampanie edukacyjne i promocję postaw proekologicznych oraz uświadamiających potrzebę działań adaptacyjnych i łagodzących zmiany klimatyczne oraz im przeciwdziałania, redukcji emisji CO2 i innych szkodliwych substancji • Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą hydrologiczną (udrożnienie i rozbudowa rowów melioracyjnych, wykonanie regulacji potoków i cieków wodnych, przeciwdziałanie suszy, urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków, Nasadzenia szaty roślinnej. oraz		Liczba instalacji OZE w domach mieszkańców i firmach (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba gospodarstw, z których usunięto azbest (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba gospodarstw i podmiotów, w których zrealizowano działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej (w tym termomodernizacyjnych obiektów) (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba zrealizowanych działań przeciwdziałających i łagodzących zmiany klimatyczne (szt.)	0	Źródła własne	

	inne działania zapobiegające i łagodzące zmiany klimatyczne) • Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych					
--	---	--	--	--	--	--

- tendencja rosnąca

- tendencja malejąca

- bez zmian

CEL STRATEGICZNY 3

Wysoka jakość życia mieszkańców

Cel operacyjny 3.1 Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz wykorzystanie zielonej energii

Cel operacyjny 3.2 Zwiększenie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej

Cel operacyjny 3.3 Rozwój i poprawa jakości infrastruktury przestrzeni publicznej szeroko dostępnej dla mieszkańców oraz turystów

Cel operacyjny 3.4 Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu i bezpieczeństwu zdrowotnemu mieszkańców.

Infrastruktura techniczna – systemy, urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty, ma duże znaczenie dla mieszkańców, turystów oraz potencjalnych inwestorów. Bez zapewnienia dostępu do sieci komunalnych oraz mediów, nie ma możliwości stworzenia optymalnego miejsca do życia, jak również odpowiednich warunków dla rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, tworzących miejsca pracy. Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej, teletechnicznej, oświetleniowej, energetycznej oraz zapewnienie ich niezawodności powoduje poczucie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców, a także przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy.

Jednym z najważniejszych problemów, z którymi muszą się zmierzyć samorządy gmin w perspektywie, jest konieczność zagwarantowania dostępu do bieżącej wody oraz bezpieczeństwa sanitarnego. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni jest potrzebą wynikającą z podnoszenia standardów infrastrukturalnych na terenie gminy (komfort i jakość życia, pracy oraz wypoczynku), oraz zabezpieczania potrzeb w kontekście rozwoju nowych terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i inwestycyjnych. Ponadto, programy wspierające wymianę źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne, przyczyniają się również do ochrony jakości powietrza, ograniczając niską emisję. Tak samo konieczne są działania realizowane bezpośrednio przez Gminy, dotyczące kompleksowej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, pozwalającej poprawić efektywność energetyczną obiektów stanowiących zasób komunalny. Dla zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu, zaplanowano przebudowę i rozwój, zarówno ciągów pieszych i jezdnych, jak również systemu oświetlenia ulicznego na terenie gmin, w tym przy wykorzystaniu nowych technologii, dzięki którym oświetlenie będzie mniej energochłonne i bardziej oszczędne.

Warto dodać, że istniejąca infrastruktura wodna i kanalizacyjna ulega ciągłej amortyzacji. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie jej degradacji, poprzez ponoszenie niezbędnych nakładów odtworzeniowych. Dlatego przy kierunkach interwencji założono nie tylko rozwój sieci, ale także poprawę już istniejącej.

Dostępność komunikacyjna gminy decyduje o jej atrakcyjności inwestycyjnej oraz dodatnim saldzie migracji. Budowa wysokiej wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej pomiędzy gminami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, opierać się będzie m.in. na rozwoju sieci dróg

lokalnych oraz współdziałaniu z innymi zarządcami dróg w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci dróg o znaczeniu ponadlokalnym.

Rozbudowa oraz konserwacja dróg są konieczne, aby spełniały one normy i przystawały do nowych warunków społeczno-gospodarczych, takich jak zwiększony ruch, a także stymulowały rozwój terenów mieszkaniowych, nowych zakładów pracy czy ośrodków turystyki i rekreacji (zapewnienie komfortu i dobrej, jakości dojazdu do posesji oraz zakładów pracy i miejsc wypoczynku).

Niezwykle potrzebne są również nowe inwestycje w zakresie tworzenia miejsc parkingowych w szczególności przy obiektach użyteczności publicznej i turystycznych, oraz budowy ciągów pieszych i tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym i turystycznym. W szczególności ścieżki rowerowe jako alternatywne korytarze transportowe, jak również rozwiązania typu park&ride mają istotne znaczenie dla rozwoju komunikacji w kontekście konieczności redukcji emisji CO₂ i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

Ważne również są nakłady na budownictwo mieszkaniowe a także zwiększenie i modernizacja gminnego zasobu mieszkaniowego, aby zapobiec migracji młodych ludzi do miast.

Jednym z priorytetów pozostaje organizacja nowoczesnego, sprawnego i przyjaznego pasażerom transportu zbiorowego, w szczególności w zakresie organizacji połączeń komunikacyjnych z poszczególnych miejscowości na terenie gmin jak i również pomiędzy gminami objętymi Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, by ułatwić załatwienie spraw urzędowych i dostęp do usług zdrowotnych.

Kluczowe będą działania ukierunkowane na tworzenie i rozwój infrastruktury spędzania wolnego czasu, sprzyjającego integracji mieszkańców oraz zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności, obejmującej przede wszystkim system przyjaznych i ogólnodostępnych przestrzeni publicznej – tj. skwerów, placów i bulwarów, dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, które wpisywać się będą w fizyczną odnowę i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych. Obecnie poziom zagospodarowania przestrzeni publicznej na terenie OF jest na niezadowalającym poziomie, wobec tego podjęcie działań w zakresie jej odpowiedniego zagospodarowania jest istotnym kierunkiem działania w celu podniesienia jakości życia mieszkańców.

Zapewnienie wysokiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wymaga szerokiej i kompleksowej współpracy wszystkich służb publicznych i odbywać się powinno na różnych płaszczyznach życia mieszkańców. Jednym z instrumentów wpierających utrzymania porządku i ładu publicznego będzie rozwój systemów bezpieczeństwa. Celem zmniejszenia prawdopodobieństwa występowania niepożądanych sytuacji, zniechęcenia przed atakami wandalizmu i przestępstwami, monitoringiem wizyjnym objęte zostaną strategiczne miejsca na terenie gmin obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, w tym budynki użyteczności publicznej i kulturalno-oświatowe. Monitoring, a w konsekwencji szybsze reagowanie służb bezpieczeństwa i większa wykrywalność sprawców, wzmocni poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gmin.

Ponadto, zaplanowano działania wspierające Ochotnicze Straże Pożarne – w zakresie modernizacji remiz oraz wyposażenia w nowoczesny, spełniający wszelkie wymagania i normy

sprzęt ratowniczy, co przysłuży się, jakości i szybkości interwencji straży, zarówno w przypadku pożarów, jak i powodzi oraz innych zdarzeń.

Priorytet stanowi również poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym – m.in. poprzez edukację zwiększającą bezpieczeństwo i program bezpieczeństwa na drogach przebiegających przez Gminy, szczególnie w miejscach najbardziej niebezpiecznych.

Powyższe przedsięwzięcia pomogą kreować wizerunek obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, jako miejsca bezpiecznego oraz przyjaznego do życia i pracy.

Głównym zadaniem działań w ramach rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu i bezpieczeństwu zdrowotnemu mieszkańców obszaru objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, będzie odpowiednia polityka zdrowotna.

Polityka w zakresie zdrowia, realizowana będzie poprzez zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do opieki medycznej o wysokim standardzie usług – doskonalenie bazy infrastrukturalnej, wyposażenia oraz standardu obsługi w placówkach zdrowia, organizowanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gmin, jak również poprzez kształtowanie, promocję właściwych postaw i aktywną edukację na rzecz zdrowego stylu życia.

Osoby wykluczone społecznie bądź zagrożone wykluczeniem, wymagają najczęściej kompleksowego wsparcia, by zwiększyć ich szanse na rynku pracy. Konieczne w tym względzie jest projektowanie wsparcia ukierunkowanego przede wszystkim na rozwój umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie i samodzielności. Dla prawidłowej realizacji powyższych zamierzeń, niezbędne jest rozwijanie form aktywnej integracji i poprawa skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w gminach.

Strategia Rozwoju postępowania w obszarze bezpieczeństwa społecznego opierać się będzie natomiast na aktywnej, racjonalnej, adekwatnej do potrzeb i nowoczesnej polityce społecznej. Realizowane działania służyć będą przeciwdziałaniu wykluczeniu oraz wyłączeniu społecznemu różnych grup zmarginalizowanych bądź zagrożonych marginalizacją, wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie rodzin, dzieci i młodzieży.

W dłuższej perspektywie, takie działanie winno doprowadzić do ekonomicznego usamodzielnienia mieszkańców, a tym samym zmniejszenia obciążeń budżetu Gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, z tytułu transferów socjalnych. Zapobieganie występowaniu oraz niwelowanie przejawów wykluczenia dotyczyć będzie także osób niepełnosprawnych i starszych (zbudowanie oferty specjalistycznych usług adresowanych dla grupy seniorów, w tym rozwój różnych form wsparcia). By sprostać nowym wyzwaniom konieczne będzie wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w celu identyfikacji i łagodzenia problemów społecznych na terenie gmin, np. wykorzystywanie mechanizmów ekonomii społecznej.

Tabela 7 Cel Strategiczny nr 3

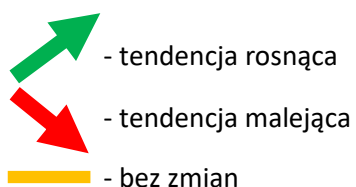
CEL STRATEGICZNY 3 Wysoka jakość życia mieszkańców						
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa	Źródła danych	Oczekiwany trend
Cel operacyjny 3.1 Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej, w tym poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz wykorzystanie zielonej energii	- Rozwój i poprawa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, w tym: - Budowa kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących. - Modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gmin Obszaru. - Stały monitoring urządzeń wodno – kanalizacyjnych. - Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym również zastosowanie odnawialnych źródeł energii. - Zwiększenie stosowania Odnawialnych Źródeł Energii na terenie Obszaru - Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez poprawę dostępu do Internetu szerokopasmowego, likwidację białych plam i zjawiska wykluczenia cyfrowego e-Inclusion, w	- rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz polepszenie jakości sieci już istniejącej, - polepszenie jakości środowiska wodnego dzięki zmniejszeniu niekontrolowanego odpływu ścieków, - rozwój sieci gazowej, - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,	Korzystający z sieci wodociągowej w stosunku do liczby ludności ogółem (w %)	95,6	GUS/BDL	
			Korzystający z sieci kanalizacyjnej w stosunku do liczby ludności ogółem (w %)	55,1	GUS/BDL	
			Korzystający z sieci gazowej w stosunku do liczby ludności ogółem (w %)	22,4	GUS/BDL	
			Liczba inwestycji publicznych i niepublicznych w zakresie OZE (szt.)	0	Źródła własne	

	tym rozwój sieci światłowodowej w każdej miejscowości - Przebudowa i rozwój systemu oświetlenia ulicznego oraz budowa i modernizacja chodników. - Rozbudowa sieci gazowniczej w miejscowościach, w których będzie to możliwe - Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych - Inwestycje w budownictwo mieszkaniowe, by zapobiec migracji młodych mieszkańców do miast - Zwiększanie i modernizacja gminnego zasobu lokalowego		Liczba obiektów użyteczności publicznej o zwiększonej efektywności energetycznej (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba obiektów mieszkalnych o zwiększonej efektywności energetycznej (szt.)	0	Źródła własne	
			Wartość nakładów na budownictwo mieszkaniowe i modernizację zasobu mieszkaniowego (w zł)	0	Źródła własne	
Cel operacyjny 3.2 Zwiększenie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej	- Rozwój i poprawa stanu gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej, w tym modernizacja istniejących dróg i budowa nowych. - Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gmin obszaru poprzez współpracę z innymi zarządcami dróg - Współpraca w zakresie transportu zbiorowego na terenie gmin z obszary Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego	- zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej, - poprawa stanu siatki drogowej na obszarze gminy, - zmniejszenie ryzyka wystąpienia wypadków drogowych z udziałem pieszych,	Liczba miejsc parkingowych na terenie gmin (szt.)	0	Źródła własne	
			Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój i poprawę stanu gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na terenie gmin obszaru (w zł)	0	Źródła własne	

	Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030, • Tworzenie nowych miejsc parkingowych. • Tworzenie nowych dróg rowerowych jako alternatywnych korytarzy transportowych oraz infrastruktury park & ride • Montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscach tj. parki, alejki itp.	• integracja mieszkańców z różnych części Gmin dzięki usprawnieniu komunikacji, • zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego, • zwiększenie ilości miejsc parkingowych na terenie gminy, • zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i CO2 do atmosfery związanej z tzw. emisją liniową.	Wartość środków publicznych, przeznaczonych na rozwój sieci dróg rowerowych na terenie gmin (w zł)	0	Źródła własne	
			Powstanie innych rozwiązań komunikacyjnych na terenie Gmin (szt.)	0	Źródła własne	
Cel operacyjny 3.3 Rozwój i poprawa jakości infrastruktury przestrzeni publicznej szeroko dostępnej dla mieszkańców oraz turystów	• Zagospodarowanie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców lub zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności • Monitoring strategicznych miejsc na terenie gmin obszaru. • Wspieranie Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie wyposażenia poszczególnych jednostek w nowoczesny i wydajny sprzęt, jak również budowa nowych oraz modernizacja istniejących remiz	• utworzenie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych • zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom w stanach kryzysowych, • zabezpieczenie Gmin przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi, • zwiększenie świadomości w zakresie	Liczba utworzonych lub odnowionych ogólnodostępnych przestrzeni publicznych (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba akcji edukacyjny dla dzieci i młodzieży dotyczących bezpieczeństwa na drogach (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba zakupionych środków trwałych na rzecz OSP (szt.)	0	Źródła własne	

	strażackich. Ponadto realizacja działań związanych z utrzymaniem, wyszkoleniem i zapewnieniem gotowości bojowej OSP Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego poprzez edukację zwiększającą bezpieczeństwo. Program bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na drogach przebiegających przez Gminy	bezpiecznych zachowań wobec zagrożeń.	Liczba działań innego rodzaju na rzecz utrzymania i poprawy zdolności bojowej OSP (szt.)	0	Źródła własne	
	- Wprowadzenie nowych rozwiązań w celu identyfikacji i łagodzenia problemów społecznych na terenie gminy. - Programy aktywnej integracji realizowane przez ośrodki pomocy społecznej - Programy aktywnej integracji realizowane przez inne podmioty - Organizowanie i wspieranie różnorodnych form pomocy społecznej, w tym świetlic socjoterapeutycznych, oddziałów dziennych, ośrodków wsparcia czy warsztatów terapii zajęciowej.	- poszerzenie usług ogólnodostępnego wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami, - zwiększenie i polepszenie dostępu wsparcia form usług opiekuńczych, - zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – integracja mieszkańców, - poprawa funkcjonowania rodzin	Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej (os.)	859	GUS/BDL	
			Wartość inwestycji z zakresu infrastruktury społeczno-zdrowotnej, w tym na infrastrukturę medyczną, opiekuńczą, wychowawczą, oświatową (w zł)	0	Źródła własne	

	- Działania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych - Utworzenie domu dziennego pobytu dla seniorów, w tym również pakiety działań aktywizacyjno-integracyjnych dla osób starszych - Poszerzanie pakietu istniejących usług medycznych - Aktywna edukacja na rzecz zdrowego stylu życia. - Doskonalenie stanu technicznego bazy lokalowej i infrastrukturalnej w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej, w tym: budowa nowych placówek medycznych oraz modernizacja istniejących - Dostosowanie placówek edukacyjnych do potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnej - Stworzenie infrastruktury opieki dla najmłodszych – utworzenie żłobków	w trudnej sytuacji życiowej i materialnej, - ograniczenie skali problemów społecznych występujących na obszarze Gmin. - ograniczenie barier w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, - ograniczenie skali problemów społecznych występujących na obszarze Gmin.	Liczba akcji profilaktycznych (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba mieszkań socjalnych oddanych do użytku (szt.)	0	Źródła własne	

CEL STRATEGICZNY 4

Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka

Cel operacyjny 4.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Cel operacyjny 4.2 Rozwój turystyki

Cel operacyjny 4.3 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej

Cel operacyjny 4.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację

Ochrona przestrzeni i dziedzictwa kulturowego stanowi istotne wyzwanie dla gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030. Zgodnie z nowym podejściem do zarządzania kulturą, zasobami dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego, zaprojektowane działania służyć będą kompleksowej ochronie i zachowaniu dziedzictwa (m.in. zabiegi konserwatorskie i modernizacyjne, rewaloryzacja dziedzictwa, kultywowanie tradycji, wspieranie folkloru i sztuki ludowej, zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych), ale również generowaniu impulsów do dalszego jego rozwoju, np. poprzez nadawanie zabytkom nowych funkcji.

Współdziałanie władz samorządowych, sąsiednich gmin, sektora biznesu, instytucji kultury, środowisk artystycznych i twórczych, służb konserwatorskich oraz innych odpowiedzialnych podmiotów pozwoli na wzmocnienie podejmowanych działań i bardziej racjonalne wydatkowanie środków, a także możliwość uzyskania dodatkowych korzyści przez partnerów na różnych etapach realizacji wspólnych przedsięwzięć (komplementarność i synergia).

Ważną szansą rozwojową gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 jest wykorzystanie bogactwa walorów przyrodniczych i kulturowych, dla podniesienia atrakcyjności rekreacyjno-wypoczynkowej gmin.

Rozwój turystyki usług czasu wolnego, możliwy będzie m.in. dzięki wsparciu dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej oraz okołoturystycznej na terenie gminy. Zaplanowano przedsięwzięcia, mające na celu stworzenie oferty dla turystyki aktywnej – m.in. rozwój systemu ścieżek pieszych i rowerowych, prezentujących najciekawsze i najbardziej wartościowe miejsca pod względem krajobrazowym, historycznym, kulturowym czy przyrodniczym.

Ważna będzie także współpraca pomiędzy sąsiednimi JST w zakresie budowania spójnej i komplementarnej oferty.

Jednym z większych wyzwań gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, jest rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, skierowanej zarówno do mieszkańców jak i osób, odwiedzających gminę, w tym również mieszkańców całego regionu podkarpackiego i spoza niego, którzy aktywnie korzystają z obszaru Porozumienia w celach rekreacyjnych. Oferta powyższa powinna być urozmaicona, dostosowana do potrzeb społecznych, konkurencyjna w stosunku do innych możliwości zagospodarowania czasu wolnego oraz rozwijająca, a katalog przedsięwzięć realizacyjnych otwarty.

Ofertę kulturalno-rozrywkową winno się budować wokół imprez o charakterze ponadlokalnym, bazujących na tradycji i specyfice gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, oraz we współpracy z zewnętrznymi organizatorami imprez kulturalnych i sportowych, jak również w oparciu o własną bazę kulturalną, w tym w oparciu o silną i nowoczesną instytucję kultury.

Historia, tradycje, folklor zobowiązuje władze, ale i każdego mieszkańca do ochrony i pielęgnowania lokalnych i regionalnych wartości kulturowych.

Wyzwaniem pozostaje aktywizacja oraz edukacja obywatelska i kulturalna, w szczególności dzieci i młodzieży, jak również upowszechnianie kultury fizycznej, co pozwoli na ich wszechstronny rozwój oraz podniesienie potencjału intelektualnego i społecznego.

Skuteczność wykorzystania naturalnych potencjałów gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 znajdująca odzwierciedlenie w poziomie popytu na turystykę i rekreację, zależeć będzie w głównej mierze od stworzenia sprawnego i profesjonalnego systemu promocji gminy, kształtującego wizerunek gminy, jako miejsca oferującego bogatą i różnorodną ofertą spędzania czasu wolnego.

Tabela 8 Cel Strategiczny nr 4

CEL STRATEGICZNY 4 Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka						
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa	Źródła danych	Oczekiwany trend
Cel operacyjny 4.1 Zachowanie dziedzictwa kulturowego	- Rewitalizacja przestrzeni i obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe gmin „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” (obiekty zabytkowe), - Organizacja wydarzeń kulturalnych, bazujących na obrzędach i zwyczajach wiejskich oraz na produkcji rolnej,	- zwiększenie atrakcyjności i poprawa dostępności do oferty kulturalnej, - wzrost tożsamości lokalnej, - usprawnienie funkcjonowania gminnych jednostek kulturalnych, - wzrost tożsamości lokalnej, - zwiększenie uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych na terenie gminy, - rozszerzenie oferty usług kulturalnych.	Liczba inwestycji w zakresie ochrony dziedzictwa (szt.)	0	Źródła własne	
			Liczba wydarzeń kulturalnych (szt.)	0	Źródła własne	
Cel operacyjny 4.2 Rozwój turystyki	- Rozwój aktywnego wypoczynku i zwiększenie potencjału turystycznego gmin m.in. poprzez rozbudowę turystycznych ścieżek rowerowych oraz szlaków turystycznych. - Rozwój infrastruktury turystycznej	- rozwój różnych form agroturystyki, - zwiększenie liczby miejsc noclegowych, - rozwój i wzrost jakości produktów regionalnych.	Długość dróg rowerowych (w km)	51,3	GUS/BDL	
			Liczba imprez i wydarzeń o charakterze turystycznym (szt.)	0	Źródła własne	

	- Organizacja wydarzeń kulturalnych, bazujących na zwyczajach wiejskich oraz na produkcji rolnej, - Utworzenie miejsc parkingowych dla kamperów.		Wartość inwestycji w infrastrukturę turystyczną (w zł)	0	Źródła własne	
Cel operacyjny 4.3 Rozwój oferty kulturalnej oraz rekreacyjno-sportowej	- Organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym - Rozwój infrastruktury kulturalnej na terenie gmin - Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej m.in. poprzez rozbudowę, modernizację infrastruktury oraz doposażenie obiektów (w tym istniejących placów zabaw, miejsc sportowo-rekreacyjnych, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne) oraz właściwe wykorzystanie obiektów już istniejących - Modernizacja, remont i doposażenie świetlic wiejskich (w zakresie świadczenia usług kulturalnych) - Wspieranie i rozwój inicjatyw społeczno-kulturalnych służących integracji mieszkańców gmin	- utworzenie nowych produktów kulturowych i turystycznych, - rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. - kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców, - rozwój oferty spędzenia wolnego czasu, - zwiększenie zainteresowania ofertą sportową i rekreacyjną, - wzrost dostępności urzędzeń dla aktywności ruchowej, - utworzenie szlaków rowerowych, - zwiększenie liczby osób ćwiczących.	Wartość środków publicznych przeznaczonych na stworzenie bazy infrastrukturalnej dla usług kulturalnych i turystycznych (w zł)	0	Źródła własne	
			Liczba uczestników imprez o charakterze ponadlokalnym (os.)	0	Źródła własne	
Cel operacyjny 4.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu	- Poprawa dostępu do informacji o obiektach turystycznych gmin - Porozumienia poprzez m.in. oznakowanie miejsc turystycznych	- Zwiększenie kampanii promocyjnych - zacieśnianie współpracy pomiędzy samorządami,	Wartość środków publicznych przeznaczonych na	0	Źródła własne	

na turystykę, kulturę i rekreację	stosowanie elementów wizualizacji na portalach gmin. Publikacje i akcje promocyjne - Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie promocji czasu wolnego, markowych produktów turystycznych i wydarzeń kulturalnych. - Intensywne działania promocyjne, w zakresie promocji kulturalnej i tożsamości lokalnej	wzmocnienie pozycji gmin w regionie,	promocję turystyki, kultury i rekreacji (w zł)			
-----------------------------------	---	--	--	--	--	--

- - tendencja rosnąca
 - tendencja malejąca
 - bez zmian

Kierunki interwencji rozwoju obszaru:

W zakresie infrastruktury technicznej:

- Poprawa infrastruktury drogowej (dróg, chodników, ścieżek rowerowych, oświetlenia, parkingów) przyczyni się do zwiększenia mobilności i bezpieczeństwa mieszkańców, jak również zwiększy atrakcyjność turystyczną obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030.
- Wraz z rozwojem gospodarczym, gminy muszą zapewnić mieszkańcom najważniejsze potrzeby, w tym m.in. związane z mieszkalnictwem i z dostępem do podstawowych potrzeb. Gminy Porozumienia zaplanowały realizację inwestycji związanych z gospodarką wodno-ściekową.

W zakresie środowiska:

- W gminach obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, będą realizowane działania w celu ochrony środowiska i niskoemisyjności (m.in. termomodernizacja, wymiana pieców, ochrona bioróżnorodności). W ramach zadań środowiskowych można jeszcze wyróżnić: budowę instalacji fotowoltaicznej, wymianę na energooszczędne oświetlenie uliczne, wykonanie melioracji, zbiorników retencyjnych i udroźnienie cieków wodnych.

W zakresie infrastruktury społecznej:

- Inwestycje w budowę żłobków i przedszkoli na terenie gmin Porozumienia.
- Rozwinięcie opieki senioralnej.
- Ważnymi inwestycjami w obszarze społecznym będzie tworzenie warunków do rozwoju dostępu do specjalistycznych usług medycznych.

W zakresie fizycznej odnowy przestrzeni publicznych

- Nadanie obszarom i obiektom nowych funkcji społecznych, integracyjnych i edukacyjnych oraz zwiększenie dostępności infrastrukturalnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.
- poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznej obszaru gmin Porozumienia, poszerzą ofertę spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.

W zakresie turystyki

- Na terenie gmin powstaną nowe atrakcje i miejsca, które zwiększą atrakcyjność turystyczną gmin - jednym z głównych planów związanych z rozwojem turystyki w gminach jest dalszy rozwój obiektów turystycznych, w szczególności przy Zalewie w Jarocinie, a także tworzenie ścieżek rowerowych w uzupełnieniu do istniejących tras rowerowych oraz miejsc wypoczynku.

W zakresie gospodarki:

- Ważnym kierunkiem rozwoju gmin obszaru Porozumienia jest stworzenie dobrych warunków prowadzenia działalności gospodarczej, m.in. poprzez prowadzenie działań rozwojowych dla inicjatyw gospodarczych oraz dialog społeczny z przedsiębiorcami.

Kierunki działań będą realizowane przez gminy obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 za pośrednictwem:

- Urzędu Miasta i Gminy w Ulanowie,
- Urzędu Gminy w Harasiukach,
- Urzędu Gminy w Jarocinie,
- Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej,
- Służb dbających o bezpieczeństwo mieszkańców (policja, ochotnicza straż pożarna),
- Szkół, przedszkoli,
- Organizacji pozarządowych,
- Przedsiębiorców.

KLUCZOWE DZIAŁANIA - PROJEKTY STRATEGICZNE

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjałami dysponuje partnerstwo i z jakimi wyzwaniami musi się zmierzyć) do opisu ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć). Proces ten przeprowadzony został w kilku etapach:

1. **Refleksja na temat problemów, potrzeb i potencjałów**, która prowadzona była (głównie) w fazie diagnostycznej. Informacje w tym zakresie pozyskiwane były poprzez spotkania strategiczne z przedstawicielami samorządów oraz konsultacje *Diagnozy strategicznej*. Powyższe formy interakcji z mieszkańcami pozwoliły na określenie dziedzin wymagających podjęcia szczególnej interwencji oraz zidentyfikowanie konkretnych (choć jeszcze bardzo ogólnych) pomysłów realizacyjnych.
2. **Zgłaszanie wstępnych propozycji projektowych** przez członków Zespołu Operacyjnego. Wstępne propozycje formułowane były na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wiedzy i doświadczenia członków Rady Porozumienia i Zespołu Operacyjnego.
3. **Analiza i ocena wstępnych propozycji projektowych** pod kątem zgodności z kryteriami oceny projektów strategicznych, a następnie propozycja dokonania uzupełnień i/lub grupowania w zintegrowane wiązki (konceptje projektowe);

Kryteria oceny projektu strategicznego:

- czy projekt jest **partnerski**? tzn. realizowany **wspólnie** przez uczestników porozumienia lub wytwarzający wspólny rezultat dla całego Partnerstwa,
- czy projekt jest **zintegrowany**? tzn. rozwiązuje **szerszy zakres** problemów, wykorzystując szerszy zakres potencjałów, odpowiadających na potrzeby różnych grup osób,
- czy projekt **oddziałuje ponadlokalnie**? tzn. ma wpływ na rozwój **więcej niż jednej** gminy,
- czy projekt jest zgodny z **celami strategicznymi**? tzn. czy projekt **wpisuje się** w cele strategiczne oraz łączy przynajmniej dwa z czterech **wymiarów** (gospodarczy, społeczny, środowiskowy, przestrzenny),
- czy projekt jest **komplementarny**? tzn. wykazuje **powiązanie** z innymi projektami w ramach tworzonej *Strategii* (spójność) oraz innymi przesądzonymi projektami na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.

Kryteria dodatkowe projektu strategicznego:

KRYTERIA DODATKOWE	
Jakość usług	Projekt powinien poprawiać jakość świadczonych usług na obszarze więcej niż jednej gminy
Wpływ finansowy	Projekt powinien przyczyniać się do obniżenia kosztów świadczenia usług publicznych lub zwiększać przychody gmin Partnerstwa
Projekt mieszany	Projekt powinien łączyć w sobie działania inwestycyjne i nie inwestycyjne (tzw. twarde i miękkie)
Projekt mieszany	Projekt powinien łączyć w sobie zróżnicowane zakresy przedmiotowe

4. **Omówienie koncepcji projektowych z interesariuszami** podczas warsztatów tematycznych, które odbyły się w dniach 4 sierpnia 2025 r. oraz 12 sierpnia 2025 r.

z władzami samorządowymi, sołtysami, przewodniczącym rady osiedla oraz z organizacjami pozarządowymi i liderami społecznymi. W wyniku dyskusji koncepcje projektowe podlegały uzupełnieniu, przeformułowaniu, pojawiły się również propozycje nowych projektów;

5. **Wstępne opracowanie przedsięwzięć** odbywało się w sposób iteracyjny w ramach utworzonych Zespołu Operacyjnego i miało na celu ich rozwinięcie merytoryczne (celowość, potrzeba realizacji, oczekiwane rezultaty, możliwości zaangażowania poszczególnych partnerów). Na tym etapie dokonywano łączenia koncepcji projektowych oraz niewielkich modyfikacji pierwotnych założeń niektórych z nich. Etap ten znalazł odzwierciedlenie w liście potrzeb stanowiącej podsumowanie *Diagnozy strategicznej*.
6. **Ponowna ocena tak przygotowanych przedsięwzięć**, której efektem było pogrupowanie na projekty strategiczne oraz projekty uzupełniające. Ostateczna wersja listy projektów została przyjęta przez Radę Porozumienia. Jednocześnie w ramach systemu zarządzania *Strategią* przyjęto zasady **aktualizacji listy projektów** (strategicznych oraz uzupełniających), wynikające z procesu wyłaniania projektów partnerskich oraz weryfikacji obecnych założeń wskazanych w Strategii.

6.1 Projekty strategiczne

Projekty strategiczne to **kompleksowe działania mające na celu realizację założonych celów strategicznych**, kluczowe z punktu widzenia całego Partnerstwa i dotyczące szerokiego obszaru wyzwań. Kompletny zakres warunków (kryteriów) niezbędnych do spełnienia został opisany w poprzednim podrozdziale.

Warto jedynie dodać, że realizacja poszczególnych działań ujętych w *Strategii* będzie uwzględniać rozwiązania:

- wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
- sprzyjające ochronie środowiska, ograniczaniu wpływu zmian klimatu;
- usprawniające dostęp osobom z niepełnosprawnościami;
- zapewniające równy dostęp do efektów projektów różnym grupom społecznym.

W wyniku opisanego procesu wyboru strategicznego przygotowane zostały propozycje pięciu kart zadań projektów strategicznych, spełniających wymagane warunki projektu partnerskiego, zintegrowanego i komplementarnego, będących jednocześnie najbardziej kompleksową odpowiedzią na zidentyfikowane w ramach diagnozy potrzeby i wyzwania i realizujące wypracowane cele strategiczne.

Tabela 9 Cele Strategiczne – karta zadań

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
Projekty strategiczne					
Karta zadania 1	Zwiększenie stopnia zwodociągowania i skanalizowania obszaru partnerstwa	2024-2032	150 000 000,0	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.1
Karta zadania 2	Zielona energia, zwiększenie efektywności energetycznej oraz wykorzystanie źródeł geotermalnych na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030	2024-2032	120 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3
Karta zadania 3	Turystyka dla aktywnych - ponadlokalny produkt turystyczny	2024-2032	55 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	4.2 4.4

Karta zadania 4	Wspólne projekty edukacyjne, kulturalne i sportowe spoiwem łączącym partnerstwo	2024-2032	35 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1 3.3 4.1 4.3
Karta zadania 5	Wspólna komunikacja		20 000 000,00		3.2
Projekty uzupełniające					
Karta zadania 1	Wzrost jakości usług publicznych na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030	2024-2032	12 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.1
Karta zadania 2	Rozwiązywanie problemów społecznych oraz wsparcie grup defaworyzowanych	2024-2032	16 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.4
Karta zadania 3	Poprawa bezpieczeństwa na obszarze partnerstwa	2024-2032	80 000 000,00	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2 3.3

Karta zadania nr 1: Zwiększenie stopnia zwodociągowania i skanalizowania obszaru partnerstwa

Rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej będącą podstawą rozwoju usług turystyczno-rekreacyjnych, w tym budowy nowych obiektów i modernizacji istniejących oraz zwiększenia komfortu lokalnego społeczeństwa, w połączeniu z dbaniem o środowisko naturalne. Zakres projektu obejmuje:

- budowa i/lub modernizacja ujęć wody,
- budowa i/lub modernizacja sieci wodociągowej,
- budowa i/lub modernizacja Infrastruktury do dystrybucji, uzdatniania i magazynowania wody,
- budowa i/lub modernizacja kanalizacji sanitarnej,
- budowa i/lub modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- monitorowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- tworzenie punktów poboru wody wykorzystywanej w rolnictwie,
- zakup zbiorników na wodę dla potrzeb komunalnych,
- zakup wozów asenizacyjnych oraz inne doposażenie zakładów gospodarki komunalnej w obszarze wod-kan.

Karta zadania nr 2: Zielona energia, zwiększenie efektywności energetycznej oraz wykorzystanie naturalnych źródeł energii na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niziańskiego” na lata 2024 – 2030

Środowisko naturalne jest niewątpliwym jednym z głównych zasobów obszaru partnerstwa. Jego element - czyste powietrze - jest czynnikiem sprzyjającym dalszemu rozwijaniu oferty pobytowej dla turystów, może stanowić również jedną z ważniejszych zachęt do osiedlania się nowych mieszkańców. Zachodzące zmiany klimatyczne i przyjęte polityki w tym zakresie zachęcają do ograniczania strat energii oraz zapewnienia alternatywnych sposobów jej dostarczania, w tym na cele grzewcze.

Zakres projektu obejmuje:

- projektowanie i montaż OZE w nowo planowanych i powstających obiektach turystyczno-rekreacyjnych,
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- popularyzacji wykorzystania OZE (zarówno w jednostkach publicznych jak i gospodarstwach domowych) poprzez wsparcie inwestycji oraz działania szkoleniowe;
- wykorzystanie ewentualnych źródeł geotermalnych na poczet budowy infrastruktury turystycznej,

- termomodernizacja domów i mieszkań prywatnych (w tym wymiana pieców),
- dostawa i montaż OZE (PV, pompy ciepła) na budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach prywatnych (projekty parasolowe),
- budowa farm fotowoltaicznych w celu zaspokojenia potrzeb energetycznych samorządów,
- utworzenie magazynów energii elektrycznej,
- budowa i/lub modernizacja oświetlenia ulicznego.

W związku z planowanymi zadaniami związanymi z pracami termomodernizacyjnymi samorządy/ inwestorzy przed przystąpieniem do ich realizacji dokonają rozpoznania, czy w budynkach występują chronione gatunki zwierząt (ptaki/nietoperze). W przypadku stwierdzenia obecności takich gatunków prace będą prowadzone poza ich okresem lęgowo-rozrodczym. Jeżeli chronione gatunki będą występowały w rejonie prowadzenia prac, przed ich rozpoczęciem, może być konieczne uzyskanie zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142). Po zakończeniu prac w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki lub nietoperze, zostanie umożliwione im dalsze bytowanie lub zapewnione siedliska zastępcze. Realizując inwestycje związane z termomodernizacją budynków samorządy (przedsiębiorcy) będą uwzględniać art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody – wymóg ochrony ptaków i nietoperzy zasiedlających budynki.

Karta zadania nr 3: Turystyka dla aktywnych - ponadlokalny produkt turystyczny

Obszar partnerstwa jest dotknięty procesami depopulacji, które wynikają zarówno z procesów naturalnych (ujemny przyrost naturalny) jak i migracji. Głównym powodem wyjazdów jest ograniczona możliwość znalezienia satysfakcjonującej pracy. Niska jakość oraz opłacalność rolnictwa determinują charakter lokalnej gospodarki. Z jednej strony, potencjał gospodarczy partnerstwa, mierzony liczebnością podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców, jest niski w odniesieniu do średniej wojewódzkiej, co świadczy o niewystarczająco rozwiniętych pozarolniczych formach działalności. Z drugiej strony, teren partnerstwa dysponuje wieloma walorami sprzyjającymi rozwojowi turystyki. Należą do nich: czyste środowisko, bardzo ciekawy krajobraz oraz zabytki.

Atrakcje gmin objętych Strategią nie są w sposób zintegrowany promowane i udostępniane dla odwiedzających. Na terenie partnerstwa wyznaczone zostaną nowe szlaki turystyczne (rowerowe, piesze), które częściowo łączą się ze sobą. Innym problemem jest to, że działający przedsiębiorcy związani z branżą rolno-spożywczą, nie mają oferty wystarczająco wyeksponowanej, a ich rozproszone działanie nie zapewniają odpowiedniej promocji i dystrybucji wyrobów.

Stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego łączącego dziedzictwo kulturowe, walory przyrodnicze oraz lokalne kulinaria przyczyni się do powstawania nowych działalności gospodarczych, rozwijania już funkcjonujących firm oraz dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych.

Zakres projektu obejmuje:

- stworzenie wspólnej marki dla wszystkich gmin porozumienia (produkty turystyczne, rolnictwo ekologiczne, wspólna oferta inwestycyjna),
- stworzenie księgi znaków gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030 do wykorzystania w obiektach turystycznych, na tablicach informacyjnych oraz oznaczania projektów realizowanych we współpracy partnerstwa;
- stworzenie systemu nadawania produktom lokalnym znaku (opracowanie znaku, zasady przyznawania i utrzymywania znaku);
- animowanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami i wytwórcami produktów lokalnych (w formule organizowanych cyklicznie spotkań) w celu rozszerzenia oferty produktów uwzględniających lokalne zasoby; wymiana dobrych praktyk w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i rozwiązywania bieżących problemów; popularyzacja historii o którą oparta będzie marka tak, by przekaz dla turysty był jednolity;
- zagospodarowanie terenów wokół zbiorników wodnych,
- promocja turystyczna zabytków,
- poprawa stanu zabytków, pomników i miejsc pamięci,
- poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, zwłaszcza centrum gmin i poszczególnych miejscowości, oraz terenów przyległych atrakcjom turystycznym,
- urządzenie terenów rekreacyjnych wraz z budową i/lub modernizacją placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych itp.,
- uporządkowanie, odnowienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji, w tym rekreacyjnych i integracyjnych;
- powstanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury,
- budowa ścieżek ekologiczno – historyczno – przyrodniczych,
- zagospodarowanie terenów nad rzeką Tanew na bulwary,
- budowa przystani kajakowych oraz parkingów camperowych,
- budowa miejsc biwakowych,
- budowa wież widokowych,
- budowę multi-dyscyplinarnych, modułowych, całorocznych obiektów sportowych przewidzianych w sezonie zimowym np. w formie lodowisk oraz w sezonie letnim przekształconych np. w formę: torów rolkowych/wrotkarskich, rolkowisk, pumtracków bądź skateparków itp.)
- budowa i/lub modernizacja systemu ścieżek rowerowych wraz ze stacjami obsługi i wypożyczalnią rowerów,
- budowa (rozbudowa, przebudowa) i/lub modernizacja infrastruktury dla ruchu rowerowego – ścieżki rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego,
- wytyczenie i oznakowanie nowych szlaków turystycznych

Zadania:

- naniesienie atrakcji szlaku na wirtualną mapę;
- przygotowanie tablic informacyjnych dot. atrakcji.

- naniesienie lokalizacji miejsc pamięci/obiektów szlaku na wirtualną mapę;
 - oznakowanie miejsc pamięci;
 - urządzenie miejsc dla prezentacji czasowych wystaw oraz przygotowanie wystawy.
- uzupełnienie szlaków turystycznych w niezbędną infrastrukturę (miejsca obsługi rowerzystów - wiaty do odpoczynku, punkty naprawy rowerów, wypożyczalnie rowerów, uzupełnienie nawierzchni szlaków rowerowych; wybudowanie platform/miejsc widokowych, wykonanie spójnego oznaczenia szlaków - tabliczki kierunkujące, tablice informacyjne);
 - organizacja jednej wspólnej imprezy promocyjno-integracyjnej – corocznego wydarzenia obejmującego rekonstrukcje historyczne, wystawy, gry terenowe i festiwal kulinarny, wykorzystujące historię obszaru,
 - stworzenie wirtualnej mapy atrakcji turystycznych i szlaków turystycznych. Mapa będzie przygotowana:
 - w wersji elektronicznej – zamieszczona na stronie każdej gminy partnerskiej; do pobrania na telefon; z informacją na temat portalu w każdym punkcie informacji turystycznej, przestrzeniach publicznych (np. centra wsi), obiektach partnerskich (pensjonaty, restauracje, itp.);
 - w wersji tradycyjnej (drukowanej);
 - działania promocyjne (w tym kampania informacyjna; murale odnoszące się do historii danego miejsca; zakup food truck promującego lokalne produkty; billboardy informacyjne w miejscach o dużym ruchu, wspólna promocja na targach turystycznych, imprezach promocyjnych).

Karta zadania nr 4: Wspólne projekty edukacyjne, kulturalne i sportowe spoiwem łączącym partnerstwo

Jedną z przesłanek skłaniających do pozostania lub osiedlenia się na danym terenie jest wysoka jakość życia, w tym możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Ograniczone środki finansowe jednostek samorządów terytorialnych oraz malejąca liczba mieszkańców powodują, że większość instytucji kultury, sportu i rekreacji zlokalizowana jest w mieście (Oleszycy) oraz miejscowościach gminnych. Dodatkowo, instytucje te często nie są w stanie zapewnić szerokiego wachlarza zajęć dla mieszkańców danej gminy. Rozproszona sieć osadnicza sprawia, że wielu mieszkańców ma utrudniony dostęp do tych usług. Sytuacja ta wymaga zastosowania nowego podejścia do organizacji oferty czasu wolnego w skali ponadlokalnej. Podejście to uwzględnia:

- stworzenie miejsc spędzania wolnego czasu w miarę blisko miejsca zamieszkania,
- maksymalne wykorzystanie już dostępnej infrastruktury,
- wykorzystanie potencjału i kreatywności instytucji kultury, szkół oraz organizacji pozarządowych i grup nieformalnych do współtworzenia oferty edukacyjnej, kulturalnej i aktywnego spędzania czasu wolnego;
- zbudowanie systemu współpracy miejsc aktywności tak, by miały różnorodną ofertę, nie zaś standardową, zgodnie z zasadą „wszędzie to samo”.

Zakres projektu obejmuje:

- budowa i/lub przebudowa (rozbudowa) i/lub modernizacja budynków świetlic wiejskich i/lub strażnic Ochotniczych Straży Pożarnych,
- doposażenie świetlic wiejskich,
- organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury,
- poprawa infrastruktury obiektów kultury i dostosowanie jej do wymogów dostępności m.in. dla potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- projekty edukacyjne szkół obejmujące:
 - zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty,
 - organizacja dodatkowych zajęć dla uczniów, w tym zajęć konwersatoryjnych z języka obcego prowadzonych we współpracy międzynarodowej;
 - wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi,
 - wsparcie w obszarze edukacji włączającej,
 - doradztwo zawodowe,
 - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli,
 - rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK).
 - działania szkoleniowo-doradcze dla dyrektorów i nauczycieli w zakresie zarządzania zmianą (pomoc w przeprowadzeniu diagnozy i opracowania planu działań dla zespołu nauczycielskiego);
 - szkolenia wzmacniające i uzupełniające kompetencje nauczycieli w zakresie rozumienia i organizacji procesu uczenia się i kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych;
 - wdrożenie pracy z uczniem opartej na tutoring;
 - zakup niezbędnego wyposażenia informatycznego.
 - wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,
 - zatrudnienie psychologów dziecięcych,
 - prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów,
 - warsztaty i doradztwo dla rodziców,
 - szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych,
- organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury zewnętrznej oraz obiektów sportowych,
- przebudowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) budynków szkół wraz z ich doposażeniem w niezbędne pomoce dydaktyczne,
- modernizacja (remont) i doposażenie szkolnych kuchni w obiektach edukacyjnych,
- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) budynków sal (hal) gimnastycznych,
- budowa i/lub modernizacja boisk sportowych,
- budowa przedszkoli i żłobków gminnych,
- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) stadionów, zaplecza dla klubów sportowych,
- zajęcia dodatkowe w przedszkolach wraz z wydłużeniem czasu ich otwarcia,
- budowa nowej biblioteki/domu kultury,

- organizacja imprez o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i sportowym obejmująca wszystkie gminy z obszaru partnerstwa.

-

Karta zadania nr 5: Wspólna komunikacja

Zakres projektu obejmuje:

- organizacja wspólnego transportu publicznego.,
- budowa nowoczesnych przystanków oraz tablic informacyjnych,
- zakup autobusów niskoemisyjnych,
- zakup tablic informacyjnych.

6.2 Projekty realizowane w ramach instrumentu IIT

W ramach Strategii określono 3 projekty realizowane w formule IIT, a więc takich, które powinny być zrealizowane w pierwszej kolejności, z uwagi na swoją priorytetowość. Listy projektów planowanych do dofinansowania w sposób konkurencyjny w ramach Instrumentu IIT w CS 5(ii) w FEP 2021–2027, zostały opisane zgodnie z zapisami Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021–2027 przez Instytucję Zarządzającą. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, planuje ubieganie się o dofinansowanie na realizację tych projektów w trybie konkurencyjnym w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 w Priorytecie 6 Rozwój zrównoważony terytorialnie.

Celem szczegółowym 5(ii) jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. Natomiast pozostałe projekty są projektami komplementarnymi realizującymi cele i założenia wskazane w dokumencie. Projekty te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią potencjał rozwojowy obszaru. Projekty strategiczne odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Projekty zostały przedstawione w formie tabeli wraz z podaniem ich zakresu rzeczowego, szacunkowego kosztu ich realizacji oraz planowanego okresu realizacji.

W ramach IIT realizowane będą:

- Cel strategiczny 3 Wysoka jakość życia mieszkańców, a w tym cel operacyjny 3.3. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury przestrzeni publicznej szeroko dostępnej dla mieszkańców oraz turystów;
- Cel strategiczny 4 Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka, a w tym cele operacyjne: 4.2. Rozwój turystyki, 4.3. Rozwój oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej, a także cel operacyjny 4.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację.

Wskaźniki projektów planowanych do realizacji w zakresie instrumentu IIT będą wpływać również na zaplanowane w celach strategicznych kierunki interwencji, określone dla poszczególnych celów operacyjnych, a także na oczekiwane rezultaty planowanych działań.

Poniżej przedstawiono listy projektów planowanych do ubiegania się do dofinansowania w sposób konkurencyjny w ramach Instrumentu IIT w CS 5(ii) w FEP 2021-2027.

Tabela 10 Projekty realizowane w ramach IIT

Fiszka nr 1		
1.	Tytuł projektu	Rozwój walorów turystycznych Gmin „Partnerstwa dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin Powiatu Niżańskiego,” poprzez poszerzenie oferty turystycznej
2.	Lider/partner projektu	Lider – Gmina Jarocin Partnerzy – Powiat Niżański
3.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Niniejszy projekt wpisuje się w następujący typ projektu, określony w SZOOP dla działania FEPK.06.02 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i małych miast: I. ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. Projekt wpisuje się w określony w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024-2030 cel strategiczny nr 4 – Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka i w realizowany w jego ramach cel operacyjny 4.2. Rozwój turystyki oraz Cel operacyjny 4.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację. Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie: – budowa ścieżek rowerowych przy drogach powiatowych nr 1064R i 1039R na odcinkach Borki – Dąbrówka oraz Kurzyna – Dąbrowica wraz oznakowaniem oraz miejscami obsługi rowerzystów – w realizacji przez Powiat Niżański; – budowa ścieżki rowerowej przy drodze powiatowej nr 1041R pomiędzy miejscowościami Majdan Golczański – Maziarnia wraz z oznakowaniem trasy – w realizacji przez Powiat Niżański; – budowę infrastruktury turystycznej przy Zalewie w Jarocinie, poprzez m. in. budowę alejek i ścieżek spacerowych wokół zbiornika wraz z oświetleniem, budowę pawilonu magazynowo-gastronomicznego, przebudowę mola, budowę toru kajakowego, utwardzenie placu przy scenie plenerowej, odnowę

Fiszka nr 1		
		elementów małej architektury, konserwację zbiornika wodnego, a także odtworzenie zieleni, tj. rabat kwiatowych i krzewów wraz z dokonaniem nowych nasadzeń. Ponadto, nad Zalewem planowane jest utworzenie miejsca zabawy dla dzieci, wyposażonego w elementy edukacyjne w formie naukowego placu zabaw, budowa pola biwakowego poprzez wydzielenie i przygotowanie terenu, budowę miejsc na namioty, sanitariatów, wiat i altan piknikowych, punktów poboru energii i wody, obiektów małej architektury, wykonanie nasadzeń i zagospodarowanie zieleni oraz instalację systemu monitoringu, a także utworzenie kompleksu przeznaczonego do tzw. morsowania, który obejmować będzie instalację większej sauny w kształcie beczki, wykonanej z drewna modrzewiowego lub świerkowego oraz jednej mniejszej sauny, umożliwiającej komfortowe korzystanie przez minimum 6 osób, które będą wyposażone w zewnętrzne piece opalane drewnem oraz w taśmy LED zamontowane wewnątrz. Ponadto, wykonane zostanie oświetlenie terenu wokół kompleksu poprzez montaż dwóch halogenów skierowanych na lustro wody, co zwiększy bezpieczeństwo uczestników zimowych kąpieli oraz wybudowane zostaną dwie drewniane altany jako zadaszenia nad saunami – w realizacji przez Gminę Jarocin
6.	Budżet projektu	Wartość projektu ogółem -15 000 000,00 zł w tym wydatki kwalifikowalne – 15 000 000,00 zł w tym dofinansowanie z UE – 12 750 000,00 zł
7.	Okres realizacji projektu	II kw. 2026 – IV kw. 2027

Fiszka nr 2		
1.	Tytuł projektu	Modernizacja obiektów instytucji kultury oraz poszerzenie oferty kulturalnej na obszarze Gmin „Partnerstwa dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego”
2.	Lider/partner projektu	Lider – Gmina i Miasto Ulanów Partnerzy projektu – Gmina Harasiuki, Gmina Jarocin
3.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Niniejszy projekt wpisuje się w następujący typ projektu, określony w SZOOP dla działania FEPK.06.02 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i małych miast:

		II. ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Projekt wpisuje się w określony w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024-2030 cel strategiczny nr 4 – Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka i w realizowany w jego ramach cel operacyjny 4.3. Rozwój oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej. Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie: – modernizacja budynku Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie poprzez remont sali widowiskowej w celu dostosowania do obowiązujących standardów, w szczególności w trybuny teleskopowe składające się z wysuwanych rzędów, wyposażonych w system składanych i rozkładanych foteli, a także remont pomieszczeń z przeznaczeniem na prowadzenie zajęć, warsztatów kulturalnych oraz zaplecze kuchenno-sanitarne – w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów; – zakup wyposażenia dla biblioteki w Ulanowie oraz filii biblioteki w Bielinach, obejmujący m. in. zakup regałów, mebli itp. - w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów – remont i zagospodarowanie budynku po byłym przedszkolu w Bielinach na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem, w tym budową altany ogniskowej i budową nowego budynku gospodarczo-magazynowego na potrzeby przechowywania wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej oraz utrzymania czystości i porządku lub rozbudowę istniejącego zniszczonego budynku– w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów; – budowę nowego obiektu wspomagającego działalność kulturalną, w szczególności w zakresie promocji flisactwa jako dziedzictwa kulturowego lub rozbudowa istniejącego budynku przy Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie – w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów; – zakup wyposażenia do sali widowiskowej w budynku Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach i filii Gminnego Centrum Kultury w Hucie Krzeszowskiej poprzez m. in. zakup krzeseł, stołów, zakup i montaż żaluzji, zakup sprzętu multimedialnego oraz systemu nagłośnienia i oświetlenia, a także doposażenie
--	--	--

Fiszka nr 2		
		biblioteki głównej w Harasiukach oraz filii biblioteki w Hucie Krzeszowskiej m. in. w nowoczesne regały, sprzęt komputerowy i multimedialny oraz sprzęt i narzędzia do prowadzenia zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów – w realizacji przez Gminę Harasiuki; – remont i modernizacja budynków „Zagrody Kowalskiej” w Krzeszowie Górnym wraz z zagospodarowaniem terenu związanego funkcjonalnie z obiektem, a także konserwacja zgromadzonych eksponatów oraz opracowanie multimedialnej prezentacji dotyczącej pracy kowala w kuźni – w realizacji przez Gminę Harasiuki; – remont i odnowa zabytkowych mogił, cmentarzy wojennych i miejsc pamięci, znajdujących się na terenie gminy Harasiuki - w realizacji przez Gminę Harasiuki; – przebudowa budynków byłych szkół podstawowych w miejscowościach Mostki i Szyperki w celu zaadaptowania pomieszczeń na potrzeby utworzenia świetlic wiejskich oraz prowadzenia działalności kulturalnej w tych miejscowościach, a także wyposażenie pomieszczeń biblioteki w regały, meble, sprzęt komputerowy itp. – w realizacji przez Gminę Jarocin; – remont budynku sceny plenerowej w Jarocinie, w której odbywają się lokalne wydarzenia i imprezy kulturalne wraz z budową widowni i zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem - w realizacji przez Gminę Jarocin;
6.	Budżet projektu	Wartość projektu ogółem -15 000 000,00 zł w tym wydatki kwalifikowalne – 15 000 000,00 zł w tym dofinansowanie z UE – 12 750 000,00 zł
7.	Okres realizacji projektu	II kw. 2026 – IV kw. 2027

Fiszka nr 3		
1.	Tytuł projektu	Odnova przestrzeni publicznej na obszarze Gmin „Partnerstwa dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego”
2.	Lider/partner projektu	Lider – Gmina Harasiuki Partnerzy projektu – Gmina i Miasto Ulanów
3.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na

Fiszka nr 3		
		poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Niniejszy projekt wpisuje się w następujący typ projektu, określony w SZOOP dla działania FEPK.06.02 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i małych miast: IV. fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych Projekt wpisuje się w określony w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024-2030 cel strategiczny 3 Wysoka jakość życia mieszkańców i w realizowany w jego ramach cel operacyjny 3.3. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury przestrzeni publicznej szeroko dostępnej dla mieszkańców oraz turystów. Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie: – zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej w miejscowości Harasiuki, poprzez m.in.: zakup i montaż tężni solankowej i mgławicy oraz budowę ścieżki ekologicznej, placu zabaw, siłowni plenerowej, toru przeznaczonego do jazdy rowerem, zaplecza sanitarnego, obiektów małej architektury, w tym ławek, pergoli, a także zagospodarowanie zieleni, wykonanie nowych nasadzeń, wykonanie ciągów spacerowych wykorzystywanych do nordic walking, wymianę terenów utwardzonych, oświetlenie z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz wykonanie systemu odzysku wody deszczowej – w realizacji przez Gminę Harasiuki; – zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej na Rynku w Ulanowie poprzez budowę chodników brukowych, obiektów małej architektury, tężni solankowej, pergoli, szalety oraz zagospodarowanie zieleni i wykonanie nasadzeń. Ponadto, na terenie rynku planowane jest umieszczenie tablic informacyjnych o pobliskich obiektach zabytkowych i atrakcjach turystycznych, a w okolicy rynku doposażenie istniejącego placu zabaw w nowe urządzenia – w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów; – zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej na nabrzeżu rzeki Tanew poprzez m. in. wyczyszczenie terenu, budowę miejsca na plażowanie, miejsc na ognisko, obiektów małej architektury, a także boiska do piłki plażowej/siatkowej i innych form wypoczynku – w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów;

Fiszka nr 3		
		– zagospodarowanie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej przy zbiorniku wodnym w mieście Ulanów, poprzez m. in. budowę tężni solankowej, parku linowego, zjazdu linowego, skateparku, nowoczesnych placów zabaw w tym modernizacja istniejących– w realizacji przez Gminę i Miasto Ulanów.
6.	Budżet projektu	Wartość projektu ogółem -15 000 000,00 zł w tym wydatki kwalifikowalne – 15 00 000,00 zł w tym dofinansowanie z UE – 12 750 000,00 zł
7.	Okres realizacji projektu	II kw. 2026 – IV kw. 2027

6.3 Projekty uzupełniające

Projekty uzupełniające stanowić mogą ważny element wsparcia rozwoju partnerstwa. **Nie wypełniają one w pełni katalogu kryteriów** wymaganych dla projektów strategicznych, o którym była mowa wcześniej; niemniej, są to projekty, które wykazują ponadlokalne oddziaływanie, a także są komplementarne (choć w różnym stopniu) z projektami strategicznymi.

Karta zadania nr 1: Wzrost jakości usług publicznych na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030.

Zakres projektu obejmuje:

- zwiększenie ilości usług cyfrowych:
 - ✓ wymiana wodomierzy na system zdalnego odczytu,
 - ✓ wprowadzenie systemu Cyfrowy Urząd, wprowadzenie chmury danych, zwiększenie bezpieczeństwa danych poprzez wprowadzenie nowych technologii i urządzeń, zakup licencji i niezbędnego oprogramowania, wyposażenia,
 - ✓ rozbudowa internetu szerokopasmowego,
- zwiększenie jakości służby zdrowia:
 - ✓ budowa (rozbudowa/przebudowa) i/lub modernizacja budynków POZ oraz zagospodarowanie terenów wokół budynków np. parkingi, wiaty śmietnikowe, itp.
 - ✓ wyposażenie budynków POZ w nowszy sprzęt medyczny,
 - ✓ rozwój e-usług zdrowotnych - doposażenie POZ w sprzęt informatyczny (informatyzacja Ośrodków Zdrowia),
 - ✓ lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów,
 - ✓ realizacja programów profilaktyki zdrowotnej,
 - ✓ ułatwiony dostęp do wysokospecjalistycznej opieki medycznej.
- rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami:
 - ✓ budowa (przebudowa/rozbudowa) i/lub modernizacja oraz doposażenie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK),
 - ✓ usuwanie azbestu z wszelkich budynków na obszarze partnerstwa,
 - ✓ współpraca z innymi samorządami w zakresie organizacji gospodarki odpadami,
 - ✓ zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców,
 - ✓ wyposażenie obiektów użyteczności w kosze do segregacji z tablicą informacyjną,
 - ✓ edukacja ekologiczna w tym programy skierowane dla dzieci w zakresie gospodarki odpadami.

Karta zadania nr 2: Rozwiązywanie problemów społecznych oraz wsparcie grup defaworyzowanych

Obserwowane prognozy demograficzne wskazują na powiększającą się populację osób starszych, które wymagają opieki (całodobowej lub w systemie czasowym). W związku

z powyższym może też rosnąć grupa osób, która – ze względu na brak odpowiednich usług – będzie musiała zrezygnować z aktywności zawodowej. Ponadto, wciąż istnieją potrzeby wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami. Projekt zakłada zatem zwiększenie wydolności i zapobieganie pogłębianiu się niesamodzielności osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym, rodzin przeżywających trudności i dzieci z tych rodzin z terenu partnerstwa. W ramach projektu przewidywane jest rozwinięcie wachlarza komplementarnych usług, z których mieszkańcy będą korzystać w zależności od stwierdzonych potrzeb i sytuacji życiowej. Zapewniona opieka powoduje możliwość zwiększenia aktywności zawodowej dotychczasowych opiekunów, co ma pozytywne oddziaływanie na kurczące się zasoby rynku pracy.

Zakres projektów obejmuje:

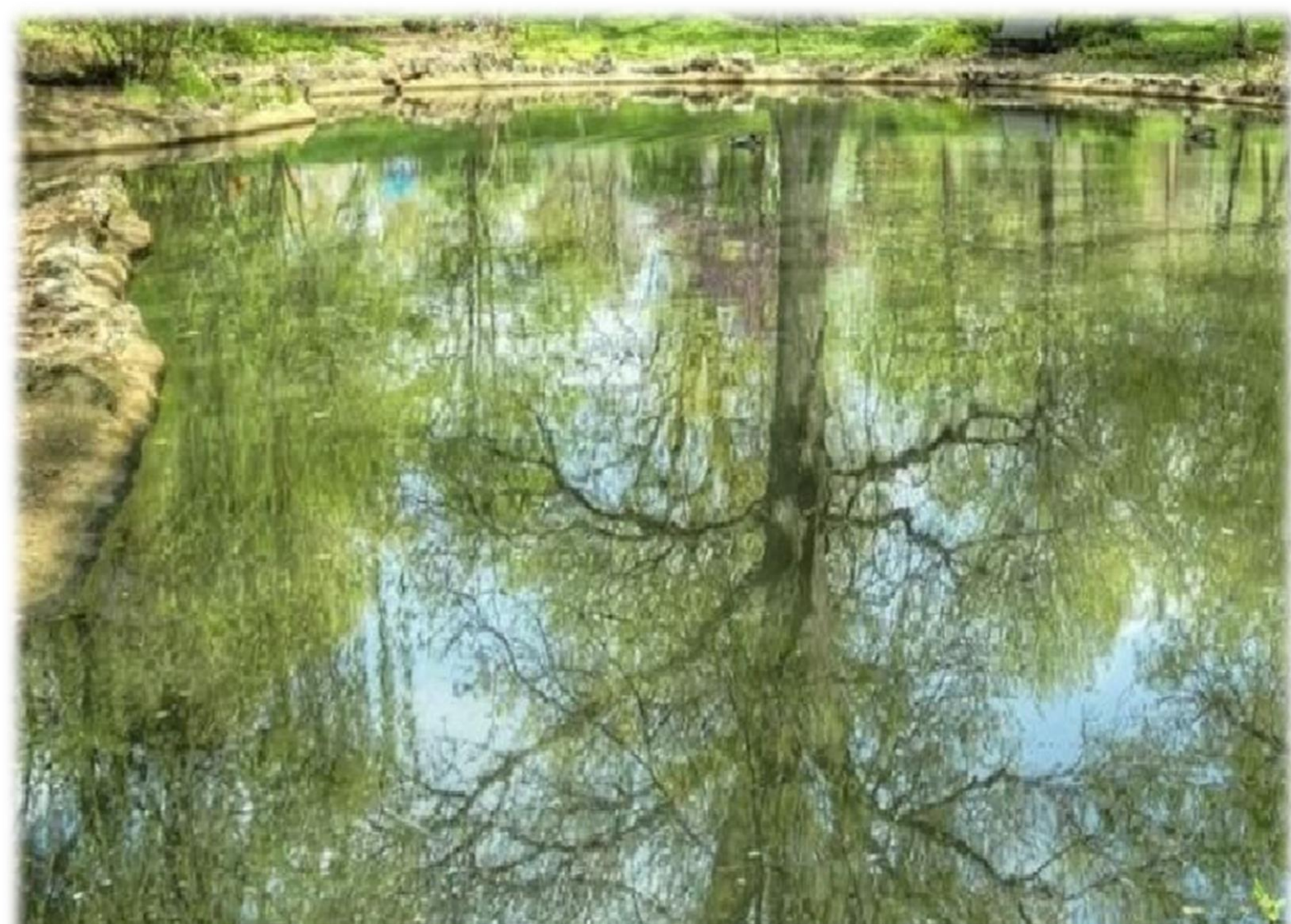
- powstawanie oraz działalność świetlic środowiskowych - jako elementu pomocy rodzinom w codziennym funkcjonowaniu,
- poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w urzędach gmin, obiektach kultury, szkołach,
- rozwinięcie usług opiekuńczych świadczonych w systemie stacjonarnym (całodobowym i dziennym), mające na celu zapewnienie opieki dla osób potrzebujących, w tym osób wymagających okresowej pomocy, a także opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- rozwinięcie oferty usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz ułatwiających samodzielne funkcjonowanie w domu (usługi rehabilitacyjne i pielęgniarstwo świadczone w domu, zabezpieczenie potrzeb mobilności osób z niepełnosprawnością lub zależnych i ułatwienie w ten sposób aktywizacji społeczno-zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej);
- rozszerzenie oferty wsparcia rodziny i kompetencji wychowawczych,
- wsparcie dla seniorów:
 - ✓ usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym,
 - ✓ rozwinięcie sieci klubów seniora (także w ramach Senior+, Dzienny Dom Senior+) w celu aktywizacji osób starszych, zapewnienia integracji międzypokoleniowej i przeciwdziałania marginalizacji społecznej oraz osamotnieniu osób starszych;
 - ✓ posiłki z dowozem do domu,
 - ✓ pomoc sąsiedzka,
 - ✓ lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii,
 - ✓ rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach.
- usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem:
 - ✓ wsparcie psychologiczne,
 - ✓ wsparcie zdrowotne,
 - ✓ kursy, szkolenia i doradztwo zawodowe,

- ✓ staże zawodowe,
- ✓ inne wsparcie w podjęciu zatrudnienia.
- utworzenie dziennych placówek wsparcia i opieki całodobowej,
- rozwój mieszkalnictwa chronionego, wspieranego, mieszkań socjalnych (najem socjalny).

Karta zadania nr 3: Poprawa bezpieczeństwa na obszarze partnerstwa

Zakres projektów obejmuje:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i/lub modernizacja dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich,
- przebudowa i utwardzenie dróg dojazdowych do pól,
- budowa, przebudowa, rozbudowa i/lub modernizacja dróg lokalnych,
- budowa i/lub przebudowa/modernizacja chodników oraz przejść dla pieszych,
- modernizacja oznakowania ulicznego,
- budowa (przebudowa/rozbudowa) i/lub modernizacja kanalizacji burzowej,
- budowa/modernizacja monitoringu,
- zakup sprzętu i wyposażenia dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i innego wyposażenia.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNEJ WRAZ Z USTALENIAMI I REKOMENDACJAMI

Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizajskiego” na lata 2024 – 2030 to system powiązanych ze sobą różnych elementów zagospodarowania pełniących określone funkcje, które łącznie tworzą jego spójny obraz. Elementami tej struktury są zarówno poszczególne części tego obszaru, które tworzą złożone systemy (np. ośrodki osadnicze, węzły ekologiczne, tereny produkcji rolniczej), tereny różniące się między sobą przeznaczeniem,

użytkowaniem, jak i sieci infrastrukturalne (transportowe, elektroenergetyczne), które umożliwiają kontakty i powiązania pomiędzy poszczególnymi częściami obszaru funkcyjnego.

Głównym celem kształtowanego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 jest wykorzystanie wykształconej struktury osadniczej do dynamizacji rozwoju oraz stworzenie warunków do racjonalnego organizowania przestrzeni i egzekwowania ładu przestrzennego dla realizacji działań będących odpowiedzią na wyzwania rozwojowe. Model ten będzie sprzyjał zwiększaniu dyfuzji rozwoju z miejsc i ośrodków cechujących się relatywnie wysokim stopniem rozwoju i mających szanse na uzyskanie wysokiej dynamiki wzrostu do obszarów o niższych wskaźnikach rozwojowych, które z ośrodkami tymi mogą być lepiej powiązane dzięki rozwojowi infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, a także dzięki dostępowi do informacji dostępnej w tych ośrodkach i zacieśniania kooperacji z instytucjami i firmami w nich funkcjonującymi.

Zagospodarowanie przestrzenne obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 powinno umożliwiać osiągnięcie trwałego wzrostu gospodarczego, przy zapewnieniu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i umożliwieniu obecnym i przyszłym mieszkańcom obszaru dostępu do zasobów przyrody i dóbr kultury. Powinno ono także zwiększać integrację funkcjonalną pomiędzy najważniejszymi ogniwami układu osadniczego i produkcyjnego, ich relacje z układem regionalnym oraz powiązania z otoczeniem krajowym i międzynarodowym. Sposób zagospodarowania i rozmieszczenie poszczególnych elementów zagospodarowania sprzyjać powinien również eliminowaniu lub minimalizowaniu konfliktów przestrzennych, które mogą powstać pomiędzy funkcjami społeczno-gospodarczymi i poszczególnymi podmiotami gospodarczymi na tle wykorzystywania ograniczonej przestrzeni i jej zasobów.

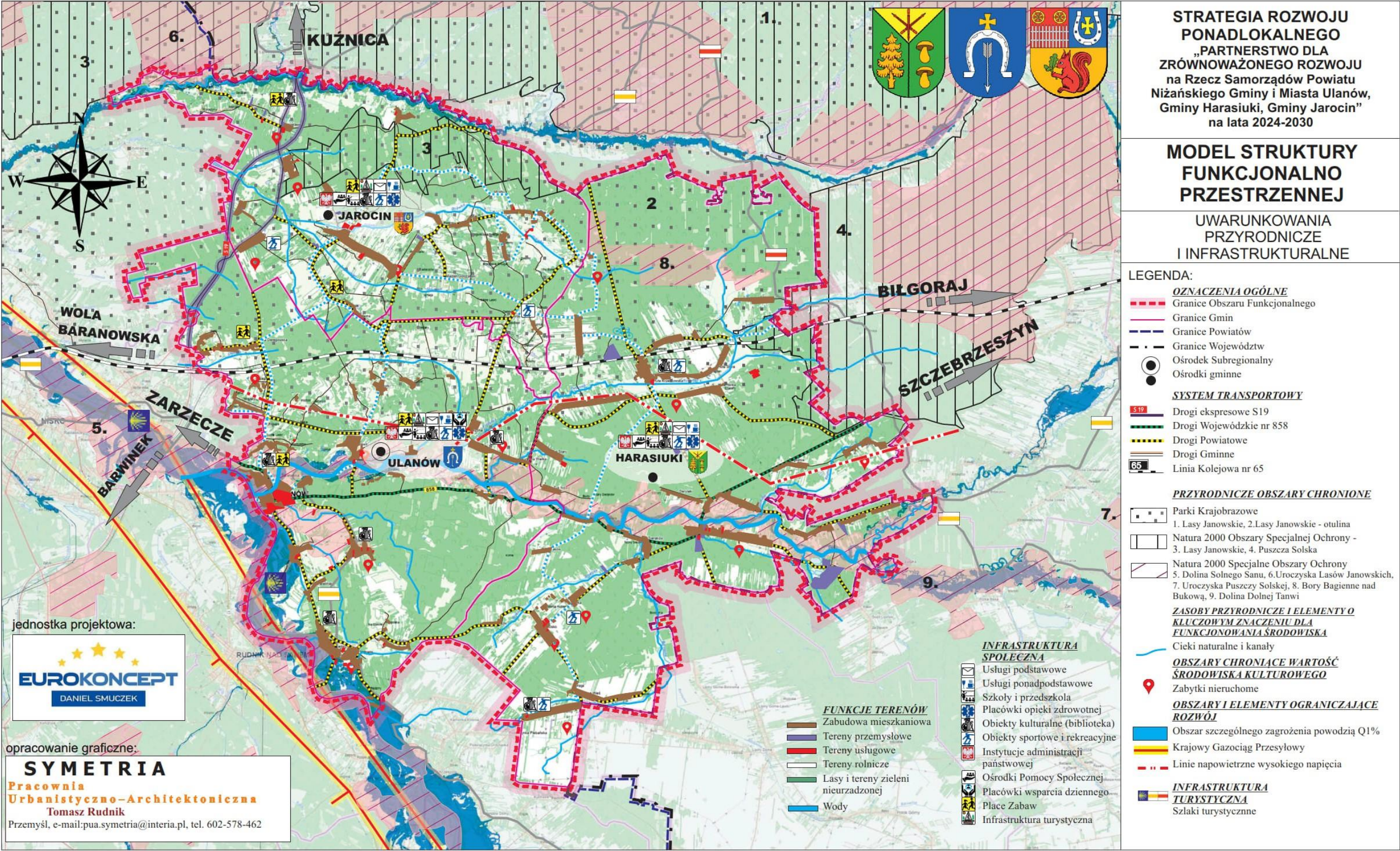
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

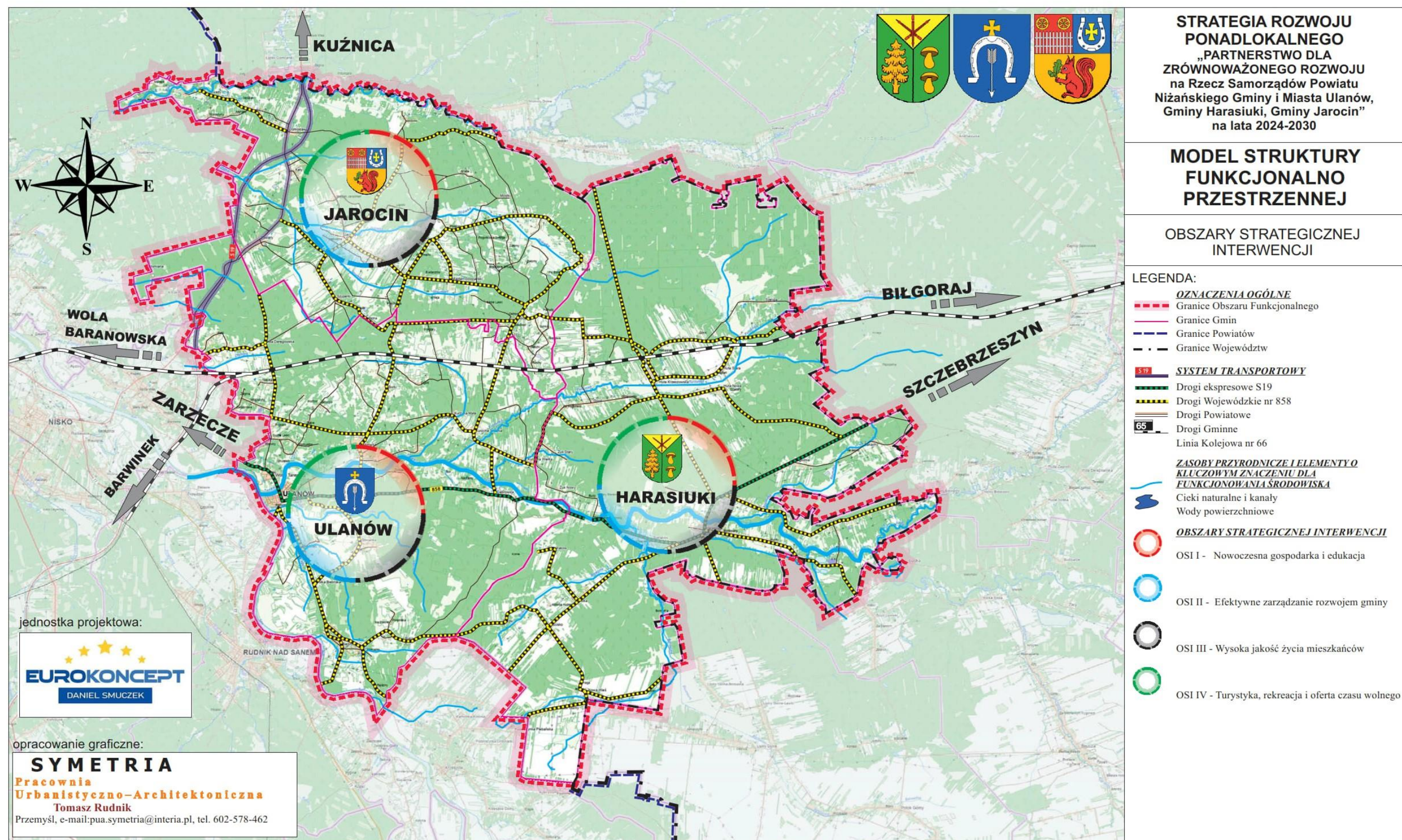
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 uwzględniając regionalną politykę rozwoju określoną w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackiego 2030 roku, organizuje warunki przestrzenne dla alokacji funkcji społeczno-gospodarczych i poszczególnych inwestycji. Określone w Strategii inicjatywy lokalne stanowią komplementarne przedsięwzięcia wobec projektów strategicznych i łącznie przyczyniają się do realizacji priorytetów rozwojowych, które są w pełni spójne z celami wyznaczonymi na poziomie regionalnym.

Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, składają się elementy stanowiące niezależnie funkcjonujące układy i struktury lub budujące strefy

funkcjonalne będące obszarami o zbliżonych bądź powiązanych funkcjach i kierunkach rozwoju, które ukształtowały się w wyniku rozwoju obszaru i działalności człowieka. Wykazują one cechy modelu węzłowo-pasmowej policentrycznej koncentracji, dla którego charakterystyczny jest rozwój hierarchicznej sieci wielofunkcyjnych ośrodków osadniczych oraz rozwój urbanizacji w ramach zwartych struktur jednostek osadniczych i na kierunkach trzech powiązań komunikacyjnych zapewniających spójność wewnętrzną obszaru i jego powiązania zewnętrzne. Funkcjonowanie i rozwój elementów antropogenicznych struktury przestrzennej uzależnione są od warunków przyrodniczych, czyli elementów składających się na układ naturalny współtworzący niniejszą strukturę.

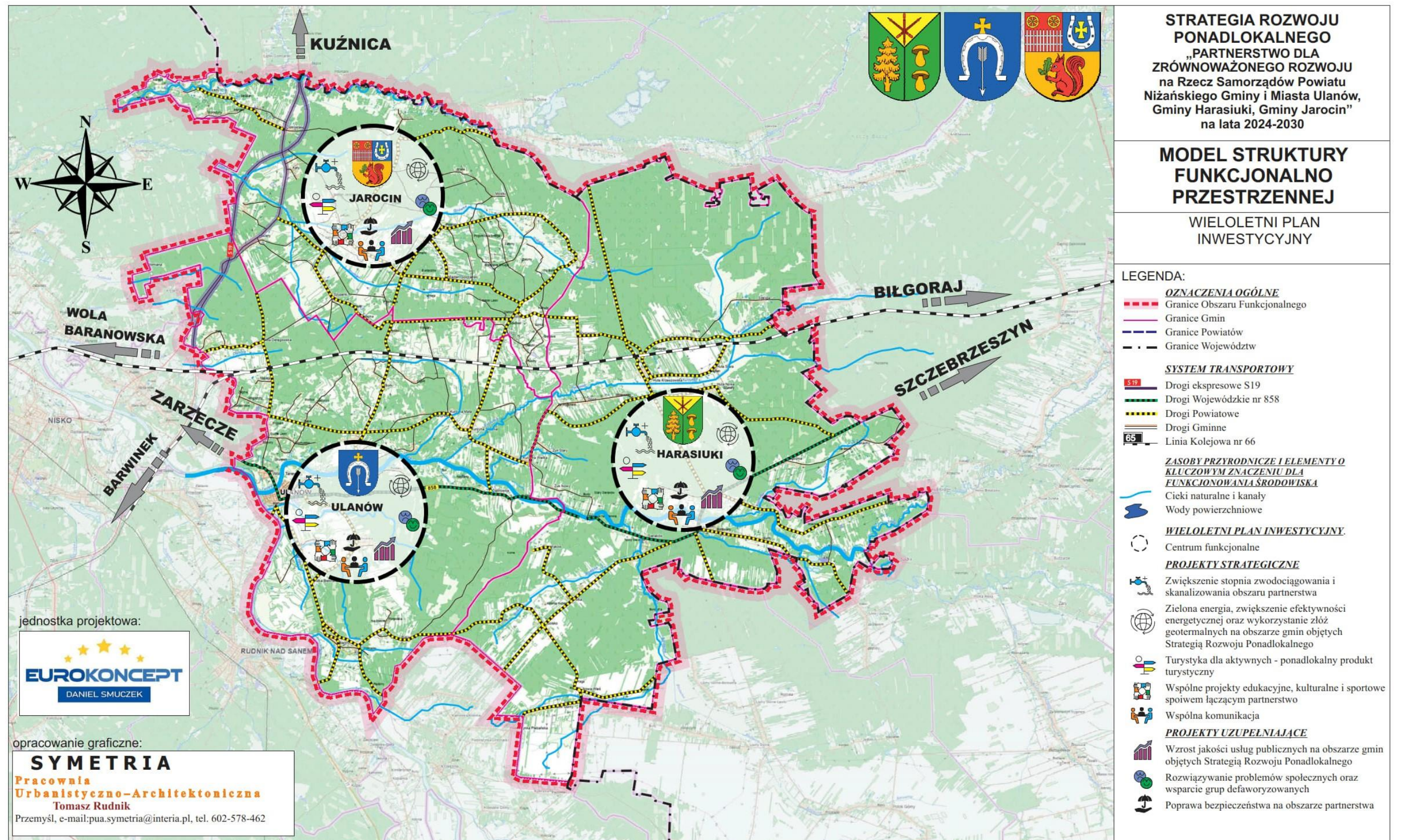
Mapa 2 Model struktury funkcjonalno przestrzennej – Uwarunkowania przyrodnicze i infrastruktura

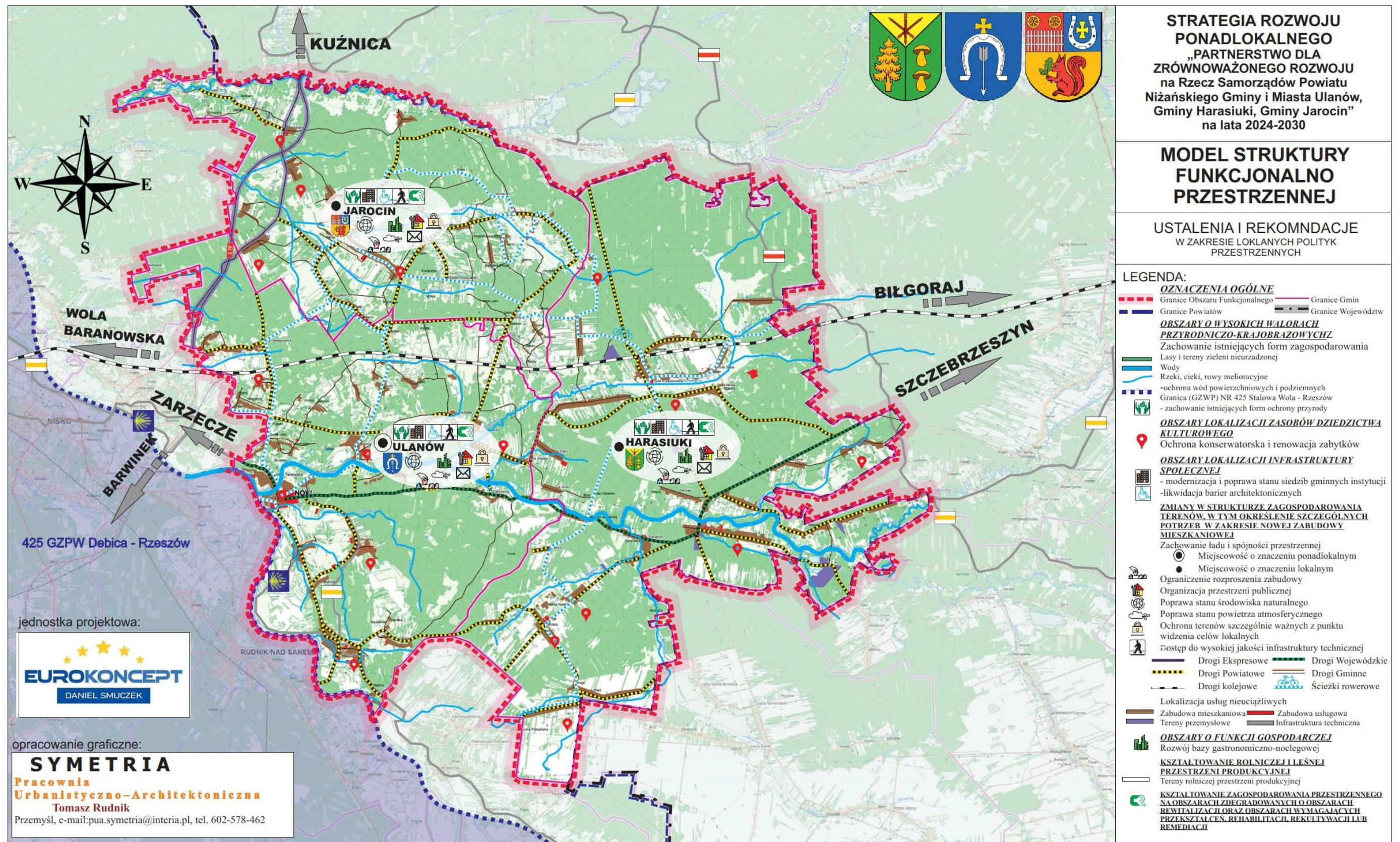

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 4 Model struktury funkcjonalno przestrzennej – Wieloletni Plan Inwestycyjny

Źródło: Opracowanie własne.

Źródło: Opracowanie własne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie lokalnych polityk przestrzennych

Głównym celem modelowania struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru jest określenie wzajemnych relacji pomiędzy poszczególnymi elementami tej struktury i między tymi elementami, a obszarem jako całością oraz kształtowanie tych relacji w sposób zrównoważony. Właściwemu kształtowaniu i harmonizowaniu struktury zarówno w odniesieniu do relacji pomiędzy układem naturalnym i antropogenicznym, jak i w obrębie obu układów służą wytyczne dla lokalnych polityk przestrzennych. W odniesieniu do poszczególnych elementów konstytuujących strukturę OF objętego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 zakłada się zróżnicowane kierunki rozwoju i działania w ramach polityk rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego stosownie do zasady nadrzędności działań służących utrzymaniu i wzmacnianiu ich funkcji podstawowych (wiodących) oraz preferencji rozwojowych.

Ustalenia w zakresie polityki przestrzennej stanowią zbiór dyrektyw skierowanych do organów samorządów gminnych, których realizacja jest niezbędna dla potrzeb realizacji celów strategii rozwoju ponadlokalnego. Wymagają bezpośredniego uwzględnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 9 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej kierowane są do szerokiego grona interesariuszy: instytucji publicznych, podmiotów prywatnych, organizacji społecznych, mieszkańców, stanowiąc zestaw wytycznych i dobrych praktyk, których wdrażanie wspomaga realizację celów strategii. Ponieważ nie posiadają bezpośredniego umocowania prawnego, ich rozpowszechnienie i popularyzacja wymaga wsparcia poprzez działania edukacyjne i promocyjne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie lokalnych polityk przestrzennych odnoszą się do kluczowych elementów i jednostek funkcjonalno-przestrzennych składających się na strukturę obszaru.

Elementy o wiodących funkcjach społeczno-gospodarczych

Ustalenia w odniesieniu do elementów właściwych dla rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych, tj.: ośrodki osadnicze i pasma rozwojowe, mają na celu kreowanie wysokiej jakości przestrzeni miejsca zamieszkania i pracy oraz konkurencyjnej, wielofunkcyjnej przestrzeni gospodarczej i obejmują:

- 1) Planowanie wielofunkcyjnych jednostek osadniczych, polegające na integracji przestrzennej i funkcjonalnej obszarów o różnym, niekonfliktowym przeznaczeniu przy uwzględnieniach rozwoju programu adekwatnego do wielkości i rangi danej jednostki lub jej części oraz minimalizowaniu potrzeb transportowych w relacjach dom–praca–usługi.
- 2) Kształtowanie struktur przestrzennych zapewniających dobre środowiskowe warunki życia polegająca na uwzględnianiu w planowaniu struktur osadniczych:
 - zasobów i wartości przyrodniczych;
 - zachowania i kształtowania zielonej i błękitnej infrastruktury, w tym zapewnienia udziału (lub/i dostępu do) terenów zieleni i powierzchni biologicznie czynnej, proporcjonalnie do przyrostu zainwestowania (w tym zwiększającej się liczby mieszkańców);

- sąsiedztwa istniejących lub rozwijających się funkcji konfliktogennych, mogących mieć istotny wpływ: na jakość powietrza, klimat akustyczny i aerosanitarny, narażenie na drgania i wibracje oraz szkodliwe promieniowanie lub oddziaływanie pól elektromagnetycznych, z zachowaniem standardów wynikających z obowiązujących norm jakościowych,
 - ryzyka wystąpienia powodzi i następstw zmian klimatycznych,
 - rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych dostosowanych do istniejących uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, w tym poszanowania tożsamości kulturowej poprzez zachowanie: czytelności historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych,
 - specyficznych historycznych elementów zagospodarowania (w tym oryginalnych urządzeń i rozwiązań z zakresu techniki i infrastruktury, historycznych urządzonych terenów zielonych, parków i zbiorników wodnych).
- 3) Krystalizowanie sieci osadniczej, w szczególności na obszarach rozproszonej, monofunkcyjnej zabudowy mieszkaniowej poprzez:
- kształtowanie zwartych przestrzennie jednostek osadniczych i unikanie pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych ograniczające ich negatywny wpływ na środowisko oraz sprzyjające rozwijaniu więzi społecznych;
 - wzmacnianie rangi wybranych jednostek o dobrych uwarunkowaniach związanych z dostępnością transportem zbiorowym oraz posiadających potencjał do rozwoju funkcji usługowych;
 - wykorzystanie w pierwszej kolejności obszarów istniejącego zagospodarowania, polegające na: (a) uzupełnianiu i kontynuacji urbanizacji obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, z zapewnieniem standardów uwzględniających aspekty użytkowe, kulturowe i ekologiczne środowiska zamieszkania i pracy, (b) regeneracji obszarów zdegradowanych w szczególności poprzez rewitalizację oraz inne działania mające na celu przywrócenie im utraconych walorów lub/i nadanie nowych funkcji (modernizacja, rewaloryzacja, adaptacja, rekultywacja, remediacja itd.).
- 4) Tworzenie przestrzennych warunków dla kreowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych sprzyjających integracji społecznej i budowaniu lokalnej tożsamości oraz tworzących spójne systemy funkcjonalne i kompozycyjne, adekwatnie do skali poszczególnych struktur
- 5) Kształtowanie terenów urbanizacji w sposób zapewniający odpowiednią dostępność terenów mieszkaniowych do (a) podstawowych usług publicznych, (b) transportu zbiorowego (c) przestrzeni publicznych, w tym przestrzeni otwartych, tj. takie wzajemne rozmieszczenie funkcji mieszkaniowych oraz funkcji związanych z ich bezpośrednią obsługą, które zapewni dojście piesze i dojazd rowerem w sposób bezpieczny oraz możliwie najkrótszy.
- 6) Określanie w planowaniu lokalnym standardów dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych, jako obowiązującego programu zagospodarowania terenów mieszkaniowych, określającego: (a) rezerwę terenową dla lokalizacji tych usług, proporcjonalnie do planowanej gęstości zaludnienia jednostki, (b) maksymalne parametry dotyczące zasięgu ich obsługi (np. jako czas dojazdu rowerem lub dojścia pieszego do miejsc świadczenia tych usług), (c) minimalny wskaźnik rezerwy terenowej z przeznaczeniem na zieleń ogólnodostępną o funkcjach rekreacyjnych i ekologicznych.

- 7) Rozwój terenów aktywności gospodarczej z przeznaczeniem pod działalność gospodarczą i/lub usługową:
 - wykorzystujących w pierwszej kolejności tereny zainwestowane gospodarczo (*brown field*), w tym poprzemysłowe, pokolejowe, powojenne,
 - w bezpośrednim zasięgu oddziaływania istniejących kompleksów przemysłowych,
 - odpowiednio powiązanych z układem drogowym i kolejowym,
 - posiadających możliwości obsługi przez transport zbiorowy,
 - przy uwzględnieniu terenów zieleni buforowej, minimalizującej negatywne oddziaływanie tych terenów na obszary sąsiednie (np. w celu zmniejszenia zagrożenia hałasem).
- 8) Realizację strategicznych terenów aktywności gospodarczej spełniających następujące warunki:
 - kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną (systemy wodno-kanalizacyjne, zasilanie w energię elektryczną o odpowiednich parametrach) lub z możliwością jej rozbudowy i przyłączenia do istniejących sieci (przy założeniu jej odpowiedniej przepustowości i parametrów zasilania), a także z możliwością powiązania z systemem dróg publicznych.
- 9) Kształtowanie otoczenia obiektów dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej, w sposób kreujący przestrzeń publiczną integrującą mieszkańców, z poszanowaniem wartości kulturowych i krajobrazowych.
- 10) Określanie w gminnych dokumentach planistycznych sposobów i obszarów retencjonowania wód opadowych, jako elementów ochrony przed powodzią i suszą, a w szczególności:
 - zwiększenia retencji wodnej w drodze wyznaczania terenów mikroretencji obszarowej i przyobektowej,
 - maksymalnego zatrzymywania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu opadu,
 - przeciwdziałania nadmiernemu uszczelnianiu terenów zurbanizowanych.

Rekomendacje w odniesieniu do elementów właściwych dla rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych obejmują:

- 1) Kształtowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych tworzących atrakcyjne, spójne i ogólnodostępne systemy,
- 2) Promowanie i kreowanie najwyższej jakości rozwiązań koncepcyjnych i projektowych dla priorytetowych przestrzeni publicznych oraz miejsc i obiektów o szczególnym znaczeniu dla poszczególnych ośrodków jak i całego regionu, poprzez wybór tych rozwiązań także w drodze konkursów urbanistycznych i architektonicznych.
- 3) Kształtowanie środowiska mieszkaniowego z uwzględnieniem rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych warunkujących jego wysoką jakość, tj.:
 - zapewniających wysokie walory funkcjonalne i estetyczne,
 - zapewniających dobre ekologiczne warunki życia, w tym przede wszystkim: odpowiednie warunki nasłonecznienia, przewietrzania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych,
 - uwzględniających zieloną infrastrukturę, zarówno w kontekście walorów kompozycyjno-użytkowych osiedlowych przestrzeni publicznych, jak i odporności na zjawiska klimatyczne

- (np. „wyspa ciepła”, zagrożenie powodziowe związane z nadmiernym uszczelnieniem obszarów zurbanizowanych),
 - sprzyjających kształtowaniu zwartej i energooszczędnej zabudowy,
 - przyjaznych dla rozwoju mobilności pieszej i rowerowej,
 - uwzględniających zasady projektowania uniwersalnego, odpowiadającego na potrzeby wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji.
- 4) Promowanie i kształtowanie struktur mieszkaniowych, w których poprzez odpowiednio stosowane rozwiązania architektoniczne i technologiczne redukowane jest zużycie zasobów oraz emisja szkodliwych substancji do środowiska, poprzez m.in.:
 - modernizację istniejących struktur, służącą jednocześnie poprawie warunków mieszkaniowych, w tym zdrowotnych oraz ograniczeniu negatywnego oddziaływania na środowisko (m.in. poprzez zmniejszenie zużycia energii i wody),
 - realizację nowych struktur, z zapewnieniem wysokiego udziału budynków niskoenergetycznych i pasywnych.
 - 5) Uzupełnianie minimalnego programu usług publicznych, właściwego dla rangi oraz obszaru obsługi poszczególnych ośrodków, rozszerzanego o kolejne elementy, zgodnie z przyjętą hierarchią sieci osadniczej, przy uwzględnieniu współpracy międzygminnej w obszarach położonych na styku gmin.
 - 6) Kształtowanie bazy infrastruktury usług, przede wszystkim w zakresie kultury i edukacji, przy wykorzystaniu istniejących obiektów (i ich otoczenia) o szczególnych walorach kulturowych, jako elementów przestrzeni szczególnie istotnych dla budowania więzi i tożsamości lokalnej.
 - 7) Realizacja nowych oraz dostosowania istniejących obiektów i urządzeń usług z uwzględnieniem potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.

Elementy o wiodącej funkcji przyrodniczej

Ustalenia w odniesieniu do obszarów i elementów głównej funkcji przyrodniczej mają na celu utrzymanie ciągłości powiązań ekologicznych, kształtowanie racjonalnej struktury obszarów chronionych, a także ograniczenie presji inwestycyjnej na obszarach o szczególnym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrodniczych i obejmują:

- 1) Zachowanie i kształtowanie spójności sieci ekologicznej, w skład której wchodzi istniejące lub najcenniejsze fragmenty obszarów chronionych, obszary potencjalne do objęcia ochroną (cenne przyrodniczo),
- 2) Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w dostosowaniu do specyfiki obszaru i przedmiotu ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych, wynikających z funkcji i reżimu ochronnego obszarów, odpowiednio do:
 - form ochrony przyrody – stosowanie zasad wynikających z dokumentów je ustanawiających oraz planów zadań ochronnych i planów ochrony (jeśli takie obowiązują) dla obszarów: Natura 2000, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu,
 - lasów – stosowanie zasad wynikających z planów urządzania lasów,
 - dolin rzecznych – zachowanie i zwiększanie ciągłości łączności ekologicznej poprzez wykluczenie ich z zagospodarowania zmieniającego funkcje i sposób użytkowania z możliwością minimalizacji presji poprzez odpowiednie kanalizowanie ruchu, a także

pozostawianie niezagospodarowanych fragmentów dna doliny i jej zboczy, posiadających łączność ekologiczną z obszarami sąsiednimi oraz zapewnienie trwałości funkcjonowania ekosystemów terenów podmokłych m.in. poprzez działania związane z odpowiednim zagospodarowaniem na cele rekreacyjne.

- 3) Zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej ekosystemów leśnych i dolinnych, zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych, w miejscach przecięcia z infrastrukturą transportową poprzez zapewnienie przestrzennych możliwości realizacji przejść dla zwierząt.
- 4) Zachowanie trwałości gruntów leśnych oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych, w granicach korytarzy ekologicznych, przy zachowaniu ich dotychczasowego gospodarczego wykorzystania, z uwzględnieniem uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na cele publiczne.
- 5) Zachowanie pozostałości naturalnych ekosystemów i ich ochrony planistycznej, jako cennych obiektów ochrony różnorodności biologicznej, zapewniających trwałość ekosystemów (w szczególności terenów podmokłych, łąk dolinnych i śródleśnych, zadrzewień śródpolnych, starorzeczy i oczek wodnych) – nie objętych dotychczas ochroną prawną.
- 6) Zachowywanie w stanie naturalnym terenów podmokłych - jako regulatorów warunków hydrologicznych, klimatycznych i ekologicznych środowiska oraz elementów naturalnej retencji wód.
- 7) Wyznaczanie w gminnych dokumentach planistycznych stref ochrony warunków siedliskowych lasu (otulin), których zadaniem jest zapewnienia prawidłowego funkcjonowania ekosystemów leśnych poprzez wykluczanie zagospodarowania mogącego mieć negatywny wpływ na gatunki wnętrza lasu oraz ekoton.

Rekomendacje w odniesieniu do elementów o wiodącej funkcji przyrodniczej obejmują:

- 1) Wzmacnianie trwałości istnienia lasów, kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej oraz zachowanie bogactwa biologicznego stosownie do ustaleń planów urządzenia lasu.
- 2) Wzbogacanie potencjału systemu obszarów chronionych poprzez obejmowanie prawną ochroną cennych przyrodniczo obszarów i obiektów dotychczas nie chronionych.
- 3) Podporządkowanie turystycznego użytkowania i zagospodarowania obszarów cennych przyrodniczo potrzebom zachowania bioróżnorodności.
- 4) Uwzględnianie w procesach inwestycyjnych zasady priorytetu ekologicznego – polegającej na stosowaniu rozwiązań techniczno-przestrzennych służących zachowaniu i podwyższeniu przyrodniczej, w tym krajobrazowej jakości przestrzeni i zapobiegania przekształceniom przestrzennym skutkującym utratą bądź istotnym obniżeniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych, fragmentacją terenów przyrodniczo cennych oraz utratą łączności przestrzennej ekosystemów.

Strefy terenów otwartych

Ustalenia w odniesieniu do terenów otwartych, tj.: obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej i strefy zielonego pierścienia, mają na celu zachowanie naturalnych wartości zasobów środowiska przyrodniczego i rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zrównoważony rozwój gospodarki rolnej i funkcji towarzyszących i obejmują:

- 1) Kształtowanie zwartych przestrzennie jednostek osadniczych minimalizujące rozpraszanie zabudowy na tereny otwarte oraz terenochłonność i związane z tym problemy i potrzeby obsługi infrastrukturalnej.
- 2) Określanie w gminnych dokumentach planistycznych sposobów podnoszenia retencyjnej pojemności zlewni jako elementów ochrony przed powodzią i suszą, a w szczególności zwiększenia retencji wodnej w drodze wyznaczania powierzchni pod budowę zbiorników retencyjnych.
- 3) Ochronę i wyznaczanie w gminnych dokumentach planistycznych elementów ekspozycji krajobrazowej wskazanych do zachowania i ochrony planistycznej, do których zaliczane są:
 - elementy ekspozycji czynnej: punkty widokowe, ciągi widokowe, osie widokowe, powiązania widokowe;
 - elementy ekspozycji biernej: panoramy, panoramy miast i miejscowości, strefy ekspozycji widokowej obiektów, zespołów i elementów rzeźby terenu, ekspozycje wnętrza krajobrazowych, dominanty naturalne i urbanistyczne, otwarcia widokowe.
- 4) Harmonijne kształtowanie zagospodarowania przestrzennego wokół obszarów i obiektów o wartościach kulturowych i krajobrazowych, w szczególności wpisanych do rejestru ewidencji zabytków oraz uznanych za pomniki historii.
- 5) Ochronę i wzbogacanie przyrodnicze struktur ekologicznych w granicach zielonego pierścienia, polegające na:
 - fitomelioracji (zadrzewienia, zakrzewienia) oraz na rozwoju małej retencji w regionach o sprzyjających warunkach naturalnych,
 - kształtowanie drobnopiętnej struktury obszarów przejściowych pomiędzy zabudową, a terenami otwartymi celem przeciwdziałania niekorzystnym skutkom krajobrazowym i ekologicznym poprzez wprowadzenie niższych (przejściowych) form zabudowy i zakładanie pasów zieleni,
 - utrzymywaniu i zwiększaniu ciągłości przestrzennej biotopów (zwłaszcza leśnych i łąkowych) poprzez zapobieganie ich izolacji i fragmentacji (głównie ze strony komunikacji),
 - wprowadzaniu różnorodności gatunkowej upraw,
 - prowadzenie polityki zalesień w dostosowaniu do warunków glebowych i siedliskowych,
 - objęciu ochroną planistyczną elementów przyrodniczo-krajobrazowych, mających duże znaczenie w utrzymaniu stabilności krajobrazu oraz kształtowaniu funkcji rekreacyjnej.

Rekomendacje w odniesieniu do terenów otwartych obejmują:

- 1) Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych na obszarach o wysokiej jakości użytków rolnych w ramach prowadzenia racjonalnej gospodarki zalesieniowej i zadrzewieniowej, dostosowanej do specyfiki obszaru.
- 2) Zachowywanie, odtwarzanie, rewaloryzację i kształtowanie elementów przyrodniczych charakterystycznych dla krajobrazu wiejskiego: miedz, pasów zadrzewień śródpolnych, małych cieków i dróg śródpolnych, śródpolnych oczek wodnych, ekosystemów brzegowych wód śródlądowych, żywopłotów etc., w szczególności w rejonach wielkoobszarowego rolnictwa

- 3) Z uwagi na ochronę krajobrazu kulturowego, w ramach gospodarki rolnej postuluje się zachowanie historycznie ukształtowanych rozłogów pól w obszarach o pofałdowanej rzeźbie terenu, z ich przeznaczeniem pod uprawy ekologiczne.
- 4) Stosowanie tradycyjnych dla poszczególnych części obszaru form architektury wiejskiej (w zakresie bryły, kształtu dachu, detalu architektonicznego i materiałów wykończeniowych).
- 5) Kształtowanie w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego sieci szlaków kulturowych, wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę towarzyszącą oraz rozpoznawalny w przestrzeni system identyfikacji wizualnej.
- 6) Stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych zapewniającego lepsze wykorzystywanie potencjału biologicznego gleb.

Elementy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz wzmacniania powiązań infrastrukturalnych

Ustalenia w odniesieniu do elementów sieci infrastrukturalnych mają na celu przede wszystkim rozwój infrastruktury transportowej zapewniającej sprawność powiązań komunikacyjnych, minimalizującej zagrożenia bezpieczeństwa publicznego oraz kolizje z elementami regionalnej sieci ekologicznej, a także ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska i obejmują:

- 1) Programowanie i zapewnienie odpowiedniej obsługi infrastrukturalnej struktur osadniczych poprzez budowę nowej i rozbudowę istniejącej infrastruktury (na podstawie analizy planów inwestycyjnych operatorów mediów i zdolności finansowych gminy), w zakresie:
 - infrastruktury technicznej (ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia dostaw energii elektrycznej oraz odprowadzenia ścieków w ramach zasięgu aglomeracji ściekowych),
 - systemów transportowych (ze szczególnym uwzględnieniem transportu zbiorowego).
- 2) Koncentrowanie rozwoju sieci transportowej i infrastruktury towarzyszącej w głównych pasmach rozwojowych, obejmujące priorytetowe działania służące poprawie powiązań.
- 3) Kształtowanie sieci drogowej z zachowaniem wymagań w zakresie:
 - hierarchizacji sieci drogowej, wynikającej z dopasowania do siebie kategorii i klas łączących się dróg,
 - ochrony przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko i kompensacji przyrodniczej,
 - minimalizacji kosztów dostępu i emisji zanieczyszczeń w przypadku obsługi terenów rozwoju osadnictwa;
 - oddziaływania planowanej drogi na bezpieczeństwo ruchu drogowego.
- 4) Kształtowanie infrastruktury transportowej wspierającej rozwój transportu niezmotoryzowanego i integracji transportu w ośrodkach lokalnych oraz węzłach integracyjnych poprzez budowę:
 - dojazdowych tras rowerowych w obrębie OF tych ośrodków i węzłów,
 - parkingów w systemie P&R i B&R przy węzłach integracyjnych,
 - infrastruktury drogowej, w tym przystankowej, dla obsługi linii lokalnego transportu.
- 5) Priorytetyzacja rozwoju sieci transportowej w zakresie:
 - budowy lub modernizacji brakujących elementów sieci tras rowerowych i ciągów pieszych, zapewniających dobrą obsługę obszarów urbanizacji, węzłów integracyjnych lub przystanków,

- wdrażania Inteligentnych Systemów Transportu, umożliwiających stosowanie nowoczesnych, innowacyjnych i zaawansowanych metod zarządzania transportem,
 - zapewnienia odpowiednich standardów bezpieczeństwa i ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko budowanych lub modernizowanych elementów infrastruktury transportowej.
- 6) Zapewnienie odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do infrastruktury technicznej (w szczególności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej), przy czym:
- w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków należy uwzględnić budowę urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę, realizowaną jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności poprzez równoczesną budowę systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków,
 - w zakresie dostaw energii elektrycznej należy uwzględnić możliwości zastosowania generacji rozproszonej, opartej na małych jednostkach wytwórczych energii elektrycznej i ciepła, produkowanych w skojarzeniu,
- 7) Preferowanie lokalizacji instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych na obszarach i w miejscach o największym potencjale zasobowym, przy uwzględnieniu konieczności eliminowania lub maksymalnego ograniczania zagrożeń i negatywnego oddziaływania tej infrastruktury na środowisko, w tym na bioróżnorodność, powiązania przyrodnicze, walory krajobrazowe oraz zdrowie ludzi.
- 8) Zasada uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb bezpieczeństwa energetycznego przez m.in.:
- rezerwowanie pasów terenów wolnych od zabudowy i przeszkód terenowych dla projektowanej i planowanej infrastruktury elektroenergetycznej,
 - określanie ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w pobliżu projektowanej i planowanej infrastruktury elektroenergetycznej oraz źródeł produkcji energii elektrycznej i ciepłej.

Rekomendacje w odniesieniu do infrastruktury technicznej i transportowej obejmują:

- 1) Planowanie i realizacja infrastruktury energetycznej gwarantujące zrównoważony rozwój obszaru i oszczędne gospodarowanie zasobami przestrzeni, przez koncentrację przedsięwzięć liniowych i węzłowych, w szczególności w korytarzach infrastrukturalnych.
- 2) Minimalizowanie oddziaływania budowli elektroenergetycznych, w tym przebiegu linii NN i WN na krajobraz i środowisko – poprzez:
 - harmonizację projektowanych budowli z cechami środowiska oraz minimalizację dominacji infrastruktury w krajobrazie,
 - rozważenie możliwości stosowania konstrukcji nadleśnych, w przypadku konieczności przebiegu linii przez zwarte kompleksy leśne, w celu uniknięcia fragmentacji płatów ekologicznych.
- 3) Optymalizacja obsługi jednostek osadniczych w zakresie zaopatrzenia w ciepło przez:
 - budowę, modernizację i przebudowę źródeł ciepła,

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Obszar gmin objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, położony jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji zostały przeanalizowane następujące dokumenty:

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).**
- **Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.**
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030.**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego).
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje - w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub dotyczące zasobów ludzkich, finansowane z różnych źródeł lub przez rozwiązania regulacyjne

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Wschodnia Polska,**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajdują się gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030.**

Mapa 6 Wschodnia Polska

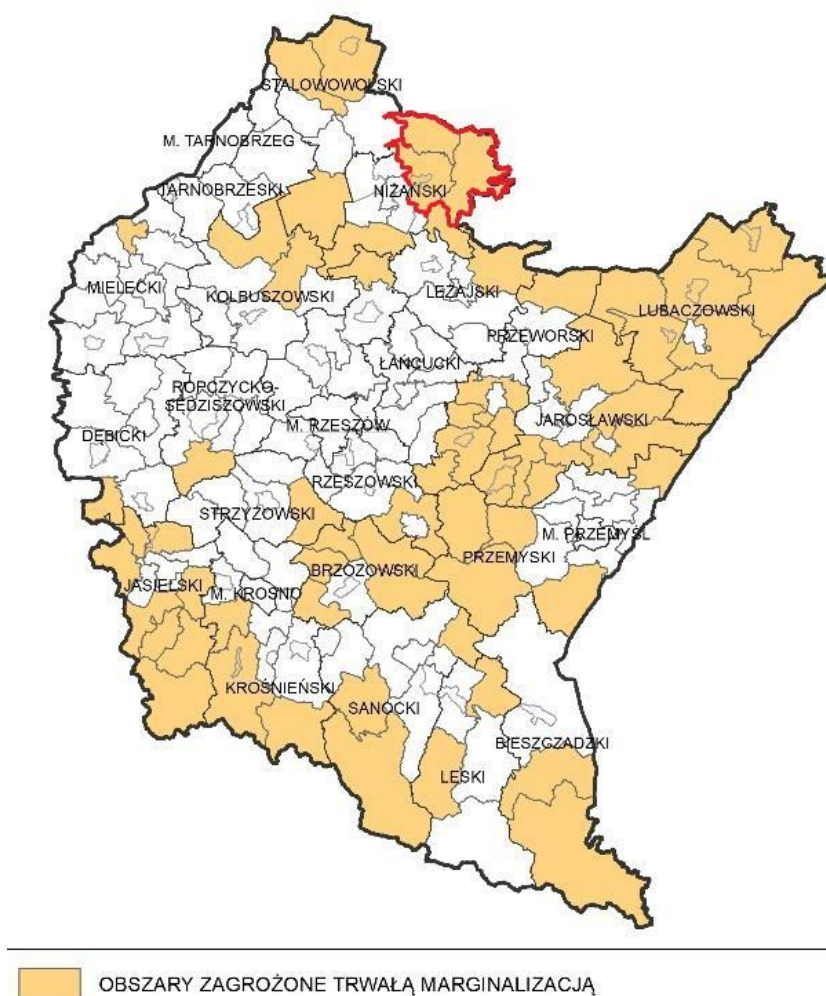
Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

- **Obszary zagrożone trwałą marginalizacją**

Zgodnie z załącznikiem 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027 do KSRR 2030, wśród gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, które wchodziły w skład OF „Partnerstwo dla zrównoważonego rozwoju” znalazły się wszystkie gminy objęte **Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030.**

Wskazane obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzują się peryferyjnym położeniem poza obszarami głównych aglomeracji oraz słabą dostępnością transportową. Głównym problemem tych obszarów jest niekorzystna sytuacja demograficzna, przejawiająca się starzeniem się społeczeństwa i odpływem młodych, wykształconych osób, a także słabym dostępem do podstawowych usług publicznych oraz dużym zapotrzebowaniem na świadczenia pomocy społecznej. Oprócz tego wyróżnia się tu niski poziom przedsiębiorczości, problemy strukturalne w rolnictwie, niski zasób pozarolniczych miejsc pracy oraz niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, co przekłada się tym samym na niski poziom atrakcyjności inwestycyjnej.

Mapa 7 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:

Oprócz krajowych obszarów strategicznej interwencji, Samorząd Województwa wskazał do objęcia specjalnym wsparciem następujące regionalne obszary strategicznej interwencji: obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście zrównoważonego rozwoju, obszary wiejskie, wiejskie.

OF objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 wpisuje się w następujące priorytety, określone dla regionalnych obszarów strategicznej interwencji:

7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego:

7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu – gmina Ulanów (część miejska)

Policentryczność układu osadniczego umożliwia budowanie wielokierunkowych powiązań funkcjonalnych. Jednym z narzędzi wspierających dyfuzję procesów rozwojowych jest nasycenie obszaru województwa siecią komunikacyjną i infrastrukturą transportową, która zapewni spójność terytorialną i gospodarczo-społeczną. Inwestycje infrastrukturalne należy ukierunkować na zapewnienie efektywnego i bezpiecznego procesu przemieszczania się z uwzględnieniem zachowania ładu przestrzennego.

Zakładane działania:

- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

7.1.4. Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych – gmina Ulanów (część miejska)

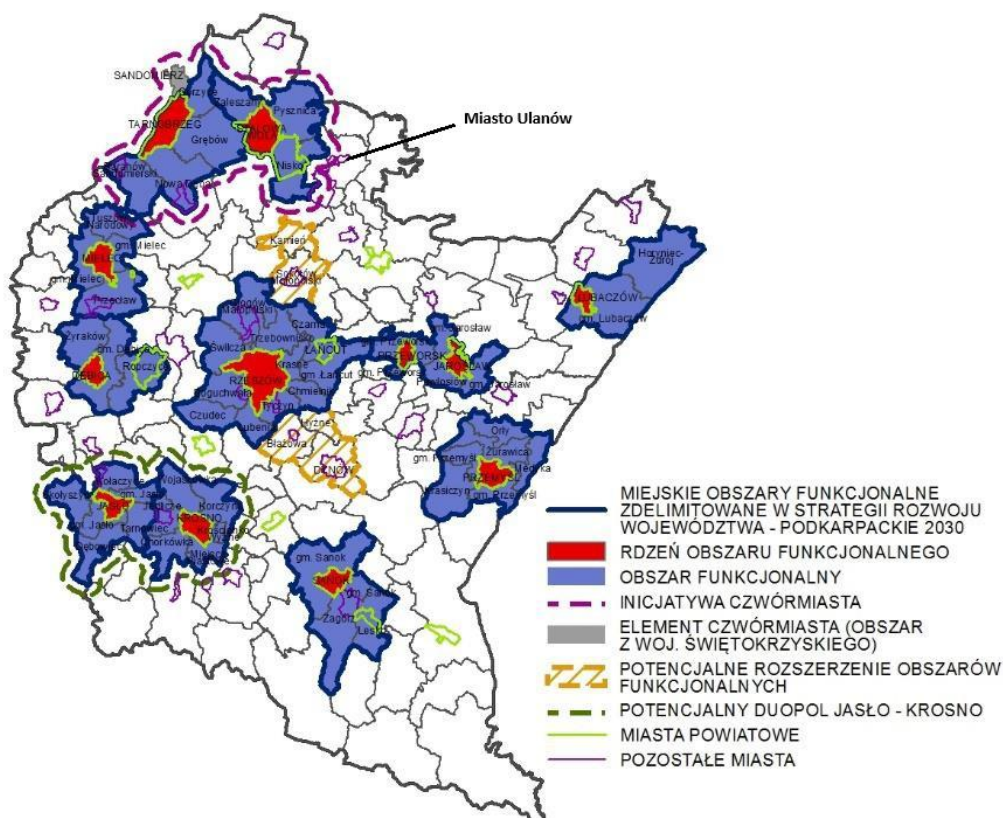
Miasta powiatowe i mniejsze, pełnią istotną rolę w kreowaniu uwarunkowań społeczno-gospodarczych poza strefami wpływu subregionalnych aglomeracji. Stanowią lokalne centra

pełniące funkcje administracyjne oraz gospodarczo-usługowe z ograniczonym zasięgiem oddziaływania. Działania w tym obszarze zostaną nakierowane na wzmacnianie potencjału tych miast i ich roli w strukturze osadniczej m.in.: poprzez wsparcie w tworzeniu stabilnych podstaw rozwoju, wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczej, przemodelowanie rynku pracy (wzrost zatrudnienia), stymulowanie aktywności i zdobywania kompetencji przez społeczność lokalną oraz skuteczne budowanie partnerstw. System wsparcia powinien mieć charakter zindywidualizowany i spójny z potrzebami i potencjałem danego terytorium.

Zakładane działania:

- poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego;
- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym;
- zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych;
- modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych;
- rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe;
- poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi;
- podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska;
- poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu;
- kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych;
- wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej;
- dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych;
- niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.

Mapa 8 Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju:

7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie – gmina Harasiuki, gmina Jarocin, gmina Ulanów

Zakładane działania:

- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej, warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Map of Lublin voivodeship showing administrative boundaries and areas at risk of permanent marginalization. The map includes labels for various gmin (municipalities) and powiaty (counties). The areas at risk of permanent marginalization are shaded in green, and the SRP region boundary is highlighted in red.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – delimitacja na poziomie regionalnym

granice gmin SRP

7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu” – gmina Ulanów

Zakładane działania:

- wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych;

- utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów;
- zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.

Mapa 10 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku:

7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej – gmina Harasiuki, gmina Jarocin, gmina Ulanów (część wiejska)

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia.

Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiały rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych, jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Mapa 11 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich - gmina Harasiuki, gmina Jarocin, gmina Ulanów (część wiejska)

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym - gmina Harasiuki, gmina Jarocin, gmina Ulanów (część wiejska)

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej - gmina Harasiuki, gmina Jarocin, gmina Ulanów (część wiejska)

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni

i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

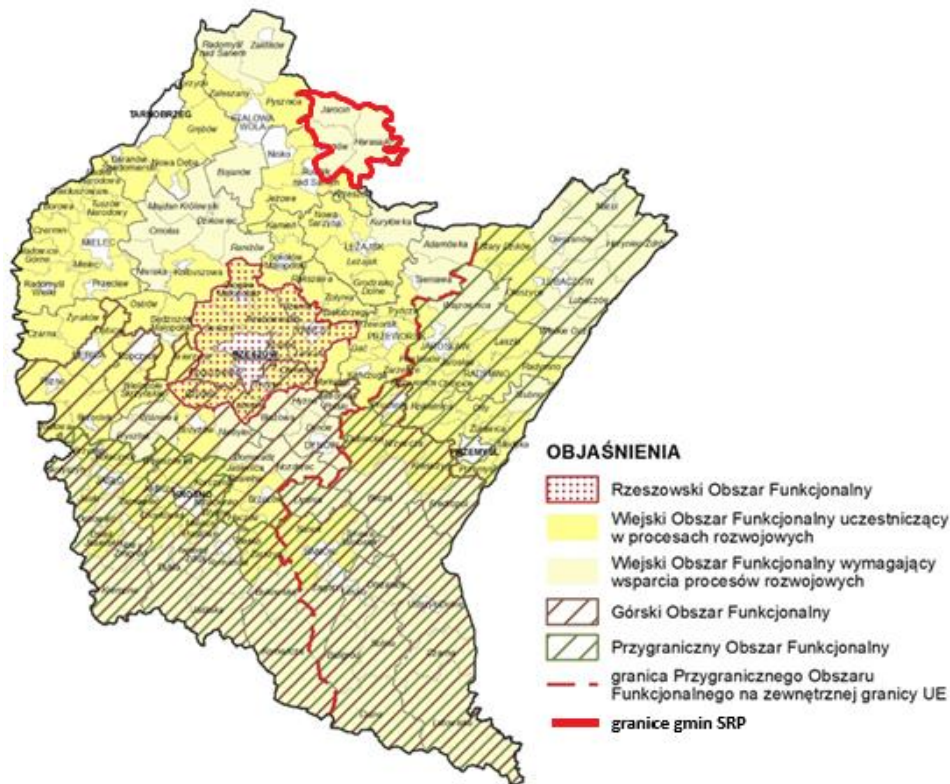
- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społecznokulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

OF objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, położony jest na terenie następujących obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030:

- Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego, a w ramach jego – Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego uczestniczącego w procesach rozwojowych oraz Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych;
- Górskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego.

Mapa 7 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030

- **Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych**

Priorytet rozwojowy

Stwarzanie warunków dla poprawy jakości życia mieszkańców.

Funkcje rozwojowe

- Podstawowa – rolnicza;
- Towarzyszące – turystyczno-rekreacyjna i uzdrowiskowa.

Wiodące kierunki zagospodarowania:

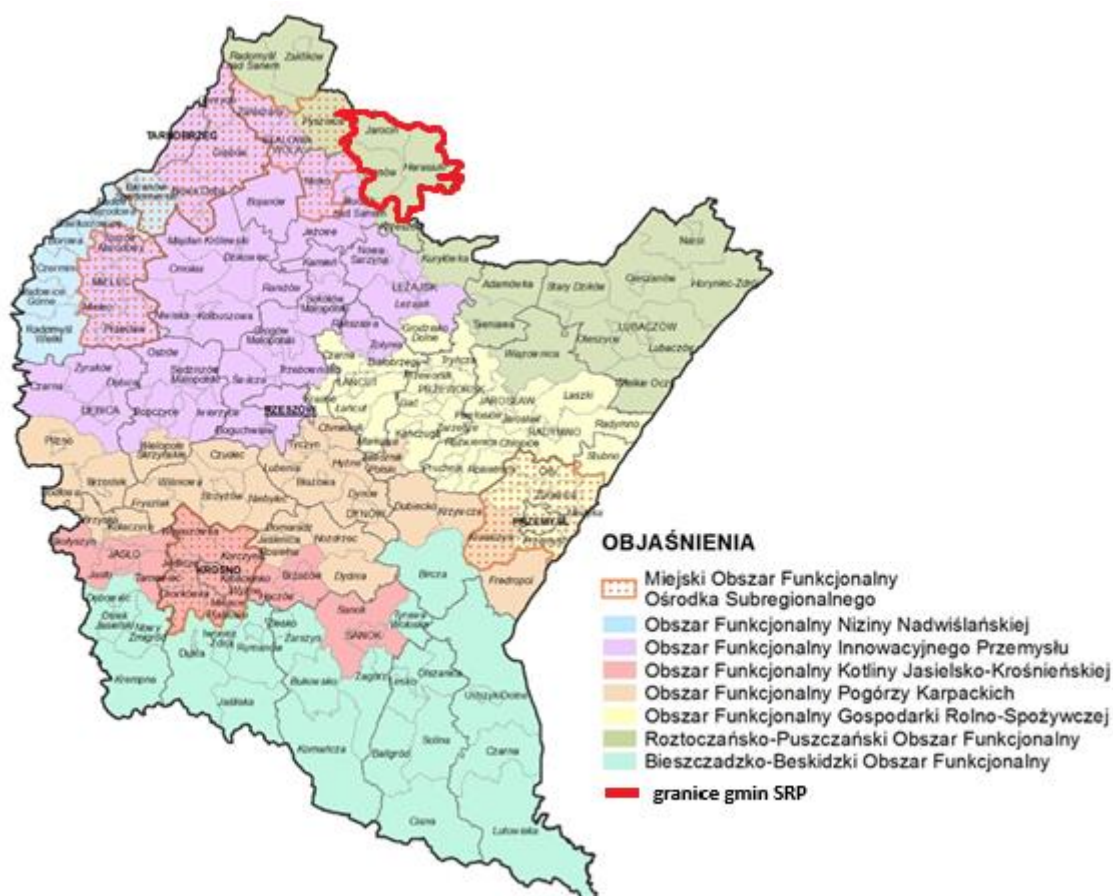
- 1) rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- 2) rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- 3) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 4) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 6) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 7) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;

- 8) rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych,
- 9) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozwój bazy usług publicznych;
- 2) zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- 3) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 4) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 5) rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz leczenia uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Mapa 8 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030

- **Roztoczańsko-Puszczański Obszar Funkcjonowania**

Funkcje rozwojowe

- Podstawowa – turystyczna, w tym rozwój form kwalifikowanych turystyki;
- Towarzyszące – rolnicza, gospodarki leśnej, usługowa (obsługi rolnictwa i leśnictwa), produkcyjna (przemysłowo-rolnicza).

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój turystyki poznawczo-wypoczynkowej i kwalifikowanej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych;
- 2) poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru;
- 3) ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- 4) utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych Rostocza;
- 5) rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej i rolnej;
- 6) rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 7) wznowienie eksploatacji złóż siarki;
- 8) ochrona obszaru przed powodzią.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury turystycznej;
- 2) rozbudowa istniejących oraz budowa nowych szlaków drogowych oraz modernizacja istniejących linii kolejowych;
- 3) ochrona walorów leczniczych i klimatycznych uzdrowiska Horyniec-Zdrój;
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 5) rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych świadczących o unikatowej historii i kulturze obszaru;
- 6) ochrona krajobrazów i przyrody obszaru;
- 7) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 8) uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zagospodarowanie terenów sprzyjające naturalnej retencji wód powierzchniowych;
- 9) zagospodarowanie terenu kopalni siarki Basznia przy uwzględnieniu aspektów prawno-środowiskowych i ekologicznych;
- 10) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

4.OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030

W ramach Strategii Rozwoju wyodrębniono cztery obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Cel strategiczny I: Nowoczesna gospodarka i edukacja**
- **Cel strategiczny II: Efektywne zarządzanie rozwojem gminy.**
- **Cel strategiczny III: Wysoka jakość życia mieszkańców.**
- **Cel strategiczny IV: Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka**

Cele te powiązane są ze zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Obszaru Strategii Ponadregionalnej– Obszary strategicznej interwencji w rozdziale 7 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Z kolei działania planowane do realizacji w ramach wyznaczonych obszarów strategicznym, w ujęciu graficznym przedstawia mapa nr 4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Obszaru Strategii Ponadregionalnej– Zakres planowanych działań w obszarach strategicznej interwencji.

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Wdrożenie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego wymaga wypracowania mechanizmów umożliwiających sprawne współdziałanie zaangażowanych jednostek samorządu terytorialnego. Nie mniej istotnym wymiarem jest ustanowienie płaszczyzny dialogu władz lokalnych (sygnatariuszy porozumienia) oraz partnerów społecznych i gospodarczych, aby zapewnić włączenie w realizację zapisów Strategii również przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz indywidualnych mieszkańców.

9.1. Struktura organizacyjna zarządzania Strategią

Partnerstwo nie posiada zinstytucjonalizowanej formy prawnej ani wyodrębnionej formalnie struktury organizacyjnej, tym samym działa w oparciu o **funkcjonalną strukturę organizacyjną**.

Najwyższym **organem decyzyjnym** partnerstwa jest **Rada Porozumienia, której Przewodniczącym jest Lider Partnerstwa, tj. Burmistrz Gminy i Miasta Ulanów**. Podstawową rolą Rady jest budowanie klimatu współpracy pomiędzy różnymi podmiotami na rzecz realizacji ustaleń Strategii, a także podejmowanie decyzji strategicznych dla rozwoju partnerstwa (jako obszaru i jako organizacji współpracy). Rada Porozumienia współpracuje na bieżąco z Zespołem Operacyjnym.

Posiedzenia Rady Partnerstwa mają charakter cykliczny, odbywają się niezwłocznie w razie wystąpienia potrzeby. Szczegóły funkcjonowania Rady Porozumienia określa samo porozumienie.

Tabela 11 Skład i zadania Rady Porozumienia

Skład	Najważniejsze zadania
Przedstawiciele władz wykonawczych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego tworzących partnerstwo (Starosta Niżański, Burmistrz Gminy i Miasta Ulanów, Wójt Gminy Harasiuki, Wójt Gminy Jarocin) lub osoby je reprezentujące Pracami Rady Partnerstwa kieruje Lider porozumienia – Burmistrz Gminy i Miasta Ulanów	• opiniowanie i zatwierdzanie projektu Strategii, • opiniowanie i zatwierdzanie projektów zawartych w Strategii, • opiniowanie i zatwierdzanie projektów zmian Strategii, • opiniowanie rozwiązań wdrożeniowych Strategii, • opiniowanie i zatwierdzanie dokumentów niezbędnych w procesie przygotowania i wdrażania Strategii, • podejmowanie decyzji niezbędnych do bieżącego funkcjonowania struktur Porozumienia, • określenie zasad finansowania realizacji Strategii, • powoływanie członków Zespołu Operacyjnego, • powoływanie Komitetu Doradczego • inicjowanie dodatkowych działań, porozumień i dokumentów rozwijających współpracę gmin, • powoływanie i rozwiązywanie dodatkowych struktur roboczych służących realizacji strategii, np. zespołów roboczych dla poszczególnych projektów.

Źródło: opracowanie własne

Zarządzanie operacyjne powierzono **Zespołowi Operacyjnemu**. Zasadniczym jego zadaniem jest rozwijanie koncepcji projektowych zawartych w Strategii oraz realizacja projektów, koordynowanie działań podejmowanych przez poszczególnych partnerów, monitorowanie oraz informowanie o postępach we wdrażaniu Strategii. Ponadto Zespół proponuje optymalne ścieżki i mechanizmy osiągania opisanych w niej celów oraz zapewnienie wymiany informacji pomiędzy podmiotami bezpośrednio zaangażowanymi we wdrażanie ustaleń dokumentu.

Spotkania Zespołu odbywają się w razie wystąpienia potrzeby. Członkowie Zespołu współpracują na bieżąco z przedstawicielami pozostałych gmin i Powiatu Nizańskiego oraz zapewniają ich zaangażowanie w przygotowane projekty wynikające ze Strategii.

Tabela 12 Skład i zadania Zespołu Operacyjnego

Skład	Najważniejsze zadania
Przedstawiciele urzędów gmin, powołani przez Radę Porozumienia Pracami Zespołu koordynacyjnego kieruje Lider Porozumienia	• koordynacja opracowania i wdrażania Strategii, • koordynacja współpracy między gminami – Stronami Porozumienia, • współpraca z wykonawcą Strategii, • koordynacja identyfikacji i realizacji projektów oraz zapewnienie komplementarności realizowanych zadań w ramach Porozumienia, • monitorowanie wdrażania Strategii w oparciu o system wskaźników realizacji, • przygotowanie raportów z realizacji strategii przekazywanych Radzie Porozumienia, • bieżący kontakt z osobami odpowiedzialnymi za realizację projektów w ramach Strategii, • roboczy kontakt z innymi instytucjami zaangażowanymi w realizację Strategii, • współpraca z Komitetem Doradczym, • formułowanie „zasad działania” w przypadku, gdy takie zasady służą realizacji projektów, • prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy, • formułowanie wniosków i opinii dla Rady Porozumienia.

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na istotną rolę osób zajmujących się w poszczególnych urzędach pozyskiwaniem środków ze źródeł zewnętrznych zakłada się ich systematyczną **współpracę w ramach Zespołu Operacyjnego**.

W uzasadnionych przypadkach, dla projektów złożonych, wielowymiarowych i wieloletnich, Rada Porozumienia może podjąć decyzję o powołaniu operatora zarządzającego efektami projektu np. daną placówkę oświatową lub instytucję kultury – zgodnie z zadaniami określonymi przy powołaniu tych jednostek. Na każdym etapie wdrażania Strategii, wraz z jej ewaluacją i monitoringiem, rekomendowana jest stała **analiza funkcjonowania systemu organizacyjnego** i podjęcie decyzji kierunkowych o utrzymaniu bądź zmianach np. reorganizacji Zespołu Operacyjnego, lub w kierunku dalszej instytucjonalizacji w celu poprawienia sprawności organizacyjnej, technicznej, koordynacyjnej, w tym również zmiany wszelkiego rodzaju zmiany organizacyjne (formalne).

Łącznikiem pomiędzy Radą Porozumienia a mieszkańcami, będzie **Komitet Doradczy**, powołany przez Radę porozumienia, gromadzący przedstawicieli sektora gospodarczego, organizacji społecznych, lokalne autorytety, a także przedstawicieli instytucji ważnych z punktu

widzenia realizacji ustaleń Strategii. Głównym zadaniem Komitetu jest prowadzenie strategicznej dyskusji na temat perspektyw obszaru partnerstwa oraz proponowanie rozwiązań oraz nowych przedsięwzięć realizacyjnych.

9.2. Uzgodnienia projektu Strategii

W ramach procesu strategicznego dokonano również szeregu uzgodnień strategicznych, wynikających przede wszystkim z przepisów ogólnych, ale także i przyjętych założeń w zakresie partycypacji.

W dniach 8 sierpnia – 12 września 2025 r. przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, których głównym celem było uspołecznienie wniosków i założeń strategicznych, przekazanie do zaopiniowania przez przedstawicieli lokalnego środowiska i wypracowanie wspólnej, społecznie akceptowanej, wersji strategii terytorialnej. W ramach konsultacji zgłoszono następujące uwagi: 1) w Gminie Harasiuki zwrócono uwagę na większą potrzebę zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej w miejscowości Harasiuki niż w miejscowości Huta Krzeszowska. Uwaga została uwzględniona, co ma odzwierciedlenie w fiszce nr 3.

Opracowany projekt Strategii oraz zawarte z nim projekty strategiczne, w tym projekty do realizacji w ramach Instrumentu IIT, został w dniu 5 sierpnia 2025 r. pozytywnie zaopiniowany przez Zespół Operacyjny, a następnie przekazany do zaopiniowania i zatwierdzenia przez Radę Porozumienia, która w dniu 6 sierpnia 2025 r. podjęła uchwałę w tej kwestii.

Na podstawie art. 10g ust. 5 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, pismem z dnia 10 września 2025 r. Burmistrz Gminy i Miasta Ulanów zawnioskował do Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie o zaopiniowanie projektu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030. Opinia miała dotyczyć sposobu wprowadzenia w życie i działania Strategii „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa.

Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W dniu 16 września 2025 r. Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie podjął Uchwałę Nr 136/3280/25 w sprawie zaopiniowania projektu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030. Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał opinię pozytywną.

W ramach formalnego procesu dokonano uzgodnień w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektoratem Sanitarnym, przesyłając do tych organów w dniu 5 września 2025 r. projekt Strategii.

W dniu 9 września 2025 r. została wydana opinia Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie, natomiast w dniu 10 września 2025 r. opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie w tymże zakresie.

9.3. Aktualizacja Strategii

Decyzja o aktualizacji Strategii podejmowana jest przez Radę Porozumienia. Proces może przyjąć formę:

- **aktualizacji systemowej**, gdzie zmiana dotyczy celów, rozwiązań dotyczących wdrażania i/lub monitorowania Strategii. Konieczność zmian wynika z wniosków z monitorowania oraz ewaluacji, analizy zmian sytuacji społeczno-gospodarczej lub innych o charakterze systemowym (zmiany prawne, wytyczne programowe, itp.);
- **aktualizacji listy projektów**, która wynika z procesu wyłaniania projektów partnerskich oraz weryfikacji listy wskazanej w Strategii.

Przyjęto, iż w uzasadnionych przypadkach, **nie rzadziej niż raz w trakcie obowiązywania**, Strategia będzie przedmiotem kompleksowej i pogłębionej oceny wszystkich jej elementów, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu finansowania, warunków formalnych i prawnych i innych mających wpływ na jej efektywną realizację. Na podstawie przeprowadzonej analizy formułuje się wnioski będące podstawą do podjęcia decyzji strategicznych przez Radę Porozumienia w zakresie utrzymania lub zmiany kierunków strategicznych.

Rada Porozumienia podejmuje decyzję, a następnie ogłasza możliwość zgłaszania propozycji projektowych realizujących cele i kierunki działań. Zebrane propozycje poddawane są ocenie przez Zespół Operacyjny zgodnie z przyjętymi w Strategii kryteriami. Wyniki oceny przedstawiane są Radzie Porozumienia, która podejmuje decyzję o uzupełnieniu listy. Raz do roku (w drugim półroczu danego roku) Zespół Operacyjny dokonuje przeglądu stopnia realizacji projektów wskazanych w Strategii. Na podstawie informacji uzyskanych od koordynatorów gminnych - formułuje opinię dot. utrzymania bądź usunięcia projektu. Opinia przedstawiana jest Radzie Porozumienia, która podejmuje ostateczną decyzję.

9.4. Zmiana składu porozumienia

Zmiana składu porozumienia może nastąpić poprzez:

- **przystąpienie do partnerstwa nowego członka**. W tym przypadku zainteresowany podmiot składa do przewodniczącego Rady Porozumienia wniosek o dołączenie do partnerstwa składając jednocześnie deklarację o akceptacji obowiązującej strategii ponadlokalnej i włączeniu się w realizację jej postanowień. Rada Porozumienia podejmuje decyzję zgodnie z porozumieniem i regulaminem,
- **rezygnację partnera ze współpracy**. W tym przypadku członek partnerstwa składa do przewodniczącego Rady Porozumienia deklarację o rezygnacji z członkostwa w partnerstwie, a ostateczna decyzja zapada na kolejnym posiedzeniu Rady

Porozumienia. Rezygnacja nie powinna nieść za sobą negatywnych skutków dla wcześniej uruchomionych strategicznych przedsięwzięć rozwojowych;

- **usunięcie partnera.** W przypadku uporczywego uchylania się od obowiązków przez okres minimum jednego roku (brak uczestnictwa w posiedzeniach Rady Porozumienia, brak lub nikłe zaangażowanie pracowników w działania Zespołu Operacyjnego) Rada Porozumienia może wezwać partnera do zaangażowania w działania partnerstwa wyznaczając 3 miesięczny termin. W przypadku braku pozytywnej reakcji Rada podejmuje decyzję o usunięciu partnera z porozumienia i powiadamia o tym niezwłocznie władze danej JST.

9.5. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zgodnie z prawem, podmiotami uprawnionymi na poziomie lokalnym do prowadzenia polityki rozwoju są władze gmin. Przygotowanie dokumentów strategicznych (czy to strategii lokalnej czy ponadlokalnej), których zapisy będą oddziaływały na ogół społeczeństwa, wymaga udziału mieszkańców. Partycypacja społeczna pozwala na udoskonalenie przygotowywanej polityki, a następnie uzyskanie lepszych efektów jej realizacji, ponieważ:

- pozwala na trafniejsze określenie potrzeb, potencjałów i wyzwań, które bardzo często „wymykają się” statystyce publicznej oraz danych o charakterze ilościowym;
- pozwala na poznanie oczekiwań i preferencji mieszkańców, celów ich działań, punktów widzenia, i na tej podstawie przyjęcie hierarchii działań kluczowych dla całej społeczności;
- daje poczucie sprawczości mieszkańcom, co zachęca do zwiększonej integracji, aktywności i kreatywności;
- daje poczucie „wspólnienia” celów, a nawet współodpowiedzialności za przygotowaną politykę, co zapewnia włączenie się mieszkańców w realizację jej postanowień, oraz ogranicza potencjalne konflikty;
- sprzyja wzrostowi świadomości społecznej na temat celów i zasadności działań podejmowanych przez władze lokalne;
- stanowi element edukacyjny dla społeczności lokalnej wpływając na budowanie relacji opartej na otwartości, poszanowaniu poglądów i potrzeb wszystkich mieszkańców;
- zapewnia informowanie mieszkańców nie tylko na temat planów, ale i efektów realizowanych działań.

Przygotowanie i realizacja niniejszej Strategii zakłada współuczestnictwo różnych interesariuszy, w tym partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie m. in. działających na rzecz ochrony środowiska czy promowania włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnością, równości płci i niedyskryminacji. Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych przyczyni się do skuteczniejszej realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024-2030, a ich udział został przewidziany w procesie strategicznym w różnych formach. Przedstawia je poniższy schemat:

Partnerzy społeczno-gospodarczy zaangażowani zostali w proces przygotowania Strategii poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych, które odbyły się w dniach od 8 sierpnia do 12 września 2025 r. Głównym celem tych konsultacji było uspołecznienie wniosków i założeń strategicznych, przekazanie do zaopiniowania przez przedstawicieli lokalnego środowiska i wypracowanie wspólnej, społecznie akceptowanej, wersji strategii terytorialnej, która następnie przyjęta została przez poszczególne gminy oraz Powiat Niżański.

W ramach realizacji niniejszej Strategii, powołany zostanie przez Radę Porozumienia Komitet Doradczy, składający się z przedstawicieli lokalnych środowisk, reprezentujących sektor publiczny, prywatny oraz pozarządowy, z terenu całego OF „Partnerstwo dla zrównoważonego rozwoju”, co umożliwi efektywną współpracę samorządów i partnerów społeczno-gospodarczych. Komitet będzie pełnił ważną rolę opiniującą na etapie wdrażania Strategii, a ponadto będzie mógł składać propozycje projektów, które przyczynią się do osiągnięcia zakładanych celów strategicznych oraz wizji rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Partnerstwo dla zrównoważonego rozwoju”, zgodnie z procedurą wskazaną w rozdziale 6. Kluczowe działania – projekty strategiczne. Projekty te będą musiały wynikać z celów i kierunków działań Strategii oraz mieć charakter ponadlokalny, aby ich oddziaływanie wykraczało poza teren jednej gminy.

9.6. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii i oceny efektów Strategii

Zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne, powodują konieczność modyfikacji zaplanowanych działań. Tak jak w przypadku przygotowania polityki rozwojowej również etap realizacji i wprowadzania ewentualnych zmian wymaga aktywnej współpracy ze społecznością lokalną, a także instytucjami, których funkcjonowanie i decyzje wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą gmin objętych Strategią.

Głównym **ciałem formalnym**, łączącym Radę Porozumienia a mieszkańcami, jest wspomniany wcześniej **Komitet Doradczy**. Jest to forum gromadzące przedstawicieli sektora gospodarczego, organizacji społecznych, lokalne autorytety, a także przedstawicieli instytucji ważnych z punktu widzenia realizacji ustaleń Strategii. Głównym zadaniem Komitetu jest prowadzenie strategicznej dyskusji na temat perspektyw obszaru partnerstwa oraz proponowanie rozwiązań oraz nowych przedsięwzięć realizacyjnych.

Oprócz funkcjonowania Komitetu Doradczego kontakt z mieszkańcami będzie utrzymywany dzięki innym, **mniej sformalizowanym mechanizmom**, które będą uruchamiane w sposób elastyczny, w zależności od potrzeb. Należą do nich:

1. Działania informacyjne partnerstwa:

- informacje zamieszczane na stronach internetowych partnerów oraz social mediach;
- informacje w materiałach drukowanych (np. biuletyny gminne);
- współpraca z lokalnymi mediami.

2. Spotkania, warsztaty i debaty:

- planowane do wdrożenia (w ramach niniejszej Strategii) spotkania Rady Porozumienia z przedsiębiorcami, rolnikami, organizacjami pozarządowymi; spotkania te umożliwią dyskusję na tematy bieżące, ale również na temat kierunków rozwoju partnerstwa;
- dyskusje nad raportami o stanie gminy, których elementem będzie również informacja o stanie realizacji strategii ponadlokalnej,
- dyskusje podczas organizowanych spotkań (np. spotkania w sołectwach);

3. Badania opinii i gromadzenie informacji:

- organizowanie badań ankietowych na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie wdrażania *Strategii*,
- okresowe badania opinii mieszkańców dotyczące oceny efektów realizowanych projektów;
- zbieranie opinii o realizacji *Strategii* zgłaszanych różnymi kanałami, zarówno do przedstawicieli poszczególnych partnerów (samorządów), jak i bezpośrednio do organów partnerstwa;

4. Włączenie w działania:

- możliwość zgłaszania pomysłów projektowych w ustalonej procedurze;
- włączanie się mieszkańców w dyskusje dotyczące projektowania szczegółowych rozwiązań w ramach wybranych projektów (np. urządzenie przestrzeni publicznych);
- system zbierania, selekcji i wsparcia realizacji wartościowych przedsięwzięć lokalnych wzmacniających efekty realizacji projektów strategicznych (np. partnerski budżet obywatelski, fundusz sołecki).

Dla poszerzenia dialogu nt. stojących przed porozumieniem wyzwań i dla nadania im wymiaru ponadlokalnego, a nawet ponadregionalnego, rekomenduje się organizację cyklicznego wydarzenia poświęconego wdrażaniu strategii ponadlokalnej, poszukiwaniu nowych pomysłów na współpracę ponadlokalną oraz wypracowaniu rekomendacji do aktualizacji *Strategii*.

9.7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny” luty 2021 r.) jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju, należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych, bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Ponadlokalnego. Zaleca się również wykorzystanie odpowiednich wskaźników niniejszej Strategii w procedurze monitorowania strategii rozwoju gminy.

Do dokumentów wykonawczych dla Strategii Rozwoju Ponadlokalnego należą m.in.:

- Strategia rozwoju gminy
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Lokalny program rewitalizacji/Gminny program rewitalizacji,
- Program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Gminny program opieki nad zabytkami,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

MONITOROWANIE PROCESU WDRAŻANIA STRATEGII

Planowanie strategiczne jest ciągłym procesem i aby osiągnąć zamierzone wyzwania strategiczne wymagane jest stworzenie efektywnych mechanizmów gwarantujących konsekwentne i skuteczne wdrażanie, monitorowanie i ewaluację efektów Strategii. Systematyczne gromadzenie danych pozwala na:

- wczesne dostrzeganie ewentualnych zagrożeń dla realizacji zaplanowanych działań;
- dokonanie oceny skuteczności prowadzonej polityki oraz
- przygotowanie rekomendacji dotyczących ewentualnych zmian przyjętych założeń strategicznych.

W proces monitorowania zostaną zaangażowane wskazane organy partnerstwa oraz interesariusze (jako głos doradczy).

10.1 Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Za monitorowanie realizacji Strategii odpowiada Rada Porozumienia. Niezbędne dane będą gromadzone przez Zespół Operacyjny, częściowo samodzielnie, częściowo poprzez informacje przekazywane przez koordynatorów gminnych. Jednocześnie Zespół Operacyjny jest odpowiedzialny za zarządzanie ryzykiem, tj. identyfikację faktycznych i potencjalnych ryzyk, wraz z określaniem ich prawdopodobieństwa wystąpienia oraz skutków następstw (istotności).

W celu operacjonalizacji powyższych założeń zakłada się opracowywanie Rocznych raportów o stanie realizacji Strategii, zawierających:

- informacje na temat postępów w realizacji projektów (wzór karty monitoringu projektu wypełnianej przy realizacji każdego projektu zostanie wypracowany przez Zespół Operacyjny i będzie uwzględniał wskaźniki określone w Strategii);

- informacje na temat wskaźników realizacji celów strategicznych;
- informacje na temat kontekstu realizacji Strategii w danym roku (np. zmian systemowych, przyczyn opóźnień realizacji działań, zmian organizacyjnych partnerstwa) z elementami oceny bieżącej;
- przegląd dostępnych źródeł finansowania aktualizowanych z uwagi na ich zmienność i dostępność;
- podsumowanie z rekomendacjami dotyczącymi następnego okresu.

Raport będzie sporządzany przez Zespół Operacyjny. Po przedyskutowaniu wyników Rada Porozumienia będzie go zatwierdzać i przekazywać do publicznej wiadomości. Raport będzie przygotowywany w czasie umożliwiającym wykorzystanie danych do opracowania raportów o stanie gmin.

Wnioski płynące z raportu (monitoringu) będą stanowiły podstawę do ewentualnej aktualizacji Strategii poprzez modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych, w tym dokonywanie korekt wartości wskaźników w procesie realizacji zamierzonych działań.

10.2 Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym elementem procesu zarządzania strategicznego jest **ocena wdrażania Strategii**, w tym analiza osiągniętych zamierzeń i rezultatów oraz ich wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą partnerstwa. W procesie ewaluacji kluczowy jest komentarz i pogłębiona refleksja na temat skuteczności podjętych działań z perspektywy czasu oraz możliwych sugestii i praktyk na przyszłość.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona:

- **w połowie okresu realizacji strategii** (mid-term). Jej przedmiotem będzie ocena dotychczas podjętych działań na rzecz osiągnięcia celów strategii;
- **na zakończenie okresu obowiązywania strategii** (ex-post). Jej przedmiotem będzie ocena długoterminowych efektów wdrażania strategii ponadlokalnej oraz rekomendacje dla kolejnej edycji dokumentu strategicznego dla partnerstwa.

Przedmiotem ewaluacji będzie przede wszystkim stopień osiągnięcia celów strategicznych, skuteczność osiągania rezultatów bezpośrednich, wpływ na środowisko społeczno-gospodarcze oraz głębokości zmian (trwałości). W systemie oceny uwzględnia się stosowanie poniższych kryteriów oceny:

- **Skuteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele dokumentu opracowane na etapie planowania,
- **Efektywność** - kryterium, które pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów, czyli określić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów,
- **Użyteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie strategii odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej,
- **Trafność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele określone w strategii odpowiadają potrzebom wskazanym w odniesieniu do obszaru partnerstwa.
- **Trwałość** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem *Strategii* będą nadal widoczne po zakończeniu jej realizacji.

Za ewaluację *Strategii* odpowiada Rada Porozumienia. Jej wyniki są poddawane omówieniu, m.in. z partnerami społecznymi, w celu uzyskania uwag i rekomendacji. Niezbędne dane wyjściowe są gromadzone przez Zespół Operacyjny i przekazywane do Rady Porozumienia.

RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Ramy finansowe Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z rozdziału 6.

Wieloletni Plan Inwestycyjny szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

Tabela 13 Ramy finansowe w poszczególnych obszarach

Cel strategiczny nr 1 Nowoczesna gospodarka i edukacja. 35 000 000,00	Cel strategiczny nr 2 Efektywne zarządzanie rozwojem gminy. 132 000 000,00
Cel strategiczny nr 3 Wysoka jakość życia mieszkańców. 266 000 000,00	Cel strategiczny nr 4 Dziedzictwo kulturowe, kultura i turystyka 55 000 000,00

Cele strategiczne i operacyjne opracowane w ramach niniejszej *Strategii*, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych gmin oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy m.in. środki:

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027,
- Wspólnej Polityki Rolnej (WPR 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Funduszu Inicjatyw Lokalnych,
- Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
- Wojewody Podkarpackiego,
- Marszałka Województwa Podkarpackiego,
- Powiatowych Urzędów Pracy,
- z pożyczek i kredytów bankowych.

Nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez gminy objęte *Strategią* dotacji na działania służące *stricte* realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tych możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz poszczególnych samorządów i ich aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych. Poniżej prezentujemy krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w *Strategii*:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej

Samorządy i ich interesariusze będą mogli korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)**

Następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Fundusz wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)**

Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**

Następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu:

- poprawy sytuacji osób na rynku pracy,
- zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- zapewnienia opieki nad dziećmi,
- podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji,
- integracji społecznej,
- rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)**

Program jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)**

Jako jedyny program ponadregionalny, realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii, adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody, zrównoważoną mobilność miejską, gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne, wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe. Wkład UE do programu to 2,5 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Podkarpacia**

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Podkarpackiego. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 2 mld 181 mln euro, z czego 1 mld 635 mln euro ze środków EFRR, a 546 mln euro ze środków EFS+.

- **Programy dedykowane obszarom wiejskim**

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro.

Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2021-2027 to 30,6 mld euro.

- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy**

Przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+**, **LIFE**, **Cyfrowa Europa**, **Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy** oraz **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE samorządy i ich interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład:** Program Inwestycji Strategicznych, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz

przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;

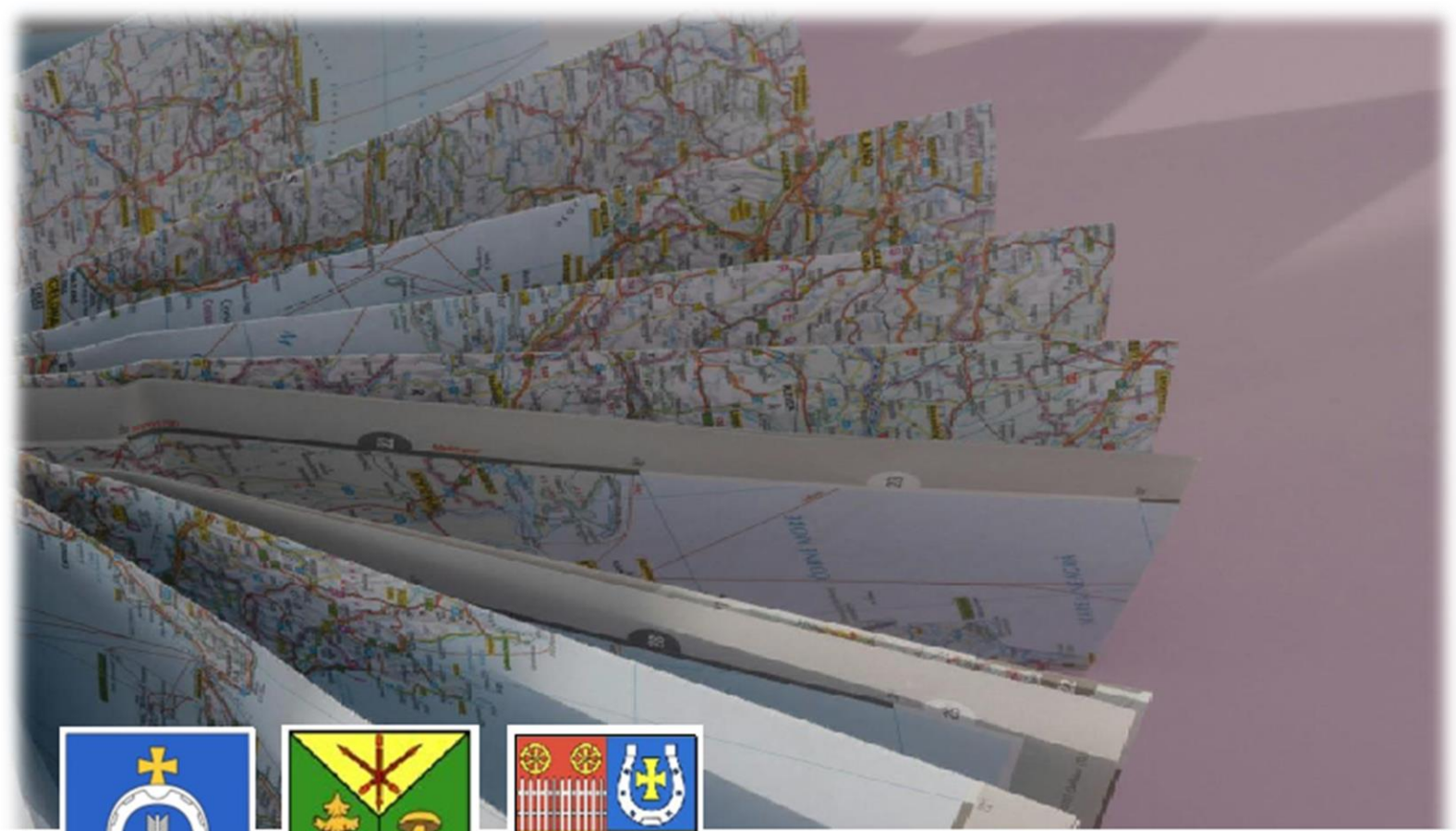
- **Program Rozwoju Elektromobilności**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych**, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025**; w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027, czas realizacji projektów nastąpi w latach 2024-2032. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach *Strategii* wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników poszczególnych urzędów, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

SPIS TABEL

Tabela 1 Cele Polityki Spójności na lata 2021-2027	32
Tabela 2 Układ programów w perspektywie finansowej UE 2021-2027	37
Tabela 3 Cele Strategiczne.....	43
Tabela 4 Cele Operacyjne	43
Tabela 5 Cel Strategiczny nr 1	47
Tabela 6 Cel Strategiczny nr 2	52
Tabela 7 Cel Strategiczny nr 3	59
Tabela 8 Cel Strategiczny nr 4	66
Tabela 9 Cele Strategiczne – karta zadań.....	75
Tabela 10 Projekty realizowane w ramach IIT.....	83
Tabela 14 Skład i zadania Rady Porozumienia.....	123
Tabela 15 Skład i zadania Zespołu Operacyjnego.....	124
Tabela 16 Ramy finansowe w poszczególnych obszarach.....	135

SPIS MAP

Mapa 1	Lokalizacja gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 w województwie podkarpackim.....	7
Mapa 2	Model struktury funkcjonalno przestrzennej – Uwarunkowania przyrodnicze i infrastruktura	95
Mapa 3	Model struktury funkcjonalno przestrzennej – Obszary Strategicznej Interwencji.....	96
Mapa 4	Model struktury funkcjonalno przestrzennej – Wieloletni Plan Inwestycyjny	97
Mapa 5	Model struktury funkcjonalno przestrzennej – Rekomendacje w zakresie lokalnych polityk przestrzennych	98
Mapa 6	Wschodnia Polska	108
Mapa 7	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	111
Mapa 8	Miejskie Obszary Funkcjonalne	114
Mapa 9	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	115
Mapa 10	Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”	116
Mapa 11	Obszary wiejskie województwa podkarpackiego	118
Mapa 12	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	118
Mapa 13	Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym	119

www.ulanow.pl
www.jarocin.samorzad.pl
<https://harasiuki.pl>

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

**Załącznik do Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla
Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta
Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na
lata 2024 – 2030**

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

wykonana na potrzeby Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, opracowana przez:

EUROKONCEPT Daniel Smuczek

przy współpracy:
**Urzędu Gminy i Miasta Ulanów,
Urzędu Gminy Harasiuki,
Urzędu Gminy Jarocin,
Powiatu Nizańskiego**

Marzec 2025

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	6
2.1 Ogólna charakterystyka gmin	6
2.2 Uwarunkowania demograficzne	19
2.3 Pomoc społeczna.....	26
2.4 Edukacja i wychowanie	30
2.5 Działalność i infrastruktura kulturalna	36
2.6 Sport	43
2.7 Aktywność obywatelska mieszkańców	47
2.8 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwo publiczne 49	
2.9 Środowisko naturalne.....	52
2.10. Lasy i formy ochrony przyrody	63
2.11. Dziedzictwo kulturowe i turystyka	69
2.12. Planowanie przestrzenne	78
2.13. Infrastruktura komunikacyjna	82
2.14. Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna	87
2.15. Gospodarka i rolnictwo	98
2.16. Gospodarka finansowa	111
Spis tabel.....	121
Spis wykresów	124
Spis map.....	126
Spis zdjęć	127

WSTĘP

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wprowadza możliwość wspólnego opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego. Zgodnie z zapisami art. 10 g tej ustawy, gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego, będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium, a jeżeli w jej opracowaniu uczestniczą wszystkie gminy z terytorium powiatu, to strategia opracowywana jest z udziałem tego powiatu. Wprowadzone zmiany realizują postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Mając na uwadze przygotowania do nowej perspektywy unijnej 2021-2027, zachodzi konieczność opracowania dokumentu strategicznego spójnego z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym i krajowym, który zapewni prawidłowe prowadzenie polityki

rozwoju. Celem Strategii Rozwoju Ponadlokalnego będzie umożliwienie wspólnego planowania działań rozwojowych na obszarze powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin tworzących w przyszłości Porozumienie Terytorialne „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030. Gminy powiatu niżańskiego tj.: Gmina i Miasto Ulanów, Gmina Harasiuki oraz Gmina Jarocin, wyrażają wolę wykorzystania wszelkich instrumentów sprzyjających rozwojowi w tym opracowanie wspólnej strategii, jej współfinansowanie oraz realizację. Wspólne planowanie działań rozwojowych ma kluczowe znaczenie w odniesieniu do planowania inwestycji, których zasięg i oddziaływanie wykracza poza terytorium jednej gminy. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego może więc przynieść wymierne korzyści, w szczególności przez dostosowanie planów inwestycyjnych powiatów oraz poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego Strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Takie podejście wychodzi naprzeciw trendom Unii Europejskiej w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego do obszarów współpracujących ze sobą, powiązanych ze sobą funkcjonalnie i wykraczających poza granice administracyjne gminy. Strategia będzie opracowana w modelu partycypacyjnym i będzie podlegała konsultacjom, w tym będą prowadzone z podmiotami, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Niniejsze opracowanie stanowi punkt wyjścia oraz podstawę opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, która jest istotnym narzędziem planowania i zarządzania procesami rozwoju dla Obszaru Funkcjonalnego na rzecz Strategii. Obszar ten powstał w wyniku nawiązania współpracy i następnie zawarcia porozumienia międzygminnego przez trzy gminy z powiatu niżańskiego, które ze sobą sąsiadują i są ze sobą powiązane funkcjonalnie.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej ma fundamentalne znaczenie dla opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego, będąc kluczowym etapem w kompleksowej ocenie ponadlokalnych zasobów oraz do wypracowania strategicznych rozwiązań. Jej celem jest przedstawienie problemów oraz potencjałów rozwojowych, które poprowadzą do wypracowania wizji, celów oraz kierunków działań, a w efekcie do podniesienia poziomu życia i zaspokojenia potrzeb lokalnej społeczności.

Na strukturę diagnozy „Partnerstwa dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, w celu opisu sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej, składa się 13 obszarów, które obejmują:

- ogólną charakterystykę gmin tworzących Obszar Funkcjonalny Partnerstwa,
- uwarunkowania demograficzne;
- pomoc społeczną;
- wychowanie oraz edukację;
- sferę kulturalną;
- rynek pracy;
- przedsiębiorczość oraz rolnictwo;
- finanse komunalne;

- środowisko przyrodnicze oraz formy jego ochrony;
- dziedzictwo kulturowe;
- turystykę;
- infrastrukturę techniczną: drogową, kolejową, wodno-kanalizacyjną i gazową oraz gospodarkę odpadami komunalnymi;
- mieszkalnictwo oraz politykę przestrzenną.

Do analizy wyżej przedstawionych zagadnień, wykorzystano przede wszystkim dane Głównego Urzędu Statystycznego, zawarte w Banku Danych Lokalnych. Oprócz tego, wykorzystano również dane pozyskiwane bezpośrednio od urzędów gmin oraz Starostwa Powiatowego w Nisku, dostępne na ich stronach internetowych oraz w publikowanych przez nie dokumentach. Pomocne przy pracach nad niniejszym opracowaniem były również dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Państwowego Instytutu Geologicznego.

Liderem Porozumienia „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 jest Gmina i Miasto Ulanów.

Jako rok bazowy niniejszego opracowania, przyjęto rok 2023 ze względu na pełną dostępność danych. W celu analizy trendu przedstawionych danych, dokonywano zestawień na przestrzeni lat 2014-2023 lub 2019-2023.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

2.1 Ogólna charakterystyka gmin

Zasięg terytorialny Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 oraz zawartego w celu jej opracowania porozumienia międzygminnego, dotyczy obszarów następujących 3 gmin wchodzących w skład powiatów nizańskiego: miasto i gmina Ulanów, gmina Harasiuki oraz gmina Jarocin.

Obszar gmin będących przedmiotem niniejszego opracowania, przedstawiony został w ujęciu graficznym przy pomocy poniższej mapy.

Mapa 1 Zasięg terytorialny gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.opentreetmap.org

Obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, powstały na mocy zawartego porozumienia międzygminnego, zajmuje łączną powierzchnię 379 km², co stanowi 2,1 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Największą gminą wchodzącą w skład gmin objętych SRP jest gmina Harasiuki, zajmująca powierzchnię 169 km², przez co stanowi 44,6 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Drugą pod względem wielkości jest gmina miejsko-wiejska Ulanów o powierzchni 119 km², stanowiąc 31,4 % powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią. Najmniejsza powierzchniowo jest gmina Jarocin o powierzchni 91 km² zajmująca 24,0 % powierzchni ogólnej. Powierzchnię gmin objętych Strategią oraz ich udział w powierzchni ogólnej obszaru funkcjonalnego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Powierzchnia gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030

Nazwa gminy	Powierzchnia w km ²	Powierzchnia w ha	Udział w powierzchni ogólnej obszaru objętego Strategią w %
gmina Harasiuki	169	16 814	44,6
gmina Jarocin	91	9 080	24,0
gmina Ulanów	119	11 941	31,4
RAZEM OF SRP	379	37 835	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Lokalizację gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030 na tle województwa podkarpackiego przedstawia poniższa mapa.

Mapa 2 Lokalizacja gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030

Źródło: <http://podkarpackie.gov.pl>

Poniżej została przedstawiona charakterystyka poszczególnych gmin tworzących analizowany obszar, w zakresie położenia, powierzchni oraz podziału administracyjnego.

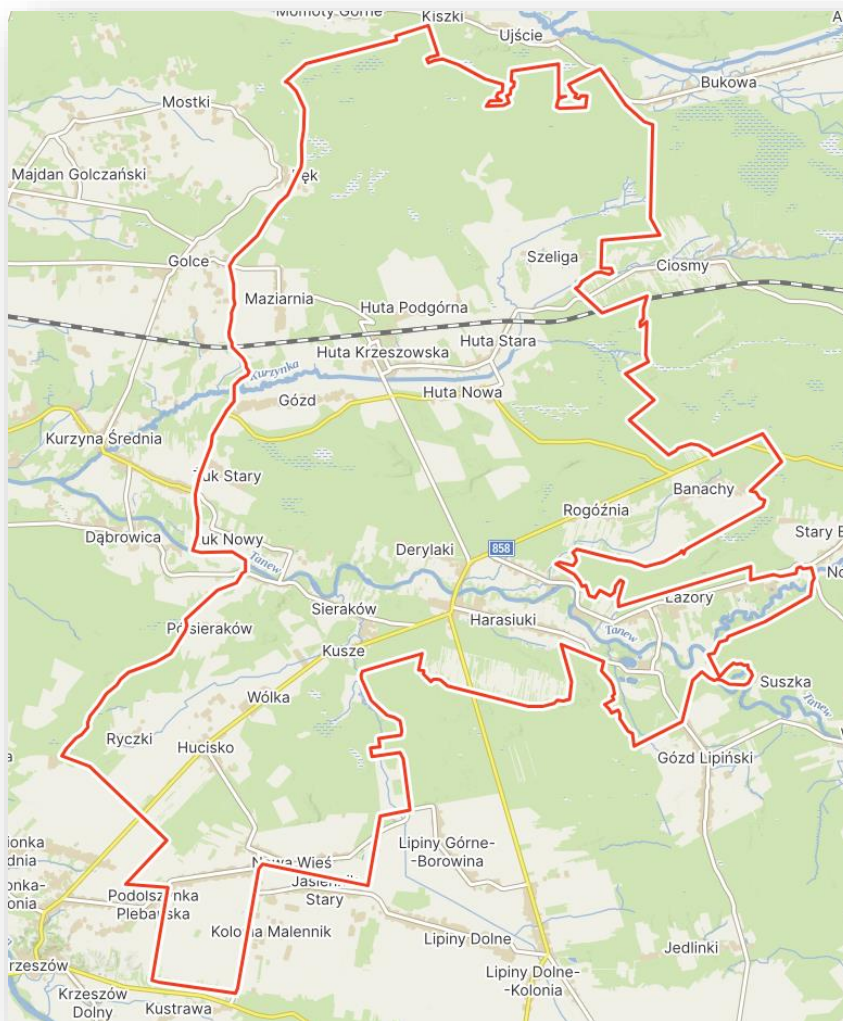
Gmina Harasiuki

Gmina Harasiuki jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu nizańskiego, w rejonie Lasów Janowskich. Jej powierzchnia wynosi 169 km², co stanowi 21,50 % powierzchni powiatu nizańskiego oraz 0,94 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Gmina Harasiuki graniczy z gminą Jarocin, Ulanów i Krzeszów w powiecie nizańskim w województwie podkarpackim oraz z gminą Biłgoraj, Biszczka, Janów Lubelski i Potok Górny z województwa lubelskiego.

Gminę Harasiuki tworzy 22 sołectwa: Derylaki, Banachy, Gózd, Harasiuki, Hucisko, Huta Krzeszowska, Huta Podgórna, Huta Stara, Huta Nowa, Łazory, Maziarnia, Nowa Wieś, Kusze, Krzeszów Górny, Sieraków, Ryczki, Żuk Stary, Wólka Rogóźnia, Szeliga, Pótsieraków, Żuk Nowy, których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3 Gmina Harasiuki

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Zdjęcie 1 Drewniany kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego wzniesiony w 1766r.
w Hucie Krzeszowskiej

Źródło: Urząd Gminy Harasiuki

Zdjęcie 2 Zagroda kowalska w Krzeszowie Górnym

Źródło: Urząd Gminy Harasiuki

Zdjęcie 3 Cmentarz wojenny w Pęku z czasów I wojny światowej

Źródło: Lasy Janowskie i okolice

Zdjęcie 4 Targowisko w Harasiukach

Źródło: Urząd Gminy Harasiuki

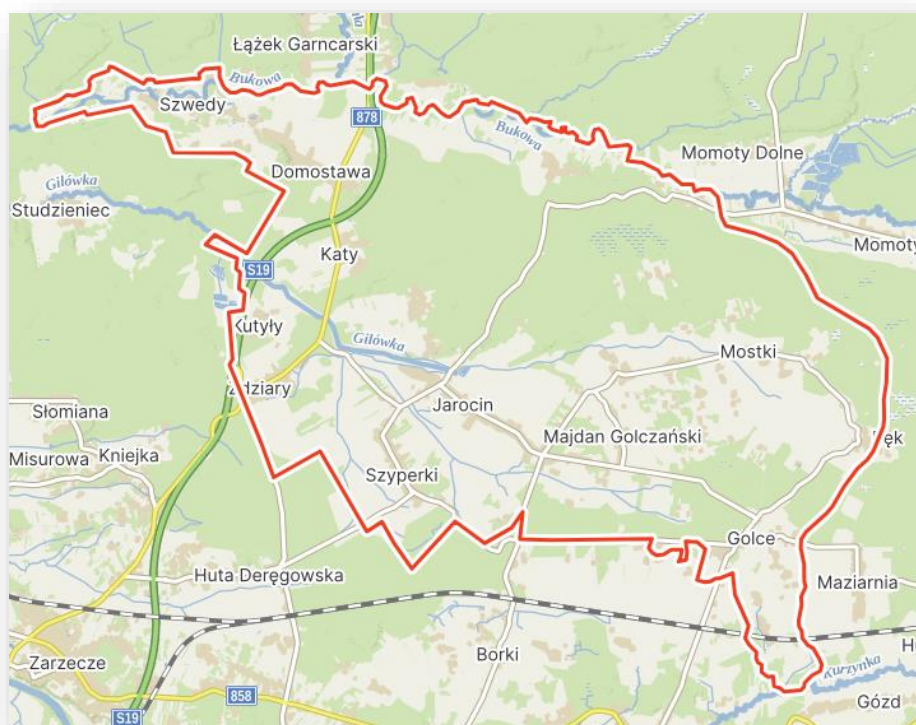
Gmina Jarocin

Gmina Jarocin jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu niżańskiego, w rejonie Lasów Janowskich. Jej powierzchnia wynosi 91 km², co stanowi 11,58 % powierzchni powiatu niżańskiego oraz 0,51 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Gmina Jarocin graniczy od południowego-wschodu z gminą Harasiuki, od południa z gminą Ulanów w powiecie niżańskim, od północnego-zachodu z gminą Pysznica w powiecie stalowowolskim oraz od północy z gminą Janów Lubelski w województwie lubelskim.

Gminę Jarocin tworzy 10 sołectw: Domostawa, Golce, Jarocin, Katy, Kutęły, Majdan Golczański, Mostki, Szwedę, Szyperki, Zdziary których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4 Gmina Jarocin

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Zdjęcie 5 Centrum Kultury w Jarocinie

Źródło: <http://plannawypad.pl>

Zdjęcie 6 Kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Domostawie

Źródło: Urząd gminy w Jarocinie

**Zdjęcie 7 Pomnik ku pamięci ofiar Rzezi Wołyńskiej
wg projektu Andrzeja Pityńskiego w Domostawie**

Źródło: www.sztafeta.pl

Gmina Ulanów

Gmina i Miasto Ulanów jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu niżańskiego. Gmina liczy 7 869 mieszkańców. Jej gęstość zaludnienia wynosi 65,9 osób na 1 km², gęstość zaludnienia powiatu niżańskiego na terenie którego się znajduje wynosi 81,1 osób na 1 km². Powierzchnia Gminy wynosi 119 km², co stanowi 15,1% powierzchni powiatu niżańskiego oraz niespełna 0,7% powierzchni województwa podkarpackiego. Gmina Ulanów graniczy od północy z gminą Jarocin, od wschodu z gminą Harasiuki, od południa z gminami Krzeszów i Rudnik nad Sanem, od zachodu z gminą Nisko, oraz z należącą do powiatu stalowowolskiego gminą Pysznica.

W skład gminy Ulanów wchodzi miasto Ulanów oraz 13 sołectw: Bielinięc, Bieliny, Borki, Bukowina, Dąbrowica, Dąbrówka, Glinianka, Huta Deręgowska, Kurzyna Mała, Kurzyna Średnia, Kurzyna Wielka, Wólka Bielińska oraz Wólka Tanewska.

Mapa 5 Gmina Ulanów

Źródło: na podstawie <http://openstreetmap.org>

Zdjęcie 8 Kościół Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie

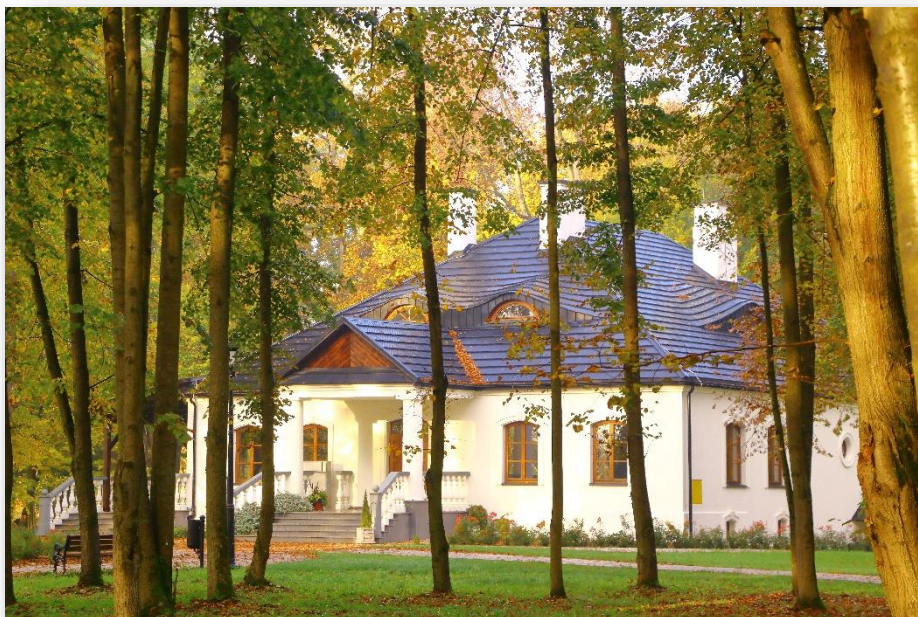
Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zdjęcie 9 Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zdjęcie 10 Dwór w Bielinach

Źródło: Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

Zdjęcie 11 Spływ flisacki

Źródło: Źródło: Bractwo Flisackie pw. Św. Barbary w Ulanowie

2.2 Uwarunkowania demograficzne

Uwarunkowania demograficzne są jednym z kluczowych czynników mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą oraz kształtujących procesy rozwojowe na danym obszarze. Procesy demograficzne zachodzące w danym obszarze można analizować w oparciu o dane dotyczące liczby ludności, migracji i przyrostu naturalnego, strukturę ludności, proces starzenia się społeczeństwa, a także prognozą demograficzną.

Na przestrzeni ostatnich lat, zarówno na obszarze województwa podkarpackiego, jak i pozostałej części kraju, zauważyć można niekorzystne trendy demograficzne, które przejawiają się m.in. w spadającej liczbie ludności czy też we wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Badany obszar, obejmujący swym zasięgiem 3 gminy z województwa podkarpackiego, zamieszkuje 18 650 osób, co stanowi 29,2 % ogólnej liczby ludności powiatu niżańskiego oraz niespełna 1,1 % ludności województwa podkarpackiego. Dane dotyczące liczby ludności oraz gęstości zaludnienia w poszczególnych gminach według stanu na dzień 31.12.2023 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminach według stanu na 31.12.2023 r.

Nazwa gminy	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia (os/km ²)	Udział w liczbie ludności obszaru objętego strategią (%)
gmina Harasiuki	5 727	34,1	30,7
gmina Jarocin	5 059	55,7	27,1
gmina Ulanów	7 864	65,9	42,2
Razem OF SRP	18 650	49,2	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wskazują powyższe dane, gminą z największą liczbą mieszkańców spośród objętych diagnozą jest gmina Ulanów z 7 864 mieszkańcami, co stanowi 42,2 % liczby ogólnej ludności w obszarze objętym Strategią. Jest to też gmina z największą gęstością zaludnienia wynoszącą 65,9 osoby na km². Najmniej mieszkańców w obszarze objętym Strategią ma gmina Jarocin – 5 059 mieszkańców, co stanowi 27,1 % liczby ludności obszaru objętego Strategią, natomiast najmniejszą gęstość zaludnienia spośród tychże gmin posiada gmina Harasiuki – 34,1 osób na km². Gęstość zaludnienia łączna gmin terenu objętego Strategią wynosi 49,2 osób/km².

Analizując zmiany liczby mieszkańców na przestrzeni lat 2014-2023, zauważyć można występowanie tendencji spadkowej we wszystkich gminach, a największy ubytek nastąpił w gminie Ulanów – 667 osób.

Ogólnie na obszarze objętym Strategią, liczba mieszkańców spadła o 1 551 osoby – z 20 201 w 2014 roku do 18 650 w 2023 roku (spadek o prawie 7,7 % mieszkańców). Liczbę ludności

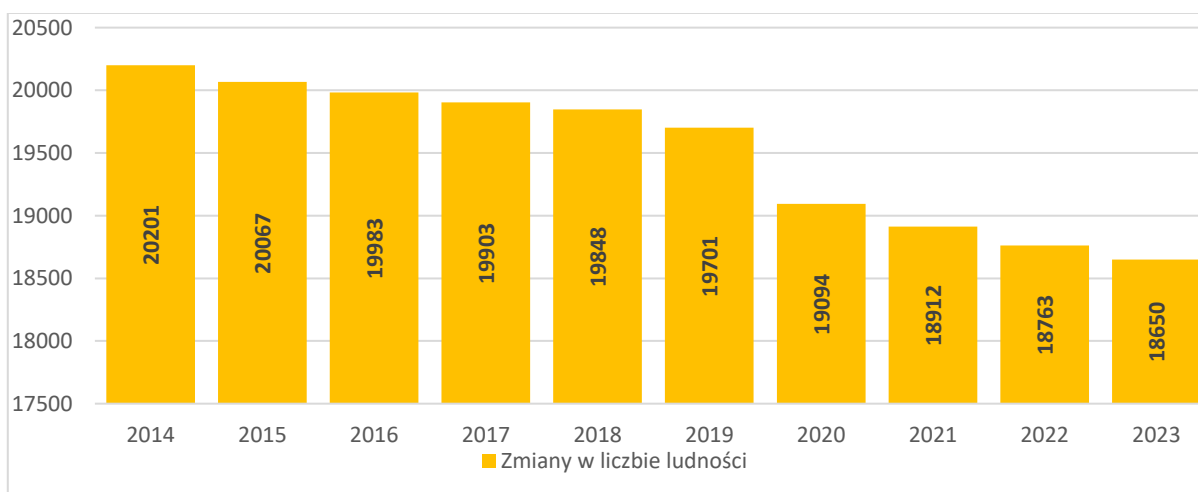
w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023, a także zmiany w liczbie ludności ogółem w obszarze objętym Strategią przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 3 Zmiany w liczbie ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023

Nazwa gminy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
gmina Harasiuki	6 207	6 186	6 169	6 183	6 140	6 074	5 866	5 812	5 770	5 727
gmina Jarocin	5 463	5 430	5 429	5 392	5 402	5 372	5 175	5 127	5 093	5 059
gmina Ulanów	8 531	8 451	8 385	8 328	8 306	8 255	8 053	7 973	7 900	7 864
Razem	20 201	20 067	19 983	19 903	19 848	19 701	19 094	18 912	18 763	18 650

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 1 Zmiany w liczbie ludności w obszarze objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030

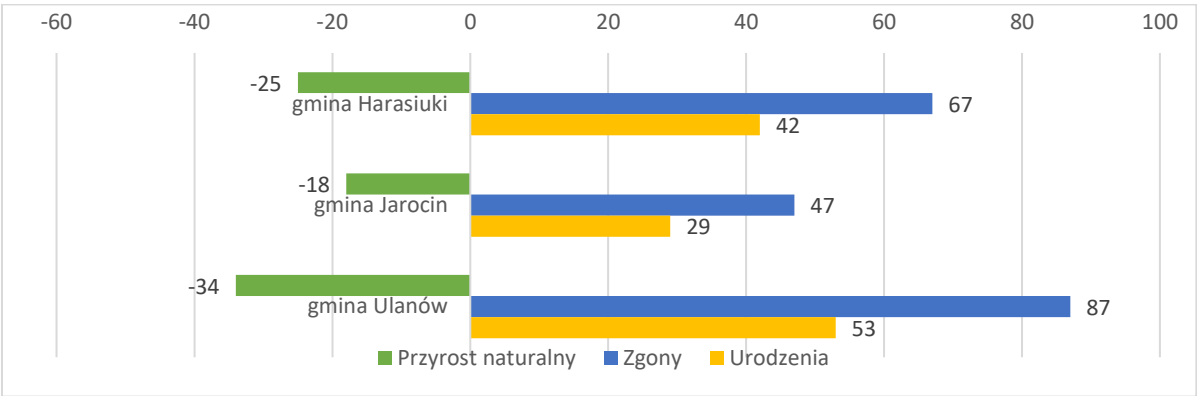

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jednym z kluczowych czynników mających wpływ na zmiany liczby ludności jest ruch naturalny ludności i wynikający z niego przyrost naturalny. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami a zgonami na danym obszarze. Analizując dane dla omawianego obszaru w roku 2023, zauważyć można, że w większości gmin występował ujemny przyrost naturalny, spowodowany większą liczbą zgonów niż urodzeń. Najmniejsza wartość przyrostu naturalnego wystąpiła w gminie miejsko-wiejskiej Ulanów, gdzie liczba urodzeń wyniosła 53, natomiast liczba zgonów 87, w związku z czym przyrost naturalny dla tego obszaru był ujemny i wyniósł –34.

Ogólnie dla całego obszaru objętego Strategią, liczba urodzeń w 2023 roku wyniosła 124, podczas gdy liczba zgonów 201, przez co wartość przyrostu naturalnego była ujemna i wyniosła -77. Dane dotyczące urodzeń i zgonów w poszczególnych gminach objętych Strategią w roku 2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W analizowanym okresie, największa liczba dzieci urodziła się w gminie Ulanów – 53, natomiast najmniej urodzeń wystąpiło w gminie Jarocin – 29. Jeśli chodzi o liczbę zgonów, najwięcej odnotowano w gminie Ulanów – 87, a najmniej w gminie Jarocin – 47.

Dane dotyczące liczby urodzeń, zgonów oraz wartości przyrostu naturalnego dla poszczególnych gmin w okresie od 2019 do 2023 roku przedstawia poniższa tabela.

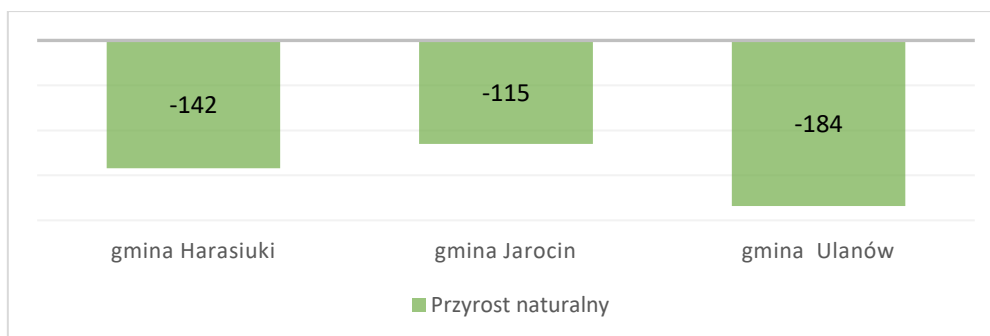
Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023

Nazwa gminy	Liczba urodzin	Liczba zgonów	Wartość przyrostu naturalnego
gmina Harasiuki	229	371	-142
gmina Jarocin	193	308	-115
gmina Ulanów	309	493	-184
RAZEM	731	1 172	-441

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując przedstawione powyżej dane, można zauważyć, że największa wartość przyrostu naturalnego wystąpiła na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Jarocin (-115), z kolei najmniejsza na terenie gminy Ulanów (-184), co zostało zobrazowane na poniższym wykresie.

Wykres 3 Przyrost naturalny w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023

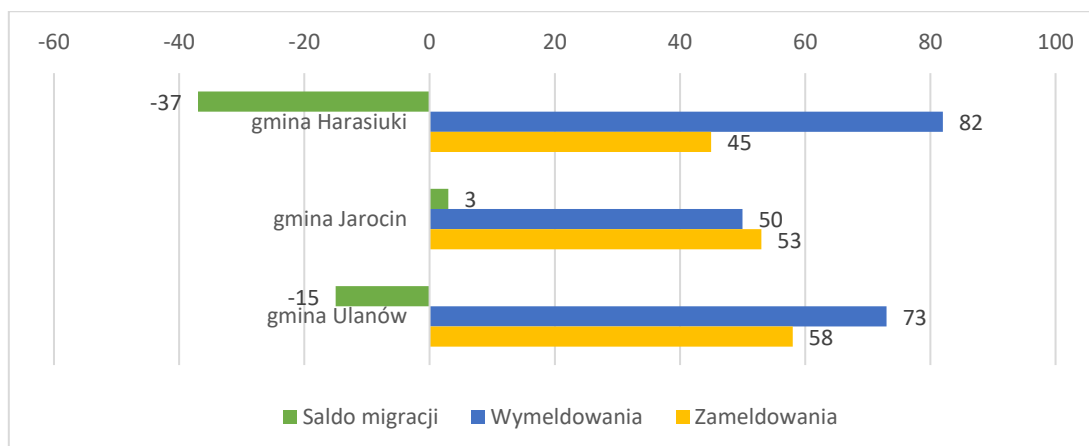
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zasadniczy wpływ na procesy demograficzne na danym obszarze ma również kwestia migracji ludności. Migracją określa się przemieszczanie ludzi, które ma na celu zmianę miejsca zamieszkania. Ze względu na kierunek migracji, wyróżnia się migracje wewnętrzne – w obrębie własnego kraju, oraz migracje zagraniczne – do innego kraju. Można również wyróżnić typy migracji ze względu na jej przyczynę, tj. m. in. migracje ekonomiczne, związane np. z pracą zawodową, migracje edukacyjne, które spowodowane są np. wyjazdem na studia lub też migracje społeczne, wynikające np. z chęci zmiany otoczenia.

Zjawisko migracji na danym obszarze mierzy się liczbą zameldowań oraz wymeldowań, których różnica stanowi saldo migracji. Na badanym obszarze w 2023 roku, odnotowano 201 zameldowań oraz 202 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji przybrało postać ujemną i wyniosło –1. Największa wartość salda migracji na w 2023 roku wystąpiła w gminie Harasiuki (z bilansem -37), z kolei najmniejsza w gminie Jarocin (bilans dodatni 3).

Dane dotyczące liczby zameldowań oraz wymeldowań w 2023 r. na terenie poszczególnych gmin przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2019-2023 na obszarze gmin objętych Strategią, zameldowało się łącznie 770 osób, natomiast wymeldowało 1 000, w wyniku czego saldo migracji wyniosło -230. Porównując te dane z przyrostem naturalnym, stwierdzić można że większy wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców omawianego obszaru ma zjawisko migracji, niemniej oba wskaźniki mają wartość ujemną z utrzymującą się w ciągu ostatniej dekady tendencją.

Największa liczba osób w latach 2019-2023 zameldowała się, a także wymeldowała w gminie Ulanów – odpowiednio 311 i 425, z kolei najmniejsza liczba zameldowań wystąpiła w gminie Jarocin – 218. Dane dotyczące liczby zameldowań i wymeldowań, a także salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

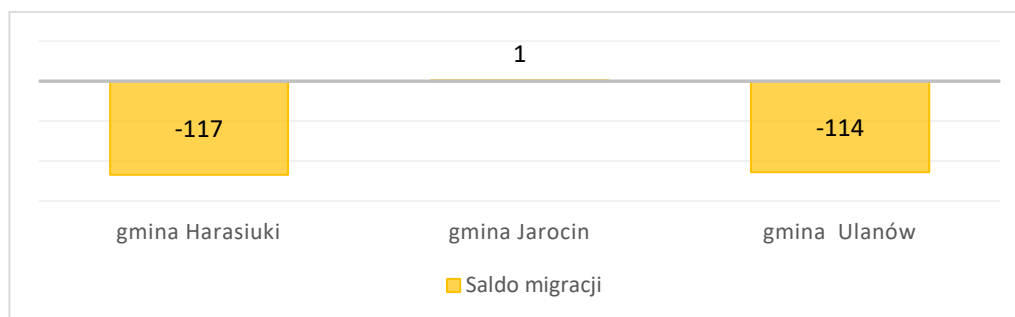
Tabela 5 Liczba zameldowań, wymeldowań oraz wartość salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023

Nazwa gminy	Liczba zameldowań	Liczba wymeldowań	Wartość salda migracji
Gmina Harasiuki	241	358	-117
gmina Jarocin	218	217	1
gmina Ulanów	311	425	-114
RAZEM	770	1 000	-230

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując powyższe dane, możemy zauważyć, że największą wartość salda migracji biorąc pod uwagę łączną liczbę zameldowań i wymeldowań na przestrzeni lat 2019-2023, wystąpiła w gminie Jarocin, która odnotowała jako jedyną dodatnią liczbę, jednak w pozostałych gminach suma wymeldowań przeważała nad zameldowaniami, w związku z czym saldo migracji dla całego obszaru Strategii przybrało wartość ujemną -230. Najmniejsza wartość salda migracji wystąpiła w gminie Harasiuki. Dane dotyczące salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5 Saldo migracji w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Spadek liczby mieszkańców, który wynika z ruchu migracyjnego może prowadzić do stagnacji demograficznej oraz ekonomicznej danego obszaru. Najbardziej niekorzystny jest przede wszystkim

odpływ ludzi młodych, wykształconych, innowacyjnych i aktywnych, co przyczynia się do zmniejszenia zasobów pracy, a także obniżenia ich jakości. Podstawową przyczyną ruchów migracyjnych są przede wszystkim względy ekonomiczne i niekorzystne położenie geograficzne.

Analizując kierunki migracji na badanym obszarze na podstawie danych GUS, zauważyć można, że ponad połowa wymeldowań na przestrzeni lat 2019-2023 dotyczyła odpływu do ośrodków miejskich (517, tj. 51,7 %), natomiast zaledwie 1,1 % (11 osób) dotyczyło wymeldowań za granicę. Trudno jednak na podstawie przedstawionych danych określić faktyczny odpływ mieszkańców do ośrodków miejskich lub za granicę, ze względu na możliwość niedokonania przez nich obowiązków meldunkowych, w związku z czym liczba ta może być większa. Liczbę wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Liczba wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023

Nazwa gminy	Liczba wymeldowań do miast	Liczba wymeldowań za granicę
<i>gmina Harasiuki</i>	162	7
<i>gmina Jarocin</i>	132	2
<i>gmina Ulanów</i>	223	2
RAZEM	517	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

We wszystkich gminach omawianego obszaru zdecydowanie przeważa grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lata) – według danych GUS z 2023 roku było to 61,6 % ogółu mieszkańców. Największy udział w tej grupie wiekowej występował w 2023 roku w gminie Harasiuki – 65,4 %. Na przestrzeni lat 2014-2023 można zauważyć wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni poniżej 18 roku życia) – z 15,6 % ogółu mieszkańców w 2019 roku do 16,5 % w roku 2023, przy równoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej) – z 19,9 % ogółu mieszkańców w roku 2019 do 21,9 % w 2023 roku, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa. Zasoby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym wszystkich 3 gmin wchodzących w skład obszaru objętego strategią, w 2023 roku wynosiły 6 864 osoby, tj. 59,7 % wszystkich osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 7 Struktura mieszkańców w poszczególnych gminach według trzech grup wiekowych

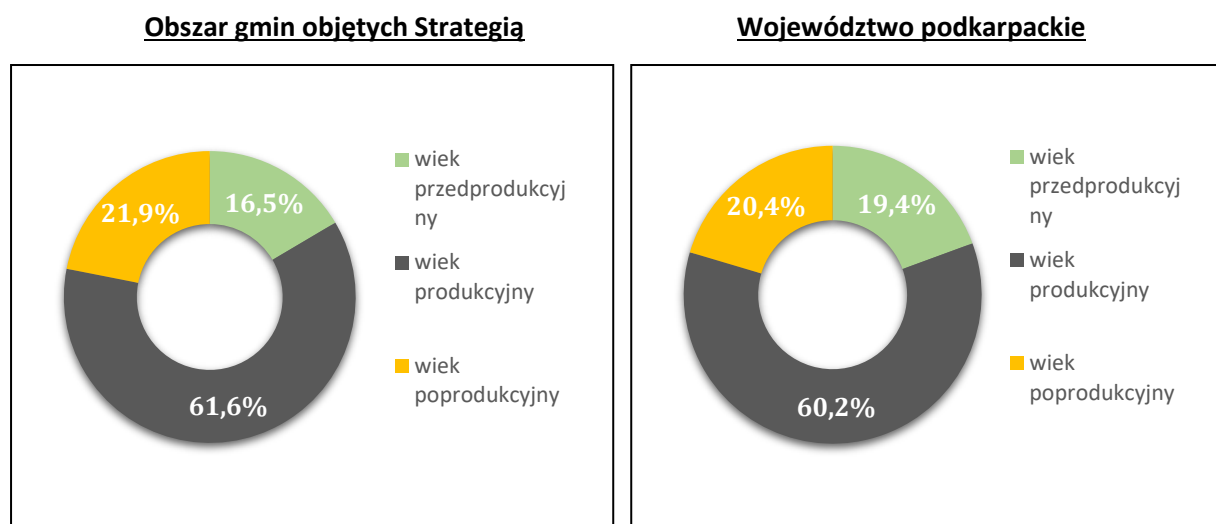
Nazwa gminy	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>	937	939	3 972	3 591	1 165	1 197
%	15,4	16,4	65,4	62,4	19,2	20,9
<i>gmina Jarocin</i>	854	865	3 492	3 116	1 026	1 078

%	15,9	17,1	65,0	61,6	19,1	21,3
<i>gmina Ulanów</i>	1 284	1 269	5 244	4 784	1 727	1 811
%	15,6	16,2	63,5	60,8	20,9	23,0
RAZEM	3 075	3 073	12 708	11 491	3 918	4 086
%	15,6	16,5	64,5	61,6	19,9	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych w roku 2023 na omawianym obszarze na tle województwa podkarpackiego wypada korzystnie, ze względu na nieco większy odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz mniejszy w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 6 Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Liczebność poszczególnych grup wiekowych przekłada się na wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, którym określa się stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny) do liczby osób w wieku produkcyjnym. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, wskaźnik liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla całego obszaru objętego Strategią w 2023 roku wyniósł 62,1, natomiast dla województwa podkarpackiego – 67,9. Największa wartość wskaźnika wystąpiła w tym czasie na obszarze gminy Ulanów – 64,4, a najmniejsza w gminie Harasiuki – 59,5. Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (65 i więcej lat) na obszarze objętym Strategią w 2023 roku kształtował się on na poziomie 27,0 osób, z kolei w województwie podkarpackim osiągnął wartość – 28,9.

Innym wskaźnikiem określającym procesy demograficzne na danym obszarze jest odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem, który łącznie na terenie omawianych gmin wyniósł 18,4, natomiast ogólnie na terenie województwa podkarpackiego – 19,0. Liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wartość współczynnika obciążenia

demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem w poszczególnych gminach, łącznie na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w roku 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach oraz ogólnie w województwie podkarpackim w 2023 roku

<i>Obszar</i>	<i>Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi</i>	<i>Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	59,5	25,7	17,7
<i>gmina Jarocin</i>	62,4	26,6	18,1
<i>gmina Ulanów</i>	64,4	28,9	19,5
<i>RAZEM gminy SRP</i>	62,1	27,0	18,4
<i>województwo podkarpackie</i>	68,9	28,9	19,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, wskaźniki obciążenia demograficznego na obszarze analizowanego obszaru przybierały niższe wartości niż średnia województwa podkarpackiego. Zauważyć jednak można, że spośród omawianych gmin, w gminie Ulanów współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi był równy jak dla województwa (28,9), a odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem kształtował się nieco powyżej średniej województwa (19,5), co świadczy o narastającym problemie w tej kwestii.

Ogólnie na analizowanym obszarze można zauważyć przejawiający się proces starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

2.3 Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), pomocą społeczną określa się instytucję polityki społecznej państwa, która ma na celu wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Wsparcie osobom oraz rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach, udzielane jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Sprawy obejmujące zagadnienia z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy.

Działania z zakresu pomocy społecznej w gminach realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej lub centra usług wspólnych. Na analizowanym obszarze, działania te są realizowane przez:

- 1) gmina Harasiuki – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Harasiukach,
- 2) gmina Jarocin – Ośrodek Opieki Społecznej w Jarocinie,
- 3) gmina Ulanów – Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanowie,

Oprócz wskazanej powyżej ustawy o pomocy społecznej, ośrodki wykonują swoje zadania również na podstawie innych ustaw, tj. m. in.:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 615),
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285),
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
- ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.).

Ośrodki pomocy społecznej udzielają pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego.

Pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej określana jest jako środowiskowa pomoc społeczna. Beneficjentami pomocy środowiskowej są wszyscy członkowie gospodarstw domowych, którzy w danym roku przynajmniej raz otrzymali jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej, a także osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy. Z kolei zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów tejże pomocy w liczbie ludności ogółem, co pozwala określić skalę problemu w tej kwestii.

Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach analizowanego obszaru, a także zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2019 oraz 2023, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2019 oraz 2023 roku

Nazwa gminy	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej		Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności		Zasięg korzystania z środowiskowej pomocy społecznej w %	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>	233	168	649	423	1 063	736	10,6	7,4
<i>gmina Jarocin</i>	122	73	398	206	738	405	7,4	4,1
<i>gmina Ulanów</i>	158	98	452	230	546	292	5,5	2,9
RAZEM	513	437	1 499	859	2 347	1 433	7,8	4,6

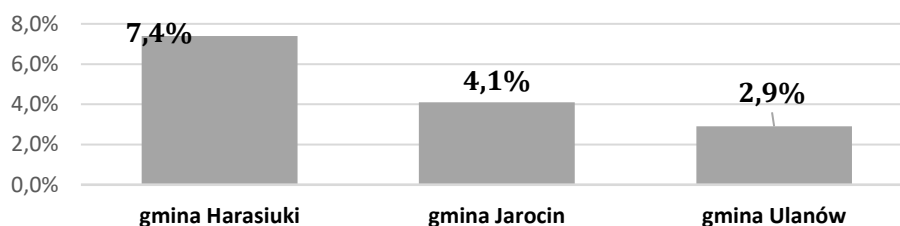
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że największa liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w 2023 roku wystąpiła w gminie Harasiuki (168 oraz 423). Gmina ta przoduje również pod względem wskaźnika beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności, z wynikiem 736. Najmniejszymi wskaźnikami w każdym z powyższych kryteriów może poszczycić się gmina Ulanów, odpowiednio – 98, 230 i 292. Biorąc pod uwagę uwarunkowania demograficzne w każdej gminie i związany z nimi wskaźnik dotyczący zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, można zauważyć, że największy udział korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem występuje w również gminie Harasiuki – aż 7,4 %, natomiast najmniejszy w gminie Ulanów – 2,9 %. Ogólnie dla całego analizowanego obszaru, udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem wynosił 4,6 %, co według danych z 2023 roku było wartością wyższą niż województwa podkarpackiego, osiągającym wskaźnik 4,3 %.

Niepokoici wartość wskaźników w roku 2023 w stosunku do roku 2019, dotyczących gminy Harasiuki, (mimo ich wydatnemu zmniejszeniu) mogących świadczyć o zbyt wolnym tempie rozwiązywania problemów społecznych jej mieszkańców.

Dane dotyczące zasięgu środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w roku 2023, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W omawianym obszarze, wskaźnik dotyczący udziału osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (4,6 %) wyniósł nieco powyżej średniej dla województwa podkarpackiego (4,3 %) oraz średniej dla całego kraju (3,4 %), co może świadczyć o zbliżonych problemach w tej kwestii oraz występowaniem nieco większej liczby ludności, które wymagają pomocy ośrodków pomocy społecznej niż w innych częściach województwa oraz kraju, czego przyczyną może być większy zasięg ubóstwa czy też wykluczenia społecznego. Wskazane dane zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 8 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2023 w obszarze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, na tle województwa i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obok środowiskowej pomocy społecznej, w systemie funkcjonuje również pomoc instytucjonalna, poprzez placówki stacjonarnej pomocy społecznej, które zapewniają całodzienny pobyt, wyżywienie, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, edukacyjne czy też rehabilitacyjne. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności i nie może samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a także której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

W styczniu 2025 roku, utworzono w Ulanowie jednostkę powiatową Centrum opiekuńczo-mieszkalne, w pełni dostosowane na potrzeby pobytu osób dorosłych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które zostaną objęte dzienną, jak i całodobową opieką przez 7 dni w tygodniu, dla 14 uczestników, w tym 4 uczestników na pobyt dzienny i 10 uczestników na pobyt całodobowy, które jest pomostem na drodze do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, ponieważ zapewni osobom niepełnosprawnym m. in. poczucie własnej wartości, społeczny kontakt z innymi osobami oraz możliwość partnerskiego udziału w życiu społecznym.

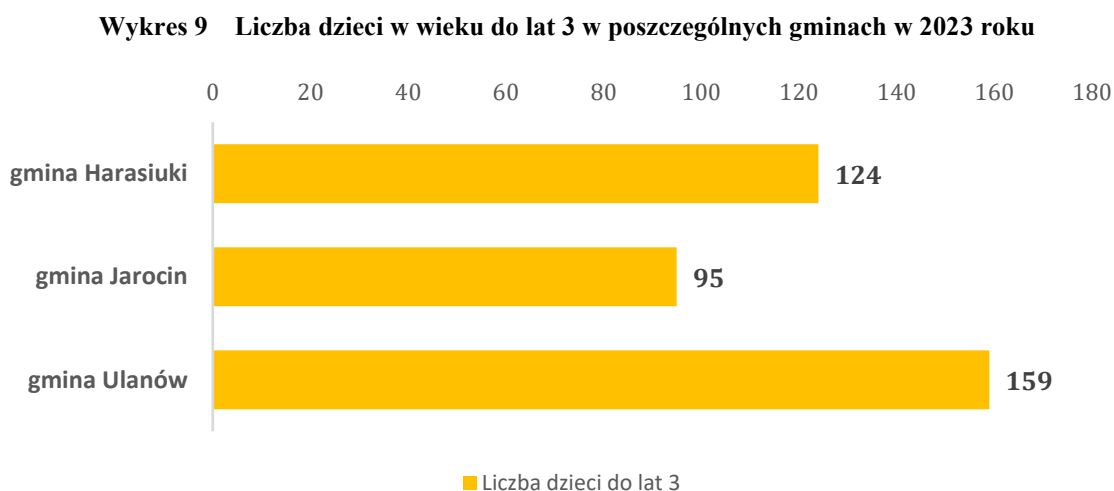
Na terenie analizowanego obszaru funkcjonuje także placówka pomocy społecznej: Dzienny Dom Pobytu Senior+ w Ulanowie, który jest ośrodkiem wsparcia dla seniorów z terenu gminy Ulanów oraz Klub Senior+ w Szyperkach (gmina Jarocin).

2.4 Edukacja i wychowanie

Edukacja wraz z wychowaniem pełnią niezwykle ważną rolę w sferze społecznej oraz w kształtowaniu kapitału ludzkiego, mając kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego, na którą wpływ ma system edukacji, zasadniczo wpływa m. in. na rynek pracy. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Do form opieki nad dziećmi do lat trzech możemy zaliczyć żłobki oraz kluby dziecięce, w ramach których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Korzystanie z tego typu placówek ma również pozytywny wpływ na rynek pracy, dzięki możliwości uczestnictwa w nim rodziców dzieci. W 2023 roku na terenie analizowanego obszaru mimo że liczba dzieci w wieku do lat 3 wynosiła łącznie 378, nie funkcjonowała żadna placówka typu Żłobek czy też Klub Dziecięcy.

Liczbę dzieci w wieku do lat 3 według danych z 2023 roku w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Największa liczba dzieci do lat 3 w 2023 roku występowała na terenie gminy Ulanów – 159 dzieci w tym 139 na jej terenach wiejskich. Najmniejsza liczba dzieci w tej grupie wiekowej występowała z kolei w gminie Jarocin, którą zamieszkiwała najmniejsza liczba mieszkańców.

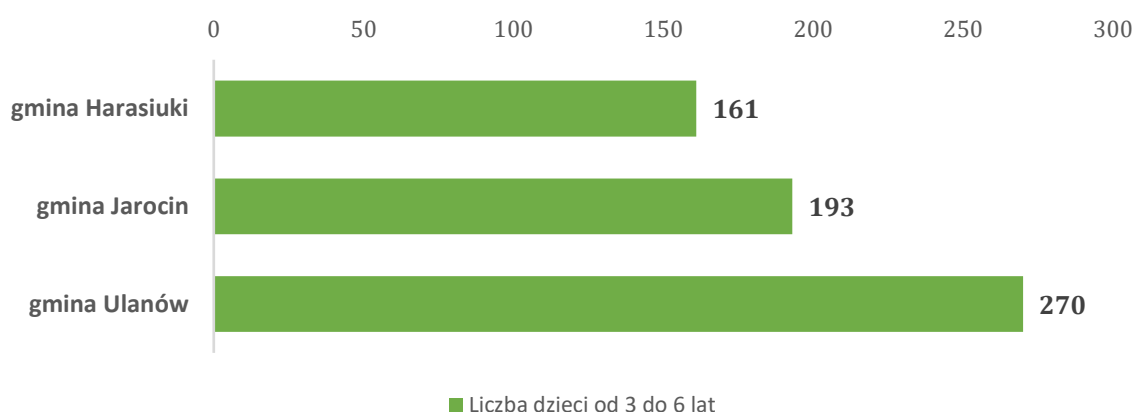
Z powodu braku dostępności do usług opieki nad dziećmi do lat 3, znaczna część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej, co niekorzystnie wpływa

również na rynek pracy. Jest to jednak zjawisko, które występuje w wielu gminach województwa podkarpackiego. Z tego względu, konieczne może być podjęcie działań przez samorządy w zakresie inwestycji w infrastrukturę i stworzenia miejsc opieki, po uprzednim określeniu zapotrzebowania na te miejsca w poszczególnych gminach.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego, do których zalicza się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne. Ma ono na celu zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju i wypełnienie podstawy programowej oraz obejmuje dzieci od 3 do 6 roku życia.

Tak samo jak w przypadku wskazywanej powyżej liczby dzieci w wieku do lat 3, na terenie analizowanych gmin w 2023 roku, największa liczba dzieci od 3 do 6 roku życia występowała w gminie Ulanów, natomiast najmniejsza w gminie Harasiuki. Łącznie na analizowanym obszarze, liczba dzieci w tym przedziale wiekowym wynosiła 624. Dane dotyczące liczby dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10 Liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2023, na terenie obszaru funkcjonalnego Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, funkcjonowały łącznie 2 przedszkola, 11 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 493 dzieci, co stanowiło 79,0 % ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym. Największy odsetek dzieci objętym wychowaniem przedszkolnym wystąpił w gminie Harasiuki – 161, co stanowiło 79,4 % ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat w tejże gminie, natomiast gorsze wyniki odnotowano w obu gminach sąsiednich - 33 % w gminie Ulanów oraz 69,4 % w gminie Jarocin, co stanowi niekorzystną dla ich mieszkańców sytuację braku dostępności do tego rodzaju usług społecznych oraz braki edukacyjne dla dzieci.

Liczbę placówek wychowania przedszkolnego oraz liczbę i odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w 2023 roku

<i>Nazwa gminy</i>	<i>Liczba przedszkoli (obiekty)</i>	<i>Liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne (obiekty)</i>	<i>Liczba oddziałów przedszkolnych (łącznie)</i>	<i>Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (os.)</i>	<i>Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (w %)</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	0	5	12	161	79,4
<i>Gmina Jarocin</i>	1	2	7	134	69,4
<i>gmina Ulanów</i>	1	4	11	198	73,3
RAZEM	2	11	30	493	79,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pierwszym etapem zorganizowanej edukacji jest szkolnictwo podstawowe.

Na terenie omawianego obszaru, według danych z 2023 roku funkcjonowało łącznie 13 szkół podstawowych, do których uczęszczało łącznie 1 120 uczniów. Na jeden oddział w szkole przypadało średnio 11 uczniów, natomiast zatrudnionych nauczycieli (pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych) w przeliczeniu na etaty było 43,14. Największa liczba uczniów występowała w gminie Ulanów – 411, gdzie występuje zarazem największa liczba mieszkańców. Najmniej uczniów uczęszcza natomiast do szkół w gminie Jarocin.

Liczbę szkół podstawowych oraz uczniów, a także liczbę uczniów na 1 oddział w szkole i liczbę nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Liczba szkół, uczniów oraz etatów nauczycieli w poszczególnych gminach w roku 2023

<i>Nazwa gminy</i>	<i>Liczba szkół podstawowych (wraz z filiami)</i>	<i>Liczba uczniów</i>	<i>Uczniowie na 1 oddział</i>	<i>Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	5	361	9	47,78
<i>Gmina Jarocin</i>	3	348	13	34,27
<i>gmina Ulanów</i>	5	411	11	47,38

RAZEM	13	1 120	11	43,14
--------------	-----------	--------------	-----------	--------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

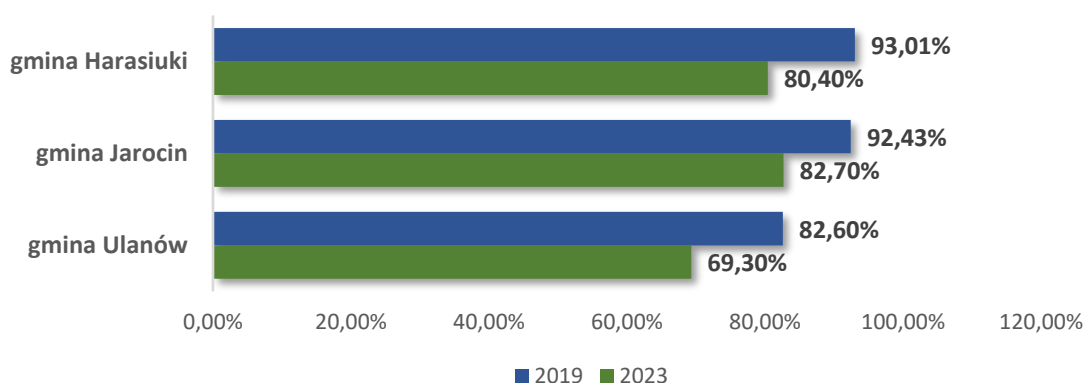
Miarą powszechności nauczania, służącą do oceny aktywności edukacyjnej ludności jest tzw. współczynnik skolaryzacji, którego analizy dokonuje się z uwzględnieniem poziomu nauczania. W statystyce stosuje się dwa rodzaje tego współczynnika: brutto, określający relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby osób w grupie wieku odpowiadającej temu poziomowi nauczania; oraz netto, określający relację liczby osób w danej grupie wiekowej, uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby osób w grupie wieku odpowiadającej danemu poziomowi kształcenia.

Analizując współczynnik skolaryzacji brutto dla poszczególnych gmin obszaru funkcjonalnego Strategii Rozwoju Ponadlokalnego, zauważyć można, że we wszystkich gminach na przestrzeni lat 2014-2023 doszło do spadku wartości tego współczynnika.

Ogólnie na terenie analizowanego obszaru w 2023 roku, wskaźnik skolaryzacji brutto wyniósł 77,46 %, malejąc w stosunku do roku 2019 (89,34 %) o 11,88 pp. Wartość wskaźnika w roku 2023 była znacznie poniżej średniej w województwie podkarpackim, gdzie wartość ta wynosiła 89,20 %, szczególnie jeżeli chodzi o gminę Ulanów, gdzie wskaźnik ten wyniósł 69,30 %.

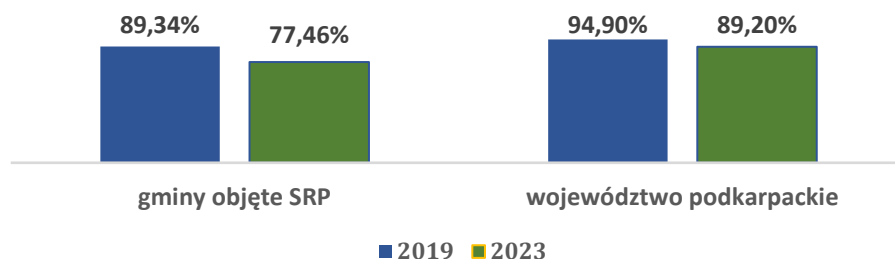
Dane dotyczące wskaźnika skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 i 2023, a także wartość wskaźnika w Obszarze Funkcjonalnym SRP oraz w województwie podkarpackim w 2019 i 2023 roku, przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 11 Współczynniki skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 oraz 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 12 Współczynniki skolaryzacji na terenie obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Spadająca liczba dzieci uczęszczających do szkół stanowi istotny problem dla gmin, ze względu na rosnące koszty utrzymania szkół oraz malejącą z tego powodu subwencją oświatową. Środki z subwencji oświatowej, w niektórych gminach pokrywają zaledwie 40-60 % kosztów funkcjonowania placówek oświatowych, przez co pozostałą część gminy muszą wydatkować z własnego budżetu, co wpływa z kolei na ilość działań inwestycyjnych.

Jakość edukacji na poziomie podstawowym ocenić można na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty, do którego przystąpienie jest warunkiem ukończenia szkoły. Egzamin obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego.

Na terenie omawianego obszaru w 2023 roku do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 260 uczniów, a liczba szkół w których przeprowadzono egzaminy, wyniosła 35. Analizując wyniki egzaminu w poszczególnych gminach, można zauważyć, że większość szkół osiągnęła wynik średni. Wynik niski szkoły to w skali staninowej 1-3 stanin, wynik średni – 4-6 stanin, natomiast wynik wysoki to 7-9 stanin.

Na terenie Porozumienia Gmin objętego Strategią, średni wynik egzaminu z języka polskiego, wyniósł 68%. Najwyższa średnia wyników wystąpiła na terenie gmin Harasiuki oraz Ulanów - 70 %. Wyniki z matematyki były niższe niż z języka polskiego, a średni wynik egzaminu na terenie analizowanego obszaru wyniósł 52 %. Najwyższa średnia wyników wystąpiła w gminie Jarocin - 55 %, natomiast najniższy w gminie Harasiuki – 50 %. Średni wynik z języka angielskiego wyniósł 60 %, a gminą gdzie ta średnia była najwyższa była gmina Harasiuki 69 %. Najniższa średnia wystąpiła w gminie Jarocin – 51 %.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 r. w placówkach oświatowych na terenie poszczególnych gmin przedstawia poniższa tabela.

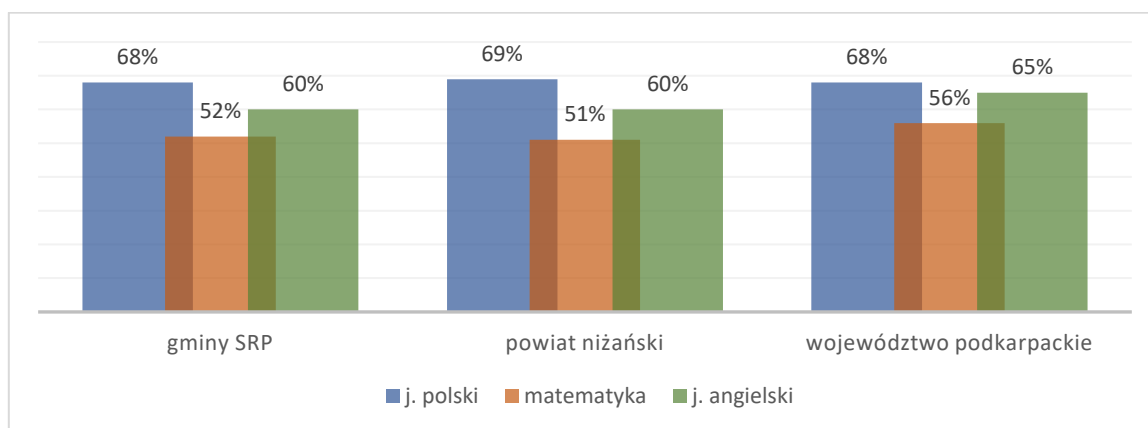
Wykres 13 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku w poszczególnych gminach

Nazwa gminy	Język polski		Matematyka		Język angielski	
	Liczba piszących	Średni wynik (%)	Liczba piszących	Średni wynik (%)	Liczba piszących	Średni wynik (%)
<i>gmina Harasiuki</i>	50	70	50	50	50	69
<i>gmina Jarocin</i>	42	65	42	55	42	51
<i>gmina Ulanów</i>	94	70	94	52	94	62
RAZEM gminy SRP	186	68	189	52	189	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Porównując wyniki w szkołach podstawowych w gminach objętych Strategią z wynikami dla powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego, można zauważyć, iż kształtują się one na poziomie średniej dla powiatu oraz średniej dla województwa z języka polskiego. Dane dotyczące wyników procentowych z egzaminów ósmoklasisty w 2023 roku w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2023 roku w gminach SRP w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

2.5 Działalność i infrastruktura kulturalna

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Duże znaczenie w tym aspekcie ma funkcjonująca infrastruktura kulturalna. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gminy organizują działalność kulturalną poprzez tworzenie samorządowych instytucji kultury, dla których prowadzenie tego typu działalności jest głównym celem statutowym. Poniżej przedstawione zostały instytucje kultury wraz z infrastrukturą kulturalną w poszczególnych gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030. Z uwagi na ograniczenia w korzystaniu z instytucji kultury w 2020, spowodowanej pandemią wirusa COVID-19, porównawczo zostały przedstawione dane z 2014 i 2023 roku.

Gmina Harasiuki

W gminie Harasiuki jako instytucja kultury funkcjonuje Gminne Centrum Kultury w Harasiukach, które realizowało podstawowe działanie statutowe, jakim jest prowadzenie działalności kulturalnej w gminie Harasiuki. Działalność kulturalna prowadzona była przez organizację imprez i wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych.

Z dniem 1 sierpnia 2021 r. Uchwałą Nr XXIX/179/2021 Rady Gminy Harasiuki dokonano połączenia samorządowych instytucji kultury: Gminnego Ośrodka Kultury w Harasiukach i Gminnej Biblioteki Publicznej w Harasiukach wraz z Filią w Hucie Krzeszowskiej i Krzeszowie Górnym. W wyniku połączenia instytucji utworzono Gminne Centrum Kultury w Harasiukach (dalej „GCK”), którego przedmiotem jest wykonywanie zadań własnych Gminy Harasiuki w zakresie zaspokajania potrzeb kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa poprzez organizowanie działalności kulturalnej.

Działalność kulturalna w zakresie zadań statutowych GCK polega na organizowaniu wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych oraz kultywowaniu tradycji, które obejmuje organizację i prowadzenie grup obrzędowych i zespołów artystycznych z terenu gminy Harasiuki. W GCK prowadzą działalność następujące zespoły, które biorą udział w licznych prestiżowych konkursach i przeglądach:

- Zespół obrzędowy z Sierakowa,
- Zespół obrzędowy z Łazor,
- Zespół kołędniczy „Herody” z Łazor,
- Kapela Ludowa.

Szczególne znaczenie w działalności kulturalnej na terenie gminy ma Kapela Ludowa, która podtrzymuje tradycje muzyczne regionu, uświetniając swoimi występami wydarzenia lokalne i regionalne. Działalność kapeli oraz grup folklorystycznych odgrywa szczególną rolę w budowaniu tożsamości kulturowej gminy i wzmacnianiu więzi międzypokoleniowych. Dalszy rozwój i aktywność Kapeli Ludowej wymagają odpowiedniego wsparcia w postaci zakupu instrumentów muzycznych oraz tradycyjnych strojów ludowych. Instrumenty są podstawowym narzędziem pracy artystów – ich zakup i konserwacja pozwolą utrzymać wysoki poziom artystyczny występów oraz umożliwią poszerzenie repertuaru zespołu. Z kolei stroje ludowe stanowią nieodłączny element tożsamości i autentyczności występów. Posiadanie jednolitych, regionalnych kostiumów pozwoli na wierniejsze odtwarzanie lokalnych tradycji oraz zwiększy atrakcyjność wizualną koncertów. Wpłynie to również na promocję

gminy podczas wydarzeń regionalnych i ponadlokalnych, gdzie kapela reprezentuje Harasiuki jako ośrodek kultywujący bogate dziedzictwo kulturowe.

Do innych form działalności artystycznej prowadzonej w GCK należy zaliczyć Zespół akordeonowy „Ansambel” oraz kabaret „Sami Swoi”. Ponadto prowadzona jest również nauka gry na instrumentach muzycznych oraz zajęcia taneczne w dwóch grupach wiekowych.

Działania w zakresie kultywowania tradycji prowadzone są również przez „Zagrodę Kowską” w Krzeszowie Górnym, która stanowi miejsce pielęgnowania i prezentacji lokalnego dziedzictwa. Zgromadzono w niej liczne eksponaty związane z dawnym życiem mieszkańców, które służą jako baza do prowadzenia warsztatów, zajęć edukacyjnych i wydarzeń o charakterze historyczno-kulturowym. Obiekt ten ma potencjał, aby stać się atrakcyjnym punktem turystycznym i edukacyjnym, promującym dziedzictwo gminy Harasiuki.

W kwestii stanu technicznego oraz wyposażenia obiektów wchodzących w skład infrastruktury kulturalnej należy wskazać, że obiekty te pozostają generalnie w dobrym stanie technicznym i w chwili obecnej nie wymagają przeprowadzenia robót budowlanych w celu przebudowy lub remontu, inaczej natomiast przedstawia się sprawa wyposażenia. Aby w pełni sprostać potrzebom mieszkańców gminy, konieczne jest doposażenie Sali widowiskowej w budynku GCK w Harasiukach, która pełni kluczową rolę w działalności GCK. Jest ona miejscem organizacji wydarzeń artystycznych, kulturalnych i społecznych, takich jak koncerty, przedstawienia, spotkania lokalne i uroczystości gminne. Jej modernizacja, poprzez doposażenie w nowoczesny sprzęt, obejmujący, m.in. miejsca siedzące, systemy nagłośnienia i oświetlenia, a także sprzętu multimedialnego, pozwoli na podniesienie standardu organizowanych wydarzeń, zwiększą komfort uczestników oraz umożliwią prowadzenie działalności na poziomie odpowiadającym współczesnym potrzebom mieszkańców. Ponadto, należy wskazać, że odpowiednio wyposażona sala widowiskowa stanie się wizytówką gminy, co pozwoli na organizację wydarzeń o charakterze ponadlokalnym, przyciągającym artystów, twórców i publiczność z zewnątrz.

Oprócz Sali widowiskowej w budynku GCK w Harasiukach, doposażenia wymagają pomieszczenia zajmowane przez bibliotekę główną, a także przez filie GCK w Hucie Krzeszowskiej i w Krzeszowie Górnym, gdzie istnieje potrzeba zakupu nowoczesnych regałów, sprzętu komputerowego i multimedialnego, a także dostosowania pomieszczeń do organizacji zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów. Natomiast w przypadku wspomnianej wcześniej „Zagrody Kowskiej” w Krzeszowie Górnym, dalsze jej funkcjonowanie oraz rozwój wymagają nakładów na dokonanie remontu i modernizację budynków z uwagi na ich zły stan techniczny, adaptację przestrzeni, konserwację zgromadzonych eksponatów oraz na działania promocyjne, m. in. w postaci opracowania multimedialnej prezentacji dotyczącej pracy kowala w kuźni, która byłaby prezentowana w „Zagrodzie Kowala”, a także na stronie internetowej Gminy Harasiuki. Dzięki temu możliwe będzie wierniejsze odtwarzanie dawnych technik kowskich, rolniczych czy rękodzielniczych, co podniesie walory edukacyjne obiektu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące działalności Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach w 2014 oraz 2023 roku.

Tabela 12 Działalność Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach w 2014 oraz 2023 r.

Wyszczególnienie	Jednostka	2014	2023
------------------	-----------	------	------

ogółem	ob.	1	1
imprezy	szt.	191	29
uczestnicy imprez	osoba	51 371	5 700
grupy artystyczne	szt.	7	11
członkowie grup artystycznych	osoba	69	110
koła / kluby / sekcje	szt.	4	0
członkowie kół / klubów / sekcji	osoba	37	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Działająca w ramach GCK Gminna Biblioteka Publiczna w Harasiukach wraz z Filią w Hucie Krzeszowskiej i Krzeszowie Górnym, służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa.

Księgozbiór Biblioteki w 2023 roku liczył 45 910 woluminów, z kolei liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 930, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 18 327. W stosunku do roku 2014 nastąpił spadek liczby czytelników natomiast wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru.

Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w Gminnej Bibliotece Publicznej na przestrzeni lat 2014-2023, przedstawia poniższy wykres.

Tabela 13 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Harasiuki

Wyszczególnienie	Jednostka	2014	2023
<i>biblioteki i filie</i>	<i>Ob.</i>	3	3
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	<i>osoba</i>	6	4
<i>księgozbiór</i>	<i>wol.</i>	41 922	45 910
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	<i>osoba</i>	1 010	930
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	<i>wol.</i>	15 085	18 327

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Jarocin

W gminie Jarocin jako instytucja kultury funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury Sportu Turystyki i Rekreacji, w skład którego wchodzi: GOKSTiR, Centrum Edukacji Ekologicznej w Jarocinie, Gminna Biblioteka Publiczna w Jarocinie oraz Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Domostawie. Siedziba instytucji mieści się w budynku w centrum miejscowości Jarocin. Swoją działalnością obejmuje dzieci, dorosłych i seniorów. Realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechnianie kultury.

Prowadzi działalność kulturalną, rozrywkową i czytelniczną. Do zadań jednostki należy także promocja Gminy Jarocin.

Oprócz Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie funkcjonują również świetlice wiejskie, w których jest prowadzony szeroki wachlarz działań społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych, mających na celu integrację lokalnych społeczności, rozwój potencjału mieszkańców oraz stworzenie przestrzeni do aktywnego spędzania czasu wolnego. Świetlice są centrami życia lokalnego, wspierającymi inicjatywy mieszkańców, prowadzącymi zajęcia dla dzieci, młodzieży i seniorów, a także promującymi lokalną kulturę, sport i tradycję. Działają w nich rady sołeckie wspólnie z Kołami Gospodyń Wiejskich. Świetlice funkcjonują w sołectwach: Szwedzy, Domostawa (Remiza Strażacka), Katy, Kutęły, Zdziary, i Majdan Golczański.

Sołectwo Mostki nie dysponuje świetlicą wiejską, a sołectwo Szyperki ma niewielkie pomieszczenie na piętrze, które obecnie pełni funkcję świetlicy. Gmina Jarocin dysponuje dwoma budynkami po byłych szkołach podstawowych w Mostkach i w Szyperkach, co do których istnieją plany adaptacji na świetlice wiejskie. Budynki te wymagają gruntownego remontu, aby stworzyć możliwość lepszych warunków dla funkcjonowania istniejących w tych sołectwach KGW oraz rozwój życia kulturalnego w sołectwie.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące działalności Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie w 2014 oraz 2023 roku.

Tabela 14 Działalność Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie w 2014 oraz 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>ogółem</i>	<i>ob.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>imprezy</i>	<i>szt.</i>	<i>47</i>	<i>43</i>
<i>uczestnicy imprez</i>	<i>osoba</i>	<i>4 675</i>	<i>6 688</i>
<i>grupy artystyczne</i>	<i>szt.</i>	<i>3</i>	<i>0</i>
<i>członkowie grup artystycznych</i>	<i>osoba</i>	<i>128</i>	<i>0</i>
<i>koła / kluby / sekcje</i>	<i>szt.</i>	<i>5</i>	<i>18</i>
<i>członkowie kół / klubów / sekcji</i>	<i>osoba</i>	<i>51</i>	<i>209</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gminna Biblioteka Publiczna w Jarocinie oraz Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Domostawie, służą zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa. Księgozbiór Biblioteki w 2023 roku liczył 26 521 woluminów, liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 662, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 14 437. W stosunku do roku 2014 nastąpił wzrost liczby

czytelników i wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru. Należy wskazać, że w związku z rozbudową budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie planuje się tam urządzić pomieszczenie dla Gminnej Biblioteki Publicznej, w związku z tym istnieje konieczność zakupu odpowiedniego wyposażenia.

Tabela 15 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Jarocin

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	2014	2023
<i>biblioteki i filie</i>	Ob.	2	2
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	osoba	2	2
<i>księgozbiór</i>	wol.	26 107	26 521
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	osoba	615	662
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	wol.	11 449	14 437

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Ulanów

Na terenie miasta Ulanów działa Gminne Centrum Kultury w Ulanowie, które koordynuje działalność gminnych instytucji kulturalnych. W jego skład wchodzi biblioteki.

Gminne Centrum Kultury zarządza również:

- Zespołem dworsko-parkowym w Bielinach,
- Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie
- oraz Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie.

W 2023 roku w Gminnym Centrum Kultury w Ulanowie odbywało się wiele zajęć tematycznych. Zajęcia były prowadzone cyklicznie według stworzonego harmonogramu i cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród dzieci, młodzieży, jak również osób dorosłych. Zajęcia były na tyle zróżnicowane, że każdy chętny z pewnością znalazł dla siebie odpowiednią alternatywę spędzenia wolnego czasu.

Ponadto przy Gminnym Centrum Kultury w Ulanowie działa Chór Ulanowski oraz Kapela Flisactwa. Gminne Centrum Kultury w Ulanowie prowadzi działalność w zakresie gromadzenia i eksponowania pamiątek, eksponatów związanych z dziedzictwem kulturowym regionu, m.in. w przedmiocie flisactwa, a także w zakresie wystawiania dzieł mistrza Andrzeja Pityńskiego oraz promowanie jego twórczości artystycznej. Współpracuje ze Stowarzyszeniami z terenu gminy i miasta Ulanów. W maju 2023 został otwarty zespół dworsko-parkowy w Bielinach. W zespole dworsko-parkowym w Bielinach odbywa się szereg przedsięwzięć kulturalno-edukacyjnych m. in. warsztaty, koncerty, spotkania, pokazy i wystawy.

Budynek Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie jest obecnie na I etapie remontu. Drugi etap remontu jest konieczny do przeprowadzenia, aby realizować zakres zadań jakie GCK ma w swoim zakresie. Szczególna potrzeba dotyczy remontu sali widowiskowej, w której mogą odbywać się wszelkie wydarzenia kulturalne, koncerty, przedstawienia. Sala ta w obecnym stanie nie spełnia obecnych

standardów. Przebudowy wymagają również mniejsze pomieszczenia, w których mogłyby odbywać się warsztaty, lekcje związane z działalnością kulturalną, a także zaplecze kuchenne-sanitarne. W budynku GCK po obecnie prowadzonym etapie remontu powstanie pomieszczenie z przeznaczeniem na siłownię oraz bibliotekę, które będą wymagały zagospodarowania. Odpowiednio dostosowane pomieszczenie na potrzeby siłowni wymaga zagospodarowania w urządzeniu do ćwiczeń i szatnię, natomiast biblioteka w sprzęt niezbędny do jej funkcjonowania, tj. min. meble, regały, sprzęt komputerowy itp. Ponadto biblioteka filialna w Bielinach, która obecnie znajduje się w budynku gminnym o bardzo niskim standardzie planowana jest do przeniesienia do budynku zespołu dworsko-parkowego i jest konieczne wyposażenie pomieszczenia w tym budynku pod potrzeby biblioteki. W celu zwiększenia oferty kulturalnej oraz wspomżenia działalności kulturalnej Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie, w tym też promocji dziedzictwa kulturowego, jakim jest na tym terenie flisactwo, istnieje potrzeba budowy nowego obiektu na działce nr 408 w mieście Ulanów, zlokalizowanej nieopodal portu flisackiego lub też rozbudowa istniejącego na tej działce budynku przy Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie. Budynek ten byłby zarządzany przez Gminne Centrum Kultury w Ulanowie, wchodząc w skład infrastruktury kulturalnej tej instytucji.

W miejscowości Bieliny znajduje się zabytkowy XVII wieczny zespół dworsko-parkowy rodu Mniszchów, obejmujący dwór oraz okalający go park. Zespół dworsko-parkowy przeszedł w ostatnich latach gruntowny remont i odbudowę, a obecnie jest perełką turystyczną nie tylko w Powiecie Nizańskim, ale i na Podkarpaciu. Bezpośrednio przy parku dworskim, który jest po rewitalizacji znajduje się budynek gminny, którego ostatnią funkcją było przedszkole, a teren ten i budynek stanowią historycznie jedność zabudowy dworskiej. Budynek ten zwany „rządcówką” zamieszkiwany był przez zarządcę dworu i jego rodzinę. Jest to zabytkowy budynek i otaczający go teren zieleni z cennym drzewostanem. Zarówno budynek jak i działka wokół są zaniedbane i zdewastowane i wymagają odbudowy i rewitalizacji. Po odbudowie przestrzeń zyskałaby nową funkcję, służyłaby działalności kulturalnej połączonej z prowadzeniem zespołu dworsko-parkowego. Działalność w budynku i otoczeniu po rewitalizacji stanowiłaby uzupełnienie oferty kulturalno-edukacyjnej Gminnego Centrum Kultury. Dworek to przede wszystkim wystawa kultury dworskiej, a brak jest miejsca na prowadzenie warsztatów. Istnieje również uzasadniona potrzeba wybudowania na tym terenie budynku gospodarczo-magazynowego lub rozbudowa istniejącego zniszczonego budynku, w którym przechowywane będzie wyposażenie niezbędne do prowadzenia działalności kulturalnej w całym kompleksie zespołu dworsko-parkowego oraz dbania o ten kompleks.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące działalności Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie w 2014 oraz 2023 roku.

Tabela 16 Działalność Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie w 2014 i 2023 r.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>Obiekty kultury ogółem</i>	<i>ob.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>imprezy</i>	<i>szt.</i>	<i>32</i>	<i>41</i>
<i>uczestnicy imprez</i>	<i>osoba</i>	<i>16 440</i>	<i>24 600</i>

<i>grupy artystyczne</i>	szt.	8	12
<i>członkowie grup artystycznych</i>	osoba	129	194
<i>koła / kluby / sekcje</i>	szt.	4	8
<i>członkowie kół / klubów / sekcji</i>	osoba	145	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Do działań Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie należy prowadzenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ulanowie oraz Bibliotek Filialnych w Bielinach, Kurzynie Średniej, Wólce Tanewskiej i Gliniance.

Do głównych zadań Biblioteki Publicznej i jej filii należy:

- gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie oraz konserwacja zbiorów bibliotecznych,
- udostępnianie materiałów bibliotecznych,
- współudział w organizowaniu działalności służącej rozwojowi czytelnictwa, współpraca z kierownikami bibliotek szkolnych i ze szkołami, stałe uzupełnianie zbiorów bibliotecznych,
- poradnictwo fachowe dotyczące posiadanych zbiorów i możliwości korzystania z nich,
- współdziałanie z instytucjami upowszechniania kultury w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy.

Księgozbiór Biblioteki (wraz z filiami) w 2023 roku liczył 43 599 woluminów, liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 305, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 1 983. Od 2019 roku, obserwowany jest spadek popularności czytelnictwa na terenie gminy, o czym świadczy nie tylko spadek liczby czytelników, ale też liczba wypożyczonych przez nich egzemplarzy księgozbioru. Taka sytuacja jest niestety odzwierciedleniem spadku czytelnictwa w całym kraju.

Tabela 17 Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Ulanów

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka</i>	<i>2014</i>	<i>2023</i>
<i>biblioteki i filie</i>	<i>Ob.</i>	5	5
<i>pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)</i>	<i>osoba</i>	5	2
<i>księgozbiór</i>	<i>wol.</i>	43 850	43 599
<i>czytelnicy w ciągu roku</i>	<i>osoba</i>	784	305
<i>wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz</i>	<i>wol.</i>	22 272	1 983

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

2.6 Sport

Sport odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. Sfera sportu i rekreacji jest obszarem działań szkół podstawowych oraz wszelkich stowarzyszeń i związków powstałych na terenie gminy. Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gminy wspierają i rozpowszechniają kulturę fizyczną między inny poprzez dotowanie funkcjonujących na ich terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Dane dotyczące zagadnienia w poszczególnych gminach zostały przedstawione poniżej:

Gmina Harasiuki

W Gminie Harasiuki tworzone są doskonałe warunki do uprawiania sportu, aktywności fizycznej i rekreacyjnej oraz rozwijania sportowych uzdolnień dzieci, młodzieży i dorosłych. Jest to możliwe dzięki połączeniu takich elementów jak rozbudowywana i unowocześniana baza sportowa i finansowanie stowarzyszeń.

Gmina Harasiuki wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między inny poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne.

Na terenie gminy Harasiuki w 2021 r. funkcjonowało 3 kluby sportowe:

1. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Klub Sportowy „Grabniak” Hucisko
2. Stowarzyszenie Klub sportowy Tanew Harasiuki
3. Uczniowski Klub Sportowy Impuls

Corocznie kluby sportowe działające na terenie gminy otrzymują wsparcie w formie dotacji na naukę gry w piłkę nożną lub prowadzenie zajęć sportowych.

Dane na temat liczby sekcji, członków oraz trenerów i instruktorów w klubach sportowych, a także liczby osób ćwiczących w latach 2018 - 2022 na terenie gminy Harasiuki, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Harasiuki w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	5	4	4
Sekcje sportowe	sztuka	6	6	4
Członkowie	osoba	230	87	98
Trenerzy	osoba	4	4	5
Instruktorzy sportowi	osoba	2	2	2
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	1	0	3
Ćwiczący				
ogółem	osoba	155	119	138
mężczyźni	osoba	138	103	131
kobiety	osoba	17	16	7
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	73	63	70
chłopcy	osoba	57	52	63
dziewczęta	osoba	16	11	7

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie gminy Harasiuki znajdują się następujące obiekty sportowe:

- Hala Sportowa oraz boisko przy szkole podstawowej w Harasiukach zarządzane przez Szkołę Podstawową w Harasiukach,
- Kompleks sportowo-rekreacyjny - obiekty sportowe ORLIK zarządzane przez Gminę Harasiuki obejmujące
 - dwa boiska o sztucznej nawierzchni (trawa syntetyczna i nawierzchnia poliuretanowa),
 - budynek sanitarno-szatniowy,
 - boisko wielofunkcyjne o sztucznej nawierzchni z ogrodzeniem i oświetleniem,
 - scena plenerowa z zapleczem sanitarnym.
- W Hucie Krzeszowskiej – sala gimnastyczna w budynku szkoły oraz kompleks sportowo-rekreacyjny zarządzany przez Szkołę Podstawową obejmujący:
 - boisko do piłki nożnej z bieżnią lekkoatletyczną,
 - boisko do badmintona,
 - tor rowerowo-sprawnościowy,
 - miasteczko ruchu drogowego,
- W Hucisku boisko trawiaste i wielofunkcyjne wraz z trybunami zarządzany przez Gminę Harasiuki

- Krzeszowie Górnym sala gimnastyczna oraz boisko z poliuretanu zarządzane przez – Stowarzyszenie Naszym Dzieciom.

Gmina Jarocin

Na terenie gminy funkcjonują Kluby Sportowe, których zadaniem jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gmina Jarocin wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między innymi poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów. Dzięki corocznym dotacjom, mogą one realizować swoje cele. Na terenie gminy działają kluby sportowe, rozpowszechniające m.in.: piłkę nożną.

Kluby sportowe działające na terenie Gminy Jarocin:

- Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy Zdziary,
- Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy Jarocin.

Działalnością sportowo - rekreacyjną zajmuje się także Stowarzyszenie Przyjaciół Państwa Jarocin będące głównym organizatorem Biegów Zwycięstwa nad bolszewikami "Goń bolszewika, goń" im. Sebastiana Małka i Jana Kozioła, kawalerów orderu Virtuti Militari za bohaterskie czyny dokonane w czasie wojny polsko - bolszewickiej 1920 r.

Tabela 19 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Jarocin w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	3	2	2
Sekcje sportowe	sztuka	4	3	3
Członkowie	osoba	92	85	85
Trenerzy	osoba	3	2	2
Instruktorzy sportowi	osoba	0	0	0
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	2	0	0
Ćwiczący				
ogółem	osoba	102	70	70
mężczyźni	osoba	97	70	70
kobiety	osoba	5	0	0
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	56	30	30
chłopcy	osoba	51	30	30
dziewczęta	osoba	5	0	0

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata

Główne obiekty infrastruktury rekreacyjno-sportowej w Jarocinie:

- Zbiornik wodny w Jarocinie,
- stadion LZS Zdziary w Zdziarach,
- stadion LZS w Jarocinie
- hala sportowa oraz boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy szkole podstawowej w Domostawie
- parking MOR GreenVelo,
- boisko sportowe z bieżnią okólną przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jarocinie
- hala sportowa oraz boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jarocinie,
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Katach
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Szyperkach
- boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią oraz siłownia zewnętrzna w Majdanie Golczańskim
- place zabaw w Domostawie, Szyperkach, Mostkach, Majdanie Golczańskim, Katach, Kutylach, Zdziarach, Jarocinie, Golcach
- altany publiczne w Szyperkach, Domostawie, Szwedach, Jarocinie, Golcach, Mostkach, Zdziarach i Katach.

Gmina Ulanów

Na terenie gminy w 2024 roku działały następujące kluby i organizacje popularyzujące sport:

- Miejsko-gminny Klub Sportowy „Retman” w Ulanowie,
- Klub Piłkarski „Tanew” Wólka Tanewska,
- Wiejski Klub Sportowy „Kurzyń” w Kurzynie Średniej,
- Katolicki Klub Sportowy Milenium w Bielinach,
- Stowarzyszenie Klub Sportowy „Orzeł” w Gliniance,
- Uczniowski Klub Sportowy „Tęcza”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Flisak” w Ulanowie.

Tabela 20 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Ulanów w roku 2018, 2020 i 2022

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020	2022*
Kluby sportowe				
Kluby	sztuka	7	4	4
Sekcje sportowe	sztuka	7	4	5
Członkowie	osoba	212	181	171
Trenerzy	osoba	5	6	8
Instruktorzy sportowi	osoba	3	0	2
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	0	0	4
Ćwiczący				
ogółem	osoba	210	176	289

mężczyźni	osoba	185	176	277
kobiety	osoba	25	0	12
Ćwiczący do lat 18				
ogółem	osoba	86	61	164
chłopcy	osoba	61	61	152
dziewczęta	osoba	25	0	12

* dane dotyczące klubów sportowych zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 21 Infrastruktura rekreacyjno-sportowa na terenie gminy Ulanów

lp	Typ obiektu	miara	2018	2020
1	Obiekty sportowe ogółem	Ob.	24	23
2	Boiska uniwersalne - wielozadaniowe	Ob.	12	12
3	Korty tenisowe	Ob.	1	1
4	Siłownie zewnętrzne	Ob.	10	10
5	Stopień wykorzystania obiektów sportowych	%	34,2	67,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Główne obiekty infrastruktury rekreacyjno-sportowej w Ulanowie:

- Ośrodek rekreacyjno-sportowy „Błękitny San” w Ulanowie,
- Stadion Sportowy Klub „Retman” w Ulanowie,
- Boisko „Orlik 2012” w Ulanowie
- Boisko WKS Kurzyna w Kurzynie Średniej,
- Boisko KKS Milenium w Bielinach,
- Boisko Klub Piłkarski „Tanew” w Wólce Tanewskiej,
- Boisko Klub Sportowy „Orzeł” w Gliniance,
- Boisko w Bielińcu,
- Cypel -miejsce ujścia Tanwi do Sanu, z miejscem parkingowym i wiatą turystyczną,
- Place zabaw w poszczególnych miejscowościach gminy,
- Zewnętrzne siłownie i altany w poszczególnych miejscowościach gminy.

2.7 Aktywność obywatelska mieszkańców

Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

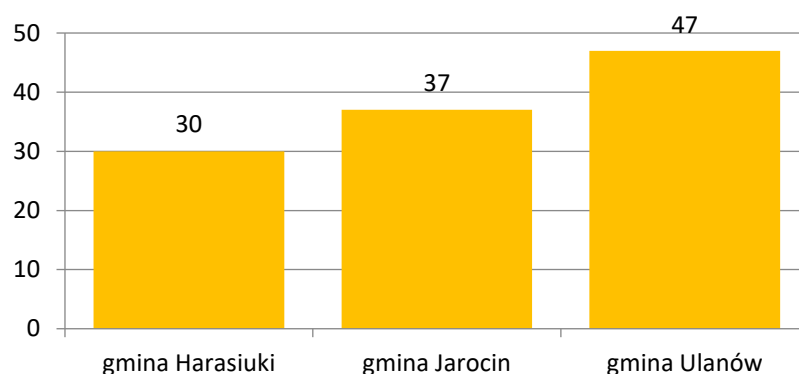
W zasięgu terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, działały liczne organizacje pozarządowe takie jak: stowarzyszenia, fundacje, Koła Gospodyń Wiejskich, czy też jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Wg danych GUS, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, na terytorium gmin należących do SRP „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030, w roku 2023 funkcjonowały 73 organizacje pozarządowe.

Najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie Ulanów - 47, z kolei najmniej w gminie Jarocin – 15

Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach SRP według stanu na 2023 rok, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 15 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się w frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2018-2020, tj. wybory samorządowe w 2018 roku, wybory do Parlamentu Europejskiego, wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 roku oraz wybory Prezydenta RP w 2020 r. można zauważyć, że na tle województwa podkarpackiego, w gminach objętych Strategią tylko poza wyborami samorządowymi, występowała frekwencja poniżej średniej dla województwa, co może świadczyć o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa. Frekwencję w poszczególnych gminach w wyborach w latach 2020-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

<i>Jednostka terytorialnego samorządu</i>	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/II tura [%]	Wybory do Sejmu i Senatu RP w 2023 – frekwencja [%]	Wybory samorządowe w 2024 r. – frekwencja [%]	Wybory do PE w 2024 r. – frekwencja [%]
<i>gmina Harasiuki</i>	56,68/60,65	62,64	53,48	37,40
<i>gmina Jarocin</i>	54,04/58,75	59,63	55,84	31,72

gmina Ulanów	56,37/59,45	62,32	53,11	34,79
województwo podkarpackie	62,84/66,12	69,98	52,38	38,50

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza pkv.gov.pl

Organizacje ponadregionalne do których należą gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030: Stowarzyszenie Dolina Tanwi, Stowarzyszenie Podkarpacka strefa edukacji i kultury "Wstęp wolny", Fundacja Flisactwa Polskiego, Bractwo Flisackie pod wezwaniem Świętej Barbary, Bractwo Świętego Jakuba, Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej”, Lokalna Grupa Działania "Nisko" (LGD Nisko), Związek Gmin Wiejskich Województwa Podkarpackiego.

2.8 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwo publiczne

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Jednym z aspektów wpływających na możliwość spędzania wolnego czasu przez mieszkańców oraz na atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną danego obszaru jest jakość ogólnodostępnych przestrzeni publicznych. Na terenie gmin objętych strategią ponadlokalną zgodnie z dokonaną inwentaryzacją istnieje wiele ogólnodostępnych miejsc przestrzeni publicznej, które mogłyby służyć zaspokojeniu lokalnych potrzeb w zakresie spędzania wolnego czasu, pod warunkiem ich odpowiedniego zagospodarowania oraz podniesienia standardu ich użyteczności. Obecnie są one mało funkcjonalne i często nieatrakcyjne dla mieszkańców. Wśród takich miejsc, w przypadku Gminy i Miasta Ulanów wskazać należy przestrzeń publiczną stanowiącą rynek w Ulanowie oraz tereny zlokalizowane nad rzeką Tanew, które wymagają podjęcia działań w zakresie zagospodarowania.

Rynek jest obecnie mało zagospodarowany, a istniejąca infrastruktura wymaga poprawy, odnowy i zwiększenia. Ławki, pergole, kosze na śmieci wymagają wymiany na nowe i bardziej estetyczne, w rynku konieczne są nowe elementy, które zwiększą atrakcyjność turystyczną tego miejsca typu tętnia solna. Istniejące chodniki są mało estetyczne, a nasadzenia bardzo skąpe i przestarzałe. Plac zabaw na plantach nieopodal rynku wymaga poprawy, wykonania nowego podłoża i rozbudowy o nowe elementy. Ulanów jest miastem turystycznym, szczyty się dziedzictwem kulturowym jakim jest flisactwo, dlatego też konieczne jest zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej. Centrum miasteczka turystycznego powinno być zagospodarowane i przyciągać swoim wyglądem. Poza tym konieczne są toalety miejskie, z których mogliby korzystać turyści i goście. Wokół Rynku w Ulanowie i w niedalekiej odległości umiejscowione są obiekty turystyczne i zabytki, m.in. zabytkowe kościoły, muzea, place zabaw, cmentarz żydowski. Wymagają one oznakowania w postaci tablic informujących o tych obiektach oraz atrakcjach turystycznych na terenie miasta i całej gminy. Jeśli chodzi o tereny zlokalizowane nad rzeką Tanew należy wskazać, że rzeka Tanew jest rzeką turystyczną, odbywają się po niej spływy kajakami, a piękne widoki sprzyjają wypoczynkowi. Aby można było korzystać z uroków przyrody i rzeki konieczne jest uporządkowanie i zagospodarowanie terenu

przyległego do brzegu rzeki, utworzenie miejsc na plażowanie, ognisko oraz odpoczynek. Planowane jest również wybudowanie boiska do piłki plażowej i innych form spędzania wolnego czasu. Oprócz tego, na terenie gminy Ulanów fizycznej odnowy wymaga Ośrodek rekreacyjno-sportowy Błękitny San, w którym konieczne są działania w zakresie poprawy, odmulenia i przebudowy portu rzecznego.

Ponadto, w mieście Ulanów, przy drodze w kierunku miejscowości Glinianka istnieje zbiornik wodny, utworzony w celach retencyjnych, przy którym znajduje się atrakcyjny obszar przeznaczony do zagospodarowania. W chwili obecnej znajduje się tam siłownia plenerowa oraz niewielka wiata. Z uwagi na potencjał tego miejsca, jego powierzchnia oraz fakt, że w gminie brak jest innych tego typu miejsc, wskazane byłoby jego wykorzystanie poprzez utworzenie miejsca, przeznaczonego przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, gdzie mogliby aktywnie spędzić czas, w którym znajdowałyby się m. in. tężnia solankowa, park linowy, zjazd linowy, skatepark oraz nowoczesny plac zabaw, co zwiększyłoby również atrakcyjność gminy pod względem turystycznym.

Na terenie gminy Harasiuki, podjęcia działań w kontekście zagospodarowania ogólnodostępnej przestrzeni publicznej wymaga przestrzeń znajdująca się na terenie przylegającym do rzeki Tanew w miejscowości Harasiuki. Obszar ten posiada istotny potencjał rekreacyjno-turystyczny, jednak ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania, w tym również dojścia, infrastruktury wypoczynkowej, obejmującej ławki, nasadzenia zieleni i obiekty małej architektury, a także funkcjonalnych rozwiązań wspierających integrację społeczną, edukację ekologiczną i aktywność fizyczną, konieczne jest jego odpowiednie zagospodarowanie i przekształcenie w kompleksową przestrzeń publiczną, co stanowiłoby odpowiedź na rzeczywiste i pilne potrzeby przede wszystkim mieszkańców gminy, ale odwiedzających ją gości i turystów, jednocześnie uzupełniając deficyty przestrzenne i funkcjonalne występujące na terenie trzech gmin analizowanego obszaru. W związku z tym przez gminę Harasiuki planowane jest podjęcie działań w zakresie zagospodarowania ww. przestrzeni, poprzez m. in. budowę tężni solankowej, mgławicy, ścieżki ekologicznej, placu zabaw, siłowni plenerowej, toru do jazdy rowerem, ciągów spacerowych przeznaczonych do nordic walking, obiektów małej architektury, w postaci wiat, pergoli, ławek, stolików, stojaków na rowery, koszy na śmieci, a także budowę zaplecza sanitarno-szatniowego, oświetlenia z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wykonanie systemu odzysku wody deszczowej oraz zagospodarowanie zieleni i wykonanie nowych nasadzeń. Powstanie nowoczesnej ogólnodostępnej przestrzeni publicznej stymulowałoby lokalne inicjatywy społeczne, rozwój przedsiębiorczości, w zakresie usług gastronomicznych, wypożyczaniu rowerów, a także organizowanie wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gmin oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie gmin i jej atrakcyjność turystyczna powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak dla innych znajdujących się tam osób.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców ma rozbudowana struktura ochotniczej straży pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. Główne zadania w tym zakresie wykonuje na terenie gmin SRP - Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nisku. Jednostka ta jest wspierana przez liczne Jednostki

Ochotniczej Straży Pożarnej rozlokowane w poszczególnych miejscowościach każdej z gmin. Wiele z tych jednostek włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Wraz z postępującą zmianą klimatu oraz rozwojem cywilizacyjnym, zmieniają się rodzaje i skale zagrożeń występujących zarówno cyklicznie (zjawiska pogodowe), jak i losowo (pożary, wypadki komunikacyjne itp.). Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej w ostatnich 3 latach, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23 Miejskowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2021-2023 objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

<i>rodzaj zagrożenia</i>	<i>lata</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Silne wiatry</i>	<i>Opady śniegu</i>	<i>Opady deszczu</i>	<i>Komunikacyjne</i>	<i>Medyczne</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	2021	80	19	10	5	16	15
	2022	63	21	10	0	15	12
	2023	28	13	4	0	5	6
<i>gmina Jarocin</i>	2021	33	10	2	0	10	8
	2022	31	10	2	0	9	4
	2023	37	9	5	0	12	4
<i>gmina Ulanów</i>	2021	54	15	6	2	11	13
	2022	59	26	14	0	6	3
	2023	67	41	8	2	6	2
<i>gminy objęte SRP razem</i>	2021	167	44	18	7	37	36
	2022	153	57	26	0	30	19
	2023	132	63	17	2	23	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

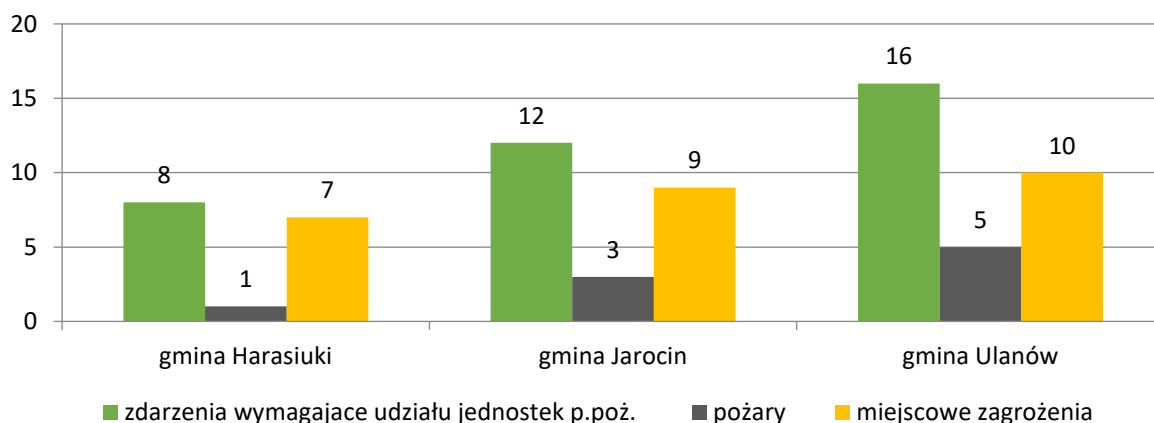
Tabela 24 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gmin na przestrzeni lat 2021-2023

<i>rodzaj zagrożenia</i>	<i>lata</i>	<i>Pożary</i>	<i>Miejskowe zagrożenia</i>	<i>Falszywe Alarmy</i>	<i>Zagrożenia ogółem</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	2021	8	78	1	87
	2022	23	68	0	91

	2023	8	40	0	48
<i>gmina Jarocin</i>	2021	3	40	0	43
	2022	20	41	2	63
	2023	15	45	1	61
<i>gmina Ulanów</i>	2021	44	70	0	114
	2022	89	84	1	174
	2023	40	80	2	122
<i>gminy objęte SRP razem</i>	2021	55	188	1	244
	2022	132	193	3	328
	2023	63	165	3	231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 16 Zdarzenia wg rodzaju na 1000 ludności (wskaźniki) w gminach objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z zestawienia, największy wskaźnik zdarzeń wymagających udziału jednostek p.poż w stosunku do populacji zamieszkującej gminę wystąpił w 2023 roku w gminach Ulanów i Jarocin.

2.9 Środowisko naturalne

Gmina Harasiuki

Obszar gminy Harasiuki leży na granicy między dwoma regionami: Równiną Biłgorajską i Płaskowyżem Tarnogradzkim. Na terenie gminy przeważa krajobraz płaski, tylko na południu gminy lekko sfalowany, charakterystyczny dla Płaskowyżu Tarnogradzkiego. Brak jest ostrzejszych form

różnicujących krajobraz, w rodzaju wąwozów i jarów. Rzeki i potoki płyną w niewielkich dolinkach, wśród pól i lasów. W północno – zachodniej części analizowanego terenu oraz w środkowym fragmencie części północno – wschodniej dominuje natomiast krajobraz monotony, zupełnie płaski, typowy dla Równiny Biłgorajskiej. Tylko w jej południowej części znajdują się wśród lasów łagodne, wydmore wypiętrzenia pozwalające określić charakter krajobrazu jako sfalowany.

Rozdzielająca te tereny dolina Tanwi jest równie płaska, charakteryzując się jednocześnie łagodnymi stokami i dolinami. Cechą charakterystyczną terenu jest słabo rozwinięta sieć rzeczna, którą tworzą rzeki spływające do Tanwi, jednego z większych dopływów Sanu, z terenów nieco wyższych, od południa i północy, prawobrzeżne Sól i znacznie mniejsza Rzumiłka we wschodniej części gminy oraz lewobrzeżne Borownia z Brzeziną a także mniejsze, bezimienne potoczki. Występują natomiast licznie tereny podmokłe, miejscami zabagnione. Pokrycie terenu gminy jest zdominowane przez duże obszary leśne zajmujące część północną, a także znaczny fragment południowej części gminy. Są to zwarte, pozbawione zabudowy kompleksy leśne. Pozostały teren stanowią całkowicie bezleśne (co najwyżej z niewielkimi zagajnikami) obszary powstałe z dawnych polan puszczańskich, na których rozwinęły się wsie. Obok zabudowy rozproszonej dominuje zabudowa, którą można określić jako skupioną.

Podstawowymi czynnikami decydującymi o wartości walorów krajobrazowych są: rzeźba terenu, szata roślinna oraz stan jej zachowania i zabytki kultury materialnej. Obszar gminy Harasiuki, pomimo że nie posiada urozmaiconej rzeźby terenu i morfologicznie jest raczej monotonną równiną z rzadką poprzecinaną dolinami rzecznyymi i wałami wydmorenymi, dzięki dużej lesistości (ok. 52,6 % ogólnej powierzchni) i specyficznemu mikroklimatowi cechuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i wypoczynkowymi.

Gmina Jarocin

Gmina Jarocin wg podziału fizyczno – geograficznego położona jest w Makroregionie Kotliny Sandomierskiej, pod względem morfologicznym zaś w obrębie dwóch regionów: obniżenia Tanwi (przeważająca część obszaru gminy) i Równiny Rozwadowskiej (fragment zachodni). Na obszarze tym wydzielono następujące formy morfologiczne: Dolinę rzeki Bukowej, lokalnie porożcinaną przez starorzecza. Doliny boczne i nieckowate – największa z nich to dolina rzeki Gilówki stanowiąca formę o szerokości 100 – 600 m. Obszar gminy pomimo, iż nie posiada urozmaiconej rzeźby terenu i jest raczej monotonną równiną z rzadką poprzecinaną dolinami rzecznyymi i wałami wydmorenymi, dzięki dużej lesistości (ok. 41,1 % ogólnej powierzchni), czystemu środowisku cechuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i wypoczynkowymi. Lasy mają duże znaczenie dla środowiska naturalnego, a także dla atrakcyjności i promocji gminy.

W lasach na terenie gminy przeważają siedliska borowe o dużym zróżnicowaniu wilgotnościowym. Tereny leśne, szczególnie w północnej części cechują się dużą dostępnością i korzystnym mikroklimatem, co sprzyja rozwojowi turystyki. Lasy stanowią pozostałości Puszczy Solskiej, rozmieszczone są nierównomiernie, najbardziej zwarty kompleks leśny znajduje się w centralnej i północnej części gminy. Struktura siedliskowa lasów jest tu różnorodna - wśród siedlisk borowych od najwilgotniejszych siedlisk boru bagiennego poprzez bór mieszany wilgotny, po bór świeży. Występują również płyty boru bagiennego olsu oraz przystumykowego łęgu jesionowołoszowego. Przeważają drzewostany sosnowe (blisko 90%) z domieszką dębu i brzozy. Wśród lasów występują zbiorowiska bagienne (Mechowe Bagno w lasach na terenie sołectwa Mostki, Wilcze Bagno w lasach na terenie sołectwa Majdan Golczański) i roślinność wodna podmokłych zagłębień bezdopływowych. Do rzadkich

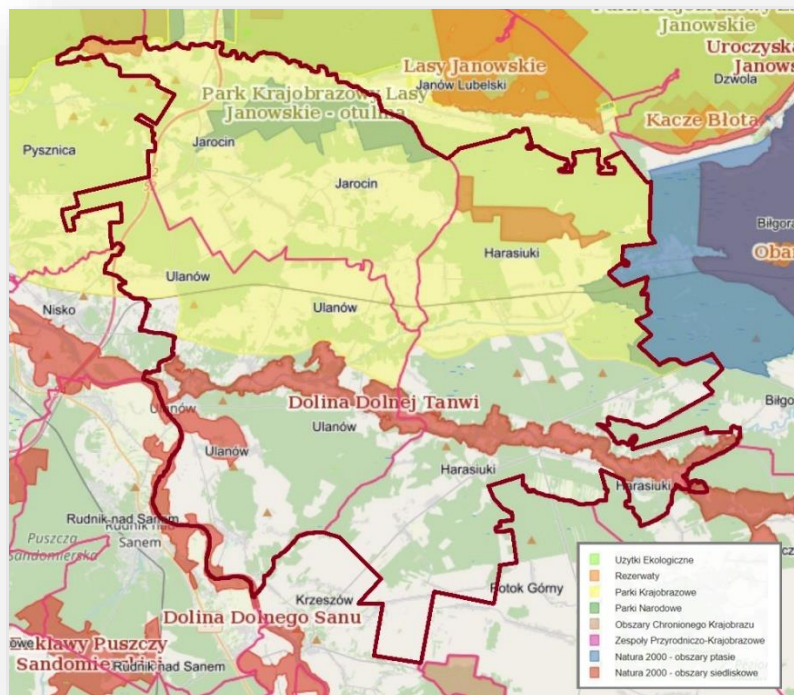
gatunków roślin należą występujące w runie leśnym gajnik lśniący i bagno zwyczajne. W lesie pomiędzy Nalepami a Grabą znajduje się obszar z rosiczką okrągłolistną. Lasy znajdujące się w gminie Jarocin posiadają niezwykle bogatą szatę roślinną oraz są ostoją bardzo licznej dzikiej zwierzyny.

Gmina Ulanów

Obszar gminy Ulanów to teren równinny położony na wysokości od 154 m n. p. m. (dolina Sanu) do 205 m n. p. m., w północno – wschodniej części gminy i do 200 m n. p. m. w jej części południowej. Teren generalnie obniża się w części środkowej ku dolinie Tanwi i w części południowo – zachodniej ku dolinie Sanu. Doliny rzeki Tanew a szczególnie Sanu urozmaicają rzeźbę terenu. W zachodniej części gminy dolina Sanu łączy się z równiną stromą skarpą o wysokości 25–30 m, w części południowej skarpą o wysokości do 35 m. Oprócz wcięć dolin rzecznych na urozmaicenie rzeźby mają wpływ występujące sporadycznie w środkowej części gminy wydmy o nieregularnym kształcie i wysokości względnej do 20 m. Spadki terenu na znacznej części gminy nie przekraczają 2%, jedynie w strefach przykrawędziowych i na stokach dochodzą do 20 – 35%.

Obszar gminy objęty jest dużym wpływem klimatu kontynentalnego, który wyraża się w większych rocznych amplitudach temperatury powietrza, wydłużonych okresach upalnego lata i dość długimi zimami. Badany teren ze względu na położenie, rzeźbę, dużą powierzchnię lasów, głębokość występowania wód gruntowych charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami klimatu lokalnego, od rejonów o słabym nasłonecznieniu, dużej wilgotności w obrębie dolin rzek i na terenach obniżonych i płytkim zaleganiu wód gruntowych do 2,0 m p.p.t. do terenów na wysoczyznach, dobrze przewietrzonych o korzystnych warunkach solarnych. Specyficzny mikroklimat występuje w obrębie kompleksów leśnych, cechujący się osłabieniem promieniowania słonecznego, dużą zaciszą, wyrównaną termiką, podwyższoną wilgotnością względną, bakteriologicznym oddziaływaniem olejków eterycznych. Ponadto powietrze nasycone jest jodem. Badania potwierdziły, że zawartość jodu w powietrzu jest zbliżona, a nawet w niektórych przypadkach większa od tej w miejscowościach nadmorskich. Źródłem występowania jodu w atmosferze są łąki i bagna znajdujące się pomiędzy Ulanowem, Glinianką i Bielińcem. Wysokie stężenie jodu występuje w okolicach zbiornika retencyjnego, który powstał między Ulanowem, a Glinianką.

Mapa 6 Środowisko naturalne gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

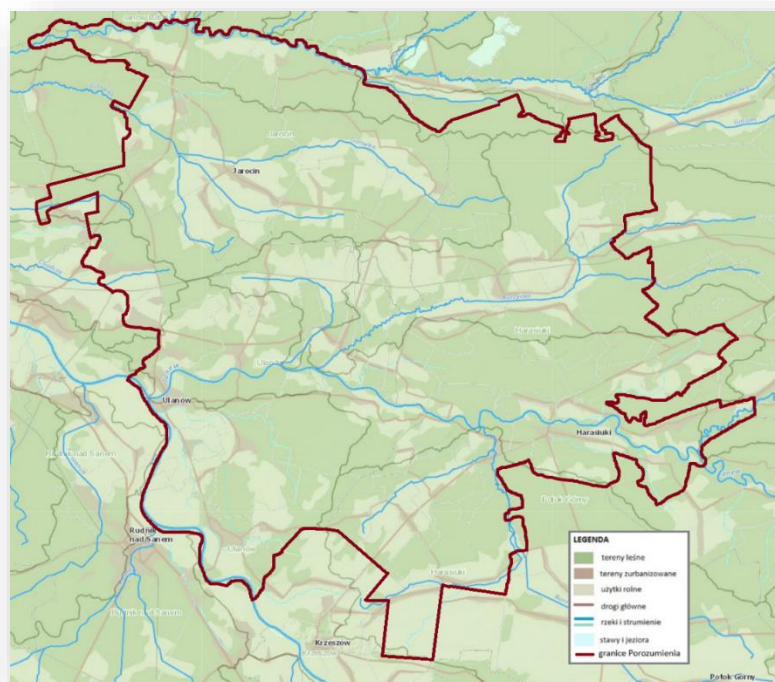

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl>

Wody powierzchniowe

Głównym ciekim powierzchniowym przepływającym przez obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 jest rzeka San, stanowiąca prawie połowę granicy zachodniej gminy Ulanów oraz jej dopływy, rzeka Tanew oraz rzeka Bukowa wraz z licznymi dopływami – potokami i strumieniami.

Mapa 7 Sieć wodna na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

Na terenie gminy Harasiuki wyznaczony jest obszar jednolitych części wód powierzchniowych których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Harasiuki

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Działania z aktualizacji programu wodno-środowiskowego
RW200017229452	Dopł. spod Kiszek	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: regularny wywóz nieczystości płynnych; - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Tabela 26 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Jarocin

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Działania z aktualizacji programu wodno-środowiskowego
----------	------------	--------	------------------	------------------------------	--

RW200019229499	Bukowa od Rakowej do ujścia	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: regularny wywóz nieczystości płynnych; - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących
RW200017229452	Dopł. spod Kiszek	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: regularny wywóz nieczystości płynnych; - budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Tabela 27 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Ulanów

lp	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Typ JCWP	Stan wód ogólnie	Potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - klasa elementów biologicznych
1	Kurzynka	RW20001022889	PNp	zły stan wód	dobry	II
2	Bukowa do Rakowej	RW200010229419	PNp	zły stan wód	umiarkowany	II
3	Bukowa od Rakowej do ujścia	RW200010229499	RzN	zły stan wód	umiarkowany	II
4	Złota	RW200010227349	PNp	zły stan wód	umiarkowany	II
5	Borowina	RW200010228769	PNp	zły stan wód	umiarkowany	III
6	San od Wiśłoka do ujścia	RW20001222999	RwN	zły stan wód	umiarkowany	II
7	Tanew od Łosinieckiego Potoku do ujścia	RW20001122899	RzN	zły stan wód	umiarkowany	II
8	Łada od Osy do ujścia	RW20001122869	RzN	zły stan wód	umiarkowany	III
9	Czartosowa	RW2000102294569	PNp	zły stan wód	umiarkowany	II
10	Dopływ spod Kiszek	RW200010229452	PNp	bd	bd	II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

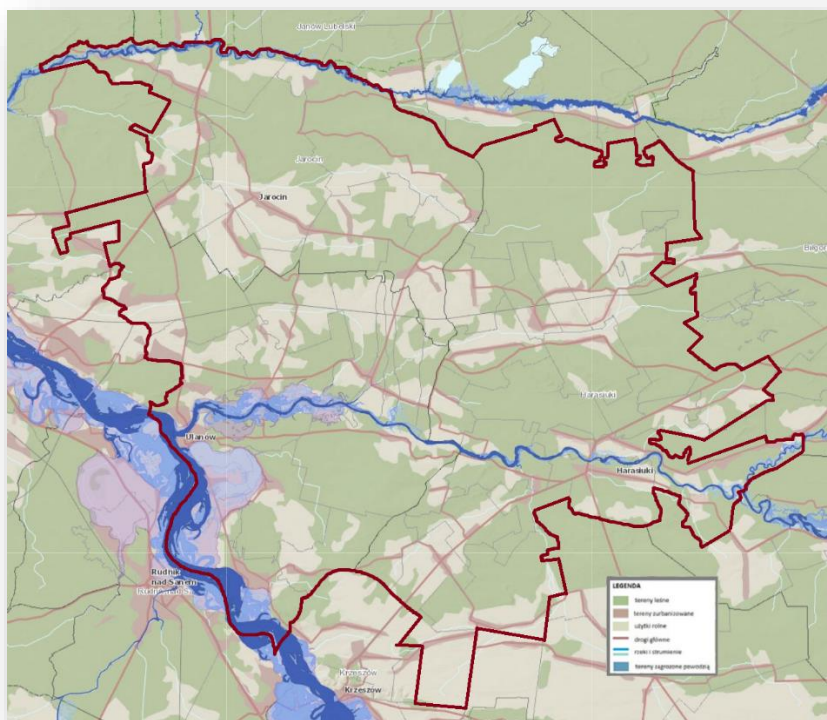
Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez

właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - ✓ wału przeciwpowodziowego,
 - ✓ wału przeciwsztormowego,
 - ✓ budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są aktualizowane co 6 lat na podstawie art. 171 ust. 8 tejże ustawy.

Mapa 8 Mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategia Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

Gmina Ulanów leży w obszarze problemowym Regionu Górnej-Wschodniej Wisły, Obszaru Dorzecza Wisły. Główne zagrożenie powodziowe w gminie występuje ze strony rzek San oraz Tanew.

Zbiorniki wód podziemnych

Strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej danego obszaru mają główne zbiorniki wód podziemnych, stanowiące naturalne zbiorniki wodne, które gromadzą wody podziemne, znajdujące się pod powierzchnią ziemi.

Szczególne znaczenie GZWP wynika przede wszystkim z ich obecnego oraz perspektywicznego zaopatrzenia w wodę w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. Stąd ważna jest jakość zasobów wodnych i przeciwdziałanie zagrożeniom. Wody podziemne narażone są przede wszystkim na zagrożenia związane z działalnością człowieka, a największy wpływ na ich zanieczyszczenie mają ścieki komunalne i przemysłowe oraz składowiska odpadów komunalnych. W obrębie analizowanego obszaru na którym znajdują się GZWP dominują obszary rolnicze, w związku z tym zagrożenie dla wód podziemnych wynika również ze stosowania środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych.

Gmina Harasiuki znajduje się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 119 (kod: PLGW2000119) i 120 (PLGW2000120), których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Harasiuki

Kod JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000119	119	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.
PLGW2000120	120	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

W granicach gminy Harasiuki nie znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych, stąd występują ograniczone możliwości poboru tych wód do celów bytowego gospodarstwa.

Gmina Jarocin znajduje się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 119 (kod: PLGW2000119), którego charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Jarocin

Kod JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000119	119	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód

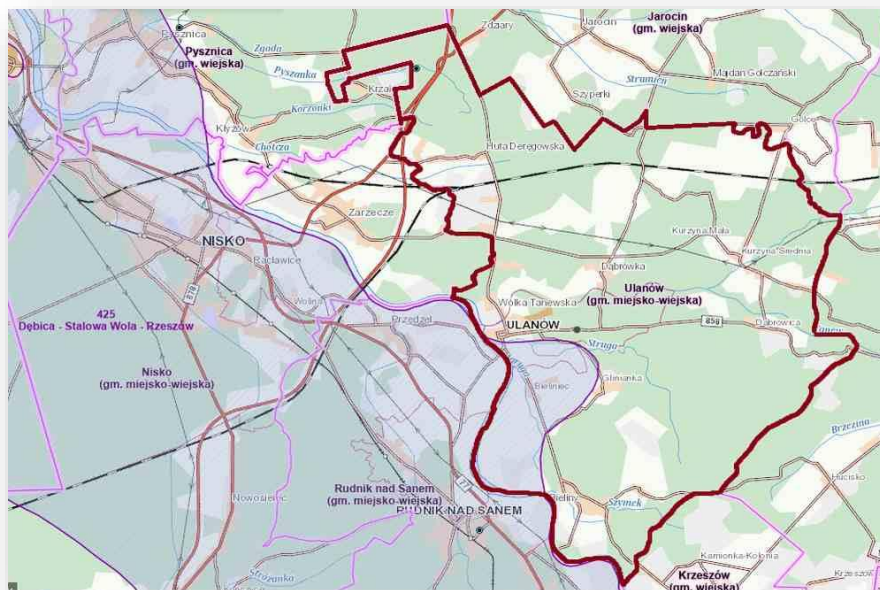
				podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.
--	--	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

W granicach gminy Jarocin nie znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych, stąd występują ograniczone możliwości poboru tych wód do celów bytowego gospodarczych.

Terytorium gminy Ulanów leży w obszarze oddziaływania głównego zbiornika wód podziemnych nr 425 Dębica – Stalowa – Wola - Rzeszów. Jest to zbiornik o typie porowym, położony na głębokości od 10 do 75 metrów (średnia głębokość 20 m), stanowiąc obszar wyznaczony na mocy art.7 do poboru wody przeznaczonej dla ludzi.

Mapa 9 Położenie gminy Ulanów na tle Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Zgodnie z nowym podziałem obszaru Polski na 174 części wód podziemnych, na obszarze gminy Ulanów występują 3 jednolite części JCWPd.

Tabela 30 Jednolite wody podziemne na obszarze gminy Ulanów

Ip	Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan JCWDp
1	GW2000120	dobry	dobry	dobry
2	GW2000119	dobry	dobry	dobry
3	GW2000136	dobry	dobry	dobry

Źródło: RZGW w Rzeszowie

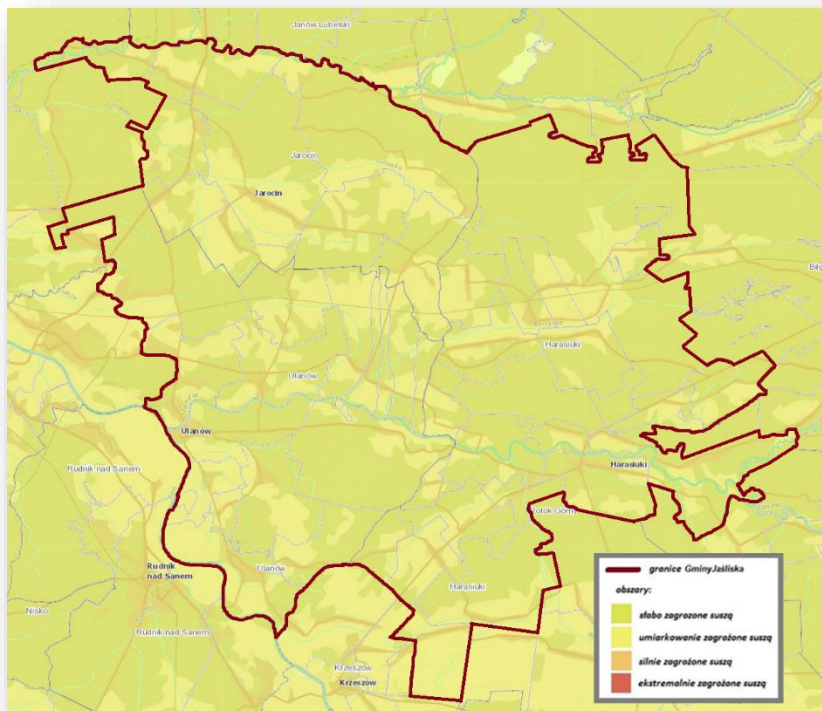
Zagrożenie suszą

Obszar gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, zagrożony jest występowaniem w przeważającej części suszą hydrologiczną. W związku z powyższym, należało by ustalić działania minimalizujące skutki suszy, uwzględniające:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,

- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Mapa 10 Ogólne zagrożenie suszą hydrologiczną i rolniczą na obszarze gmin objętych Strategią

Źródło: Opracowanie na podstawie isok.gov.pl/hydroportal

Na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, zagrożenie suszą określono jako:

- słabe zagrożenie suszą rolniczą dla całego obszaru SRP;
- silne zagrożenie suszą hydrologiczną dla całego obszaru SRP;
- słabe zagrożenie suszą hydrogeologiczną dla całego obszaru SRP.
- ogólne zagrożenie suszą na analizowanym obszarze określa się jako umiarkowane.

Kluczowym elementem Planu przeciwdziałania skutkom suszy jest katalog działań, który określa konkretne i mierzalne rozwiązania, których wdrożenie ma przyczynić się do ograniczenia skutków suszy. Katalog ten ma wymiar operacyjny, a poprzez zbiór działań realizowane są cele szczegółowe, co z kolei ma przełożenie na cel główny. Plan nie jest planem inwestycyjnym, a prezentuje jedynie plany budowy, przebudowy i remontów urządzeń wodnych, które są zawarte w pozostałych dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej. Na obszarze analizowanym, w okresie 2021-2027 nie zostały zaplanowane przez Wody Polskie do realizacji zadania inwestycyjne z zakresu budowy i przebudowy urządzeń wodnych służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

2.10. Lasy i formy ochrony przyrody

Lasy

Zgodnie z danymi GUS, powierzchnia gruntów leśnych, która obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną, wynosiła w 2023 r. na terenie objętym Strategią 17 623,90 ha, co w stosunku do roku 2019 oznaczało pomniejszenie zasobów o – 7,3 ha. Ok. 47,1 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 8 310,00 ha stanowiły grunty leśne prywatne, a 51,2 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 9 033,14 ha stanowiły grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych, które są gospodarowane przez Nadleśnictwa: Rudnik, Rozwadów i Biłgoraj, podlegające administracyjnie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie.

Powierzchnię gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030 na przestrzeni lat 2019-2023, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019 oraz 2023

Gmina Harasiuki		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	8 932,55	8 981,08
Lesistość w %	52,4	52,7
Grunty leśne publiczne w ha	4 581,55	4 625,08
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	4 562,00	4 605,53
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	4 552,39	4 597,24
Grunty leśne gminne ogółem w ha	19,55	19,55
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	4 351,00	4 356,00
Gmina Jarocin		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	3 817,25	3 770,54
Lesistość w %	41,7	41,2
Grunty leśne publiczne w ha	1 372,25	1 370,54
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	1 371,19	1 369,86
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	1 371,19	1 369,86
Grunty leśne gminne ogółem w ha	1,06	0,68

Grunty leśne prywatne ogółem w ha	2 445,00	2 400,00
gmina Ulanów		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	4 881,40	4 872,28
Lesistość w %	40,2	40,1
Grunty leśne publiczne w ha	3 343,40	3 318,28
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	3 082,87	3 057,75
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	3 044,09	3 011,86
Grunty leśne gminne ogółem w ha	260,53	260,53
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	1 538,00	1 554,00
RAZEM gminy SRP		
Wyszczególnienie	2019	2023
Grunty leśne ogółem w ha	17 631,20	17 623,90
Lesistość w %	44,7	45,1
Grunty leśne publiczne w ha	9 297,20	9 313,90
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	9 006,45	9 033,14
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	8 967,67	8 978,96
Grunty leśne gminne ogółem w ha	281,14	280,76
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	8 334,00	8 310,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gminy wchodzące w skład Porozumienia które łącznie miały wskaźnik lesistości w 2023 r. o wartości 45,1%, znajdowały się w czołówce pod względem zasobów leśnych województwa podkarpackiego które wynosiły 38,3% i dla całego kraju - 29,6%.

Wartość wskaźnika lesistości na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32 Wskaźnik lesistości w gminach SRP w 2023 roku

Gmina	Lesistość w %
<i>gmina Harasiuki</i>	52,7
<i>gmina Jarocin</i>	41,2
<i>gmina Ulanów</i>	41,5
<i>razem gminy SRP</i>	45,1
<i>województwo podkarpackie</i>	38,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.), środowiskiem nazywamy ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wodę, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne powiązania pomiędzy tymi elementami.

Zgodnie z dokonaną regionalizacją fizycznogeograficzną, mającą na celu wydzielenie obszarów, wykazujących pewien stopień spójności, wynikający m. in. z ich położenia geograficznego, historii rozwoju, czy też wzajemnego powiązania poszczególnych elementów, obszar objęty Strategią Rozwoju Ponadlokalnego położony jest w obrębie Lasów Janowskich.

Na terenie analizowanego obszaru Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030 występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) obszary chronionego krajobrazu,
- 2) obszary Natura 2000 – ptasie i siedliskowe,
- 3) rezerваты przyrody,
- 4) użytki ekologiczne,
- 5) pomniki przyrody.

Gmina Harasiuki

park krajobrazowy

- Park Krajobrazowy Lasy Janowskie - otulina: 6672.0 ha

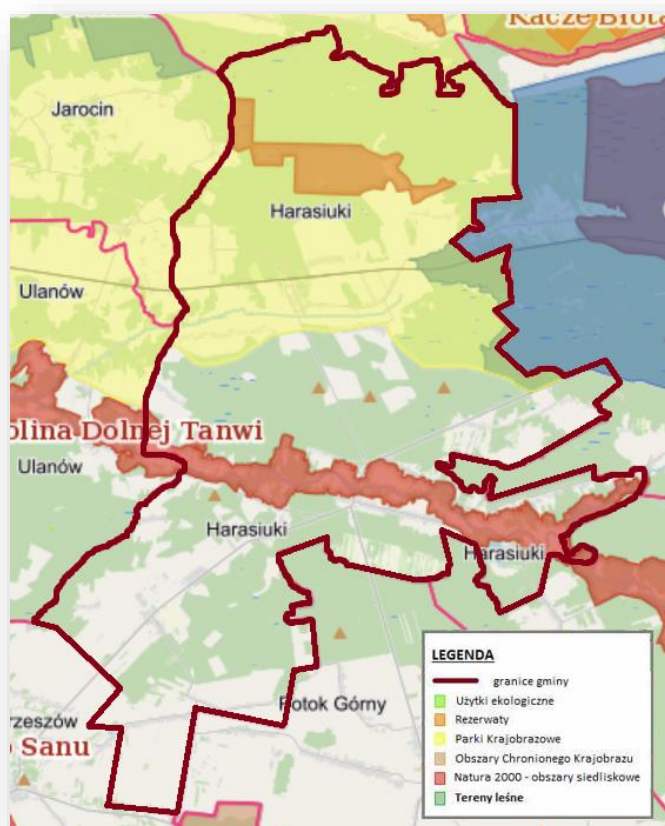
specjalny obszar ochrony (SOO)

- Dolina Dolnej Tanwi: 1161.0 ha
- Bagienne nad Bukową: 532.0 ha Bory

obszar specjalnej ochrony (OSO)

- Puszcza Solska: 382.0 ha

Mapa 11 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Harasiuki

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Gmina Jarocin

Na terenie gminy Jarocin występują następujące formy ochrony przyrody:

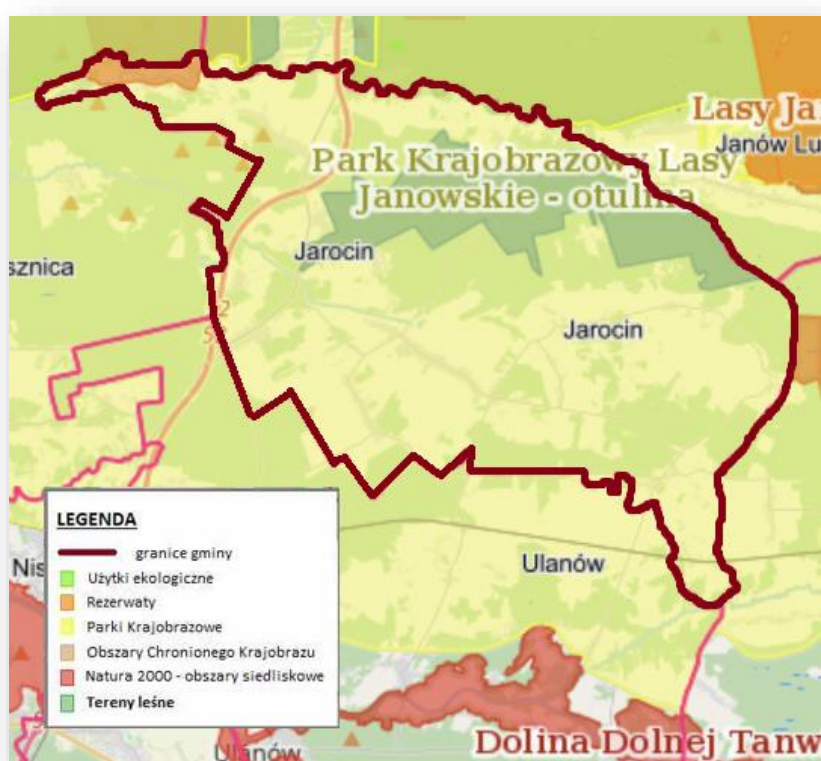
- 1) park krajobrazowy
- 2) obszary Natura 2000 – ptasie i siedliskowe,
- 3) pomniki przyrody:
 - żywe pomniki przyrody,

- dąb szypułkowy w Nalepach,
- grusza „Barbara” w Majdanie Golczańskim.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Cały obszar gminy Jarocin znajduje się w obszarze Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie – otulina. Lasy Janowskie, tworzące środkową i centralną część Puszczy Solskiej, są jednym z największych zwartych kompleksów leśnych w Polsce o cennych właściwościach przyrodniczych i krajobrazowych.

Mapa 12 Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Jarocin

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Gmina Ulanów

Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Ulanów:

park krajobrazowy:

- Park Krajobrazowy Lasy Janowskie (otulina) tereny położone w północnej części gminy obejmujące w przewadze zbiorowiska leśne i łąkowe wsi Huta Deręgowska, Podoliczyny, Borki, Wymysłów, Kurzyna Średnia, które znalazły się w obrębie Otuliny Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” z mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Tarnobrzegu Nr XXVI/141/88 z dnia 30 marca 1988 r. powierzchnia otuliny na terenie gminy wynosi około 5208 ha, w tym lasy około 2200 ha,

specjalny obszar ochrony (SOO) Natura 2000, obszary siedliskowe:

- Dolina Dolnej Tanwi: 974.0 ha,
- Dolina Dolnego Sanu: 621.0 ha,

użytki ekologiczne:

- tereny bagien i starego koryta Sanu w formie użytków ekologicznych położonych na terenie Leśnictwa Glinianka Są to:
 - Źródłisko „Rozdół” i bagno o powierzchni 0,40 ha, w oddziale leśnym 271 a, b, d;
 - Teren bagna o powierzchni 0,38 ha, w oddziale leśnym 281 b;
 - Stare koryto Sanu o powierzchni 0,40 ha, w oddziale leśnym 296 b.

pomniki przyrody:

- 3 pomniki przyrody żywej na terenie miasta i 9 na terenie gminy:

Na terenie miasta Ulanów:

- topola czarna (przy skrzyżowaniu dróg z Ulanowa do Rudnika i Bielin) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 219/300;
- lipa drobnolistna (obok kościoła pw. św. Jana) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 587/413;
- stanowisko gatunku trawy wydmuchrzycy piaskowej – której naturalny zasięg obejmuje pobraże Bałtyku, (we wschodniej części miasta, obok osiedla domków jednorodzinnych) o powierzchni 0,01 ha, numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 590/440;

Na terenie wsi Bieliny:

- lipa drobnolistna (w sąsiedztwie dworku) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 215/295;
- dąb szypułkowy (na terenie parku podworskiego) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 216/296;
- klon zwyczajny (w centralnej części parku podworskiego), numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 217/297;

Na terenie wsi Huta Deręgowska:

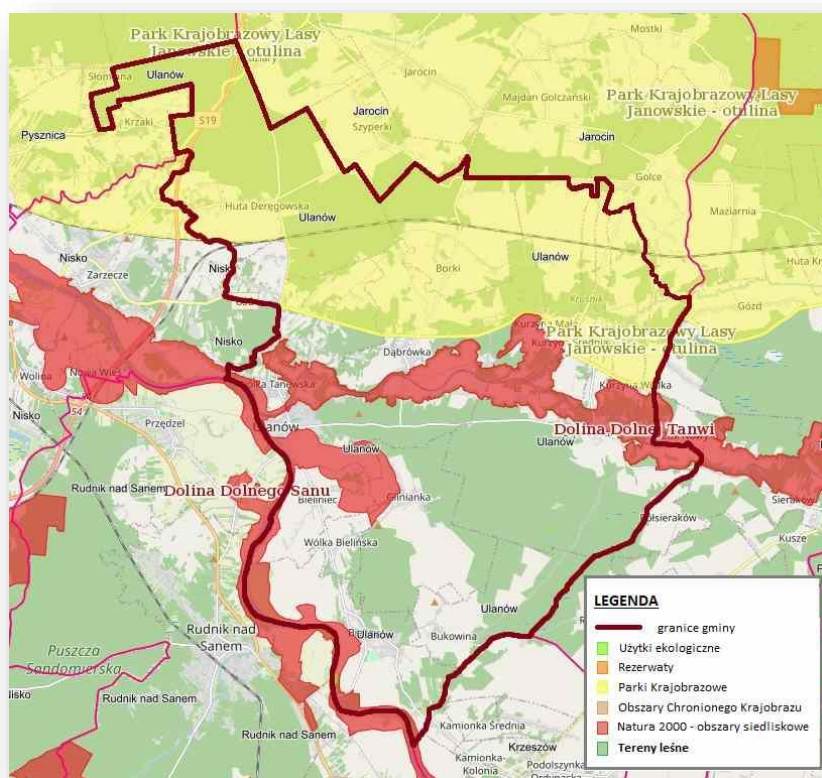
- Buk pospolity (Buk zwyczajny) - *Fagus sylvatica*. Znajduje przy drodze leśnej z Huty Deręgowskiej do Zdzarów po prawej stronie drogi, obok pomnika poległego policjanta.
- Buk pospolity (Buk zwyczajny) - *Fagus sylvatica*. Znajduje przy drodze leśnej z Huty Deręgowskiej do Zdzarów po prawej stronie drogi, obok pomnika poległego policjanta.

Na terenie wsi Wólka Tanewska:

- lipa drobnolistna (na gruncie prywatnym działka numer ewidencyjny 1740) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 585/411;
- dąb szypułkowy (na gruncie prywatnym działka numer ewidencyjny 1740) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 586/412;

Na terenie wsi Dąbrowica (tereny Nadleśnictwa Rudnik):

- lipa drobnolistna „Janina” (oddział leśny 256 c) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 693; Na terenie wsi Glinianka (grunty Nadleśnictwa Rudnik):
- dąb szypułkowy (oddział leśny 279 g) numer w rejestrze byłego województwa tarnobrzckiego 694.

2.11. Dziedzictwo kulturowe i turystyka

- dwie Kapliczki z 1861 w Harasiukach. Drewniane, na czterech słupach, daszek w jednej dwuspadowy, w drugiej czterospadowy, kryte dranicami; z trzech stron oszalowane. Wewnątrz jednej z nich rzeźba św. Jana Nepomucena na słupie o tradycjach rokokowych z w. XIX.
- Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Hucie Krzeszowskiej. Wzniesiony 1766 z fundacji Teresy z Michowskich Zamoyskiej wojewodziny lubelskiej. Parafia erygowana 1776. Restaurowany i powiększony 1882, z tegoż czasu obecna polichromia.
- Dzwonnica w Hucie krzeszowskiej.
- Spichlerz w Hucie krzeszowskiej. Wzniesiony w XVIII/XIX w.
- Kapliczki w Hucie krzeszowskiej z XIX i XX w. Wewnątrz pierwszej rokokowa rzeźba św. Józefa z XVIII/XIX, wewnątrz drugiej rokokowa rzeźba św. Tekli z XVIII/XIX oraz rzeźba Chrystusa Frasobliwego z XIX.
- Kapliczka w Hucie Nowej, drążona w pniu drzewa z daszkiem, wewnątrz rzeźba Chrystusa Frasobliwego ludowa.
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w miejscowości Banachy,
- stara część cmentarza parafialnego,
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w Hucie Krzeszowskiej,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Pęku,
- cmentarz wojenny z I i II wojny światowej w Harasiukach,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Hucisku,
- mogiły wojenne oraz mogiły Powstańców Styczniowych,
- zespół kościoła parafialnego w Hucie Krzeszowskiej.

Wiele jednak z tych obiektów, w szczególności obejmujących mogiły wojenne i Powstańców Styczniowych oraz cmentarze wojenne i miejsca pamięci w poszczególnych miejscowościach wymagają podjęcia działań w zakresie remontu i renowacji. Wskazane jest również utworzenie szlaku historycznego cmentarzy i mogił wojennych oraz miejsc pamięci wraz z montażem tablic informacyjnych i stworzeniem multimedialnej prezentacji umieszczonej na stronie internetowej gminy Harasiuki.

Gmina Jarocin

Z dziedzictwa kulturowego gminy Jarocin do dzisiejszych czasów zachowały się tu nieliczne zabytkowe obiekty. Do najciekawszych obiektów architektury, miejsc pamięci i innych obiektów na terenie gminy można zaliczyć przede wszystkim:

- Kościół pw. Matki Bolesnej w Jarocinie;
- Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Domostawie z 1909 r.;
- Pomnik w Jarocinie poświęcony bohaterskiej postawie mieszkańców wsi w czasie II wojny światowej;
- Kaplica p.w. Najświętszej Marii Panny wybudowana w 1873 r. w Hucie Deręgowskiej,
- Pomnik upamiętniający ofiary Rzezi Wołyńskiej w Domostawie.

Obiekty dziedzictwa kulturowego w gminie Jarocin, są generalnie w dobrym stanie technicznym i wizualnym, w związku z czym nie ma aktualnie potrzeb w zakresie ich odnowy lub renowacji.

Gmina Ulanów

Już w czasach prehistorycznych ludzie zamieszkiwali tereny położone w okolicy ujścia Tanwi do Sanu. Podczas prowadzonych tu badań archeologicznych odkryto narzędzie z epoki brązu (1700–700 p.n.e.), a także cmentarzysko charakterystyczne dla ludów kultury łużyckiej nad Sanem i jego dopływami. Następny okres to Mezolit (3000-1700 p.n.e.), którego mieszkańcy prowadzili osiadły tryb życia i zajmowali się uprawą zbóż i hodowlą zwierząt.

Spśród burzliwej historii tych terenów zachowały się liczne obiekty zabytkowe:

- Kościół Parafialny Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie, wzniesiony w 1643 r. Fundatorem był chorąży halicki, Jan Hilary Uliński,
- Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku, ufundowany przez wojewodę smoleńskiego Jędrzeja Zamojskiego,
- Dawny cmentarz żydowski w Ulanowie. Na cmentarzu znajduje się 150 macew, w większości z XIX wieku.
- Historyczny układ urbanistyczny i krajobrazowy miasta Ulanów,
- Budynek Urzędu Gminy i Miasta w Ulanowie w stylu secesyjnym z XIX wieku – dawna Szkoła Ludowa,
- Kapliczka św. Jana Nepomucena i św. Floriana w Ulanowie zbudowana po roku 1886,
- Kapliczka Św. Rozalii w Ulanowie, wybudowana prawdopodobnie w 1835 roku jako wotum za powstrzymanie epidemii cholery, szalejącej po powstaniu listopadowym,
- Muzeum Rzeźby Andrzeja Pityńskiego w Ulanowie, mieszczące się w replice domu w którym urodził się artysta,
- Muzeum Flisactwa Polskiego w Ulanowie, mieszczące się w drewnianym budynku z 1865 roku – niegdyś domu jednego z ulanowskich retmanów. W muzeum gromadzone są zbiory związane z flisacką przeszłością Ulanowa,
- Kościół Parafialny św. Wojciecha w Bielinach z 1730r.,
- Historyczny dwór z przyległym parkiem w Bielinach zbudowany w XVII wieku przez ród Mniszchów,
- Klasztor sióstr Dominikanek w Bielinach wybudowany w 1876r.,
- Kościół parafialny św. Onufrego w Dąbrówce, zbudowany w stylu cerkiewno-podkarpackim ok. r. 1764.,
- Kościół parafialny św. Marii Magdaleny w Kurzynie Średniej, zbudowany w latach 1816-1818,
- Kapliczka w Wólce Tanewskiej, wzniesiona około 1859 roku z fundacji mieszkańców miejscowości,
- Kaplica w Hucie Deręgowskiej, zbudowana w 1903r.,
- Kapliczka w Gliniance z 1933r.,
- Rekonstrukcja przejść granicznych między zaborami – rosyjskim i austriackim w Kurzynie Wielkiej i Bukowinie,
- Cypel - malownicze miejsce dopływu Tanwi do Sanu.
- Kapliczka drewniana w Kurzynie Średniej z 1872 r.

W zakresie dziedzictwa kulturowego gmina Ulanów posiada wyjątkową historię, tradycję oraz wiele zabytków które stanowią dziedzictwo kulturowe całego regionu. Ulanów - siedziba Gminy to

miasteczko z tradycjami flisackimi, zwane Stolicą Flisactwa Polskiego. Tradycje flisackie w Ulanowie obejmują kultywowanie dawnych obrzędów, spławów rzecznych i rzemiosła skutniczego, które zostały wpisane na Listę Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO w 2022 roku. Flisacy w swoich działaniach nawiązują do tradycji flisackich i dążą do rozwijania i kultywowania współczesnych form tegoż dziedzictwa w lokalnej społeczności. Prowadzą turystyczne spływy galarami po rzece San w Ulanowie, biorą udział w spławach tradycyjnej tratwy po rzekach Polski, uczą skutnictwa budując jednostki pływające. Przy instytucji kultury działa Kapela Flisacka. W Ulanowie prowadzone jest również Muzeum Flisactwa Polskiego z bogatymi zbiorami, związanymi z życiem codziennym i pracą flisaków.

Turystyka

Głównym atutem gminy są walory przyrodnicze takie jak czyste powietrze, ukształtowanie terenu, duże obszary leśne, sprzyjające wzrostowi znaczenia turystyki i agroturystyki. Ich rozwój może w przyszłości pełnić istotną rolę w procesie rozwoju ekonomicznego regionu. Za największą atrakcję turystyczną gminy uważa się miejscowość Ulanów położoną w malowniczej okolicy w widłach dwóch rzek Sanu i Tanwi, w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych. Powietrze nasycone jest jodem. Badania potwierdziły, że zawartość jodu w powietrzu jest zbliżona, a nawet w niektórych przypadkach większa, do tej w miejscowości nadmorskich. Źródłem występowania jodu w atmosferze są łąki i bagna znajdujące się pomiędzy Ulanowem, Glinianką i Bielińcem. Wysokie stężenie jodu występuje w okolicach zbiornika retencyjnego, który powstał między Ulanowem a Glinianką.

Najwięcej miejsc noclegowych dostępnych jest w mieście Ulanów wraz z bogatą infrastrukturą rekreacyjno-sportową oraz hotelowo-gastronomiczną.

Szlaki turystyczne na obszarze gmin Porozumienia

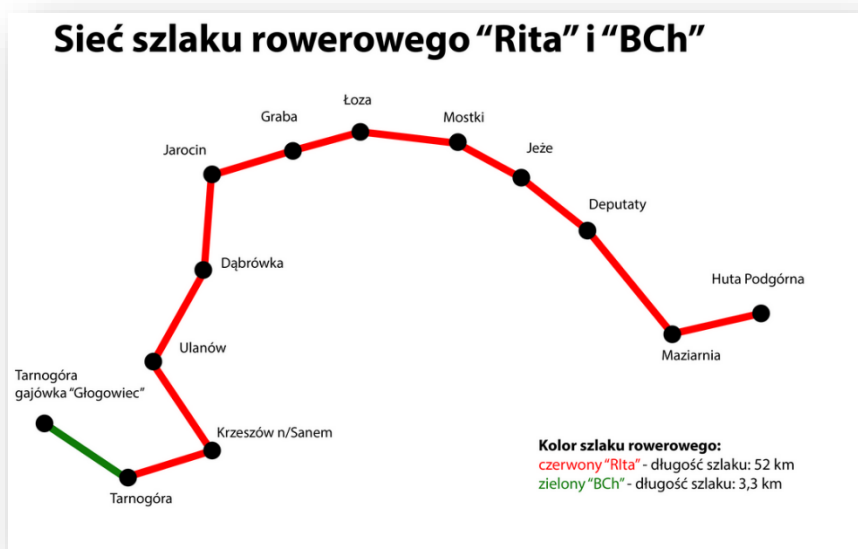
Przez teren gmin Harasiuki, Jarocin i Ulanów przebiega kilka zróżnicowanych tras rowerowych. Wśród tych tras możemy wyróżnić następujące:

- **Green Velo wschodni szlak rowerowy - łącznik niżański nr 301** jest najdłuższym łącznikiem szlaku Green Velo. Jadąc szlakiem od strony Sandomierza, główny szlak rozwidla się w Wólce Tanewskiej prowadząc na północ przez Hutę Deręgowską, a następnie odbija na wschód na Szyperki, Jarocin (zalew Bajorko, Centrum edukacji Ekologicznej), Majdan Golczański, Golce, Maziarnię, Hutę Krzeszowską (zabytkowy Kościół p.w. Podniesienia Krzyża Świętego), Hutę Starą i po 28 km wkracza do województwa lubelskiego w miejscowości Ciosmy. Odcinek ten jest bardzo urokliwy, a ruch samochodowy jest na nim znikomy. W Jarocinie krzyżuje się oraz nakłada z lokalnymi szlakami rowerowymi – Ritą, Historycznym Szlakiem Rowerowym oraz z zielonym szlakiem Atrakcji Turystycznych Regionu – ATR.
- **Szlak rowerowy „Od stolicy flisaków po stolicę grzybiarzy”**, który rozpoczyna i kończy swój bieg w miejscowości Ulanów, tworząc pętlę przebiegającą przez takie miejscowości jak Harasiuki, Hucisko i Krzeszów. Jego długość wynosi 37,1 km. Głównymi atrakcjami szlaku są miasto Ulanów, słynące z wielowiekowych tradycji flisaków oraz malownicze lasy w pobliżu miejscowości Harasiuki, które znane są jako „królestwo grzybiarzy”;
- **Szlak rowerowy „Żołnierskim szlakiem płk Zieleniewskiego”**, o długości 29,6 km, rozpoczynający się przy kościele pw. Matki Bożej Bolesnej i św. Antoniego w Jarocinie i tam też

kończący swój bieg, tworząc pętle prowadzącą przez takie miejscowości jak Bukowa, Momoty Górne, Deputaty, Maziarnia i Majdan Gorczański. Szlak ten swoją nazwą i przebiegiem upamiętnia postać oddziału Wojska Polskiego pod dowództwem płk Zieleniewskiego, który podczas II wojny światowej walczył w okolicznych lasach z Wehrmachtem i z Armią Czerwoną.

- **„Historyczny szlak rowerowy w gminie Jarocin”**, którego długość wynosi 36,8 km, rozpoczynając i kończąc się w okolicy Zalewu w Jarocinie, prowadząc przez takie miejscowości jak Majdan Jarosiński, Domostawa, Nalepy, Graba, Mostki, Golce i Szyperki. Szlak ten oprócz funkcji turystycznych, pełni również funkcje edukacyjną, przedstawiając historię oraz dziedzictwo kulturowe jego okolic. W dużej mierze prowadzi przez Lasy Janowskie, po drogach wyłączonych z ruchu pojazdów lub drogach lokalnych o małym i bardzo małym natężeniu ruchu pojazdów.
- **W Widłach Wisły i Sanu – Zielony Szlak ATR**, długość szlaku: **115 km**. Szlak prowadzi przez 7 gmin powiatu niżańskiego. Na terenie każdej z nich znajduje się miejsce do odpoczynku i planowania dalszej drogi. Szlak zaczyna się w Raclawicach a kończy w Bojanowie. Prowadzi przez miejscowości: Raclawice, Zarzecze, Wólka Tanewska, Ulanów, Dąbrówka, Borki, Szyperki, Jarocin, Graba, Łoza, Mostki, Załomy Majdańskie, Jeże, Deputaty, Maziarnia – Pęk, Maziarnia, Huta Krzeszowska, Sieraków, Pólsieraków, Wólka, Hucisko, Nowa Wieś, Krzeszów Górny, Podolszynka, Plebańska, Krzeszów, Kopki, Chałupki, Rudnik nad Sanem, Jeżowe, Jeżowe – Kowale, Nowy Nart, Gwoździec, Cisów-Las, Korabina, Bojanów.
- **Szlak Angielskich Lotników – Rita**. Szlak rowerowy „RITA” liczy 52 km, przebiega przez teren 5 gmin tj. Nowej Sarzyny, Krzeszowa, Ulanowa, Jarocina i Harasiuk. Szlak rozpoczyna się we wsi Tarnogóra w miejscu upadku angielskiego ciężkiego bombowca HALIFAX JP 224, a kończy w Hucie Podgórnej, gdzie w nocy z 5/6 czerwca 1944 roku z lotniska polowego ewakuowano 4 członków załogi. Nazwa trasy pochodzi od imienia żony dowódcy samolotu, Pani Rity Storey. Został przeprowadzony mało uczęszczanymi drogami – w 95% o nawierzchni asfaltowej, umożliwia to bezpieczne przemieszczanie się z możliwością zaznajomienia się z ciekawym terenem, zarówno pod względem historycznym jak i przyrodniczym.

Mapa 14 Sieć szlaku rowerowego „RITA”

Źródło: <http://turystyka-nizanski.pl/aktywnie/szlaki-rowerowe/szlakiem-angielskich-lotnikow-rita/>

Gmina Harasiuki

Piękne tereny gminy Harasiuki, położonej w obrębie lasów Janowskich, a także zdrowy klimat i czystość środowiska naturalnego stale przyciągają turystów z różnych części kraju, pragnących aktywnie spędzić czas z pięknymi widokami oraz w bezpośrednim kontakcie z przyrodą. Na terenie gminy znajdują się trasy, na których można uprawiać turystykę rowerową oraz spędzać czas rekreacyjnie. Na terenie gminy działają:

- Ośrodek Jazdy Konnej w Gospodarstwie Agroturystycznym – ZAGRODA BALBINY,
- Zagroda Kowalska w miejscowości Krzeszów Górny, w której można znaleźć ciekawe eksponaty,
- spływy kajakowe po rzece Tanew,
- Ośrodek wczasowy Mono Tennis Camp w Harasiukach. Obiekt usytuowany jest w pobliżu rzeki Tanew z bezpośrednim zejściem do wody. Nieopodal znajduje się popularny wśród turystów zalew Biszcz-Żary. Na terenie ośrodka mieści się pensjonat oraz szeregowo murowane domki wakacyjne, siedem kortów tenisowych, boiska plażowe, mini boisko do piłki nożnej, ścianka wspinaczkowa, basen, dwie sale multimedialne, strzelnice do łuków, wiata ogniskowa.

Gmina Harasiuki położona jest na trasach potencjalnie atrakcyjnych dla turystyki rowerowej - przez jej teren przebiega m. in. Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, a także dla turystyki pieszej, jednak brak odpowiedniego zaplecza, obejmującego ścieżki rowerowe, miejsca odpoczynku, punkty sanitarne, miejsca obsługi rowerów, ogranicza jej funkcję jako punktu przystankowego lub docelowego na mapie szlaków regionalnych. W celu rozwoju istniejących tras rowerowych, w tym w szczególności wspomnianego Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo, a także promocji istniejących na tym obszarze obiektów dziedzictwa kulturowego i atrakcji turystycznych należy podjąć działania w kwestii budowy nowych ścieżek rowerowych. W tym zakresie, w planach Powiatu Nizńskiego znajduje się

budowa oznakowanych ścieżek rowerowych, która połączy ze sobą gminę Harasiuki oraz gminę Jarocin, a docelowo i pozostałe gminy w powiecie nizańskim, co stanowi element szerokiej koncepcji utworzenia produktu turystycznego, jakim są Nizańskie Trasy Rowerowe, umożliwiając dostęp do najciekawszych miejsc powiatu, zarówno pod względem przyrodniczym, jak i historyczno-kulturowym. W 2025 roku przy drodze powiatowej nr 1041R Jarocin – Huta Krzeszowska, wybudowana została ścieżka rowerowa łącząca miejscowości Jarocin i Majdan Golczański, znajdujące się na terenie gminy Jarocin. Aktualnie, planowana jest przez Powiat Nizański realizacja II etapu budowy ścieżki rowerowej, która połączy tym razem Majdan Golczański z miejscowością Maziarnia, położoną na terenie gminy Harasiuki, natomiast w dalszych planach pozostaje doprowadzenie ścieżki do miejscowości Huta Krzeszowska i dalej. Nowopowstała oznakowana ścieżka rowerowa, łącząca Majdan Golczański i Maziarnię oraz będąca uzupełnieniem już istniejących dróg dla rowerów, pozytywnie wpłynęłaby na rozwój turystyki rowerowej na tym obszarze oraz promocję powiatu nizańskiego, zachęcając turystów do aktywnego spędzania tu czasu.

Gmina Jarocin

Gmina Jarocin jest położona w otulinie Lasów Janowskich, a część terenów gminy została włączona do europejskiej sieci Natura 2000. Pagórkowaty krajobraz przecięty jest rzekami Bukową i Gilówką, a na pierwszej z nich odbywają się spływy kajakowe. Oferta turystyczna gminy Jarocin dotyczy przede wszystkim oferty agroturystycznej oraz możliwości uprawiania różnych form turystyki aktywnej, co wynika z faktu, że przez gminę przebiegają szlaki turystyki pieszej i rowerowej, a miejscowości gminy stanowią bazę wypadową w inne atrakcyjne turystycznie miejscowości słynące ze znakomitych zabytków: Leżajsk, Łańcut, Kazimierz n/Wisłą, Nałęczów, Sandomierz, Baranów Sandomierski.

Przez teren gminy przebiegają następujące szlaki:

- ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Przyjazny Las”. Ścieżka znajduje się w lesie przy drodze gminnej Jarocin-Katy. Wzdłuż ścieżki rozmieszczone są tablice interaktywne oraz edukacyjne. Przy ich pomocy uczestnicy zajęć poznają dokładniej leśne zwierzęta i rośliny, strukturę oraz zagrożenia lasu.
- Szlak Nordic Walking Trasa zaczyna się nad zalewem w Jarocinie. Tam też znajduje się tablica z mapką szlaku, ćwiczeniami i informacjami na temat doboru sprzętu. Szlak biegnie przez malownicze tereny leśne należące do nadleśnictwa Katy. Oznaczony jest kolorem czerwonym, a jego długość to 7,5 km,
- Historyczny Szlak Rowerowy Gminy Jarocin. Szlak ma długość ok. 42 km.

Na terenie gminy Jarocin swoje usługi oferuje Stadnina „Nasze Hucuty” w miejscowości Majdan Golczański. Największą atrakcją na terenie gminy jest natomiast Zalew w Jarocinie, będący jedynym tego typu miejscem, gdzie można wypocząć i zrelaksować się nad wodą. To wyjątkowy na mapie gminy obiekt, gdzie obecnie znajdują się plaża z parasolami trzcinowymi, molo, plac zabaw, siłownia plenerowa, miejsce na ognisko, boisko do siatkówki, punkt gastronomiczny, wypożyczalnia sprzętu wodnego oraz scena plenerowa, na której odbywają się lokalne imprezy kulturalne. Jednak brak odpowiedniej infrastruktury, pawilonu magazynowo-gastronomicznego, oświetlonych alejek i ścieżek spacerowych wokół zbiornika wraz z oświetleniem, a także nowoczesnych placów zabaw i utwardzonego placu przy scenie plenerowej, sprawia, że ta przestrzeń publiczna nie jest w pełni wykorzystywana. Podjęte działania w zakresie budowy infrastruktury turystycznej przy tym zbiorniku wodnym, przyczynią się do wzrostu liczby odwiedzających, rozwoju sportów wodnych i aktywności

rodzinnych, wydłużenie sezonu turystycznego i kulturalnego oraz poprawę jakości i estetyki przestrzeni publicznej. Przewiduje się również konserwację zbiornika, co poprawi jakość ekosystemu wodnego i terenów przyległych. Nasadzenia drzew i krzewów pozytywnie wpłyną na wypoczynek na łonie natury i zwiększą atrakcyjność ekologiczną przestrzeni publicznej.

Przy zbiorniku, gmina Jarocin dysponuje dużym obszarem terenu, na którym oprócz wspomnianej już infrastruktury turystycznej, planuje się utworzenie pola biwakowego. Działanie to przyczyni się do stworzenia miejsca turystyki długookresowej, co pozwoli na wydłużenie sezonu turystycznego i zatrzymanie turystów na dłużej. Celem utworzenia pola biwakowego jest stworzenie infrastruktury turystycznej, mającej na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Jarocin oraz wspieranie lokalnej gospodarki poprzez rozwój turystyki.

W uzupełnieniu do wymienionej powyżej infrastruktury turystycznej oraz w związku z coraz bardziej popularną formą aktywności w okresie od jesieni do wiosny jaką jest morsowanie, co wzmocni całoroczność produktu turystycznego jakim jest Zalew w Jarocinie, gmina Jarocin planuje również utworzenie kompleksu dla morsów, w ramach którego zainstalowane dwóch saun w różnych wielkościach, wykonanie z drewna i wyposażone w zewnętrzne piece opalane drewnem oraz w taśmy LED zamontowane zewnątrz. Dodatkowo dokonano by montażu dwóch halogenów skierowanych na lustro wody, co zwiększyłoby bezpieczeństwo uczestników zimowych kąpeli, oświetlenia wokół kompleksu oraz wybudowano by dwie drewniane altany, w celu zadaszenia saun.

Gmina Ulanów

Walory naturalne sprawiły, że w gminie powstają gospodarstwa agroturystyczne. Turyści poza przyrodą podziwiać mogą wiele cennych obiektów zabytkowych - dwór, kościoły, kapliczki. Duży wpływ na potencjał turystyczny miasta Ulanów i całej gminy ma produkt turystyczny jakim jest flisactwo, które wpisane na Listę Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO oraz związane z tym kultywowanie tradycji flisackiej.

Znaczna część gminy to kraina lasów wolnych od wszelkich skażeń i zanieczyszczeń. Raj dla wędkarzy i grzybiarzy, amatorów wspianiał krajobrazów oraz pachnących żywicą lasów. Pozwala na wypoczynek w symbiozie z naturą gwarantujący pełną regenerację sił fizycznych, kojąco wpływając na psychikę i uodparniając na trudy codziennego życia. Do dyspozycji turystów gmina oferuje:

Trasy turystyczne i rowerowe:

- szlak żółty turystyki pieszej Bieliny-Ulanów Dolina Dolnego Sanu,
- szlak niebieski „Nadsańska Droga Św. Jakuba”,
- Szlak architektury drewnianej - trasa IX tarnobrzezsko – niżańska,
- Trasa kajakowa "Śladami Bobrów" Harasiuki – Ulanów,
- Szlak wodny "Błękitny San" - San nizinny,
- szlak rowerowy Green Velo (Szlak Wschodni),
- Podkarpacka Trasa rowerowa "Wzdłuż Sanu",
- Szlak rowerowy Bataliony Chłopskie

Ośrodki rekreacyjne:

- Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy „Tanew”,
- Ośrodek Jazdy Konnej „Tanew”,

- Spływy Galarami Bractwo Flisackie,
- „Flisackie Spływy” Mieczysław Łabęcki w Ulanowie,
- Przystań rzeczna i próg na Tanwi w Ulanowie,
- Kajaki SIL Przystań w Dąbrówce.

W kwestii turystyki rowerowej, na terenie Gminy Ulanów na koniec 2024 r. istniało ponad 15 km ścieżek rowerowo-piesznych utrzymanych w bardzo dobrym stanie, które obejmowały:

- ścieżkę rowerową w Dąbrówce o długości 0,5 km, która łączy drogą rowerowo-pieszą część tej miejscowości z dalszą częścią w miejscowościach Dąbrówka i Kurzyna Średnia;
- droga rowerowo-pieszna łącząca miejscowości Dąbrówka i Kurzyna Średnia o długości 2,24 km. W miejscowościach tych znajdują się zabytkowe kościoły wchodzące w szlak architektury drewnianej. W Dąbrówce przy rzece Tanew wybudowana jest przystań kajakowa, do której turyści na rowerach mogą dojechać;
- ścieżka rowerowo-pieszna od Ulanowa do Bielin o długości 6,6 km, która łączy dwie turystyczne miejscowości Ulanów i Bieliny, gdzie znajdują się liczne zabytki i atrakcje turystyczne;
- ciąg rowerowo-pieszny na odcinku Huta Deręgowska – Szyperki o długości 1 km;
- trasa Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo o długości blisko 5 km.

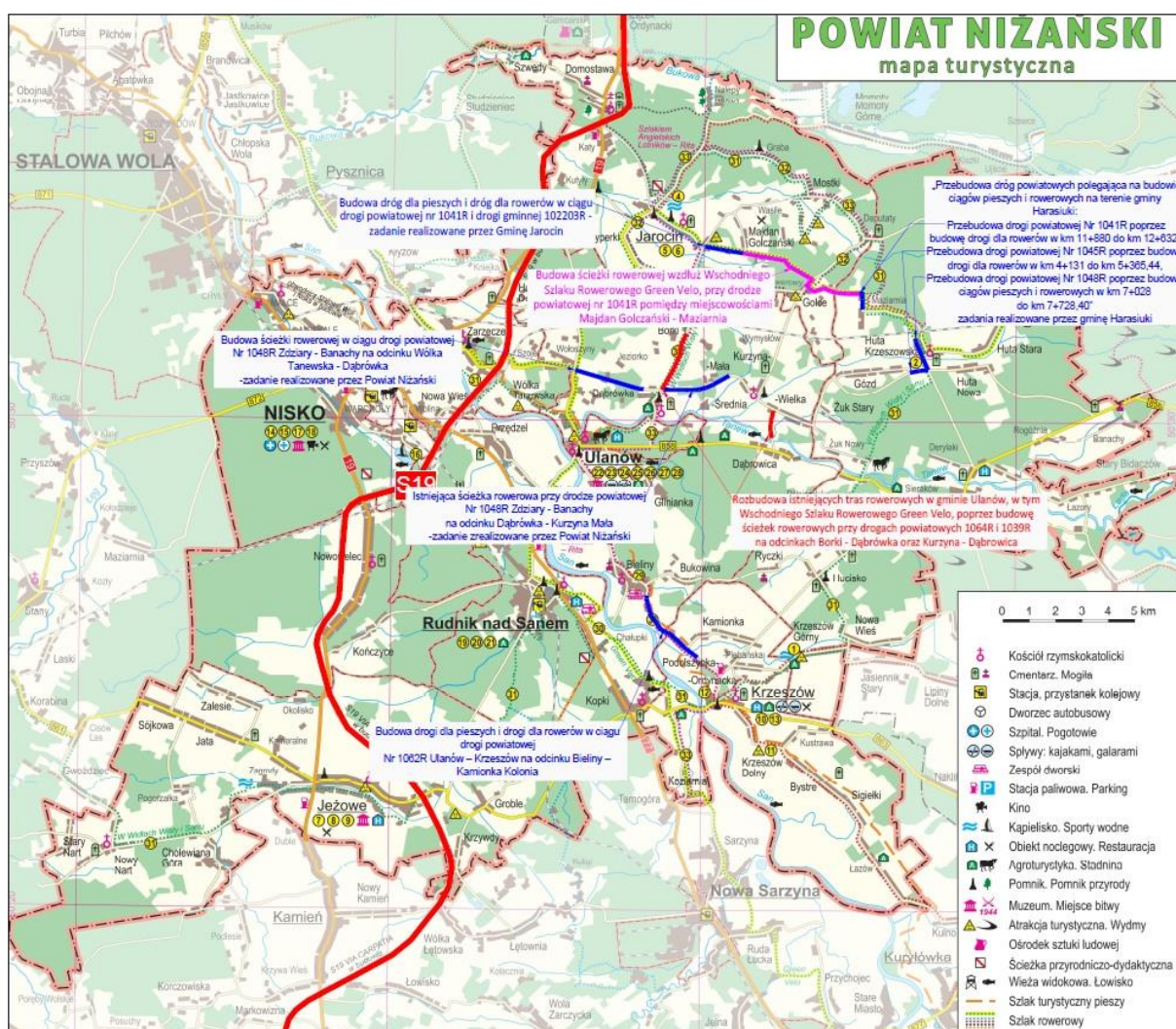
Należy wskazać, że istnieje uzasadniona potrzeba dobudowania oznakowanych ścieżek rowerowych na odcinkach Borki – Dąbrówka oraz Kurzyna – Dąbrowica, przy drogach powiatowych nr 1039R oraz 1064R. Budowa tych ścieżek ma kluczowe znaczenie dla rozwoju spójnej i bezpiecznej turystycznej infrastruktury rowerowej na terenie Gminy i Miasta Ulanów, która stanowi zarazem istotny element sieci dróg rowerowych w całym powiecie niżańskim, w tym wspomnianej wcześniej koncepcji produktu turystycznego Niżańskie Trasy Rowerowe. Odcinek przy drodze 1039R stanowi istotne połączenie z nowo wybudowaną ścieżką rowerową wzdłuż drogi powiatowej 1048R Zdziary–Banachy, a jego zakończenie w miejscowości Dąbrówka stwarza naturalne powiązanie z atrakcyjnymi turystycznie miejscami, takimi jak zabytkowy kościół pw. św. Onufrego i Niepokalanego Serca NMP, w którym zachowały się unikatowa polichromia z 1883 r. oraz autentyczny dzwon z datą budowy świątyni. Ten historyczny obiekt, stanowi ważny punkt krajoznawczy i kulturowy w regionie, wzmacniając turystyczną wartość planowanej inwestycji. W Dąbrówce znajduje się również przystań kajakowa, a także mają swój początek malownicze, biegnące gruntowymi drogami trasy wzdłuż brzegów rzeki Tanew w kierunku Ośrodka Wypoczynkowego w Ulanowie oraz przebiegającej przez zabytkową część Ulanowa trasę Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Na trasie planowanej do wybudowania ścieżki rowerowej znajdują się obecnie wiaty turystyczne, zarówno na terenie miejscowości Borki, jak i Dąbrówka, przy których powstaną miejsca obsługi rowerzystów, gdzie turyści rowerowi będą mogli się zatrzymać, odpocząć, spożyć posiłek, czy też rozpałić ognisko.

Z kolei ścieżka rowerowa na odcinku od Dąbrowicy w stronę Kurzyny, przy której zlokalizowane są przystań kajakowa przy rzece Tanew, plac zabaw, altana turystyczna, boisko sportowe oraz planowane jest utworzenie miejsca obsługi rowerzystów, łączy się z istniejącym ciągiem rowerowo-piechym przy drodze powiatowej Nr 1048R Zdziary-Banachy, a pośrednio również z trasą Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Nowo wybudowany odcinek ścieżki doprowadzi do miejsc zabytkowych, atrakcyjnych turystycznie w Kurzynie Średniej tj. zabytkowa kapliczka, kościół wpisany do szlaku architektury drewnianej.

Nowe odcinki ścieżek rowerowych stanowiąc będą element budowy spójnej sieci tras rowerowych w gminie Ulanów oraz w powiecie nizańskim. Położenie w pobliżu doliny Tanwi nada im walory krajobrazowe i rekreacyjne, a w przyszłości pozwoli na połączenie z innymi odcinkami o znaczeniu ponadlokalnym. Inwestycja przyczyni się do rozwoju turystyki rowerowej, zwiększając atrakcyjność gminy jako miejsca wypoczynku i aktywnej rekreacji.

Planowane do wybudowania ścieżki rowerowe, które zostały opisane powyżej, przedstawione zostały na poniższej mapie.

Mapa 15 Planowane ścieżki rowerowe

Źródło: Opracowanie własne

2.12. Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, opracowywane dla poszczególnych gmin. Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,

strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany, jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Optymalnym rozwiązaniem w kształtowaniu polityki przestrzennej każdej z gmin byłoby uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich ich terenów zurbanizowanych. Jednak w obecnej sytuacji ekonomicznej gmin oraz obowiązujących przepisów prawnych dot. ochrony przyrody, jest to rozwiązanie trudne i czasochłonne w realizacji. Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Gmina Harasiuki

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Harasiuki określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Harasiuki przyjęte uchwałą Rady Gminy Harasiuki nr XXV/152/2020 z dnia 27 listopada 2020 roku.

Zgodnie z danymi GUS z 2023 r. na terenie gminy Oleszyce obowiązuje 9 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z tego 6 planów zostało sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 245,0 ha, co stanowi 1,5 % całkowitej powierzchni gminy. W 2023 r. wydanych zostało 53 decyzje o warunkach zabudowy oraz 10 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Harasiuki

<i>Rodzaj decyzji</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	8	13	7	8	10
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	38	41	66	66	53
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	21	29	27	45	24
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	1	8	2	1	3
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	16	4	37	20	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Jarocin

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Jarocin określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jarocin przyjęte uchwałą Rady Gminy Jarocin Nr XXVII/239/01 z dnia 27 grudnia 2001 r. Zgodnie z danymi GUS z 2023 r. na terenie gminy Jarocin obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z tego 8 planów zostało sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 156,0 ha, co stanowi 1,7 % całkowitej powierzchni gminy. Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane także poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2023 r. wydanych zostało 26 decyzji o warunkach zabudowy oraz 7 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34 Liczba decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Jarocin

<i>Rodzaj decyzji</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	6	2	7	6	7
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	29	42	43	35	26
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	21	23	34	23	20
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	0	3	1	4	0
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	8	16	8	8	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Ulanów

Rada Miejska w Ulanowie uchwałą Nr XXII/156/2001 z dnia 30 kwietnia 2001 r. uchwaliła studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Ulanów jako akt określający politykę przestrzenną miasta i gminy. Zasięg studium obejmuje zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą teren gminy i miasta w granicach administracyjnych o powierzchni 111,48 km²

Zgodnie z danymi GUS z 2023 r, na terenie gminy i miasta Ulanów obowiązują 73 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, z tego 33 plany zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 68 ha, co stanowi 0,6 % całkowitej powierzchni gminy.

Zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2023 r. wydanych zostało 213 decyzji o warunkach zabudowy oraz 36 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Uchwałą Rady Miejskiej w Ulanowie Nr VI/30/2024 z dnia 30 października 2024 r. Gmina Ulanów przystąpiła do sporządzania Planu Ogólnego Gminy i Miasta Ulanów.

Plan ogólny gminy obejmuje całą gminę, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu. Jego zadaniem jest określenie podstawowych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz stworzenie ram dla wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny gminy to obowiązkowy dokument planistyczny, który zastępuje dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Określa on podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego gminy, strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne.

Tabela 35 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Ulanów

Rodzaj decyzji	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	16	13	12	14	16
<i>Decyzje o warunkach zabudowy, ogółem w tym:</i>	52	64	60	56	63
<i>- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</i>	50	54	44	54	49
<i>- decyzje dotyczące zabudowy usługowej</i>	3	3	3	1	4
<i>- decyzje dotyczące innej zabudowy</i>	0	7	13	1	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 36 Planowanie przestrzenne łącznie na terenie gmin

obszar	Ilość planów zagospodarowania przestrzennego ogółem	Plany zagospodarowania przestrzennego na podst. Ustawy z dn. 27.03.2003	Powierzchnia objęta planami ogółem [ha]	Udział powierzchni objętych planami do powierzchni całkowitej [%]
<i>gmina Harasiuki</i>	9	6	245,0	1,5
<i>gmina Jarocin</i>	10	8	156,0	1,7
<i>gmina Ulanów</i>	73	33	68,0	0,6
<i>RAZEM gminy SRP</i>	92	47	469,0	1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.13. Infrastruktura komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno-gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będącym elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Droga krajowa

Przebiega przez teren gminy Jarocin – S 19 „Via Carpatia”, ze zjazdem w Zdziarach,

Drogi wojewódzkie

Na terenie objętym Strategią występują dwie drogi wojewódzkie:

- Droga wojewódzka DW 858 - przebiegające przez gminy: Ulanów oraz Harasiuki:
- Droga wojewódzka DW878, przebiegająca przez gminy: Ulanów i Jarocin,

Gmina Harasiuki

Przez obszar gminy przebiega dwanaście dróg powiatowych o łącznej długości ok. 78,3 kilometrów w granicach gminy:

- 1041 R Jarocin - Huta Krzeszów,
- 1045 R Harasiuki -Janów Lubelski,
- 1046 R Huta Podg.-Huta Stara,
- 1047 R Huta Krzesz.-Ciosmy,
- 1048R Zdziary – Banachy,
- 1065 R Harasiuki – Lipiny,
- 1066 R Harasiuki - Gózd Lipiński,
- 1067 R Łazory - Bidaczów Stary,
- 1068 R Wólka – Pólsieraków,
- 1069 R DW 858 – Krzeszów,
- 1070R Bieliny - Nowa Wieś,
- 1072R Podolszynka Ord.-Lipiny.

Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Harasiuki są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 25 km:

- 102101 R Pęk,
- 102102 R Huta Podgórna-Szeliga-Ciosmy,
- 102103 R Maziarnia-Gózd,
- 102104 R Gózd,
- 102105 R Huta Nowa-Huta Stara,
- 102106 R Rogóżnia-Banachy,
- 102107 R Łazory- PCB Harasiuki,
- 102108 R Derylaki,
- 102109 R Sieraków-Kurzyna,
- 102110 R Żuk Stary,
- 102111 R Harasiuki (Matybudy),
- 102112 R Sieraków – Kusze,

- 102113 R Droga powiatowa nr 1046R-Przejazd PKP,
- 102114 R Droga powiatowa nr 1041R-Kompleks Karlicha.

Gmina Jarocin

Na terenie gminy Jarocin znajdują się drogi powiatowe o łącznej długości ok. 44 kilometrów w granicach gminy. Przez obszar gminy przebiega dziewięć dróg powiatowych:

- 1036 R Domostawa - Szwedz ,
- 1037R Zdziary - Mostki Bukowa,
- 1038 R Majdan Golcz.- Golce,
- 1039 R Jarocin – Ulanów,
- 1040 R Szyperki – Mule,
- 1041R Jarocin - Huta Krzeszowska,
- 1043 R Mule – Golce,
- 1044 R Golce - Kurzyna Średnia,
- 1049R DK19 - Szyperki - Jarocin

Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Jarocin są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 87,54 km.

Gmina Ulanów

Tabela 37 Drogi na terenie gminy Ulanów

lp	Nr drogi	Nazwa drogi/ulicy	lp	Nr drogi	Nazwa drogi/ulicy
Droga krajowa					
1	S19	Via Carpatia			
Drogi wojewódzkie					
1	DW 858	Zarzecz-Szczebrzeszyn	2	DW 878	Janów Lubelski-Dylągówka
Drogi powiatowe					
1	1044R	Golce-Kurzyna Średnia	7	1062R	ul. Podolszynka Ordynacka
2	1049R	drogi S19 – Huta Deręgowska	8	1063R	ul. Lipnik
3	1060R	Ulanów – Rudnik	9	1063R	Ulanów - Wólka Bielińska
4	1060R	Ul. Rudnicka	10	1064R	Kurzyna – Dąbrowica,
5	1061R	ul. Kościuszki	11	1070R	Bieliny – Nowa Wieś
6	1062R	ul. Bielinecka	12	1076R	Bieliny – Rudnik
Drogi gminne					

1	102828R	Zwolaki	43	102840R	Bieliny-Podlesna
2	102208R	Szyperki-Huta Deręgowska	44	102841R	Bieliny-Zawiejska
3	102801R	Huta Deręgowska-pałki	45	102842R	Bieliny-Niwa
4	102802R	Mule-Tobyłka	46	102843R	Bieliny-Płończyska
5	102803R	Wólka Tanewska-Zagóra	47	102844R	Bieliny-Parkowa
6	102804R	Wólka Tanewska-Wołoszyny	48	102845R	Bieliny-Mokradło
7	102805R	Wólka Tanewska-Podbór	49	102846R	Bieliny-Rędziny
8	102806R	Wólka Tanewska-Zadąbrowa	50	102849R	Glinianka-Łączki
9	102807R	Wólka Tanewska-Folwark	51	102850R	ul.Buli
10	102808R	Wólka Tanewska-Szewcy	52	102851R	ul.Sikorskiego
11	102808R	Wólka Tanewska- Suchelaski	53	102851R	ul.Sienkiewicza
12	102809R	Wólka Tanewska-Wymysłów	54	102852R	ul.Partyzantów
13	102809R	Wólka Tanewska-Żabie	55	102853R	ul.Bohaterów Września
14	102810R	Wólka Tanewska-ul.Cegielniana	56	102854R	ul.Poniatowskiego
15	102811R	Wólka Tanewska-Piaski	57	102855R	ul.Bohaterów Września
16	102811R	Wólka Tanewska-ul.Piaski	58	102856R	ul.Sandomierska
17	102812R	Wólka Tanewska-ul.Kręta	59	102857R	ul.Św. Jana
18	102813R	Wólka Tanewska-Tobyłka	60	102858R	ul.Cicha
19	102814R	Wólka Tanewska-ul.Błonie	61	102859R	ul.Św. Barbary
20	102815R	Dąbrowka-Podbuk	62	102860R	ul.Dąbrowskiego
21	102816R	Podosiczna-Podbuk	63	102861R	ul.Głowackiego
22	102817R	Wólka Tanewska, Żabie-Jeziórko	64	102862R	ul.Tanewska
23	102818R	Podbuk-Mieszycze-Jeziórko	65	102863R	ul.Jagiellończyka
24	102819R	Borki-Podosiczna	66	102864R	ul.Kościelna
25	102820R	Borki-Dyjaki	67	102865R	ul.Koszykarska
26	102821R	Borki,Koszary-Wymysłów	68	102866R	ul.Podwale
27	102821R	Dyjaki-Kurzyna Mała	69	102867R	ul.Glinianecka
28	102822R	Majdan-Kurzyna Mała	70	102868R	ul.Mickiewicza
29	102823R	Ruda-Majdan	71	102869R	ul.Cmentarna
30	102824R	Kurzyna Wielka-Zarowie	72	102870R	ul.Św. Zofii

31	102825R	Kurzyna Średnia-Mieszycze	73	102871R	ul.Folwarczna
32	102826R	Dąbrówka-Ruda	74	102872R	ul.Nowa
33	102827R	Wólka Tanewska-ul.Krótką	75	102873R	ul.1-go Maja
34	102830R	Dąbrowica-Buława	76	102874R	ul.Flisaków
35	102831R	Glinianka-Bieliny	77	102875R	ul.Retmańska
36	102832R	Bieliniec za stodołami	78	102876R	ul.Konopnickiej
37	102833R	Bieliniec-Kępa	79	102877R	ul.Turystyczna
38	102834R	Glinianka-Wółczańska	80	102878R	ul.Podlądzie
39	102836R	Glinianka-Rzeczna	81	102879R	ul.Słowackiego
40	102837R	Glinianka-Leśna	82	102880R	ul.Szewska
41	102838R	Bukowina-Dąbrowica	83	102881R	ul.11-go Listopada
42	102839R	Stok-Bukowina	84	102882R	ul.Lipnik

Źródło: Urząd Gminy w Ulanowie

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące mosty:

- Most na rzece San w Ulanowie w ciągu drogowym Nr 1060 Ulanów - Kolonia Przędzel – Rudnik,
- Most na rzece Tanew w ciągu drogowym nr 858 Szczepieszyn – Zarzecze,
- Most na rzece Tanew w Dąbrówce w ciągu drogowym nr 1039 Jarocin – Dąbrówka – Ulanów,
- Most w miejscowości Dąbrowica w ciągu drogowym nr 1064 Kurzyna Średnia-Dąbrowica,
- Mosty w miejscowości Kurzyna Mała, Kurzyna Średnia, Zdziary - Banachy,

Drogi obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego znajdują się w zróżnicowanym stanie technicznym, a utrzymywane są poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę.

Niekorzystną cechą istniejącego układu komunikacyjnego w gminie Harasiuki są braki w podziale przestrzeni drogowej dla jej uczestników ruchu. Ten problem w szczególności dotyczy rowerzystów i pieszych, którzy z braku wydzielonych chodników i ścieżek rowerowych poruszają się po jezdni. Istniejące już chodniki wymagają uzupełnienia i rozwoju w kierunku rozbudowy.

Komunikacja kolejowa:

Przebiegają tutaj dwie równoległe linie kolejowe, korzystające ze wspólnego torowiska:

- szerokotorowa linia kolejowa nr 65, tzw. Linia Hutnicza Szerokotorowa, relacji Hrubieszów – Sławków k. Katowic (dla linii tej Huta Deręgowska pełni funkcję mijanki),
- normalnotorowa linia kolejowa nr 66 relacji Zwierzyniec – Stalowa Wola (dla linii tej Huta Deręgowska pełniła funkcję przystanku osobowego).

2.14. Mieszkalnictwo i infrastruktura techniczna

Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z podstawowych zadań własnych gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Gminy powinny posiadać własne zasoby mieszkaniowe, zarządzane w taki sposób, żeby potrzeby rodzin mających dochody niepozwalające na zakup własnego mieszkania zostały zaspokojone.

Według danych GUS z 2023 roku, na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizkańskiego” na lata 2024 – 2030 znajdowało się 6 008 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 586 640 m², a w odniesieniu do roku 2019 ich liczba wzrosła 211. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie w roku 2019 i 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38 Zasoby mieszkaniowe na terenie gmin Strategii Rozwoju Ponadlokalnego

Zasoby mieszkaniowe		Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Przeciętna liczba osób na mieszkanie
Jednostka miary		szt.	szt.	m ²	m ²	m ²	m ²
gmina Harasiuki	2019	1 840	7 503	172 286	93,6	28,4	3,30
	2023	1 858	7 792	177 700	95,6	31,0	3,08
gmina Jarocin	2019	1 438	6 555	143 168	99,6	26,7	3,74
	2023	1 527	7 060	152 671	100,0	30,2	3,31
gmina Ulanów	2019	2 519	10 972	244 304	97,0	29,6	3,28
	2023	2 623	11 691	256 269	97,7	32,6	3,00
gminy SRP RAZEM	2019	5 797	25 030	559 758	96,73	28,23	3,44
	2023	6 008	26 543	586 640	97,77	31,27	3,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wielkość zasobów mieszkaniowych oraz stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie tych zasobów, określany jest poprzez wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego ten wskaźnik kształtował się w roku 2023 na poziomie:

- gmina Harasiuki – 324,4
- gmina Jarocin – 301,8
- gmina Ulanów – 333,5

Dla porównania, wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców dla województwa podkarpackiego wynosił 347,8 oraz dla całego kraju wynosił 419,3

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gmin do urządzeń techniczno-sanitarnych. Od roku 2019 do końca 2023, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej powiększyła się o 393, wyposażonych w kanalizację wzrosła o 485, a dostęp do gazu z sieci uzyskało 483 mieszkań.

Tabela 39 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne

Wyszczególnienie	2019		2023	
	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań
Gmina Harasiuki				
Wodociąg	1 763	95,8	1 815	97,7
Ustęp splukiwany	1 386	75,5	1 509	81,2
Gaz sieciowy	86	4,7	189	10,2
Gmina Jarocin				
Wodociąg	1 354	94,2	1 487	97,4
Ustęp splukiwany	1 285	89,4	1 431	93,7
Gaz sieciowy	0	0	0	0
Gmina Ulanów				
Wodociąg	2 358	93,6	2 566	97,8
Ustęp splukiwany	2 085	82,8	2 303	87,8
Gaz sieciowy	1 130	44,9	1 510	57,6
Obszar Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na lata 2024-2030				
Wodociąg	5 475	94,4	5 868	97,6
Ustęp splukiwany	4 758	82,0	5 243	87,2
Gaz sieciowy	1 216	20,9	1 699	28,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Budownictwo

W latach 2019 – 2023 na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niziańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, oddano łącznie do użytkowania 227 budynków, w tym 204 budynków mieszkalnych oraz 23 budynki niemieszkalne. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2019 – 2023. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych.

Tabela 40 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2019 – 2023. Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Harasiuki</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	szt.	19	11	9	11	10
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	3,1	1,9	1,5	1,9	1,7
<i>Ilość izb ogółem</i>	szt.	115	69	53	66	59
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	m²	2 163	1 546	1 322	1 272	1 281
<i>gmina Jarocin</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	szt.	24	18	21	21	15
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	4,5	3,5	4,1	4,1	3,0
<i>Ilość izb ogółem</i>	szt.	139	95	108	110	81
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	m²	3 165	2 169	2 595	2 528	1 713
<i>gmina Ulanów</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	szt.	16	24	21	24	11
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	1,9	3,0	2,6	3,0	1,4
<i>Ilość izb ogółem</i>	szt.	91	132	116	137	64
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	m²	1 975	3 291	3 010	3 556	1 441
<i>Gminy SRP RAZEM</i>						
<i>Oddane mieszkania ogółem</i>	szt.	59	53	51	56	36
<i>Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności</i>	szt.	3,1	2,8	2,7	3,0	2,0

<i>Ilość izb ogółem</i>	<i>szt.</i>	345	296	277	313	204
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>m²</i>	7 303	7 006	6 927	7 356	4 435

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 41 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2019 - 2023

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Gmina Harasiuki</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	6	12	7	4	5
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	511	819	676	435	356
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	2 585	3 966	3 415	1 966	1 868
<i>Gmina Jarocin</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	16	11	12	18	8
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	1 056	886	930	1 316	443
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	5 366	5 143	4 723	6 890	2 036
<i>Gmina Ulanów</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	14	12	8	5	10
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	1 474	943	545	439	2 819
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	7 932	5 012	2 643	2 100	18 877
<i>Gminy SRP RAZEM</i>						
<i>Oddane budynki ogółem</i>	<i>szt.</i>	36	35	27	27	23
<i>Powierzchnia użytkowa</i>	<i>szt.</i>	3 041	2 648	2 151	2 190	3 618
<i>Kubatura ogółem</i>	<i>m²</i>	15 883	14 121	10 781	10 956	22 781

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Nizańskiego” na lata 2024 – 2030 realizowane są przez:

1. Zakład Usług Komunalnych w Harasiukach,
2. Gminny Zakład komunalny Sp. z o.o. w Jarocinie,
3. Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ulanowie.

Tabela 42 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2019 oraz 2023

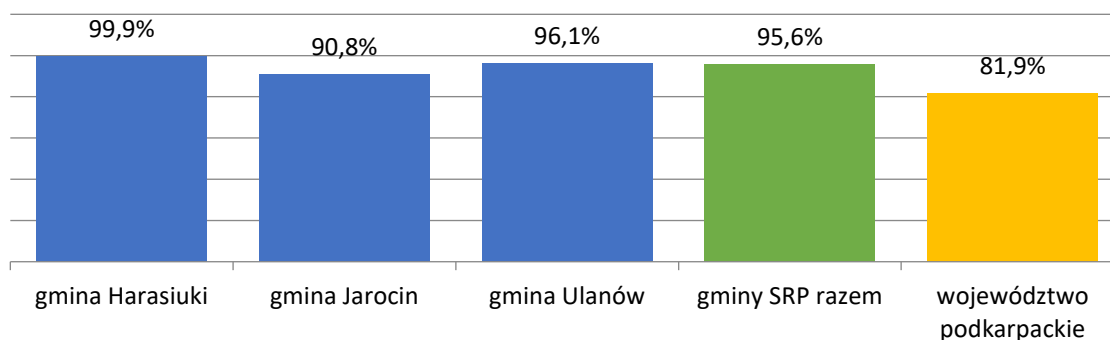
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2023
Gmina Harasiuki			
Długość czynnej sieci	km	102,0	115,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 820	1 891
Awarie sieci wodociągowej	szt.	6	16
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	132,1	129,8
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	21,6	22,6
Gmina Jarocin			
Długość czynnej sieci	km	88,6	91,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 327	1 584
Awarie sieci wodociągowej	szt.	4	5
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	128,6	128,6
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	23,9	25,3
Gmina Ulanów			
Długość czynnej sieci	km	113,6	119,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 363	2 414
Awarie sieci wodociągowej	szt.	0	3
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	209,1	197,0
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	25,3	25,0
Gminy SRP RAZEM			
Długość czynnej sieci	km	304,2	326,4

Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5 510	5 889
Awarie sieci wodociągowej	szt.	10	24
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam³	469,8	455,4
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	23,6	24,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najlepszym wynikiem pod względem liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej na terenie gmin objętych Strategią może poszczycić się gmina Harasiuki (99,9 %), zaś najmniejszy wynik osiągnęła gmina Jarocin (90,8 %). Ogólnie dla całego obszaru wynik wynosi 95,6 %, i jest znacznie wyższy od wyniku województwa podkarpackiego który wynosi 81,9 %.

Wykres 17 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój sieci wodociągowej ma ogromne znaczenie w kontekście ocieplenia się klimatu oraz spadającego rok rocznie poziomu wód gruntowych, zwłaszcza na terenach objętych suszą hydrologiczną, a właśnie do takich zalicza się gminy objęte Strategią.

Sieć kanalizacyjna

Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków realizowane są w poszczególnych gminach za pomocą kanalizacji zbiorczej administrowanej przez gminy. Odprowadzanie zanieczyszczeń odbywa się także za pomocą zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Potrzeba dalszego skanalizowania tego obszaru jest konieczna, bowiem niekontrolowane odprowadzanie ścieków bardzo niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne.

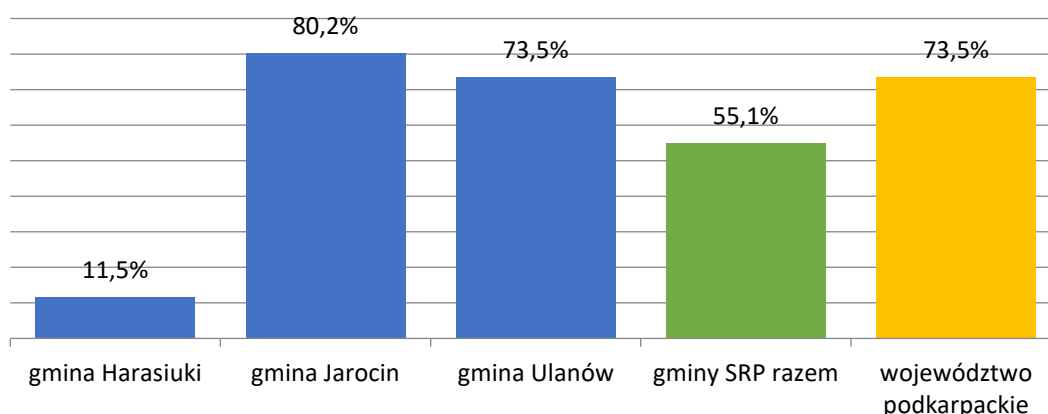
Tabela 43 Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w roku 2019 i 2023

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	10,8	46,8
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	173	201
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	1	1
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	16,7	18,8
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	615	657
<i>gmina Jarocin</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	101,9	108,8
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	999	1 267
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	7	6
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	100,5	112,0
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	4 090	4 059
<i>gmina Ulanów</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	127,1	151,9
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	1 827	1 963
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	3	2
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	201,3	180,0
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	5 934	5 779
<i>Gminy SRP RAZEM</i>			
<i>Długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy</i>	<i>km</i>	239,8	307,5
<i>Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania</i>	<i>szt.</i>	2 999	3 431
<i>Awarie sieci kanalizacyjnej</i>	<i>szt.</i>	11	9
<i>Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną</i>	<i>dam³</i>	318,5	310,8
<i>Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej</i>	<i>os.</i>	10 639	10 495

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wynik dla gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego jest znacznie niższy od obliczonego dla województwa podkarpackiego. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest niezbędna, zwłaszcza w gminie Harasiuki w której z kanalizacji zbiorczej korzysta zaledwie 11,5 % mieszkańców. Zaznaczyć należy, że wskaźniki te dotyczą gospodarstw domowych już przyłączonych do sieci. Kolejne lata 2024-2025 do dalszy intensywny proces budowy sieci kanalizacyjnych na terenie gmin.

Wykres 18 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny jest niewątpliwie jednym z najwygodniejszych nośników energii dla mieszkańców, a jego użycie nie powoduje takich szkód dla środowiska jak spalanie węgla, drewna, oleju opałowego czy też ich pochodnych. Jest też najekonomiczniejszym wyborem w kontekście ciągle jeszcze kosztownych, będących w fazie rozwoju, instalacji wykorzystujących energię odnawialną.

Według danych GUS z 2023 roku, w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, odbiorcami gazu było 1 384 gospodarstwa domowe, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 5 056 osób, tj. 22,4 % ogółu mieszkańców gmin objętych Strategią. Mieszkańcy gminy Jarocin nie posiadali w roku 2023 dostępu do sieci gazowej. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gmin w roku 2019 i 2023 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 44 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminach SRP

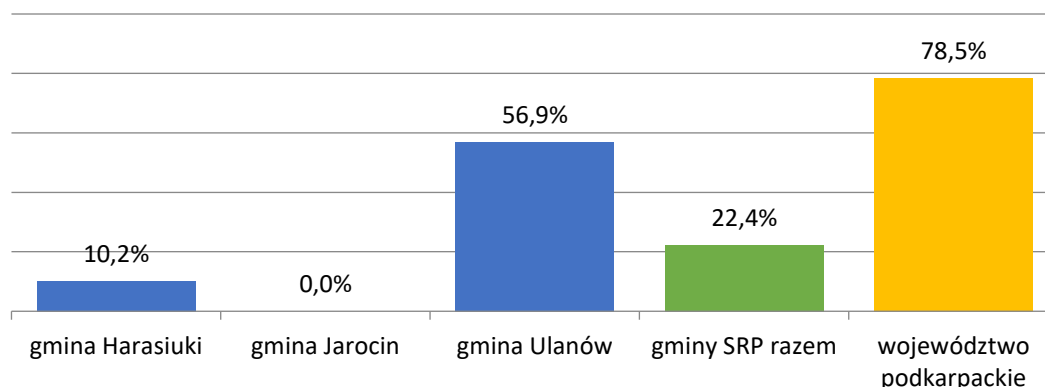
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2019	2023
Gmina Harasiuki			
Długość czynnej sieci gazowej	m	18 981	18 981
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	297	299
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	288	291
Liczba odbiorców gazu	gosp.	121	129
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	45	59
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	399	582
Zużycie gazu	MWh	555,7	581,8
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	276,6	476,3
Gmina Jarocin			
Długość czynnej sieci gazowej	m	0	0
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	0	0
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	0	0
Liczba odbiorców gazu	gosp.	0	0
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	0	0
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	0	0
Zużycie gazu	MWh	0	0
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	0	0
gmina Ulanów			
Długość czynnej sieci gazowej	m	91 239	92 796
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	1 773	1 851

- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	1 731	1 810
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 138	1 255
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	255	602
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	3 670	4 474
Zużycie gazu	MWh	6 200,5	7 746,2
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	2 702,7	6 764,5
Gminy SRP RAZEM			
Długość czynnej sieci gazowej	m	110 220	111 777
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	2 070	2 150
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	2 019	2 101
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 259	1 384
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	300	661
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4 069	5 056
Zużycie gazu	MWh	6 756,2	8 328,0
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	2 979,3	7 240,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pod względem instalacji sieci gazowej, obszar gmin objętych SRP z wynikiem 22,4 %, niekorzystnie odznaczał się na tle województwa podkarpackiego, dla którego wartość w roku 2023 wynosiła 78,5 %. Przyczyniła się do tego wydatnie brak sieci gazowej w gminie Jarocin, ale także niski stopień gazyfikacji obu pozostałych gmin. Najwyższy wskaźnik występuje na terenie gminy Ulanów (56,9 %), co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 19 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 poz. 399 z póź. zm.), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gmin. Gminy są zobowiązane do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie poszczególnych gmin, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na własnym terenie między innymi poprzez zbieranie segregowanych odpadów komunalnych, a następnie przekazywanie ich w terminach wyznaczonych harmonogramem w pojemnikach lub workach w odpowiednim kolorze.

W 2023 roku z terenu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego odebrano ogółem 2 661,5 ton odpadów z czego 1 582,89 tony odpadów zmieszanych (60,8 % odpadów ogółem) oraz 1 045,37 ton odpadów selektywnych (39,2 %). Na jednego mieszkańca SRP przypadało 136 kg wytworzonych odpadów komunalnych, co było wartością niższą od średniej dla województwa podkarpackiego wynoszącej 244 kg na mieszkańca.

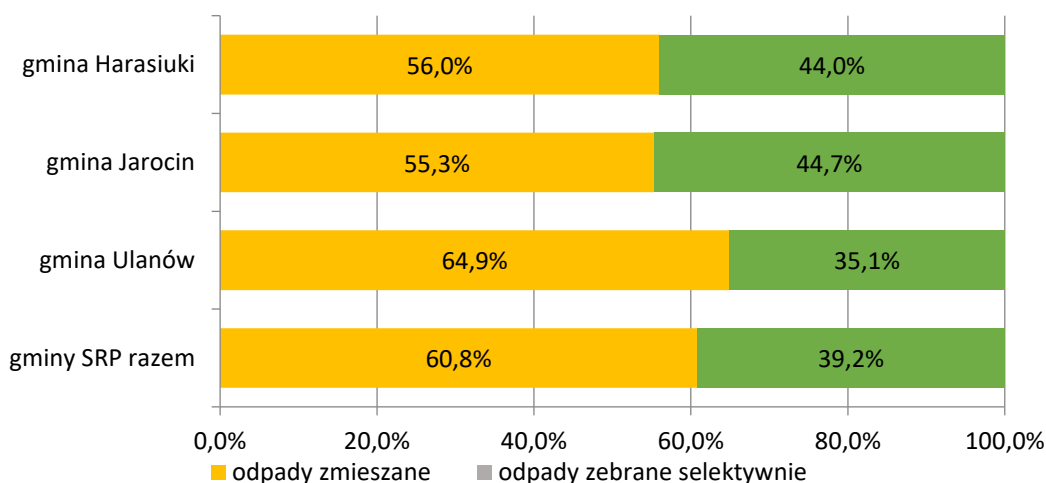
Relację odpadów zebranych selektywnie do odpadów ogółem w poszczególnych gminach oraz dla całego obszaru objętego Strategią przedstawia poniższa tabela i wykres:

Tabela 45 Odpady zebrane w 2023 roku na terenie gmin

	Odpady zebrane ogółem [t]	Odpady zmieszane [t]	Odpady zebrane selektywnie [t]	Ilość odpadów na 1 mieszkańca [kg]
Gmina Harasiuki	776,64	435,27	341,37	135
gmina Jarocin	601,48	314,42	253,82	112
gmina Ulanów	1 283,38	833,20	450,18	163
RAZEM gminy SRP	2 661,50	1 582,89	1 045,37	136

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 20 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Odpady zebrane w 2023 roku selektywnie stanowiły 39,2 % ogółu odpadów zebranych z terenu gmin objętych Strategią (pod tym względem wyróżniała się gmina Jarocin, w której 44,7 % odpadów zbierano w sposób selektywny). Jest to wynik lepszy od wyniku dla województwa podkarpackiego wynoszącego 40,0 %, jednak wymagający dalszego rozwoju świadomości mieszkańców w zakresie ekologii.

2.15. Gospodarka i rolnictwo

Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można zauważyć na koniec 2023 roku w odniesieniu do 2019 roku, spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 17r.ż.) był minimalny (o 2 osoby). Najliczniejszą grupę w dalszym ciągu stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (61,6 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 1 217 osób (9,5 %), natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (powyżej 59 r. ż. u kobiet, pow. 64 r. ż. u mężczyzn) wzrosła o 168 osób (przyrost

o niemal 4,3%), Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie województwa podkarpackiego - postępuje spadek ilości osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkować postępującym starzeniem się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

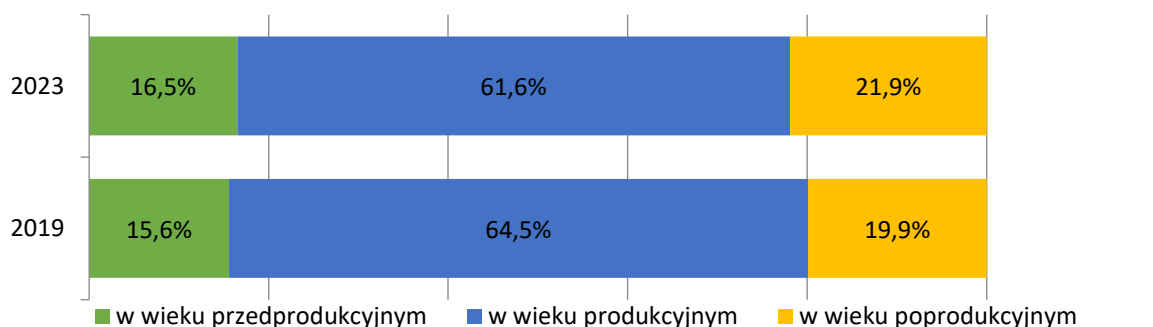
Tabela 46 Struktura ludności w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego

<i>gmina Harasiuki</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	937	939	3 972	3 591	1 165	1 197
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,4	16,4	65,4	62,7	19,2	20,9
<i>gmina Jarocin</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	854	865	3 492	3 116	1 026	1 078
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,9	17,1	65,0	61,6	19,1	21,3
<i>gmina Ulanów</i>						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	1 284	1 269	5 244	4 784	1 727	1 811
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,6	16,1	63,5	60,8	20,9	23,0
Gminy SRP RAZEM						
<i>Grupa ludności</i>	<i>w wieku przedprodukcyjnym</i>		<i>w wieku produkcyjnym</i>		<i>w wieku poprodukcyjnym</i>	
<i>Rok</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Ilość osób</i>	3 075	3 073	12 708	11 491	3 918	4 086
<i>Udział % w ludności ogółem</i>	15,6	16,5	64,5	61,6	19,9	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

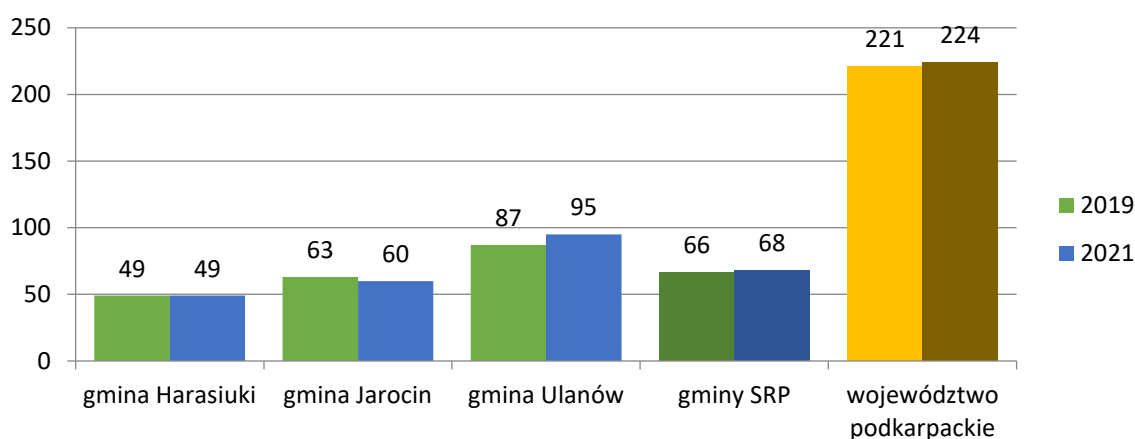
Stan ludności w wieku produkcyjnym mobilnym kształtował się na poziomie 6 864 osób w 2023 roku (59,7 % ludności w wieku produkcyjnym), wobec 7 998 w roku 2019 (62,9 % ludności w wieku produkcyjnym).

Wykres 21 Struktura ludności obszaru gmin SRP według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 i 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 22 Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się w poszczególnych gminach SRP w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego w latach 2019 i 2021*)

*) na dzień tworzenia dokumentu, brak było danych za lata 2022-2023 w bazie BDL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na to, że obszar gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego jest obszarem w przeważającej części wiejskim, część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność rolniczą z wykorzystaniem miejscowych zasobów na terenie gmin objętych SRP nie rozwinął się zaawansowany przemysł. Na jej obszarze funkcjonują głównie małe firmy rodzinne, zajmujące się działalnością usługową i handlową.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można zauważyć że liczba osób w 2021 roku pracujących nieznacznie zwiększyła się w stosunku do 2017 roku.

Zestawienie danych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 47 Pracujący na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2017 – 2021*)

<i>Lata</i>	<i>Ogółem</i>	<i>w tym mężczyzn</i>	<i>w tym kobiet</i>	<i>Pracujący na 1000 ludności</i>
<i>gmina Harasiuki</i>				
2017	311	108	203	50
2018	303	98	205	49
2019	296	102	194	49
2020	278	92	186	47
2021	284	100	184	49
<i>Gmina Jarocin</i>				
2017	357	155	202	66
2018	360	142	218	67
2019	336	122	214	63
2020	319	124	195	62
2021	309	131	178	60
<i>gmina Ulanów</i>				
2017	691	328	363	83
2018	720	362	358	87
2019	720	359	361	87
2020	713	376	337	89
2021	754	381	373	95
<i>gminy SRP RAZEM</i>				
2017	1 359	591	768	199
2018	1 383	602	781	203
2019	1 352	583	769	199
2020	1 310	592	718	198
2021	1 347	612	735	204

*) Brak danych w źródłach GUS za lata 2022-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Bezrobocie

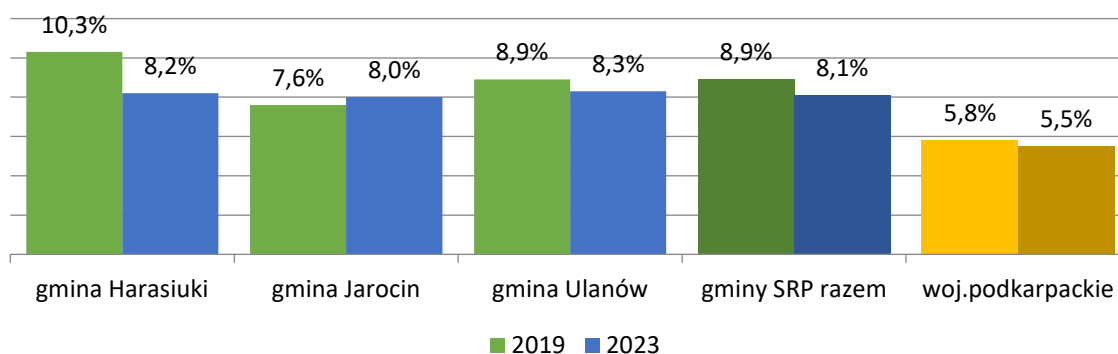
Duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Regionalnego ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2023 roku wyniósł 8,1 %, notując spadek w porównaniu z 2019 rokiem o 0,8 %. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców oraz ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na tle województwa podkarpackiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 48 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku według płci

Jednostka terytorialna	Ogółem %		Mężczyźni %		Kobiety %	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023
<i>gmina Harasiuki</i>	10,3	8,2	9,3	7,6	11,5	8,9
<i>gmina Jarocin</i>	7,6	8,0	5,9	6,7	9,5	9,5
<i>gmina Ulanów</i>	8,9	8,3	7,3	7,6	10,8	9,2
<i>Gminy SRP razem</i>	8,9	8,1	7,5	7,3	10,6	9,2
<i>woj. podkarpackie</i>	5,8	5,5	5,0	5,0	6,6	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 23 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminach SRR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle województwa podkarpackiego, gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego mają wyższy odsetek bezrobotnych. Dotyczy to przede wszystkim gminy wiejskiej, oddalonej od centrów miejskich – Jarocin, w której w przeciągu 5 lat nastąpił wzrost bezrobocia o 0,6 %. Biorąc pod uwagę dane dotyczące liczby osób pracujących, można wysunąć wniosek, że większość osób znajduje zatrudnienie w rolnictwie lub w sąsiednich gminach. Niemniej ważnym zagadnieniem jest zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy

i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Według danych GUS, na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 940 bezrobotnych mieszkańców gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, w tym 474 kobiety (50,4 % ogółu bezrobotnych). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 521 mieszkańców (55,4 %) to osoby długotrwale bezrobotne. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 49 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2019- 2023

<i>Lata</i>	<i>Bezrobotni ogółem</i>	<i>W tym kobiety</i>	<i>W tym do 30 roku życia</i>	<i>W tym powyżej 50 roku życia</i>	<i>Osoby długotrwale bezrobotne</i>
<i>gmina Harasiuki</i>					
2019	408	202	169	64	227
2023	293	143	96	62	163
<i>Gmina Jarocin</i>					
2019	265	153	80	49	135
2023	249	135	85	49	126
<i>gmina Ulanów</i>					
2019	466	258	166	97	268
2023	398	196	106	87	232
<i>Gminy SRP razem</i>					
2019	1 139	613	415	210	630
2023	940	474	287	198	521

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Według stanu na koniec 2021 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat – 341 osób, tj. 48,4 % ogółu bezrobotnych, natomiast bezrobotni w wieku do 30 lat, stanowili 30,5 % ogółu bezrobotnych.

Gospodarka

W ostatnich latach we wszystkich gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie SRP na koniec 2023 roku działało 1 256

podmiotów gospodarki narodowej. Od 2019 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 169, tj. 15,5 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 50 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP

<i>Jednostka terytorialna</i>	<i>Ogółem*</i>			<i>Sektor publiczny</i>		<i>Sektor prywatny</i>	
	<i>2019</i>	<i>2023</i>	<i>Wzrost w %</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>gmina Harasiuki</i>	313	372	18,8	9	8	297	357
<i>gmina Jarocin</i>	314	369	17,5	9	9	300	356
<i>gmina Ulanów</i>	460	515	11,9	12	13	443	496
<i>gminy SRP razem</i>	1 087	1 256	15,5	30	30	1 040	1 209

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gmin objętych SRP dotyczy przede wszystkim sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2019 – 2023 wzrosła o 169 i wyniosła na koniec 2023 roku 1 209 podmiotów. Ilość osób fizycznych z zarejestrowaną działalnością gospodarczą wzrosła do 1 021 wobec 872 zarejestrowanych w 2019 roku podmiotów. Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy wszystkich gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.

Tabela 51 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP

<i>gmina Harasiuki</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		<i>2019</i>	<i>2023</i>
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	6	6
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	3	2
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	253	303
	<i>Spółki handlowe</i>	5	9

	<i>Spółdzielnie</i>	3	3
	<i>Fundacje</i>	0	0
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	20	21
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	16	22
<i>gmina Jarocin</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	6	6
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	3	3
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	251	302
	<i>Spółki handlowe</i>	7	8
	<i>Spółdzielnie</i>	0	1
	<i>Fundacje</i>	1	2
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	13	13
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	28	30
<i>gmina Ulanów</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	9	10
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	3	3
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	368	416
	<i>Spółki handlowe</i>	7	9
	<i>Spółdzielnie</i>	1	1
	<i>Fundacje</i>	1	1
	<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	2	4
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	30	33
<i>Gminy SRP razem</i>			
<i>Rodzaje podmiotów</i>		2019	2023
<i>Sektor publiczny</i>	<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	21	22
	<i>Pozostałe formy prawne</i>	9	8
<i>Sektor prywatny</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	872	1 021

	Spółki handlowe	19	26
	Spółdzielnie	4	5
	Fundacje	2	3
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	35	38
	Pozostałe formy prawne	74	85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

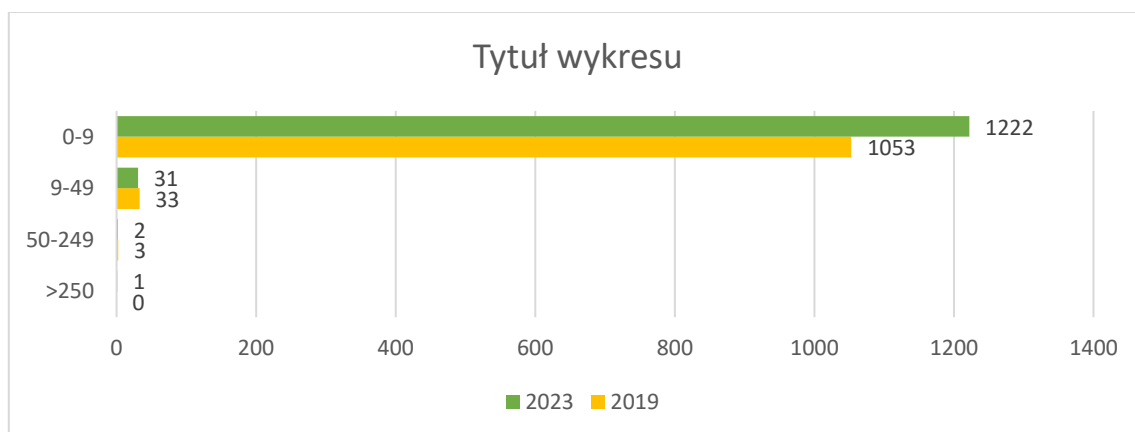
Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których ilość zwiększyła się w porównaniu do danych z 2019 roku o 169 i wyniosła 1 222 w 2023 roku. W tymże roku na terenie gmin objętych Strategią działało 31 przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób do 3 zwiększyła się liczba przedsiębiorstw z przedziału 50-249, oraz powstało 1 przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 osób.

Tabela 52 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP

Lp. zatrudnionych	gmina Harasiuki		gmina Jarocin		gmina Ulanów		RAZEM gminy SRP	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
0-9	304	363	304	361	445	498	1 053	1 222
10-49	9	9	10	8	14	14	33	31
50-249	0	0	0	0	2	3	2	3
>250	0	0	0	0	0	1	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 24 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

W okresie ostatnich pięciu lat na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizkańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, zwiększyła się ilość podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 10 tysięcy ludności. Były to jednak wartości niższe niż średnie

dla całego województwa podkarpackiego. Ilość wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców w 2023 roku była większa o 6 w porównaniu do 2019 roku.

Tabela 53 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy SRP za lata 2019 i 2023 oraz województwa podkarpackiego

<i>Gmina Harasiuki</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	515	650
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	67	63
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	21	30
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	52	65
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	78,8	103,6
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	42	53
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	6,37	8,44
<i>gmina Jarocin</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	585	729
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	63	61
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	28	28
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	58	73
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	89,9	118,4
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	47	60
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	7,19	9,69
<i>Gmina Ulanów</i>		
<i>Wskaźnik</i>	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	557	655
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	56	48
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	18	17
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	45	53

<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	87,7	107,7
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	45	53
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	7,02	8,70
Gminy SRP RAZEM		
Wskaźnik	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	552	678
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	62	57
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	22	25
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	55	67
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	85,4	109,9
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	44	55
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	6,68	8,94
Województwo podkarpackie		
Wskaźnik	2019	2023
<i>Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	851	1 009
<i>Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności</i>	71	76
<i>Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności</i>	39	45
<i>Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności</i>	85	101
<i>Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	138,6	170,5
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności</i>	63	76
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>	10,31	12,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

Na obszarze gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Niżańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, dominują gospodarstwa prywatne o średnich wielkościach 1 do 5 ha powierzchni całkowitej. Obszar gmin jest korzystny dla rolnictwa ze względu na stosunkowo dobre gleby do upraw oraz korzystne warunki klimatyczne. W zakresie struktury upraw zdecydowanie przeważają zboża (największy areał zajmuje pszenica ozima),

nie mały areal zajmują także ziemniaki i rośliny pastewne. Na terenie tym rozwinięta jest uprawa warzyw i owoców miękkich oraz hodowla trzody chlewnej, drobiu i bydła. Rolnictwo ma wysoki stopień rozdrobnienia agrarnego, bez działań scaleniowych. Produkcja rolna w gospodarstwach nastawiona jest głównie na zaopatrzenie rodzin wiejskich, w niewielkim stopniu na sprzedaż produktów. Szansą dla rolnictwa w wysokim stopniu rozdrobnionego jest rozwój produkcji żywności ekologicznej. Przeszkodą w rozwoju gospodarstw rolnych jest ich mały areal w połączeniu z nadmiarem osób czerpiących z nich źródło utrzymania, co skutkuje niskimi dochodami i niszowym znaczeniem dla przemysłu przetwórczego oraz handlu.

Rodzaje użytków rolnych, występujących na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, według danych z 2020 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 54 Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gmin

Wyszczególnienie	<i>gmina Harasiuki</i>	<i>gmina Jarocin</i>	<i>gmina Ulanów</i>	<i>RAZEM gminy SRP</i>
	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>Użytki rolne ogółem</i>	3 179,05	2 358,22	2 939,48	8 476,75
<i>Powierzchnia zasiewów</i>	1 169,73	454,03	862,84	2 486,60
<i>Sady ogółem</i>	16,94	13,88	14,86	45,68
<i>Łąki trwałe</i>	940,80	1 605,93	1 558,97	4 105,70
<i>Pastwiska trwałe</i>	59,99	89,43	79,71	229,13
<i>Pozostałe użytki rolne</i>	430,26	90,70	236,94	757,90
<i>Pozostałe grunty</i>	252,51	191,82	275,74	720,07
<i>Lasy i grunty leśne</i>	1 472,38	756,84	518,94	2 748,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Strukturę agrarną gospodarstw położonych na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, charakteryzuje znaczne rozdrobnienie, które może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach.

Tabela 55 Rodzaje gospodarstw na terenie gmin objętych Strategią w roku 2020

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba gospodarstw rolnych</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>
<i>gmina Harasiuki</i>		

Gospodarstwa ogółem	626	4 903,94
do 1 ha	5	13,21
1-5 ha	373	2 109,88
5 –10 ha	215	2 099,49
10-15 ha	20	300,24
15 ha i więcej	13	381,12
gmina Jarocin		
Gospodarstwa ogółem	514	3 306,88
do 1 ha	10	22,4
1-5 ha	344	1 506,66
5 –10 ha	130	1 152,36
10-15 ha	19	274,37
15 ha i więcej	11	351,09
gmina Ulanów		
Gospodarstwa ogółem	594	3 734,16
do 1 ha	11	21,06
1-5 ha	432	1 615,08
5 –10 ha	111	920,81
10-15 ha	16	242,83
15 ha i więcej	24	934,38
RAZEM gminy SRP		
Gospodarstwa ogółem	1 734	11 944,98
do 1 ha	26	56,67
1-5 ha	1 149	5 231,62
5 –10 ha	456	4 172,66
10-15 ha	55	817,44
15 ha i więcej	48	1 666,59

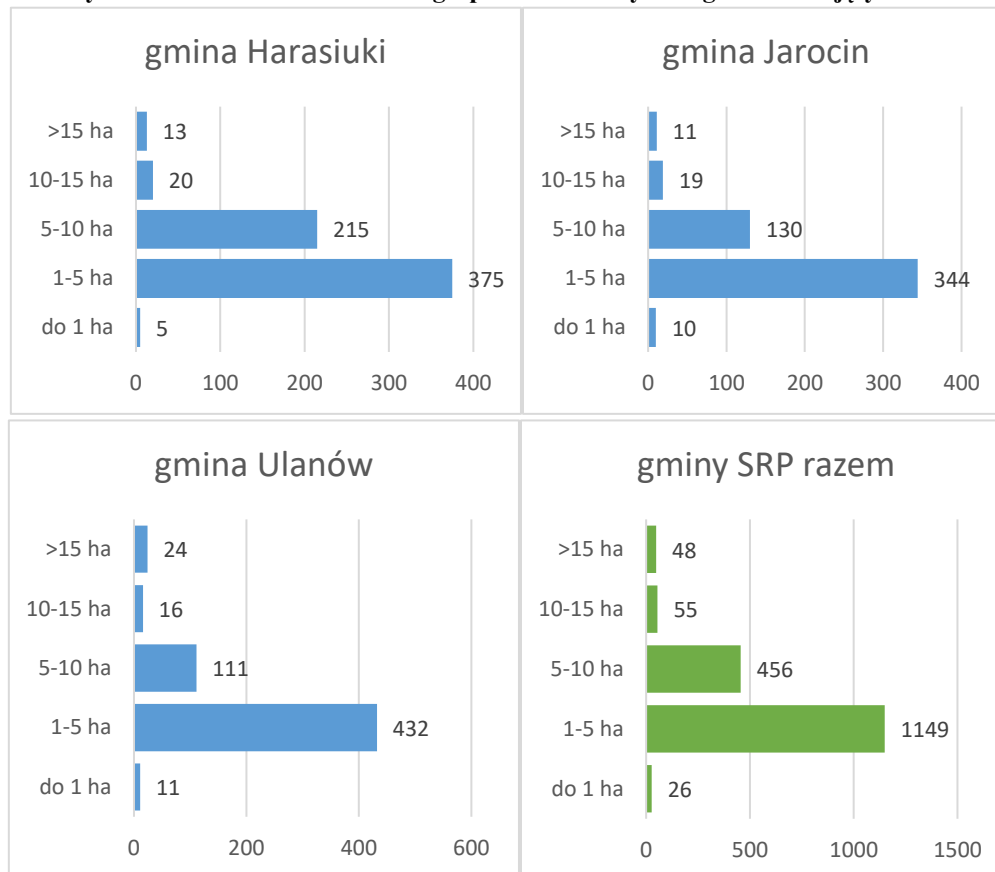
Źródło: Opracowanie na podstawie BDL

Gospodarstwa od 1 do 5 ha stanowią prawie 66,2 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując 43,8 % powierzchni, natomiast gospodarstwa o powierzchni ponad 15 ha stanowią 2,7 % ogólnej liczby gospodarstw, zajmując prawie 13,9 % powierzchni gmin.

Dochód z działalności rolniczej osiąga 1 301 gospodarstw domowych (75,0 %), z tego 940 (54,2 %) gospodarstw, końcową produkcję rolną przeznaczają na samozaopatrzenie, a 361 gospodarstwa (27,7 %) końcową produkcję przeznaczają na sprzedaż.

W 2020 roku, na terenie gmin objętych Strategią w rolnictwie pracowało 3 391 osób (członków rodzin oraz stałych najemników), co stanowiło niemal 18,2 % ludności (w 2020r.).

Wykres 25 Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w gminach objętych SRP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

2.16. Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, realizowana jest w oparciu o uchwały budżetowe, uchwalane corocznie przez Radę Miejską w Ulanowie oraz Rady Gmin: Harasiuki oraz Jarocin. Dochody i wydatki gmin na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 56 Realizacja budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019-2023 w zł

gmina Harasiuki					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	31 614 099,19	39 283 933,56	47 703 750,06	43 181 495,95	50 203 363,87
Wydatki	31 115 568,07	34 099 192,58	44 486 840,05	46 905 374,11	47 095 933,18

saldo	498 531,12	5 184 740,98	3 216 910,01	-3 723 878,16	3 107 430,69
gmina Jarocin					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	25 084 632,67	39 768 772,43	28 495 898,27	34 395 067,57	31 490 027,14
Wydatki	24 355 930,42	36 856 855,29	25 640 393,68	33 775 491,25	31 866 974,96
saldo	728 702,25	2 911 917,14	2 855 504,59	619 576,32	-376 947,82
gmina Ulanów					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	43 937 548,86	43 014 050,13	44 496 889,76	66 457 965,08	53 992 387,64
Wydatki	41 724 611,98	32 944 941,83	36 719 031,70	63 346 415,75	54 299 919,76
saldo	2 212 936,88	10 069 108,30	7 777 858,06	3 111 549,33	- 307 532,12
RAZEM gminy SRP					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody	100 636 280,72	122 066 756,12	120 696 538,09	144 034 528,60	135 685 778,70
Wydatki	97 196 110,47	103 900 989,70	106 846 265,38	144 027 281,11	133 262 827,90
saldo	3 440 170,25	18 165 766,42	13 850 272,71	7 247,49	2 422 950,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Dochody na 1 mieszkańca obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Powiatu Nizańskiego, Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin” na lata 2024 – 2030, w 2023 roku wynosiły 7 275,37 zł, a wydatki na 1 mieszkańca wyniosły 7 145,45 zł.

Tabela 57 Porównanie dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w gminach SRP w 2023 w zł

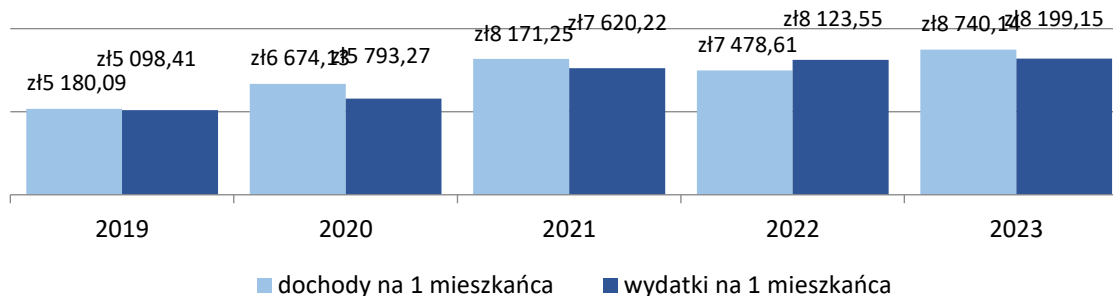
	<i>gmina Harasiuki</i>	<i>gmina Jarocin</i>	<i>gmina Ulanów</i>	<i>średnia dla gmin SRP</i>
<i>dochody</i>	8 740,14	6 195,17	6 861,40	7 275,37
<i>wydatki</i>	8 199,15	6 269,32	6 900,94	7 145,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

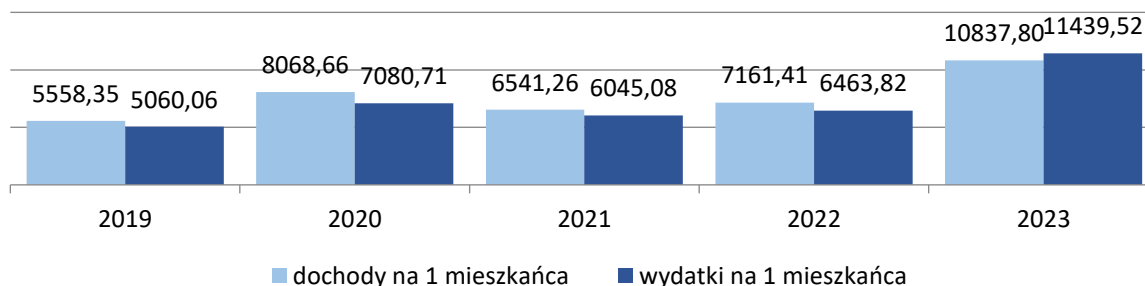
Dane dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca w latach 2019-2023 dla poszczególnych gmin przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 26 Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2019-2023 w zł

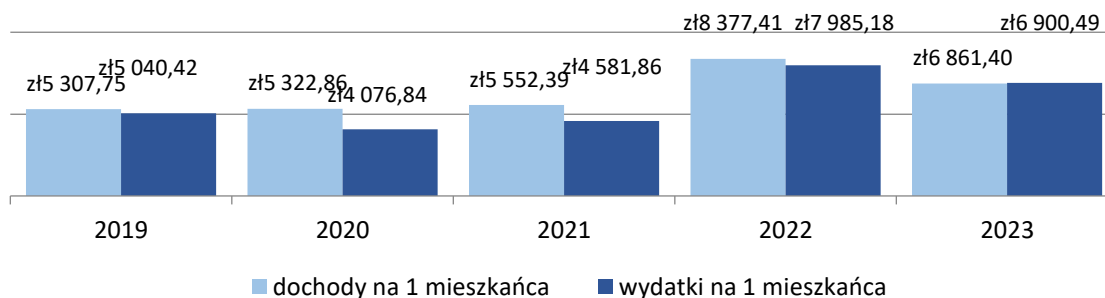
Gmina Harasiuki

Gmina Jarocin

gmina Ulanów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Znaczną część dochodów gminy stanowią dochody bieżące, jednak ważnym ich elementem są również dochody majątkowe. Pochodzą one w głównej mierze z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje, ale też ze sprzedaży składników majątkowych. W latach 2019-2023, udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem wykazywał tendencję wzrostową. Główną przyczynę tego można upatrywać w aktywnym i skutecznym pozyskiwaniu przez gminy środków zewnętrznych, w tym też środkach otrzymanych w 2023 roku w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Kształtowanie się dochodów majątkowych na przestrzeni lat 2019-2023 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

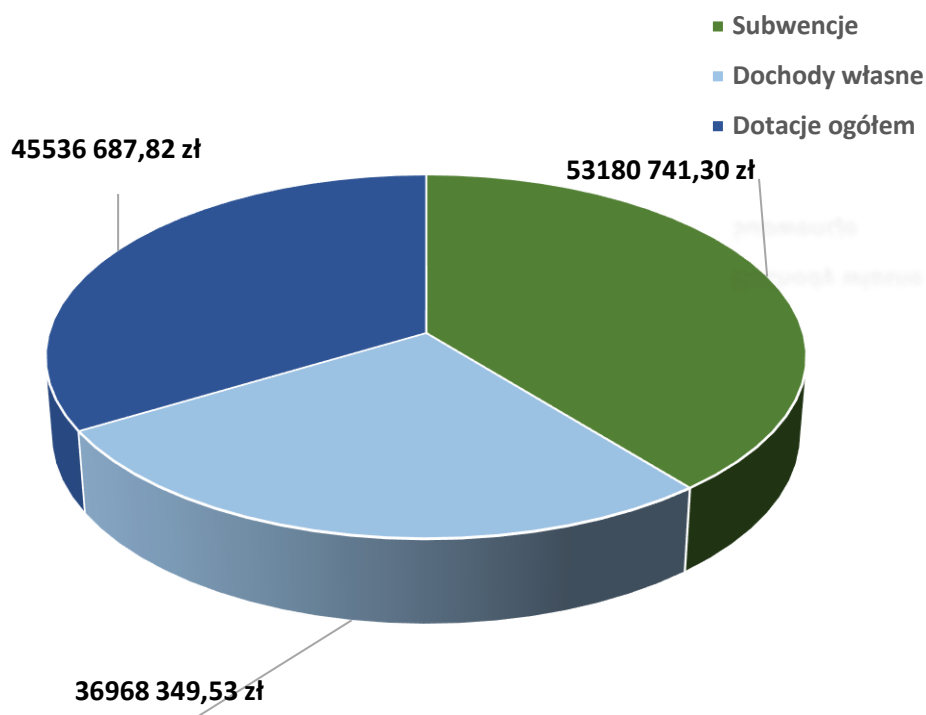
Tabela 58 Kształtowanie się dochodów majątkowych (inwestycyjnych) na przestrzeni lat 2019-2023

<i>gmina Harasiuki</i>					
<i>Rodzaj</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Subwencje</i>	12 688 416,00	13 133 192,00	17 137 783,00	14 349 740,00	17 999 811,90
<i>Dochody własne</i>	5 753 072,92	11 326 137,49	8 131 999,39	10 187 730,73	13 711 577,82
<i>Dotacje ogółem</i>	13 172 610,27	14 824 604,07	22 433 967,67	18 644 025,22	18 491 974,15
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	727 266,34	3 265 082,42	9 204 743,81	181 470,00	0,00
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	12 445 343,93	12 782 250,07	14 267 762,67	18 462 555,22	18 491 974,15
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	1 949 377,78	1 157 978,73	1 089 188,83	1 076 212,16	1 118 174,36
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	10 073 646,15	11 373 831,34	11 441 220,84	9 662 477,48	8 620 856,90
<i>gmina Jarocin</i>					
<i>Rodzaj</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
<i>Subwencje</i>	9 936 214,00	10 727 695,00	11 791 860,00	11 697 358,00	14 481 061,20
<i>Dochody własne</i>	4 866 232,88	10 965 566,49	5 719 311,43	8 775 724,44	5 785 896,55
<i>Dotacje ogółem</i>	10 282 185,79	18 075 510,94	10 984 726,84	13 921 985,13	11 223 069,39

<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	1 125 214,79	11 435 514,89	927 813,90	927 813,90	0,00
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	8 606 306,79	9 057 017,51	9 080 767,05	6 879 300,81	5 547 985,27
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	920 340,96	579 922,57	592 667,59	525 511,76	684 041,40
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	7 685 965,83	8 477 094,94	8 333 457,48	6 353 789,05	4 829 456,61
gmina Ulanów					
Rodzaj	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Subwencje</i>	14 221 390,00	14 806 003,00	16 038 933,00	16 244 386,00	20 699 868,20
<i>Dochody własne</i>	11 597 314,83	14 185 434,02	12 773 570,57	15 391 868,72	17 470 875,16
<i>Dotacje ogółem</i>	18 118 844,03	14 022 613,11	15 684 386,19	34 821 710,36	15 821 644,28
<i>Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych</i>	4 956 138,18	961 349,62	1 935 045,44	10 366 623,97	0,00
<i>Dotacje celowe ogółem, w tym</i>	12 816 873,45	12 871 155,18	13 356 590,86	10 191 629,79	8 446 579,29
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne</i>	2 608 486,63	918 799,31	1 124 810,67	853 958,41	852 609,99
<i>Dotacje celowe z budżetu państwa na zlecone zadania z zakresu administracji rządowej</i>	10 208 386,82	11 952 355,87	12 231 780,19	9 317 671,38	7 378 961,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 27 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie rzecz przedstawia się w przypadku wydatków. Obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych. Zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

Poziom wydatków inwestycyjnych (majątkowych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2019-2023 wykazywał tendencję wzrostową. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2019-2023, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

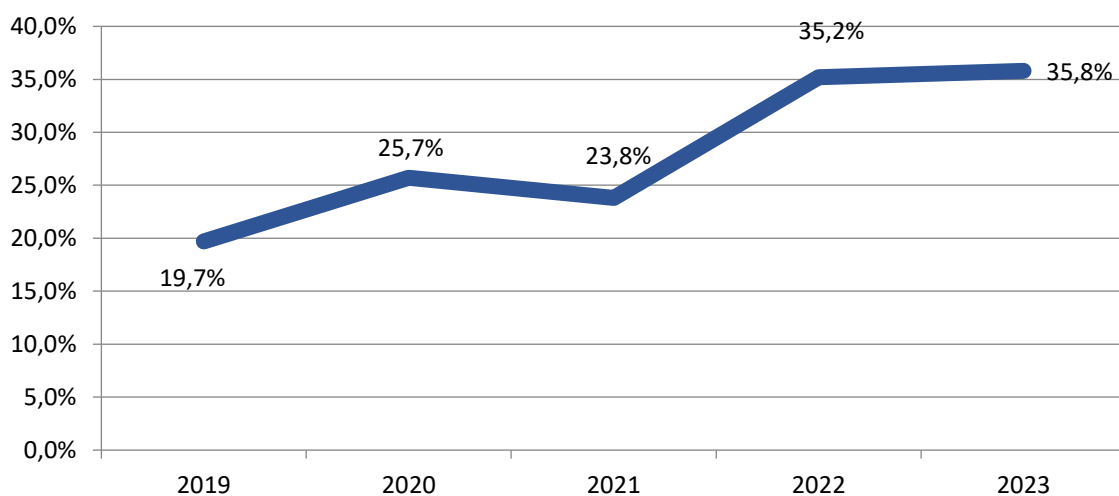
Tabela 59 **Udział wydatków inwestycyjnych (majątkowych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni**

<i>gmina Harasiuki</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	31 115 568,07	3 481 029,82	11,2
2020	34 099 192,58	5 264 045,64	15,4
2021	44 486 840,05	14 547 531,02	32,7
2022	46 905 374,11	11 200 187,87	23,9
2023	47 095 933,18	13 318 250,71	28,3
<i>gmina Jarocin</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	24 355 930,42	5 114 719,43	21,0
2020	36 856 855,29	16 125 620,61	42,7
2021	25 640 393,68	3 903 790,27	12,6
2022	33 775 491,25	11 420 980,63	33,8
2023	31 866 974,96	10 984 726,65	34,5
<i>gmina Ulanów</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	41 724 611,98	10 558 273,77	25,3
2020	32 944 941,83	5 317 204,80	16,1
2021	36 719 031,70	6 990 158,31	19,0
2022	63 346 415,75	28 050 549,74	44,3
2023	54 299 919,76	23 390 326,35	43,1
<i>Razem gminy SRP</i>			
<i>Rok</i>	<i>Wydatki ogółem (w zł)</i>	<i>Wydatki majątkowe (w zł)</i>	<i>Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)</i>
2019	97 196 110,47	19 154 023,02	19,7
2020	103 900 989,70	26 706 871,05	25,7

2021	106 846 265,38	25 441 479,60	23,8
2022	144 027 281,11	50 671 718,24	35,2
2023	133 262 827,90	47 693 303,71	35,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

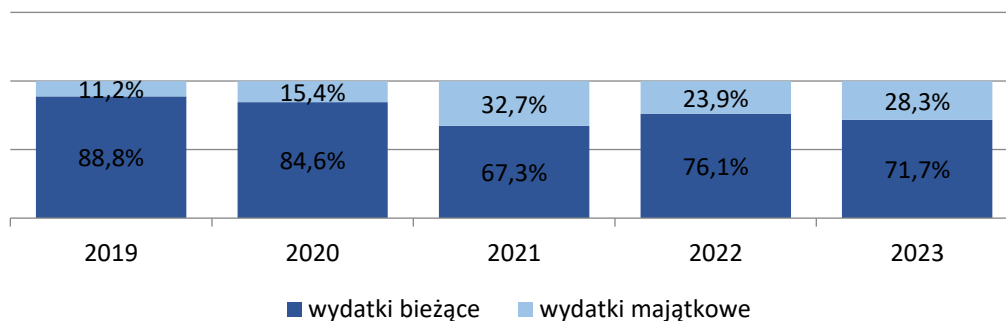
Wykres 28 Kształtowanie się wydatków inwestycyjnych (majątkowych) na przestrzeni dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadregionalnego w latach 2019-2023

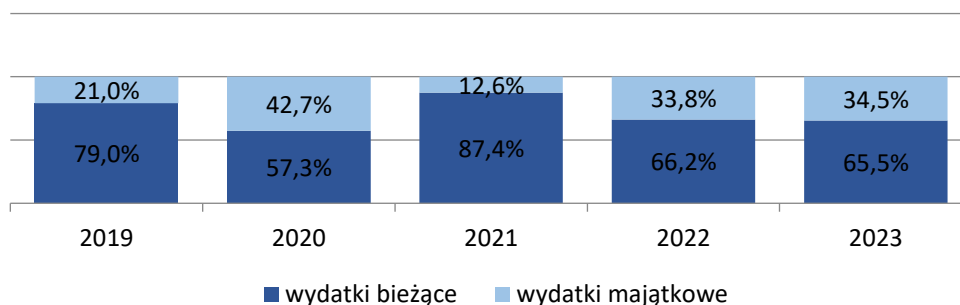
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 29 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem

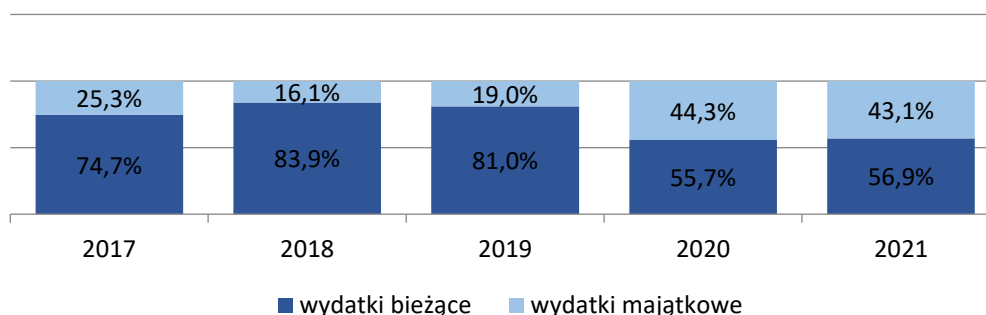
gmina Harasiuki

Gmina Jarocin

gmina Ulanów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 60 Zadłużenie gmin w roku (stan na dzień 31.12.2023) w zł

	Gmina Harasiuki	gmina Jarocin	gmina Ulanów	RAZEM
Zadłużenie gminy	3 000 000,00	791 077,80	0,00	3 791 077,80
% zrealizowanego budżetu	10,6	2,51	0,00	2,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji udzielonej przez Urzędy Gmin poszczególnych gmin oraz Urząd Gminy i Miasta w Ulanowie

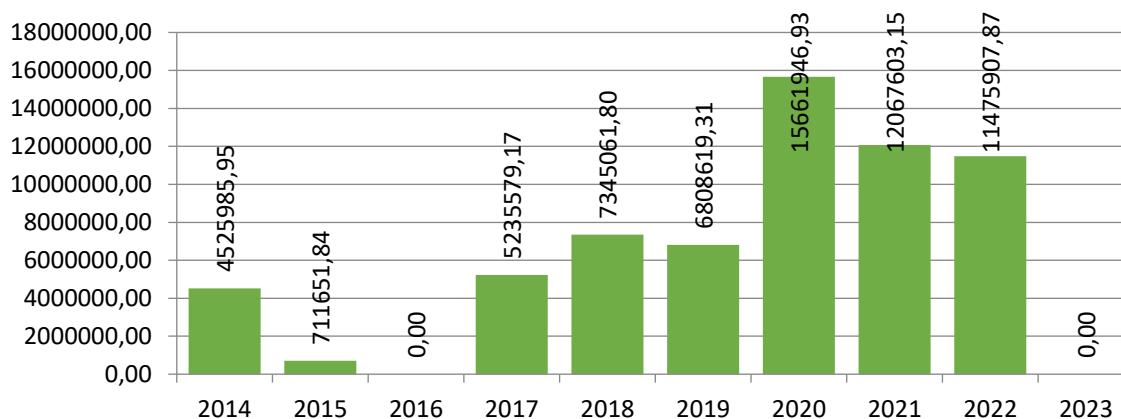
Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu poszczególnych gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego, można stwierdzić, że ich sytuacja finansowa jest stabilna i nie zostanie przekroczony wskaźnik określony w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego mają również duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zadań. Środki te pozyskiwano zarówno z Budżetu Państwa (RFIL, wsparcie na usuwanie skutków klęsk żywiołowych, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych), Budżetu Województwa Podkarpackiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Wojewody Podkarpackiego, a także z funduszy unijnych (RPO, PROW, POWER, POKL).

Niemniej ważnym składnikiem budżetu każdej z gmin są również Fundusze Europejskie. Gminy objęte Strategią aktywnie działają w pozyskiwaniu tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2023 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 63 832 356,02 zł co zostało przedstawione w poniższym wykresie.

Wykres 30 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych przez gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 61 Środki pozyskiwane z Unii Europejskiej przez poszczególne gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2014-2023

lata	gmina Harasiuki [zł]	gmina Jarocin [zł]	gmina Ulanów [zł]	RAZEM GMINY [zł]
2014	733 752,40	889 024,80	2 903 208,75	4 525 985,95
2015	70 074,34	296 047,69	345 529,81	711 651,84
2016	0,00	0,00	0,00	0,00
2017	0,00	3 143 502,78	2 092 076,39	5 235 579,17
2018	0,00	1 479 859,00	5 865 202,80	7 345 061,80
2019	4 956 138,18	1 125 214,79	727 266,34	6 808 619,31
2020	961 349,62	11 435 514,89	3 265 082,42	15 661 946,93
2021	1 935 045,44	927 813,90	9 204 743,81	12 067 603,15
2022	10 366 623,97	927 813,90	181 470,00	11 475 907,87
2023	0,00	0,00	0,00	0,00
2014-2023	19 022 983,95	20 224 791,75	24 584 580,32	63 832 356,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

SPIS TABEL

Tabela 1 Powierzchnia gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.....	8
Tabela 2 Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w gminach według stanu na 31.12.2023 r.....	19
Tabela 3 Zmiany w liczbie ludności w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2014-2023	20
Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023	21
Tabela 5 Liczba zameldowań, wymeldowań oraz wartość salda migracji w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023.....	23
Tabela 6 Liczba wymeldowań do miast oraz za granicę w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2019-2023	24
Tabela 7 Struktura mieszkańców w poszczególnych gminach według trzech grup wiekowych	24
Tabela 8 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach oraz ogólnie w województwie podkarpackim w 2023 roku	26
Tabela 9 Liczba rodzin oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2019 oraz 2023 roku	28
Tabela 10 Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w 2023 roku	32

Tabela 11	Liczba szkół, uczniów oraz etatów nauczycieli w poszczególnych gminach w roku 2023 ..	32
Tabela 12	Działalność Gminnego Centrum Kultury w Harasiukach w 2014 oraz 2023 r.....	37
Tabela 13	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Harasiuki	38
Tabela 14	Działalność Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Jarocinie w 2014 oraz 2023 r.....	39
Tabela 15	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Jarocin.....	40
Tabela 16	Działalność Gminnego Centrum Kultury w Ulanowie w 2014 i 2023 r.	41
Tabela 17	Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach gminy Ulanów.....	43
Tabela 18	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Harasiuki w roku 2018, 2020 i 2022	44
Tabela 19	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Jarocin w roku 2018, 2020 i 2022	45
Tabela 20	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Ulanów w roku 2018, 2020 i 2022	46
Tabela 21	Infrastruktura rekreacyjno-sportowa na terenie gminy Ulanów.....	47
Tabela 22	Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego	48
Tabela 23	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2021-2023 objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego	51
Tabela 24	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gmin na przestrzeni lat 2021- 2023.....	51
Tabela 25	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Harasiuki	56
Tabela 26	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Jarocin....	56
Tabela 27	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Ulanów...	57
Tabela 28	Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Harasiuki.....	59
Tabela 29	Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Jarocin	59
Tabela 30	Jednolite wody podziemne na obszarze gminy Ulanów	61
Tabela 31	Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategii Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019 oraz 2023.....	63
Tabela 32	Wskaźnik lesistości w gminach SRP w 2023 roku	65
Tabela 33	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Harasiuki	80
Tabela 34	Liczba decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Jarocin.....	81
Tabela 35	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2019-2023 w gminie Ulanów	82
Tabela 36	Planowanie przestrzenne łącznie na terenie gmin	82
Tabela 37	Drogi na terenie gminy Ulanów	84
Tabela 38	Zasoby mieszkaniowe na terenie gmin Strategii Rozwoju Ponadlokalnego	87
Tabela 39	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne	88
Tabela 40	Budownictwo mieszkaniowe w latach 2019 – 2023. Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe	89
Tabela 41	Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2019 - 2023.....	90
Tabela 42	Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2019 oraz 2023.....	91

Tabela 43	Dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w roku 2019 i 2023	93
Tabela 44	Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminach SRP	95
Tabela 45	Odpady zebrane w 2023 roku na terenie gmin	98
Tabela 46	Struktura ludności w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	99
Tabela 47	Pracujący na terenie gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2017 – 2021*).....	101
Tabela 48	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku według płci	102
Tabela 49	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2019- 2023	103
Tabela 50	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP	104
Tabela 51	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin SRP.....	104
Tabela 52	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP	106
Tabela 53	Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy SRP za lata 2019 i 2023 oraz województwa podkarpackiego	107
Tabela 54	Rodzaje użytków rolnych i gruntów leśnych na terenie gmin	109
Tabela 55	Rodzaje gospodarstw na terenie gmin objętych Strategią w roku 2020	109
Tabela 56	Realizacja budżetu gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na przestrzeni lat 2019-2023 w zł	111
Tabela 57	Porównanie dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w gminach SRP w 2023 w zł	113
Tabela 58	Kształtowanie się dochodów majątkowych (inwestycyjnych) na przestrzeni lat 2019-2023	114
Tabela 59	Udział wydatków inwestycyjnych (majątkowych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni	117
Tabela 60	Zadłużenie gmin w roku (stan na dzień 31.12.2023) w zł	119
Tabela 61	Środki pozyskiwane z Unii Europejskiej przez poszczególne gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2014-2023	120

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Zmiany w liczbie ludności w obszarze objętym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz Samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030	20
Wykres 2	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w poszczególnych gminach w 2023r... ..	21
Wykres 3	Przyrost naturalny w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023.....	22
Wykres 4	Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach w roku 2023.....	22
Wykres 5	Saldo migracji w poszczególnych gminach w okresie lat 2019-2023	23
Wykres 6	Struktura mieszkańców według trzech grup wiekowych na obszarze objętym Strategią oraz w województwie podkarpackim w 2023 roku.....	25
Wykres 7	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w poszczególnych gminach w 2023 r.	28
Wykres 8	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2023 w obszarze Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030, na tle województwa i kraju	29
Wykres 9	Liczba dzieci w wieku do lat 3 w poszczególnych gminach w 2023 roku.....	30
Wykres 10	Liczba dzieci w wieku od 3 do 6 lat w poszczególnych gminach w 2023 roku	31
Wykres 11	Współczynniki skolaryzacji brutto w poszczególnych gminach w roku 2019 oraz 2023 ...	33

Wykres 12	Współczynniki skolaryzacji na terenie obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego oraz województwa podkarpackiego.....	34
Wykres 13	Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 roku w poszczególnych gminach	35
Wykres 14	Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2023 roku w gminach SRP w powiecie niżańskim oraz w województwie podkarpackim.....	35
Wykres 15	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	48
Wykres 16	Zdarzenia wg rodzaju na 1000 ludności (wskaźniki) w gminach objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w roku 2023.....	52
Wykres 17	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	92
Wykres 18	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	94
Wykres 19	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach SRP na tle województwa podkarpackiego w 2023r.	97
Wykres 20	Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny ..	98
Wykres 21	Struktura ludności obszaru gmin SRP według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2019 i 2023	100
Wykres 22	Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się w poszczególnych gminach SRP w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego w latach 2019 i 2021*)	100
Wykres 23	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminach SRR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	102
Wykres 24	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości w gminach objętych SRP	106
Wykres 25	Struktura ilościowa gospodarstw rolnych w gminach objętych SR	111
Wykres 26	Dochody oraz wydatki na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2019-2023 w zł.....	113
Wykres 27	Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w 2023 r.	116
Wykres 28	Kształtowanie się wydatków inwestycyjnych (majątkowych) na przestrzeni dla obszaru gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w latach 2019-2023.....	118
Wykres 29	Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem	118
Wykres 30	Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych przez gminy objęte Strategią Rozwoju Ponadlokalnego w zł.	120

SPIS MAP

Mapa 1	Zasięg terytorialny gmin objętych Strategią Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.....	7
Mapa 2	Lokalizacja gmin wchodzących w skład Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Partnerstwo dla Zrównoważonego Rozwoju na Rzecz samorządów Gminy i Miasta Ulanów, Gminy Harasiuki, Gminy Jarocin, Powiatu Niżańskiego” na lata 2024 – 2030.....	9
Mapa 3	Gmina Harasiuki	10
Mapa 4	Gmina Jarocin.....	13
Mapa 5	Gmina Ulanów	16
Mapa 6	Środowisko naturalne gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	55
Mapa 7	Sieć wodna na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego.....	56
Mapa 8	Mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gmin objętych zasięgiem terytorialnym Strategią Rozwoju Ponadlokalnego na rzecz „Zielone Zagłębie” na lata 2024-2030.....	58
Mapa 9	Położenie gminy Ulanów na tle Głównego Zbiornika Wód Podziemnych	61
Mapa 10	Ogólne zagrożenie suszą hydrologiczną i rolniczą na obszarze gmin objętych Strategią	62
Mapa 11	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Harasiuki.....	66
Mapa 12	Formy ochrony przyrody na terenie i w okolicach gminy Jarocin	67
Mapa 13	Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ulanów	69
Mapa 14	Sieć szlaku rowerowego „RITA”	73
Mapa 15	Planowane ścieżki rowerowe	78

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1	Drewniany kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego wzniesiony w 1766r. w Hucie Krzeszowskiej.....	11
Zdjęcie 2	Zagroda kowalska w Krzeszowie Górnym	11
Zdjęcie 3	Cmentarz wojenny w Pęku z czasów I wojny światowej.....	12
Zdjęcie 4	Targowisko w Harasiukach	12
Zdjęcie 5	Centrum Kultury w Jarocinie	14
Zdjęcie 6	Kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski w Domostawie	14
Zdjęcie 7	Pomnik ku pamięci ofiar Rzezi Wołyńskiej.....	15
Zdjęcie 8	Kościół Św. Jana Chrzciciela i Św. Barbary w Ulanowie	17
Zdjęcie 9	Kościół Św. Trójcy w Ulanowie z XVII wieku	17
Zdjęcie 10	Dwór w Bielinach.....	18
Zdjęcie 11	Spływ flisacki	18

